

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 229

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 55

31 iulie 2012

Număr de referință

Cuprins

Pagina

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 481-a sesiune plenară din 23 și 24 mai 2012

2012/C 229/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind piața digitală ca motor al creșterii economice (aviz exploratoriu)	1
2012/C 229/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Paradisurile fiscale și financiare, o amenințare pentru piața internă a UE” (aviz din proprie inițiativă)	7
2012/C 229/03	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Orizont 2020: foi de parcurs privind îmbătrânirea” (aviz din proprie inițiativă)	13
2012/C 229/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul de monitorizare pe 2011 a Strategiei de dezvoltare durabilă a Uniunii Europene: evaluarea CESE (aviz din proprie inițiativă)	18

RO

Preț:
7 EUR

(continuare în pagina următoare)

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 481-a sesiune plenară din 23 și 24 mai 2012

2012/C 229/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind elaborarea unei strategii maritime pentru zona Oceanului Atlantic COM(2011) 782 <i>final</i>	24
2012/C 229/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a cadrului financiar multianual pentru perioada 2014-2020 COM(2011) 398 <i>final</i> – 2011/0177 (APP) și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor – Un buget pentru Europa 2020 COM(2011) 500 <i>final</i>	32
2012/C 229/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor: Crearea de parteneriate în cercetare și inovare COM(2011) 572 <i>final</i>	39
2012/C 229/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Inițiativă pentru antreprenoriatul social – Construirea unui ecosistem pentru promovarea întreprinderilor sociale în cadrul economiei și al inovării sociale COM(2011) 682 <i>final</i>	44
2012/C 229/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Întreprinderi mici într-o lume mare – un nou parteneriat pentru sprijinirea IMM-urilor în vederea valorificării oportunităților globale COM(2011) 702 <i>final</i>	49
2012/C 229/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind fondurile europene de antreprenoriat social COM(2011) 862 <i>final</i> – 2011/0418 (COD)	55
2012/C 229/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Consiliului privind adoptarea unui program suplimentar de cercetare pentru proiectul ITER (2014-2018) COM(2011) 931 <i>final</i> – 2011/0460 (NLE)	60
2012/C 229/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2009/65/CE de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) și a Directivei 2011/61/UE privind administratorii fondurilor de investiții alternative în ceea ce privește încrederea excesivă acordată ratingurilor de credit COM(2011) 746 <i>final</i> – 2011/0360 (COD)	64

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 481-A SESIUNE PLENARĂ DIN 23 ȘI 24 MAI 2012

Avizul Comitetului Economic și Social European privind piața digitală ca motor al creșterii economice (aviz exploratoriu)

(2012/C 229/01)

Raportor: **dna Laure BATUT**

La 11 ianuarie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Președinția daneză a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Piața digitală ca motor al creșterii economice

(aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 141 de voturi pentru, 7 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Introducere

1.1 Economia digitală transformă în profunzime obiceiurile și afectează întregul edificiu social și economic al societăților noastre. Securitatea și interoperabilitatea sa sunt fundamentale. Agenda digitală pentru Europa este una dintre inițiativele emblematice ale Strategiei Europa 2020. Comitetul a adoptat deja numeroase avize pe tema consecințelor tehnologiilor digitale ⁽¹⁾ asupra societăților în care trăim.

1.2 Conștientă de aceste provocări, Președinția daneză a solicitat CESE să identifice lacunele care împiedică transformarea acestor tehnologii în motoare ale creșterii economice. Comitetul consideră că dialogul social și cel civil ar trebui să facă parte integrantă din orice exercițiu de reflecție asupra economiei digitale, precum și din concertările și parteneriatele pe această temă.

1.3 Promovarea pieței de dragul pieței ⁽²⁾ nu reprezintă un scop în sine. Tehnologiile digitale trebuie să fie puse în serviciul economiei, fără să pună în pericol realizările economice, sociale, umane și culturale. Producția și comerțul online, precum și dezvoltarea economiei digitale modifică piața forței de muncă. **CESE dorește o vizibilitate și o informare sporită** pentru întreprinzători și pentru consumatori, precum și **garanții adecvate** pentru toți.

1.4 UE a rămas în urmă față de marii proiectanți și furnizori de acces (SUA) și de marii producători din domeniu (Asia). UE ar trebui să-și pună **urgent** în aplicare strategia digitală, în

⁽¹⁾ Principalele avize ale CESE pe această temă:

JO C 318, 23.12.2006, p. 20; JO C 157, 25.5.1998, p. 1; JO C 376, 22.12.2011, p. 62; JO C 143, 22.5.2012, p. 69; JO C 318, 29.10.2011, p. 99; JO C 318, 29.10.2011, p. 105; JO C 68, 6.3.2012, p. 28; JO C 248, 25.8.2011, p. 144; JO C 97, 28.4.2004, p. 21; JO C 175, 27.7.2007, p. 91; JO C 77, 31.3.2009, p. 60; JO C 175, 28.7.2009, p. 8; JO C 218, 11.9.2009, p. 36; JO C 277, 17.11.2009, p. 85; JO C 48, 15.2.2011, p. 72; JO C 54, 19.2.2011, p. 58; JO C 107, 6.4.2011, p. 44; JO C 107, 6.4.2011, p. 53; JO C 107, 6.4.2011, p. 58; JO C 376, 22.12.2011, p. 92; JO C 24, 28.1.2012, p. 40; JO C 318, 29.10.2011, p. 9; JO C 143, 22.5.2012, p. 120.

⁽²⁾ JO C 175, 28.7.2009, p. 43.

totalitate, și să-și reorienteze abordarea pentru a face față provocărilor pe termen scurt (precum drepturile de proprietate intelectuală) și pe termen lung (îmbătrânirea populației). În opinia CESE, prioritățile sunt: ambiția de a miza pe inteligența economică, ambiția de a suscita apariția unor lideri europeni, ambiția ca aceștia să-și instaleze în Europa centrele de decizie și activitățile de cercetare și dezvoltare, astfel încât toți cetățenii să poată beneficia de pe urma lor, construirea încrederii, creșterea competențelor tuturor cetățenilor, dezvoltarea productivității, includerea tehnologiilor digitale în cadrul strategiei de creștere economică durabilă.

Următoarele puncte reprezintă recomandările CESE:

2. Declanșarea creșterii economice prin intermediul tehnologiilor digitale

2.1 În ceea ce privește **infrastructurile** utile, trebuie să se finalizeze rapid acoperirea întregului teritoriu european, inclusiv a țărilor și teritoriilor de peste mări ⁽³⁾. **Accesul universal** trebuie să fie garantat de operatori pentru toate zonele, chiar și pentru cele izolate. În opinia CESE, Comunicarea COM(2011) 942 privind creșterea încrederii în piața unică digitală ar putea să se dovedească insuficientă.

2.2 **Accesul tuturor categoriilor de public** ⁽⁴⁾ **la echipamente și la programe informatice și la formarea necesară pentru a le utiliza** reprezintă cerințe preliminare esențiale. Un sfert din populație a atins vârsta senioratului. Această forță economică trebuie integrată. În opinia Comitetului, accesibilitatea trebuie să fie una dintre priorități.

2.3 **TIC (tehnologiile informației și comunicațiilor)** trebuie să facă obiectul unor standarde definite împreună cu industria, IMM-urile și toate celelalte părți interesate din cadrul societății civile ⁽⁵⁾, în scopul de a garanta deplina interoperabilitate și compatibilitate a aplicațiilor și serviciilor legate de TIC și de a institui o politică de standardizare a TIC care să vină în sprijinul politicilor Uniunii [Rezoluția Parlamentului European din 21.10.2010 ⁽⁶⁾, punctele 69 și 72. CESE consideră util ca IMM-urile și părțile interesate din societate care participă la standardizare să beneficieze de asistență financiară.

2.4 Trebuie finalizate **interconexiunile dintre rețelele europene** pentru ca economia digitală să capete amploare și pentru ca oferta de bunuri și servicii să crească (avizul CESE 490/2012 – TEN/469).

2.5 Comitetul consideră că **interoperabilitatea** ofertei trebuie să fie organizată la nivelul UE. **Standardizarea** va permite părților interesate europene să aibă acces la noi piețe internaționale.

2.6 Comitetul s-a pronunțat deja în favoarea unui **internet neutru și deschis** ⁽⁷⁾.

2.7 Piața internă trebuie să prezinte toate garanțiile de utilizare, în vederea valorificării potențialului cererii prin recurgerea la **programe informatice gratuite și cu sursă deschisă**.

2.8 CESE sprijină dezvoltarea unor standarde de interfață comune.

2.9 În opinia CESE, este indispensabilă asigurarea **cooperării administrative** între state membre, precum și lansarea unor servicii administrative transfrontaliere online, măsuri care ar putea fi facilitate prin recurgerea generalizată la Sistemul de informare al pieței interne (IMI). Această evoluție ar trebui să aibă loc în cadrul unei guvernante europene multilaterale ⁽⁸⁾.

2.10 **Comerțul electronic duce la armonizarea ratelor naționale de TVA**, ceea ce, în opinia CESE, va reprezenta un avantaj real pentru întreprinderi, precum și pentru cetățeni, cu condiția să nu servească drept pretext pentru a armoniza ratele în direcția valorii superioare.

2.11 Atât operatorii, cât și cetățenii ar trebui să poată **localiza cu ușurință toate informațiile** privind drepturile lor, pentru a-și putea efectua tranzacțiile transfrontaliere cu deplină încredere.

2.12 În opinia Comitetului, **reprezentanții societății civile ar trebui să participe** la crearea economiei digitale (a se vedea în acest sens Strategia Europa 2020 „Părțile interesate și societatea civilă”) și să fie invitați în cadrul negocierilor și al parteneriatelor. Având în vedere natura sa arborescentă, economia digitală pătrunde în întreaga societate. Orice proiect ar trebui să includă o dimensiune digitală și socială.

2.13 Tehnologiile digitale favorizează o economie bazată pe servicii, care poate duce la **dezindustrializare** și chiar la dispariția locurilor de muncă europene. În opinia CESE, în contextul căutării de noi piețe, trebuie ca în Europa inovarea și producția (construcția) în domeniul tehnologic să fie legate una de alta. Întreprinderile nou înființate (*start-up*) din sectorul tehnologiilor digitale ar trebui să aibă capacitatea de a-și atinge potențialul de creștere rapidă. CESE estimează că este urgent să ne întrebăm de ce contextul nu favorizează apariția unor mari furnizori de acces și a unor mari site-uri europene de vânzare online de notorietate mondială.

2.14 **Formarea și învățarea** pe tot parcursul vieții îi ajută pe salariați să-și păstreze locul de muncă. Tehnologiile digitale pot facilita aceste demersuri, în special pentru categoriile de populație din teritoriile izolate sau pentru cele vulnerabile. Formarea certificată în domeniul TIC este o necesitate pentru toți.

2.15 Până în 2015, 95 % din locurile de **muncă** vor presupune **competențe** legate de internet. Comitetul dorește ca măsurile luate să evite orice consecințe negative la locul de muncă, precum:

— salariați supuși în permanență unei dictaturi a „urgenței” și unei supravegheri de natură aproape polițienească;

— teleworking-ul, care este plătit lamentabil și care evită implicarea mediatorilor de conflicte sociale (a sindicatelor), în detrimentul indivizilor și, totodată, al drepturilor colective.

⁽³⁾ JO C 44, 11.2.2011, p. 178.

⁽⁴⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 9.

⁽⁵⁾ JO C 376, 22.12.2011, p. 69.

⁽⁶⁾ JO C 70 E, 8.3.2012, p. 56-57.

⁽⁷⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 139.

⁽⁸⁾ JO C 376, 22.12.2011, p. 92.

Pentru CESE, atât în economia digitală, cât și în afara ei, numai munca decentă trebuie luată în considerare, deoarece permite creșterea nivelului cererii globale.

3. Crearea de creștere economică prin intermediul încrederii în economia digitală

3.1 Drepturile fundamentale

3.1.1 Comitetul dorește salvagardarea drepturilor și securității cetățenilor fără a li se prejudicia libertatea. În 2012 va fi analizată la nivel european o strategie de ansamblu privind **securitatea internetului**. Înființarea, până în 2013, a Centrului european de combatere a criminalității informatice va avea o deosebită importanță. **CESE dorește ca UE să încurajeze apariția unui motor de căutare european puternic, de tip „Google”.**

3.1.2 Comitetul pregătește un aviz privind protecția datelor cu caracter personal, domeniu de o importanță capitală [COM(2012) 10 final]. CESE a luat deja atitudine în favoarea dreptului la eliminarea datelor⁽⁹⁾ și a drepturilor utilizatorilor internetului, în special ale celor mai tineri și ale persoanelor vulnerabile. Comitetul dorește ca propunerea Comisiei să fie adoptată cât mai rapid și să se țină seama de observațiile CESE, în ciuda opoziției care se face deja auzită în rândul anumitor furnizori de acces internet din afara UE.

3.1.3 CESE se așteaptă ca Uniunea să promoveze inovarea și **să-și protejeze propriile produse creative**. Brevetul european reprezintă o necesitate urgentă și, totodată, o oportunitate pentru piața unică digitală.

3.2 Dezvoltarea comerțului electronic

3.2.1 Fragmentarea **ofertei de bunuri comerciale** trebuie eliminată, deschizându-se frontierele atât pentru comercianți, cât și pentru consumatori, astfel încât aceștia să aibă acces la prețuri competitive (http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/cms6_en.htm).

3.2.2 Comitetul consideră că **interoperabilitatea** ofertei trebuie să fie organizată la nivelul UE. **Standardizarea** va permite părților interesate europene să aibă acces la noi piețe internaționale.

3.2.3 **În opinia CESE, trebuie soluționate urgent problemele legate de achizițiile online prin eliminarea discriminărilor** pe motiv de naționalitate sau de loc de reședință și prin crearea de condiții care asigură tuturor un drept de acces egal.

3.2.4 Ar trebui ca utilizatorii să fie informați cu ușurință cu privire la drepturile lor [COM(2011) 794 final] și la posibilitățile de a se apăra în justiție. Devine necesară **crearea de ghișee unice online**. Comitetul⁽¹⁰⁾ ia notă cu satisfacție de faptul că

Comisia precizează că un astfel de sistem nu ar trebui să-i priveze nici pe consumatori, nici pe comercianți de dreptul de a solicita despăgubiri în fața instanțelor judecătorești. Comisia ar trebui să integreze interfețele inteligente precum BATNA (*Best Alternative to a Negotiated Agreement*) în Directiva sa 2000/31/CE, pentru a nu rămâne în urmă în domeniul reglementărilor „de primă generație”. Faptul că consumatorii au posibilitatea de a obține **o bună soluționare a conflictelor**⁽¹¹⁾ generate de relațiile de tip comercial este important, deoarece contribuie la creșterea cererii. Utilizatorii ar trebui să fie informați **într-un mod clar și simplu cu privire la drepturile lor**, iar informarea ar trebui să aibă în vedere toate tipurile de litigii produse online.

3.2.5 CESE consideră că textele europene ar trebui să confere cetățenilor același grad de **încredere** în piața digitală la care s-ar aștepta în propria lor țară. Consumatorii au nevoie de informații cu privire la oportunitățile existente pe piață pentru a acționa în calitate de utilizatori avizați. În acest sens, ar putea fi difuzat pe scară largă **un ghid al serviciilor digitale destinat consumatorilor**.

În contextul proiectului de directivă 2011/942, CESE îndeamnă autoritățile Uniunii să lanseze inițiative în următoarele domenii:

— informarea operatorilor de servicii online și protecția utilizatorilor internetului;

— sistemele inadecvate de plată și de livrare;

— combaterea numărului excesiv de abuzuri.

3.2.6 Mijloace precum:

— semnătura electronică securizată;

— datarea automată a actelor;

— interoperabilitatea sistemelor de semnături electronice;

— recunoașterea reciprocă a organismelor de certificare (SSCD - *Secure Signature Creation Devices*, dispozitive securizate de creare de semnături), combinată cu acreditarea furnizorilor de servicii de certificare electronică;

— Sistemul de protecție a consumatorilor și armonizarea căilor de atac [Directiva 2011/83 și documentul COM(2012) 100 final];

— Raportul privind aplicarea Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 octombrie 2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului;

— Regulamentul privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului.

ar trebui să crească încrederea părților interesate, pe măsură ce se vor generaliza.

⁽⁹⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 120.

⁽¹⁰⁾ JO C 162, 25.6.2008, p. 1.

⁽¹¹⁾ Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind soluționarea online a litigiilor în materie de consum (Regulamentul SOL) (încă nepublicat în JO).

3.2.7 CESE rămâne un partizan al **acțiunilor colective pentru obținerea unei despăgubiri** eficiente a daunelor în situația încălcării drepturilor colective. Astfel s-ar completa protecția existentă asigurată atât prin căi de atac judiciare, cât și prin mecanisme alternative ⁽¹²⁾ (a se vedea Directiva 98/27/CE din 19 mai 1998). Trebuie să se asigure condiții de concurență loială în cadrul pieței interne [Preambulul TFUE, alineatul (4)]. Principiul dreptului la o cale de atac eficientă este un drept fundamental, care figurează în Carta drepturilor fundamentale a UE (art. 47).

3.2.8 Comitetul salută comunicarea Comisiei privind **legislația în materie de vânzare** ⁽¹³⁾. Consumatorii au nevoie de securitate juridică. CESE constată cu satisfacție că propunerea sa privind „un al doilea regim” a fost reținută de către Comisie, deși ar fi preferat două texte separate (unul pentru B2B și celălalt pentru B2C).

3.2.9 **Comitetul așteaptă cu interes agenda consumatorului european** [COM(2011) 777 final/2], anunțată de Comisie, care va evalua impactul revoluției digitale asupra comportamentului consumatorilor. Pentru a dubla volumul comerțului electronic și a-l transforma într-o pârghie a creșterii economice, este nevoie de un cadru paneuropean pentru identificarea, autentificarea și semnătura electronică [COM(2011) 942 final].

3.3 Garantarea securității comerțului

3.3.1 Pentru a **combate pirateria și contrafacerea**, proiectul vamal „FISCUS” ⁽¹⁴⁾ are ca obiectiv instalarea de controale online în întreaga UE. CESE consideră că serviciile vamale trebuie consolidate, atât în ceea ce privește personalul, cât și controalele efectuate. Observatorul european al contrafacerii și pirateriei ar putea beneficia de o mai bună vizibilitate și ar trebui să aibă la dispoziție instrumente pe măsura provocărilor economice și de securitate publică.

3.3.2 Reglementarea trebuie să faciliteze efectuarea de anchete de către serviciile administrative, pornind de la fluxurile financiare suspecte de pe internet. Serviciilor vamale le-ar putea fi conferită misiunea de protecție a patrimoniului cultural și imaterial european, iar rolul lor de a oferi asistență IMM-urilor ar putea fi consolidat, utilizându-se în acest sens baze de date precum cea privind accesul la piețe, serviciul de asistență „Exporturi” sau portalul unic de informare virtuală.

3.4 **Comitetul dorește** ca cetățeanul să dispună de o **cartă privind guvernarea și transparența**. CESE consideră că este urgent să se reglementeze comerțul electronic, inclusiv plățile electronice și plățile prin telefon.

⁽¹²⁾ JO C 162, 25.6.2008, p. 1.

⁽¹³⁾ Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind legislația europeană comună în materie de vânzare și Comunicarea Comisiei către Parlamentului European, Consiliul, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor – O legislație europeană comună în materie de vânzare în vederea facilitării tranzacțiilor transfrontaliere în cadrul pieței unice, JO C 181, 21.6.2012, p. 75.

⁽¹⁴⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 48.

3.4.1 În opinia CESE, securitatea noilor mijloace electronice de plată trebuie să fie garantată prin norme instituite de către autoritățile publice. Pentru moment, numai actorii privați (operatorii) instituie astfel de norme și dețin controlul asupra normelor și a interoperabilității lor. CESE consideră nefastă situația în care o țară terță ar avea posibilitatea de a controla orice mișcare financiară europeană.

4. Dezvoltarea productivității și a creșterii economice bazate pe incluziune

4.1 Un context favorabil creșterii economice

4.1.1 Piața digitală are **nevoie de o guvernare europeană** care să fie loială și să respecte drepturile cetățenilor. După 2015, ar trebui ca ghișeul unic pentru bunuri și servicii să ofere asistență părților interesate din cadrul economiei europene. Întreprinderile din sectorul digital trebuie să se conformeze principiilor RSI și dialogului social.

4.1.2 Piața unică digitală rămâne fragmentată sub formă de piețe naționale. Adoptarea **unei legislații unificate** ar da operatorilor economici posibilitatea de a face economii de scară. CESE estimează că Comisia ar trebui să creeze sinergii între activitățile direcțiilor sale generale pentru a construi o poziție puternică de lider, necesară pentru dezvoltarea tehnologiilor digitale în întreaga Uniune și pentru recuperarea tuturor întârzierilor acesteia; este urgent ca UE să se echipeze cu echivalentul european al „Silicon Valley”, care să grupeze atât creierii, cât și capitalurile publice și private capabile să riște și să creeze societăți mixte de succes.

4.1.3 Comitetul reamintește avizul său privind e-incluziunea, în care evocă posibile remedii la adresa inegalităților de acces la tehnologiile digitale; CESE dorește ca Uniunea să recunoască accesul la infrastructura și instrumentele digitale ca pe un drept fundamental și să transforme **tehnologiile digitale** într-un instrument în slujba incluziunii.

4.2 Întreprinderile și acțiunile lor „digitale” în favoarea creșterii economice

4.2.1 Economia digitală trebuie să vizeze o creștere rapidă a PIB-ului, în special prin finanțarea întreprinderilor recent înființate (de tip *start-up*). O anumită *start-up* americană deține astăzi un capital de circa 75 de miliarde EUR. **Promovarea inovării** trece prin adoptarea de modele economice bazate pe creșterea economică și duce la creșterea ofertei online.

4.2.2 Gradul de acceptare pe piață a noilor servicii depinde de **capacitatea IMM-urilor** de a se angaja în domeniul tehnologiilor digitale ⁽¹⁵⁾ și de a fi interoperabile. În acest scop, proiectele lor concrete ar trebui să beneficieze de asistență. **CESE solicită Președinției să facă bilanțul** următoarelor măsuri:

— lansarea de parteneriate între autoritățile publice din fiecare stat membru și principalele părți interesate din domeniul tehnologiilor digitale;

— utilizarea alocației de 300 de milioane de euro pentru întreprinderile care dezvoltă infrastructuri dedicate economiilor de energie, precum și tehnologiile inteligente aferente.

⁽¹⁵⁾ JO C 80, 3.4.2002, p. 67.

4.2.3 **Plățile electronice prin carduri și telefoane mobile:** ar trebui ca Europa să păstreze în aceste domenii un avans comparabil cu cel în materie de carduri inteligente, care a dus la o reducere considerabilă a fraudelor.

4.2.4 Proiectul SEPA (*Single Euro Payments Area* – Zona unică de plăți în euro, regulament din februarie 2012, care a stabilit că, începând cu 1 februarie 2014, transferurile de credite și debitările directe naționale vor fi înlocuite cu echivalentul lor european) cuprinde principalele instrumente pentru plățile de mică valoare. În opinia CESE, comisioanele între bănci și cele între statele membre ar trebui armonizate. Concurența nu trebuie să stângherească inovarea, nici să creeze costuri suplimentare pentru consumator.

4.2.5 CESE consideră că este nevoie de un cadru adecvat pentru a ajuta IMM-urile să intre pe piața digitală ca pe orice altă piață.

4.2.6 a) pe plan intern:

4.2.6.1 CESE preconizează definirea la nivel european a **domeniului economiei digitale** și integrarea sa în standardele de contabilitate. Acest domeniu ar putea include bunurile digitale sau care pot fi digitalizate, precum și bunurile care necesită TIC.

4.2.6.2 În opinia Comitetului, ar trebui ca în evaluarea întreprinderilor să fie **incluse și activele digitale** pe care acestea le dețin.

4.2.6.3 Ar trebui ca măsurarea impactului real al sectorului TIC asupra întreprinderilor și asupra avuției naționale să se facă pe baza unor criterii definite la nivel european.

4.2.6.4 **Instituirea statutului societății private europene** (2008) ⁽¹⁶⁾ [propunerea legislativă COM(2008) 396 final] va permite IMM-urilor să se dezvolte, facilitându-le activitățile comerciale transfrontaliere.

4.2.7 b) pe plan extern:

4.2.7.1 Un mediu industrial favorabil este util pentru economia bazată pe cunoaștere, facilitând investițiile, utilizarea transfrontalieră a TIC și activitatea digitală. **IMM-urile suferă însă de pe urma fragmentării juridice și tehnice**, a lipsei de transparență și a modurilor de livrare, adesea inadapate.

4.2.7.2 Modelele de succes, precum DiSCwise (DG TREN, *In Freight Transport Logistics Action Plan*) ar putea fi o sursă de inspirație pentru alte întreprinderi, pentru a crea locuri de muncă și creștere economică (transport inteligent).

4.2.7.3 **Mondializare:** pentru a rămâne competitivă în materie de produse cu înaltă valoare adăugată, UE are nevoie de crearea de consorții de exportare, de **clustere** care să faciliteze cercetarea și dezvoltarea, recunoscute în statele membre pentru a încuraja internaționalizarea IMM-urilor (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=4968).

4.2.8 **Informatica dematerializată (Cloud Computing)** poate fi utilă pentru IMM-uri ⁽¹⁷⁾, cu condiția de a se garanta efectiv securitatea datelor, care reprezintă o miză majoră pentru „giganții” serviciilor online și furnizorii de acces la internet (FAI). Comisia Europeană ar trebui să pună accentul pe dematerializare în beneficiul IMM-urilor și să le faciliteze acestora accesul la *cloud* (prin acțiuni de formare și ajutor financiar).

4.2.9 Uniunea ar trebui să mizeze mai mult pe informarea întreprinderilor cu privire la posibilitățile de care dispun pentru a obține **fonduri** și să difuzeze ideea **obligățiunilor pentru finanțarea proiectelor** ⁽¹⁸⁾.

4.2.9.1.1 CESE recomandă **facilitarea investițiilor în capital de risc** în beneficiul cercetătorilor și al întreprinderilor inovatoare [COM(2011) 702 final – Întreprinderi mici într-o lume mare].

4.2.10 Comitetul recomandă elaborarea unui ghid privind accesul întreprinderilor la economia digitală transfrontalieră.

4.3 Drepturile de proprietate intelectuală

4.3.1 Pentru CESE, este vital ca Uniunea să protejeze creativitatea, garantă a propriului viitor, atât pe plan intern, cât și extern. **Excepția culturală** trebuie menținută, întrucât face parte din diversitatea europeană. Este de dorit ca măsurile de protecție în curs de elaborare să nu o pună în pericol, în avantajul creațiilor americane.

4.3.2 Pe plan intern, articolul 118 din TFUE asigură la ora actuală protecția drepturilor de proprietate intelectuală în cadrul Uniunii; cele 27 de state au însă modalități diferite de a controla utilizarea internetului.

4.3.3 Pe plan extern, Uniunea reexaminează politica de aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) în țările terțe prin integrarea conceptului de reciprocitate și a negocierilor multilaterale, de exemplu în cazul ACTA (ACTA: *Acordul comercial împotriva contrafacerii*, distinct de OMC, semnat de Comisie și de 22 de state membre în ianuarie 2012).

4.3.4 **Comitetul a adoptat un aviz privind DPI** ⁽¹⁹⁾, care preconizează ca abordarea acestora să nu fie de natură exclusiv patrimonială și financiară.

4.3.4.1 În perspectiva viitoarei propuneri legislative a Comisiei (2012), Comitetul insistă asupra necesității de a consulta organizațiile reprezentative ale drepturilor și intereselor în cauză ⁽²⁰⁾. CESE insistă asupra transparenței și controlului organismelor de gestionare a drepturilor de autor și a drepturilor conexe. În ceea ce privește taxa pentru copie privată, Comitetul consideră că este inechitabilă întrucât face parte integrantă din *fair use*. Trebuie să se facă distincție între cetățeanul care descarcă conținuturi pentru uzul propriu și persoana care desfășoară o activitate în scop lucrativ bazată pe contrafacere pe scară largă. Industriile culturale nu trebuie să se transforme în mașini de făcut bani, iar internetul nu trebuie să devină nici el un instrument de privatizare a culturii și a cunoașterii.

⁽¹⁷⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 40.

⁽¹⁸⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 116 și JO C 143, 22.5.2012, p. 134.

⁽¹⁹⁾ JO C 68, 6.3.2012, p. 28.

⁽²⁰⁾ A se vedea nota de subsol anterioară.

⁽¹⁶⁾ JO C 125, 27.5.2002, p. 100.

4.3.4.2 Parlamentul European a primit o petiție europeană în care figurează peste 2 milioane de semnături (www.AVAAZ.org), prin care i se solicită să „protejeze un internet liber și deschis și să refuze semnarea ACTA”. Este important să menționăm că China, Rusia, Brazilia și India, țări din care provin numeroase produse contrafăcute, nu figurează printre semnarii ACTA.

Comitetul consideră că poziția sa nu a fost luată în considerare în legătură cu acordul internațional ACTA⁽²¹⁾. Comitetul propune ca în situația aplicării ACTA, Comisia să asigure protecția libertății cetățenilor și a capacității lor de creație.

4.3.5 În opinia CESE⁽²²⁾, pentru a se evita deturnările de trafic și dumping-ul digital, protejând totodată drepturile de autor, crearea unui Cod european privind drepturile de autor ar putea elimina toate ambiguitățile referitoare la legislația fiscală aplicabilă.

4.4 Sectorul public

4.4.1 Achizițiile publice, reprezentând 20 % din PIB, trebuie la rândul lor să fie securizate.

4.4.2 CESE consideră necesar ca administrația publică să poată fi rapid accesibilă online, prin intermediul securizării identificării electronice și a semnăturilor electronice pentru toți: cetățeni, servicii administrative, întreprinderi, participanți la achiziții publice.

4.4.3 În ceea ce privește sectorul public, statele membre și Comisia recurg la „evaluarea reciprocă” a implementării Directivei privind serviciile. Comitetul preconizează evaluarea Directivei privind serviciile din perspectiva oportunităților pe care le creează pentru piața unică digitală.

4.4.3.1 CESE este convins că piața internă digitală poate să dezvolte oferta publică prin intermediul securității juridice și al tehnologiei: economiile rezultate din soluțiile în materie de servicii publice inteligente creează posibilitatea unor achiziții publice transfrontaliere „fără sincope”.

4.4.4 Revizuirea de către Comisie a Directivei privind reutilizarea informației din sectorul public (ISP)⁽²³⁾ poate simplifica activitatea întreprinderilor și a persoanelor fizice (a se vedea Avizul TEN/478, în curs de redactare).

5. Transformarea tehnologiilor digitale în pârgie a creșterii economice durabile

5.1 Crearea la nivelul UE a unui economii sociale de piață durabile și cu grad înalt de competitivitate necesită creativitate și inovare. Tehnologiile digitale reprezintă un mijloc, dar și o valoare în sine, care nu poate fi redusă la dimensiunea sa mercantilă.

5.2 Comitetul consideră că ar trebui să existe o strategie specifică, care să garanteze caracterul „durabil” al pieței unice digitale.

5.3 Ar trebui să se efectueze anchete pentru a măsura amprenta de carbon a întreprinderilor active pe piața digitală, acesta fiind și cadrul în care ele se extind. Comitetul estimează că tehnologiile inteligente pot optimiza consumul global de energie, reducând astfel emisiile de CO₂.

5.4 Echipamentele din domeniul digital trebuie să nu mai producă amprentă de carbon; gestionarea în Europa a deșeurilor provenite din sistemele TIC (cu recuperarea metalelor rare) reprezintă o piață potențială importantă și ar putea împiedica poluarea în țările terțe.

5.5 Comitetul solicită Președinției ca în cursul acestui an 2012, consacrat îmbătrânirii active, să se pună în evidență dimensiunea productivă a TIC în materie de gestionare a îngrijirilor medicale și sociale, în special în cazul îmbătrânirii populației, de menținere la locul de muncă prin diminuarea eforturilor fizice pe care acesta le presupune și, în general, de comunicare, combatere a izolării, servicii medicale la distanță, robotică și asigurarea securității personale. Toate aceste domenii reprezintă oportunități de piață și de creare de noi tipuri de locuri de muncă și de creștere economică.

5.6 Pentru ca Uniunea să-și poată integra piața digitală, este necesară finalizarea marilor proiecte din cadrul politicii spațiale. Trebuie alocate mijloacele necesare în acest sens. CESE regretă că Galileo și sistemul său global de navigație prin satelit (GNSS) nu sunt încă operaționale, în timp ce întreaga Europă și restul lumii utilizează modelul american GPS⁽²⁴⁾.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽²¹⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 139.

⁽²²⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 69.

⁽²³⁾ Avizul CESE privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public, JO C 191, 29.6.2012, p. 129.

⁽²⁴⁾ Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind implementarea și operarea sistemelor europene de radionavigație prin satelit, JO C 181, 21.6.2012, p. 179.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Paradisurile fiscale și financiare, o amenințare pentru piața internă a UE” (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 229/02)

Raportor: **dl Edgardo Maria IOZIA**

Coraportor: **dl Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

La 14 iulie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Paradisurile fiscale și financiare, o amenințare pentru piața internă a UE”.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 24 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 144 de voturi pentru, 30 de voturi împotriva și 13 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Uniunea Europeană trebuie să-și intensifice prin toate mijloacele posibile intervențiile în cadrul G20, al OCDE și al Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI), pentru a elimina cât mai repede jurisdicțiile fiscale opace și a obliga statele sale membre să lupte împotriva criminalității care în multe cazuri își are originea în acestea.

1.2 Progresele realizate în materie de guvernanță fiscală în forurile internaționale, cum ar fi OCDE și G20, nu trebuie să împiedice UE să aplice reguli mai stricte, care să faciliteze recuperarea capitalului transferat în străinătate în mod ilegal, în detrimentul pieței interne.

1.3 CESE solicită instituțiilor UE să adopte măsuri care să limiteze posibilitatea utilizării abuzive a principiului „reședinței” prin intermediul unor regimuri de proprietate și reședință fictive, prin care holdinguri fără activitate sau întreprinderi-fantomă permit proprietarilor să nu plătească impozite în țările în care își au domiciliul. Comitetul salută decizia Comisiei de a prezenta până la sfârșitul anului o nouă propunere privind paradisurile fiscale și financiare, sperând în depășirea reticențelor anumitor state membre în privința unei reacții eficiente și incisive la activitățile de evaziune sau fraudă a sistemelor fiscale naționale.

1.4 Comisia a publicat o propunere de directivă, COM(2012) 85 final, în care este prezentată pentru prima dată o reglementare referitoare la înghețarea și confiscarea produselor provenite din infracțiuni în Uniunea Europeană. CESE recomandă călduros includerea în domeniul de aplicare a prevederilor directivei a infracțiunilor de natură fiscală, aflate în relație cu paradisurile fiscale. Propunerea face parte dintr-o inițiativă politică mai amplă, care vizează protejarea economiei licite de contaminarea cu infracționalitate și se bazează pe articolul 82 alineatul (2) și pe articolul 83 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

1.5 După cum se știe, este vorba despre un număr mare de regiuni – 44 în total –, care sunt legate sub aspect jurisdicțional de un alt stat suveran sau sunt țări suverane. Chiar atunci când nu sunt țări suverane, ele dețin o largă autonomie administrativă, aplicând regimuri de scutiri sau reduceri fiscale, de ocultare a informațiilor legate de proprietatea asupra capitalului, de sursa acestuia și de funcționarea entităților financiare și a societăților comerciale stabilite pe teritoriul lor.

1.6 Comitetul consideră că sunt deosebit de grave și reprobabile practicile unor consultanți fiscali și juridici și ale anumitor societăți de consultanță care, inclusiv prin acțiuni publicitare, invită la înființarea de entități juridice care ar urma să facă apel la paradisuri fiscale și financiare ca mijloc de a evita obligațiile ce le revin întreprinderilor care operează în Uniune, mai ales sub aspectul obligațiilor privind impozitul pe profit, transparența tranzacțiilor firmei și finanțarea.

1.7 Paradisurile fiscale provoacă distorsiuni pe piața internă, motiv pentru care se impune o intervenție fermă a UE, care să poată garanta corectitudinea fiscală și să împiedice opacitatea destabilizatoare, evaziunea fiscală și corupția prin intermediul paradisurilor fiscale. Nu trebuie exclusă nici posibilitatea definirii unor infracțiuni în acest domeniu.

1.8 Trebuie îndepărtate toate obstacolele din calea schimbului automat de informații bancare în vederea identificării cu ușurință a adevăraților autori ai tranzacțiilor și a deținătorilor de conturi bancare. Trebuie să se solicite întreprinderilor multinaționale să elaboreze situații contabile defalcate pe țări, în care să se precizeze volumul activității, numărul de angajați și profitul obținut în fiecare țară.

1.9 Fără a aduce atingere eventualelor progrese ulterioare înregistrate în urma unor inițiative cu caracter global în organizațiile internaționale multilaterale, în special ONU și OCDE, toate aceste acțiuni trebuie desfășurate într-o atmosferă de încredere, urmărindu-se echivalarea legilor și standarde noi și mai ridicate de cooperare internațională în materie de paradisuri fiscale.

1.10 CESE ar dori să existe o strategie coordonată cu principalele țări implicate, în primul rând cu Statele Unite, în vederea adoptării unei abordări cât mai globale cu putință în privința reglementării acestor chestiuni. În același timp, CESE reafirmă însă că dificultatea de a pune la punct un plan comun de acțiune la nivel internațional nu poate constitui nicicum o piedică în calea intervenției Uniunii Europene și nici nu o poate amâna. Standardele europene, ca de exemplu cele prevăzute în Directiva privind impozitarea veniturilor din economii, sunt printre cele mai bune din lume. Legea americană a conformității fiscale a conturilor deschise în străinătate (*US Foreign Account Tax Compliance Act – FATCA*), reprezintă o etapă importantă în eforturile Statelor Unite de a crește gradul de respectare a legislației fiscale de către cetățenii americani care dețin instrumente financiare străine și conturi în afara țării. Fiscul american cere instituțiilor financiare străine să transmită „automat” numele cetățenilor care desfășoară activități în exterior.

1.11 Printre țările europene, Belgia deține o legislație foarte avansată, bazată pe principiul *confidențialitate contra politică anti-criminalitate*. Confidențialitatea datelor este pretextul folosit pentru a ignora agenda fiscală și punerea la punct a unei politici de combatere a evaziunii.

1.12 Trebuie elaborate politici integrate și trebuie interconectate diferitele domenii de acțiune. Standardele internaționale de contabilitate au fost concepute într-o optică de protejare a intereselor investitorilor și ale pieței: în prezent eforturile trebuie să se concentreze și pe interesele cetățenilor. Trebuie regândite sarcinile Comitetului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (*International Accounting Standards Board – IASB*), organism privat, precum și rolul său de impunere a unor reguli contabile, care trebuie să fie mult mai simple și mai accesibile, mai ușor de înțeles și mai transparente.

1.13 CESE deplânge faptul că, de multă vreme, organismele juridice și economice și autoritățile polițienești sunt conștiente de faptul că majoritatea cazurilor de corupție care implică bani publici, de fraudă în dauna finanțelor publice prin intermediul paradisurilor fiscale, de disimulare de bunuri în spatele unor societăți-paravan, de spălare de bani și de corupere a autorităților publice nu ar fi posibile dacă rețelele care se ocupă cu acestea nu ar face parte dintr-o încrengătură tehnico-legală care le maschează activitățile, în schimbul unor profituri serioase, și care uneori poate sfârși prin a domina aceste rețele. Prin urmare, este nevoie de o intervenție a Uniunii în acest domeniu.

1.14 CESE este adeptul susținerii unei strategii coordonate de eficientizare a luptei împotriva fraudei fiscale și în special a „practicilor abuzive”, precum și al adoptării unei legislații care să restrângă dreptul la liberă ședere în cazul întreprinderilor absolut artificiale, create exclusiv în scopuri fiscale.

2. Introducere

2.1 Zonele cunoscute drept „paradisuri fiscale” sunt locuri în care înalți funcționari ai celor mai mari corporații financiare și industriale din lume, membrii protipendadei artistice sau sociale, precum și multimilionari care combină afacerile cu plăcerea, se amestecă cu personaje mai mult sau mai puțin dubioase, care utilizează aceleași resurse financiare prin care pot spăla și utiliza bani obținuți nu numai prin simpla încălcare a legislației în vigoare, ci și prin delikte economice și alte infracțiuni, care merg de la cele mai grave, precum omuciderea, până la extorcarea de fonduri, traficul de droguri și de arme, contrafacerea, fraudă, escrocheria, traficul cu ființe umane și jocurile de noroc. Aceste zone se caracterizează printr-o serie de trăsături comune, printre care lipsa totală de transparență în funcționare, un nivel scăzut de impozitare pentru nerezidenți, care, de altfel, nu exercită nicio activitate pe teritoriul respectiv. Apare astfel o concurență dăunătoare, cu o structură secretă, care dă naștere unui statut juridic lipsit de orice transparență.

2.2 Chestiunea paradisurilor fiscale trebuie analizată în funcție de trei dimensiuni principale: reglementarea fiscală și eventualitatea evaziunii fiscale care derivă din deficiențele acesteia; apariția de breșe în structura legislației financiare și deci pericolele la adresa stabilității financiare; lipsa de transparență informațională, așadar posibilitatea ca activitățile infracționale să se sprijine pe paradisurile fiscale. Numitorul comun al acestor dimensiuni, de care se ocupă OCDE, Consiliul pentru stabilitate financiară (*Financial Stability Board – FSB*) și respectiv Grupul de Acțiune Financiară Internațională (*Financial Action Task Force – FATF*), este reprezentat de caracterul secret al datelor sau de dificultatea de a dobândi acces la informații. Eliminarea sau scăderea opacității informaționale ar permite reducerea considerabilă a problemelor și pericolelor reprezentate de paradisurile fiscale. Dezbaterile care are loc în cadrul OCDE pe tema standardelor ar trebui să rămână deschise, în scopul reducerii sarcinilor autorităților fiscale și jurisdicționale. Riscul real este acela de a se cădea de acord asupra unor standarde prea puțin stricte și prea complicate, doar pentru a se răspunde așteptărilor opiniei publice (*window dressing*). Cea mai simplă soluție pentru depășirea acestor probleme ar fi schimbul automat de informații.

2.3 Existența paradisurilor fiscale și financiare este strâns legată de istoria capitalismului, fenomene de acest gen întâlnindu-se încă de la sfârșitul Evului Mediu. Revoluția franceză și cea industrială reprezintă un moment marcant, al accelerării apariției și dezvoltării paradisurilor fiscale.

2.4 După cel de-al doilea război mondial, fenomenul a căpătat proporții uriașe, răspândindu-se în toate colțurile lumii: în Pacific, în zona Caraibilor și în insulele din Oceanul Atlantic, dar și în țări europene mici și foarte mici. S-a calculat că numai în paradisurile fiscale, financiare și de afaceri din Europa au fost înființate un milion de societăți comerciale și de două ori mai multe trusturi. În opinia lui Raymond Baker, director al organizației *Global Finance Integrity*, doar în Insulele Virgine Britanice sunt înregistrate 619 916 societăți, adică 20 pentru fiecare locuitor.

2.5 Cadrul economic actual este caracterizat de globalizarea schimburilor de bunuri și servicii, de libera circulație a capitalurilor și de folosirea extinsă a noilor aplicații tehnologice din domeniul tranzacțiilor financiare internaționale și comerciale. În ciuda faptului că în majoritatea instituțiilor financiare există un departament de verificare a conformității, normele care reglementează numărul enorm de tranzacții desfășurate zilnic sunt insuficiente.

2.6 Piața internă europeană, funcționarea corectă a piețelor financiare și comerciale, precum și dezvoltarea sănătoasă a economiei, în acord cu regulile comune adoptate în vederea salvagărdării interesului general, sunt nevoite să se confrunte cu situația unor sume imense de bani puse la păstrare în zone și țări complexe. Aceste sume sunt protejate de interese enorme și de capacitatea de a corupe și de a aservi propriilor interese guverne întregi.

2.7 Paradisurile fiscale introduc distorsiuni atât la nivel macro, cât și microeconomic. Așa cum s-a afirmat deja, la nivel macro pot constitui o amenințare la adresa stabilității sistemelor financiare. De asemenea, posibilitatea de a ocoli sau de a se sustrage impozitării investițiilor reale și/sau financiare reduce veniturile statului, ceea ce duce la recuperarea inevitabilă a acestora prin impozitarea veniturilor din muncă: paradisurile fiscale constituie așadar o sursă de denaturare a echilibrului just dintre impozitarea capitalului și cea a muncii. la nivel micro, există un dezechilibru între întreprinderile mari, cele mici și microîntreprinderi: într-adevăr, cu cât una dintre cele trei categorii de operatori este mai mică, cu atât posibilitatea de beneficia de pe urma evaziunii, sau măcar a unei planificări agresive a declarațiilor fiscale, posibilitate oferită de paradisurile fiscale, este mai redusă.

2.8 În primul deceniu al secolului XXI, ca urmare a celor două catastrofe cu epicentrul în Statele Unite – atentatele din 11 septembrie 2001 de la New York și criza financiară declanșată de falimentul Lehman Brothers din septembrie 2008 –, comunitatea internațională a inițiat măsuri concertate de reglementare a funcționării așa-numitelor „paradisuri financiare și fiscale”.

3. Paradisurile fiscale și financiare

3.1 Efectele negative pe care le au aceste regimuri au condus de multe ori la urmări penale în cazuri de finanțare a

terorismului mondial și a crimei organizate, de evaziune fiscală și de spălare de bani, determinând apariția de riscuri sistemice pe piețele financiare și afectând, printre altele, principiile fundamentale ale liberei concurențe.

3.2 Prin urmare, așa cum s-a menționat anterior, în ultimii ani au fost introduse măsuri la nivel mondial și s-a decis crearea de structuri și mecanisme comune de răspuns în fața amenințărilor la adresa securității statelor și a bunăstării cetățenilor lor.

Printre diversele decizii adoptate la nivel internațional, acordul încheiat la summitul G20 de la Londra, din 2 aprilie 2009, ar putea reprezenta o mutație esențială față de abordările precedente.

3.3 CESE susține adoptarea de măsuri care să favorizeze lupta împotriva fraudei fiscale și a altor activități ilegale care dăunează intereselor financiare ale UE și ale statelor membre, măsuri destinate să asigure cooperarea administrativă prin schimbul de informații privind chestiuni fiscale. Comitetul ar dori de asemenea ca UE să aibă posibilitatea să inițieze negocieri în vederea încheierii unui acord între Uniune și Confederația Elvețiană pe tema combaterii fraudei și evaziunii fiscale directe, acord care să asigure cooperarea administrativă prin schimbul de informații privind chestiuni fiscale.

3.4 În urma acordului G20 menționat, a fost abandonată metoda analizei și recomandării, caracteristică procedurilor anterioare ale organismelor și forumurilor care se ocupă de aceste probleme, solicitându-se condamnarea așa-numitelor „jurisdicții necooperante”, printre care se numără toate paradisurile fiscale și financiare. Aceasta presupune prezentarea de propuneri de sancțiuni unilaterale, bilaterale și multilaterale, precum și abolirea treptată a secretului bancar și publicarea periodică a listei teritoriilor contraveniente.

3.5 Cu toate acestea, punerea în practică a acestor angajamente formulate de G20 a lăsat foarte mult de dorit, din mai multe motive.

3.6 Numeroase zone vizate au ieșit de pe lista jurisdicțiilor necooperante, semnând pur și simplu între ele cel puțin douăsprezece acorduri fiscale bilaterale (ca de exemplu cel dintre Liechtenstein și Monaco).

3.7 Pe scurt, este suficient să se asigure schimbul de informații la solicitarea autorităților responsabile cu aplicarea măsurilor relevante (fiscale, penale etc.), fără ca autoritățile regiunii căreia i se adresează solicitarea să o poată respinge, invocând interesul național, secretul bancar sau alte motive similare.

3.8 În acest cazuri este evident că modelul bilateral de acțiune se dovedește ineficient, motiv pentru care ar trebui să se pună accentul pe îmbunătățirea intervenției internaționale (multilaterale) și a nivelurilor supra-naționale.

Acest lucru este dovedit de raportul publicat la 4 octombrie 2011 de organizația *Tax Justice Network*, în care se aproape toate acordurile bilaterale semnate începând din 2009 sunt considerate inutile. Ca urmare, organizația a elaborat un indice al opacității fiscale, pe baza a două criterii: obstacolele în calea solicitărilor de informații din partea autorităților competente dintr-o altă țară și ponderea pe piața financiară mondială a jurisdicțiilor suspectate că dau dovadă de opacitate.

3.9 De asemenea, după cum semnalează diferite rapoarte specializate (precum cel elaborat de organizația *Global Financial Integrity*), fluxurile de capital ilicit nu încetează să crească, cu peste 10 % anual, ceea ce are consecințe dezastruoase care agravează, printre altele, crizele datoriei suverane de care sunt afectate numeroase țări din comunitatea internațională și în special anumite state membre ale UE.

3.10 Cu toate acestea, UE este singura care a pus la punct un cadru credibil de acțiune în domeniu, dar care este însă aplicat insuficient.

3.11 Un exemplu relevant îl reprezintă aplicarea Directivei 2003/48/CE în materie de impozitare a veniturilor din economii ale nerezidenților (persoane fizice) sub forma plăților de dobânzi.

3.12 Totuși, este adevărat că, de la intrarea ei în vigoare, au fost instituite mecanisme de schimb automat de informații fiscale între toate statele membre și a fost încurajată semnarea de acorduri cu patru state europene considerate înainte paradisuri financiare și fiscale: Andorra, Liechtenstein, Principatul Monaco și San Marino.

3.13 Însă, la fel ca Elveția, aceste țări europene au stabilit legături eterogene cu Uniunea, ceea ce face ca aplicarea convențiilor să fie foarte complicată. De exemplu, Liechtenstein a aderat la Spațiul Economic European, dar nu are obligația să coopereze la nivel de omologi cu autoritățile administrative în materie civilă și comercială, deoarece nu este parte la Convenția Lugano II, din 30 octombrie 2007, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

3.14 Se speră că această modificare a statutului juridic va conduce rapid la schimbările așteptate, ținând seama de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, care, la articolul 8 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană și în declarația nr. 3 aferentă oferă posibilitatea stabilirii unor legături structurale cu țările vecine de mici dimensiuni.

3.15 Este evident că soluția ideală pentru rezolvarea problemei ar consta în încheierea unui acord multilateral care să integreze toate aceste jurisdicții necooperante într-un model unic, într-un spațiu geopolitic, juridic și economic natural.

3.16 Astfel, Comisia Europeană a înaintat la Curtea de Justiție, împotriva a patru state membre, o acțiune privind neîndeplinirea obligațiilor de transpunere a Directivei 2005/60/CE referitoare la înghețarea fondurilor.

3.17 În vederea susținerii unei acțiuni care să aibă un impact supranațional autentic, Comitetul Economic și Social European trebuie să se alieze poziției ferme a Parlamentului European, exprimată în decizia din aprilie 2011 ⁽¹⁾, în care, printre altele, se sprijină consolidarea luptei împotriva lipsei de transparență a informațiilor privind tranzacțiile financiare transnaționale. Ar putea fi instituit chiar și un instrument de denunțare, similar actului de clemență în materie de concurență liberă, pentru încurajarea semnalării unor astfel de comportamente, recompensând denunțatorii prin modalități economice care constau într-o reducere a sancțiunii ce va fi aplicată.

3.18 În plus, în completarea măsurii anterioare, se impune adoptarea imediată de mecanisme convenite în comun în cadrul G20, pentru a completa lacunele legislative în materie de activități offshore, prin care pot fi eludate legislațiile fiscale aflate în vigoare în principalele centre financiare ale lumii.

3.19 Este urgentă adoptarea, în contextul strict al competențelor Uniunii Europene, a unor reguli ad-hoc obligatorii, sub formă de legislație secundară, reguli care să cuprindă, printre altele, prevederi care interzic oricărei persoane fizice sau juridice care controlează fonduri sau entități având reședința într-un paradis fiscal sau financiar să beneficieze de fonduri publice.

3.20 În 2009, OCDE a estimat că valoarea capitalului depus în paradisurile fiscale s-a situat între 1,7 și 11 miliarde de dolari și a întocmit o listă pe baza căreia G20 a inițiat o confruntare dură cu țările care nu aplicau sau aplicau doar unele dintre convențiile internaționale privind transparența bancară și fiscală.

3.21 Raportul OCDE a generat un val de proteste, în special din partea Elveției, Luxemburgului și bineînțeles, a Uruguayului. Cazul statului Delaware din SUA a suscitat dezbateri aprinse.

3.22 Cetățenii americani știu foarte bine că statul Delaware este un fel de paradis fiscal, aproape jumătate din societățile cotate pe Wall Street și Nasdaq având sediul în statul vicepreședintelui SUA, Joe Biden, unde se plătesc mai puține impozite locale, iar profitul nu este impozitat. În schimb, deși cei care activează în sector știu de mult acest lucru, mult mai puțini sunt la curent cu faptul că micul stat de la sud de Pennsylvania oferă enorme avantaje societăților offshore, prezentându-se ca o alternativă la Insulele Cayman sau Bermude. Asigurarea transparenței în ceea ce privește profiturile societăților stabilite în Delaware cade în sarcina proprietarilor. Dacă aceștia nu sunt cetățeni americani și dacă activitatea societății se desfășoară în afara SUA, ei nu sunt supuși impozitului în această țară.

⁽¹⁾ Rezoluția Parlamentului European din 6 aprilie 2011, privind protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene – Combaterea fraudei – Raportul anual 2009 [2010/2247(INI)].

3.23 Spălarea banilor, evaziunea fiscală și fondurile destinate corupției sau deturnării de fonduri din societățile proprii sunt cele mai importante și mai generalizate practici întâlnite în aceste paradisuri. De aici sunt lansate atacurile asupra datoriei suverane, cum ar fi campaniile ample de apărare a libertății necondiționate de circulație a capitalurilor, care implică mijloace de comunicare, partide politice și reprezentanți ai instituțiilor.

3.24 Proasta guvernare fiscală încurajează fraudă și evaziunea fiscală, cu consecințe grave pentru bugetele naționale și pentru sistemul de resurse proprii ale Uniunii Europene.

3.25 Multe dintre societățile multinaționale sunt organizate astfel încât să poată profita de posibilitatea de a evita plata taxelor în diferitele jurisdicții sub care operează. Faptul că tratamentul fiscal diferă de la o jurisdicție la alta favorizează mai înainte de toate societățile mari, internaționale sau foarte solide, și nu pe cele mici, naționale sau noi (aflate în faza de demarare). Aceste strategii de evaziune fiscală intră în contradicție cu principiul concurenței loiale și de responsabilitate a întreprinderilor. De asemenea, teritoriile respective devin baze de operații pentru organizații și întreprinderi care introduc bunuri pe piața internă fără certificate de origine adecvate și fără garanțiile solicitate de UE, ceea ce afectează grav interesele consumatorilor și, uneori, sănătatea publică. Un sistem utilizat în acest mod este cel care abuzează de stabilirea prețurilor de transfer, fixând prețurile tranzacțiilor în interiorul grupului pe baza parametrilor de evaluare legați de obligațiile fiscale ale grupului, în loc să se raporteze la condițiile normale ale pieței.

3.26 Întreprinderile multinaționale dispun fără îndoială de resursele necesare pentru a prezenta, fără mari complicații administrative, rapoarte publice defalcate pe țări, în ceea ce privește vânzările, profiturile de pe urma activității, operațiunile în interiorul grupului, beneficiile înainte de impozitare, impozitele. Dacă aceste informații ar fi aduse la cunoștința publică, ar reieși mai clar cine abuzează de stabilirea prețurilor de transfer sau cine adoptă o planificare fiscală agresivă.

3.27 Lipsa controalelor fiscale sau existența unor reguli slabe de supraveghere prudențială, opacitatea informațiilor destinate identificării persoanelor fizice și juridice și oricare altă caracteristică juridică ori administrativă permit societăților care operează de pe teritoriul unui paradis fiscal să se bucure practic de impunitate totală și să beneficieze de avantaje concurențiale inacceptabile, precum și de imunitate în fața acțiunilor întreprinse de autoritățile judiciare și administrative din țări terțe.

3.28 CESE condamnă expres rolul jucat de paradisurile fiscale în încurajarea și în obținerea de profituri de pe urma evaziunii fiscale, a fraudei fiscale și a fugii de capital. UE trebuie să își intensifice lupta împotriva acestor practici și să adopte măsuri concrete de sancționare.

3.29 Comunitatea internațională, conștientă de daunele serioase pe care existența acestor teritorii le provoacă comerțului internațional, intereselor trezoreriilor publice naționale, siguranței și ordinii publice și, după cum o demonstrează criza declanșată în 2008, stabilității înseși a sistemelor financiare, a inițiat câteva demersuri timide de identificare a acestor paradisuri fiscale, încercând să le elimine treptat.

3.30 Eforturile combinate ale G20 și ale Națiunilor Unite, împreună cu cele depuse în contextul inițiativelor OCDE, au condus la rezultate încă insuficiente în raport cu provocările puse de existența paradisurilor fiscale și a centrelor financiare offshore. Aceste eforturi trebuie urmate de măsuri decisive, eficace și coerente.

3.31 Însă demersurile efectuate, printre alte organizații, de G20, de Grupul de Acțiune Financiară Internațională (*Financial Action Task Force* – FATF) și de OCDE nu au reușit până acum decât să atenueze consecințele grave ale daunelor provocate de paradisurile fiscale și financiare.

3.32 Se impun identificarea jurisdicțiilor necooperante, înregistrarea de progrese în evaluarea îndeplinirii obligațiilor și aplicarea de măsuri disuasive pentru a încuraja respectarea regulilor. De asemenea, CESE consideră că OCDE nu constituie un cadru adecvat pentru combaterea paradisurilor fiscale, fiind nevoie de îmbunătățirea indicatorului care permite acordarea statutului de jurisdicție cooperantă, prin acordarea unei valori calitative acestuia. OCDE nu trebuie să permită guvernelor să iasă de pe lista neagră doar în urma unor simple promisiuni de respectare a principiilor privind schimbul de informații, în lipsa garantării unei puneri în practică efective a acestora.

3.33 Există rațiuni suficiente pentru a putea afirma că, într-o anumită măsură, criza financiară a fost cauzată de operațiuni cu produse financiare complexe și prea puțin transparente, desfășurate de operatori financiari domiciliați în jurisdicții care aplică secretul fiscal, ceea ce a cauzat prejudicii grave investitorilor și cumpărătorilor acestor produse. Paradisurile fiscale găzduiesc operațiuni ale instituțiilor financiare care nu apar în buget, cu am fi produse financiare complexe care nu contribuie la înnoirea sectorului financiar și care provoacă instabilitate financiară. Există numeroase dovezi că, mai ales în țările în curs de dezvoltare, numeroase investiții străine directe au ca proveniență paradisurile fiscale.

3.34 Conștientă de această situație, Uniunea Europeană a condamnat în anumite ocazii existența unor asemenea regimuri, prin vocea diverselor sale autorități instituționale. Cu toate acestea, ea nu a fost capabilă să promoveze un cadru normativ și administrativ supranațional, care să contribuie la reducerea limitelor impunității.

3.35 Activitatea UE s-a concentrat pe eliminarea a circa 100 de regimuri fiscale dăunătoare aflate sub jurisdicția statelor membre în care controlul financiar este redus sau pe teritoriul țărilor terțe. În acest sens, în 2009 și 2010 Comisia Europeană a adoptat două comunicări privind buna guvernare fiscală și un cod de conduită. În prezent sunt de asemenea în vigoare trei

directive privind profiturile recuperate de pe urma evaziunii fiscale, cooperarea administrativă și impozitarea economiilor (în curs de revizuire). De asemenea, clauzele de conformitate cu bunele practici sau cu buna guvernanță fiscală sunt foarte răspândite în acordurile comerciale, de asociere și de cooperare încheiate de UE cu țări terțe.

3.36 Cu toate acestea, progresele sunt foarte limitate, deoarece competențele în materie de investigație și sancțiuni aparțin statelor membre.

3.37 Conform societăților bancare, legea americană la care s-a făcut referire a demonstrat că adoptarea unilaterală a unor

astfel de măsuri poate da naștere unor probleme pentru entitățile financiare, din cauza incompatibilității dintre obligațiile impuse de FATCA în ceea ce privește comunicarea, oprirea asiguratorie și închiderea conturilor, pe de o parte, și legislația UE și/sau cea națională a țării de reședință a entității financiare, pe de altă parte.

3.38 La 4 martie 2009, premierul de atunci al Marii Britanii a ținut un discurs important în fața Congresului SUA, în care a îndemnat țara aliată să se asocieze angajamentului comun în favoarea unui sistem economic reglementat la nivel mondial și să lupte împotriva utilizării sistemelor financiare exclusiv în scopul îmbogățirii personale.

Bruxelles, 24 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Orizont 2020: foi de parcurs privind îmbătrânirea” (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 229/03)

Raportor unic: **dna Renate HEINISCH**

La 14 iulie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Orizont 2020: foi de parcurs privind îmbătrânirea”

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2011 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 184 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Pentru a depăși marile provocări și a exploata oportunitățile pe care la aduc cu sine schimbările demografice pentru viitoarele evoluții sociale și economice, statele membre ale Uniunii Europene trebuie să adopte în următorii ani măsuri potrivite la diferite niveluri și într-o multitudine de domenii.

1.2 Cercetarea coordonată poate contribui în mod decisiv la adoptarea unor măsuri adecvate la nivel regional, național și european, furnizând baze de planificare și de decizie bine fundate.

1.3 CESE susține fără rezerve cerința exprimată în repetate rânduri ca cercetarea europeană în domeniul îmbătrânirii și schimbărilor demografice să se efectueze pe termen lung și în mod interdisciplinar, la nivel transnațional sau cel puțin pe baze comparabile.

1.4 Pentru o cercetare europeană la nivel de excelență, infrastructura corespunzătoare și coordonarea integratoare a activităților de cercetare reprezintă, de asemenea, o premisă centrală. O coordonare la nivel central este necesară și pentru stabilirea bugetului și alocarea mijloacelor financiare. Comitetul recomandă, de aceea, înființarea unui centru european pentru cercetarea în domeniul îmbătrânirii, care ar putea prelua sarcinile în materie de coordonare.

1.5 Foile de parcurs pentru elaborarea unor programe de cercetare pe termen lung reprezintă instrumente utile pentru a stabili priorități pentru cercetarea viitoare. Foile de parcurs actuale privind îmbătrânirea și schimbările demografice au evidențiat deja aspecte importante care sunt relevante pentru inițiativa Orizont 2020 ⁽¹⁾.

1.6 Comitetul salută faptul că în componenta tematică „Provocări societale” a PC8 este prevăzută o prioritate de cercetare intitulată „sănătate, schimbări demografice și bunăstare” ⁽²⁾.

1.7 Comitetul îndeamnă ca, pe lângă prioritățile de cercetare actuale menționate în foile de parcurs actuale și „Orizont 2020”, cercetarea europeană viitoare să abordeze și domenii considerabil mai inovatoare și potențial mai problematice ale îmbătrânirii și schimbărilor demografice. Acestea includ teme precum menținerea sănătății și reabilitarea, prelungirea vieții profesionale active, cerințele privind o autonomie existențială și o răspundere socială sporită, învățarea în vederea unei vieți lungi, efectele tehnologizării extinse a domeniilor vieții și întrebările care se pun pentru societatea europeană în fața schimbărilor demografice, sociale și tehnologice.

2. Motivare / Observații generale

2.1 Pentru depășirea provocărilor și exploatarea oportunităților pe care le aduc cu sine schimbările demografice, este imperios necesar să se pună la dispoziție, în următorii ani, baze de planificare și decizie bine fundate pentru adoptarea unor măsuri orientative. Astfel de baze se creează în special prin cercetarea corespunzătoare. Rezultatele programelor de cercetare europene din ultimii ani, ca, de exemplu, cel de-a 5-lea, al 6-lea și al 7-lea program-cadru ⁽³⁾, programul comun „Asistență pentru autonomie la domiciliu” ⁽⁴⁾ (AAL) ⁽⁵⁾, programul-cadru pentru competitivitate și inovare (CIP) ⁽⁶⁾ și activitățile ERA-Net au demonstrat în mod clar utilitatea cercetării. Cercetarea poate contribui în mod decisiv la înfruntarea schimbărilor demografice și la utilizarea potențialelor lor beneficii la nivel regional, național și european.

⁽²⁾ A se vedea nota de subsol nr. 1.

⁽³⁾ JO L 26, 1.2.1999, p. 1, JO L 232, 29.8.2002, p. 1 și JO L 412, 30.12.2006, p. 1, precum și JO C 65, 17.3.2006, p. 9.

⁽⁴⁾ <http://www.aal-europe.eu>.

⁽⁵⁾ A se vedea <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1726&format=HTML&aged=1&language=DE>.

⁽⁶⁾ JO L 310, 9.11.2006, p. 15, precum și JO C 65, 17.3.2006, p. 22

⁽¹⁾ COM(2011) 809 final.

2.2 Foile de parcurs servesc la elaborarea unor programe de cercetare pe termen lung. Acestea reprezintă o modalitate adecvată de a explora posibile căi de dezvoltare sau scenarii viitoare, pentru a evidenția legăturile transsectoriale necesare, pentru a identifica partenerii de cooperare și actorii relevanți, pentru a determina marjele de manevră politice și opțiunile de finanțare, precum și pentru a dezvolta strategii pentru punerea în aplicare a proceselor și a rezultatelor.

2.3 În ultimii ani, au fost concepute și implementate foi de parcurs referitoare la cercetare în multe domenii. Din multitudinea de foi de parcurs naționale și internaționale actuale sunt menționate doar câteva cu titlu de exemplu: Foaia de parcurs elvețiană pentru infrastructurile de cercetare⁽⁷⁾, Proiectul german BMBF „Foaia de parcurs privind tehnologiile de mediu 2020”⁽⁸⁾, Foaia de parcurs a republicanilor din SUA privind viitorul Americii⁽⁹⁾, Foaia de parcurs ERA privind dezvoltarea de clădiri eficiente din punct de vedere energetic⁽¹⁰⁾, Foaia de parcurs în domeniul cercetării VPH-FET (*Virtual Physiological Human-Future and Emerging Technologies*)⁽¹¹⁾.

2.4 Au fost elaborate foi de parcurs tematice privind viitoarea cercetare și inovare în domeniul îmbătrânirii și schimbărilor demografice cu privire la aspecte de sănătate în sensul cel mai larg al cuvântului. Dintre acestea fac parte, printre altele, Foile de parcurs ale proiectelor europene „Future BNCI: Future Directions in Brain/Neuronal Computer Interaction (BNCI) Research” (Viitorul BNCI: Viitoare direcții în cercetarea în domeniul interacțiunii dintre computer și creierul uman/rețelele neuronale) (2010-2011); „DIAMAP: Road Map for Diabetes Research in Europe” (DIAMAP: Foaie de parcurs pentru cercetarea în domeniul diabetului în Europa) (2008-2010); „ROAMER: A Roadmap for Mental Health Research in Europe” (ROAMER: O foaie de parcurs pentru cercetarea în domeniul sănătății mentale în Europa) (2011-2014); „WhyWeAge: A road map for molecular biogerontology” (De ce îmbătrânim: o foaie de parcurs pentru biogerontologia moleculară) (2008-2010)”⁽¹²⁾, dar și foi de parcurs naționale, ca, de exemplu, Foaia de parcurs pentru programul de cercetare în domeniul sănătății al guvernului federal german⁽¹³⁾.

2.5 De asemenea, foile de parcurs cu orientare tematică largă din domeniul îmbătrânirii și al schimbărilor demografice, și anume cele elaborate în cadrul proiectelor europene FUTURAGE - O foaie de parcurs pentru cercetarea în domeniul îmbătrânirii⁽¹⁴⁾ și BRAID: *Bridging Research in Ageing and ICT Development* (Conectarea cercetării în domeniul

îmbătrânirii cu dezvoltarea TIC) (2010-2012)⁽¹⁵⁾ menționează aspecte legate de sănătate ale priorităților din domeniul cercetării. Foaia de parcurs FUTURAGE conține trei accente tematice legate de sănătate: „Healthy Ageing for More Life in Years” (Îmbătrânirea în condiții bune de sănătate pentru un plus de viață la bătrânețe), „Maintaining and Regaining Mental Capacity” (Menținerea și redobândirea capacităților mentale) și „Biogerontology: from Mechanisms to Interventions” (Biogerontologia: de la mecanisme la intervenții)⁽¹⁶⁾. În cadrul proiectului BRAID este vorba despre componenta „Health and Care in Life” (Sănătatea și îngrijirea pe parcursul vieții).

2.6 Comisia intenționează să pună la dispoziție prin parteneriate public-privat și public-public⁽¹⁷⁾ alte instrumente pentru depășirea actualelor provocări sociale⁽¹⁸⁾. Inițiativele comune includ în special parteneriatele europene în domeniul inovării (EIP), dintre care merită menționate Parteneriatul european în domeniul inovării pentru îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate (EIP AHA)⁽¹⁹⁾, Agenda digitală pentru Europa⁽²⁰⁾, inițiativa de programare în comun „Mai mulți ani, o viață mai bună - potențialul și dificultățile schimbărilor demografice” (MYBL)⁽²¹⁾, precum și programul planificat „Orizont 2020”⁽²²⁾.

2.7 În ciuda acestor abordări necesare și importante orientate către constituirea de parteneriate de cercetare și inovare, sunt în mod imperios necesare activități de cercetare suplimentare. Lumea – societatea – tehnologia – medicina – populația care îmbătrânește se schimbă continuu. De aceea, este în permanență nevoie de cercetare nouă, pentru a ne putea pregăti la timp, prin măsuri (politice) corespunzătoare, la noile condiții și pentru a nu pierde pasul cu evoluțiile.

2.8 Prin urmare, CESE salută sprijinul Comisiei Europene pentru inițiativele comune de planificare a unor programe și pentru dezvoltarea unor foi de parcurs privind viitoarele activități de cercetare în domeniul îmbătrânirii și schimbărilor demografice⁽²³⁾, precum și prevederea unei priorități în materie de cercetare intitulată „Sănătate, schimbări demografice și bunăstare” în cadrul componentei tematice „Provocări societale” a „Orizont 2020”⁽²⁴⁾.

3. Observații specifice

3.1 Infrastructura necesară

3.1.1 De mult timp, se solicită ca cercetarea europeană să se realizeze pe termen lung și în mod interdisciplinar, la nivel transnațional sau cel puțin pe baze comparabile⁽²⁵⁾. Aceste

⁽⁷⁾ Federația elvețiană, Departamentul elvețian de interne EDI, Secretariatul de stat pentru educație și cercetare SBF, Secțiunea Cercetarea națională, 2011: Foaia de parcurs elvețiană privind infrastructurile de cercetare. Disponibilă la adresa: http://www.sbf.admin.ch/html/dokumentation/publikationen/forschung/11.03.30.NFO.RoadmapForschungsinfrastrukturen_d.pdf.

⁽⁸⁾ Schippl, J. et al.: *Roadmap Umwelttechnologien 2020 – Endbericht* (Foaia de parcurs privind tehnologiile de mediu 2020 – raport final). Karlsruhe: Forschungszentrum Karlsruhe 2009 (Wissenschaftliche Berichte FZKA 7519).

⁽⁹⁾ <http://www.roadmap.republicans.budget.house.gov>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.eracobuild.eu>.

⁽¹¹⁾ https://www.biomedtown.org/biomed_town/VPHFET.

⁽¹²⁾ <http://future-bnci.org>; <http://www.diamap.eu>; <http://www.roamer-mh.org>; <http://www.whyyeage.eu>.

⁽¹³⁾ Consiliul de cercetare în domeniul sănătății (GFR) al Ministerului federal pentru educație și cercetare (ed.) (2007): Foaia de parcurs pentru programul de cercetare în domeniul sănătății al guvernului federal. Bonn/Berlin: BMBF.

⁽¹⁴⁾ <http://futurage.group.shef.ac.uk/road-map.html>.

⁽¹⁵⁾ <http://www.braidproject.eu>.

⁽¹⁶⁾ Viitorul cercetării europene în domeniul îmbătrânirii: O foaie de parcurs.

⁽¹⁷⁾ Exemple de parteneriate public-public (P2P) sunt: ERA-NET și ERA-NET Plus, inițiativele bazate pe articolul 185 și programarea în comun (Joint Programming – JP). Din parteneriatele public-privat (PPP) în domeniul cercetării și inovării fac parte, de exemplu, inițiativele tehnologice comune (JTI) și Internetul viitorului.

⁽¹⁸⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, COM(2011) 572 final [COM(2011) 572 final, 21.9.2011].

⁽¹⁹⁾ A se vedea IP/10/1288.

⁽²⁰⁾ A se vedea IP/10/581, MEMO/10/199 și MEMO/10/200.

⁽²¹⁾ A se vedea <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽²²⁾ MEMO-11-435.

⁽²³⁾ A se vedea, printre altele, JO C 132, 3.5.2011, p. 39 privind COM(2010) 546 final.

⁽²⁴⁾ COM(2011) 809 final.

⁽²⁵⁾ A se vedea, printre altele, JO C 74, 23.3.2005, p. 44.

cerințe pot fi preluate și repetate aici fără rezerve. Faptul că în cadrul unei cercetări comparative trebuie să se țină seama de diferitele condiții structurale este de la sine înțeles.

3.1.2 Cercetarea privind domeniul tematic „Îmbătrânirea” trebuie să includă mai întâi toți actorii care se ocupă de această tematică. Dintre aceștia fac parte oamenii de știință din domeniul științelor naturii, științelor vieții și științelor sociale, ingineri și designeri, producători și prestatori de servicii, responsabili politici, arhitecți, planificatori urbani și ai rețelelor de transport, reprezentanți ai economiei și societății civile și în special persoanele în vârstă însele. Prin urmare, merită salută integrarea planificată a diferitelor instrumente europene de sprijin (ERA-Net, ERA-Net Plus și INNOVA și PRO INNO) într-un instrument mai flexibil ERA-NET, în vederea simplificării participării actorilor relevanți.

3.1.3 Infrastructura corespunzătoare și coordonarea integratoare a activităților de cercetare reprezintă o premisă centrală pentru o cercetare europeană la nivel de excelență într-un spațiu european de cercetare (SEC). O coordonare la nivel central este necesară și pentru stabilirea bugetului și alocarea mijloacelor financiare. Astfel, activitățile de cercetare de la nivel regional nu devin în niciun caz superflue. Cu toate acestea, este de dorit o compatibilitate cât mai ridicată a activităților de cercetare naționale separate, pentru ca rezultatele să poată fi analizate și evaluate în mod comparativ. Prin urmare, Comitetul recomandă înființarea unui centru european pentru cercetarea în domeniul îmbătrânirii, care ar putea prelua sarcinile în materie de coordonare.

3.2 Acțiuni suplimentare necesare

3.2.1 Dincolo de cerințele generale menționate, se delimitează domenii tematice care trebuie investigate mai puternic pe viitor. În prezent, trăim nu doar schimbări demografice fără precedent, ci și evoluții tehnologice care pot transforma în mod durabil viața socială, îngrijirea sănătății și raportul nostru cu mediul.

3.2.2 Menținerea sănătății

Un prim mare domeniu de cercetare ar trebuie să includă toate chestiunile care au legătură cu tema sănătății, deoarece sănătatea fizică și mentală reprezintă o premisă centrală a unei vieți autonome și active la bătrânețe. Întrebări referitoare la sănătate sunt, de exemplu:

- Cum pot fi motivați oamenii încă din copilărie să adopte un stil de viață sănătos?
- Ce strategii sunt necesare pentru a asigura un sprijin precis și extinderea măsurilor de prevenire?
- Ce tipuri de tratament și de reabilitare s-au dovedit deosebit de eficiente la nivel internațional? În ce domenii există decalaje sau este nevoie de cercetare și dezvoltare suplimentară?
- Cum se poate îmbunătăți competența pacienților?
- Cum pot fi evitate sau cel puțin recunoscute timpuriu și tratate amenințările transnaționale la adresa sănătății, bolile rare, bolile cronice, demența și alte boli neurodegenerative?

— Trebuie eliminate decalajele în ceea ce privește investigarea eficacității medicamentelor și a interacțiunilor lor la persoanele mai în vârstă, în special la femei. În prezent, medicamentele sunt testate predominant pe tineri, însă sunt consumate în cea mai mare parte de bătrâni.

— Ar trebui să subliniem rolul durerilor cronice în cazul stării de sănătate a persoanelor vârstnice, în special modul în care putem reduce durerile/disconfortul populației aflate în curs de îmbătrânire din UE.

— Până acum, abuzul de alcool și droguri la bătrânețe, cauzele acestora, precum și consecințele fizice, psihice și sociale asociate acestora nu au fost investigate decât într-o mică măsură.

3.2.3 O viață profesională activă mai lungă

Având în vedere schimbările structurale ale vârstei populației și creșterea speranței de viață, rămânerea mai îndelungată în câmpul muncii devine o necesitate inevitabilă. De aici decurg întrebări referitoare la cercetare, cum ar fi:

- Ce atitudine au lucrătorii față de o flexibilizare a limitei de vârstă? De ce depind diferitele atitudini (de exemplu, tipul muncii/condițiile securității sociale/condițiile regionale etc.)?
- Cum pot fi create condiții-cadru pentru educație și prevenire, pentru a permite și a extinde flexibilizarea? Ce experiențe s-au realizat deja în diferitele țări și cum pot fi utilizate acestea?
- Cum pot fi organizate locurile de muncă, programele de muncă, sarcinile de muncă, pentru a permite lucrătorilor o viață profesională activă mai lungă? Ce rol pot juca în aceste context inovațiile tehnologice?
- Ce posibilități de promovare a angajamentului civic sunt sau ar putea fi implementate în întreprinderi, pentru a promova acest angajament deja din perioada activității profesionale? Ce experiențe s-au realizat în diferite țări?

3.2.4 Viață autonomă, liberă și responsabilă

Prin reducerea cotei tinerilor în cadrul populației, vor descrește și posibilitățile de sprijin personal pentru persoanele mai în vârstă. Prin urmare, pe viitor, persoanele mai în vârstă vor trebui să își asume o responsabilitate sporită pentru autonomia lor și pentru participarea lor socială. Printre întrebările referitoare la cercetare în acest context se numără următoarele:

- Cum este înțeleasă în diferite țări autonomia persoanelor vârstnice și ce consecințe decurg de aici pentru consolidarea și promovarea sistematică a unui mod corespunzător de organizare a vieții?
- Cum este înțeleasă în diferite țări responsabilitatea persoanelor vârstnice (de exemplu, pentru generațiile ulterioare, pentru mediu) și ce consecințe decurg de aici? Cum se organizează persoanele vârstnice însele, cum organizează ele oferte pentru generația lor și generațiile ulterioare? Cum se angajează pentru semenii lor, pentru vecinătate, pentru mediu?

- Ce forme de sprijin local sunt necesare pentru această organizare autonomă? Și acest aspect trebuie studiat în contexte structural comparabile (locale, regionale).
- În general, ar trebui investigat în diferite contexte comparabile din punct de vedere structural (de exemplu în regiunile urbane și rurale din diferite țări) cum pot promova autoritățile locale un stil de viață activ, responsabil al persoanelor vârstnice, de exemplu printr-o politică urbană, a locuințelor și a transportului corespunzătoare pentru persoanele de toate vârstele.
- Cum se pot crea și sprijini „comunități de îngrijire” ca expresie a răspunderii partajate? Cum cooperează deja familiile, persoanele angajate civic și persoanele active profesional în contextul îngrijirii (de exemplu a persoanelor care suferă de afecțiuni fizice cronice sau de demență)? Cum pot fi sprijinite astfel de comunități prin utilizarea unor sisteme tehnice de asistență? Cum tratează întreprinderilor nevoile lor? Ce forme de răspundere partajată pot fi observate în diferitele țări? Cum se integrează aceste comunități de îngrijire în politica socială a statelor și în planificarea (structural)-socială a localităților?
- Ce forme de locuit și de viață și-au dovedit utilitatea și pot fi preluate – tot pe plan internațional – pentru persoanele în vârstă, și în special pentru persoanele foarte vârstnice care locuiesc singure sau sunt bolnave de demență?

3.2.5 Educație

Între timp, a devenit evident că o societate în curs de îmbătrânire presupune ca fiecare persoană să fie implicată în învățarea pe tot parcursul vieții. De aici decurg întrebări referitoare la cercetare, cum ar fi:

- Cum poate deveni învățarea pe tot parcursul vieții învățare pentru o viață lungă?
- Ce oferte educaționale pot fi puse la dispoziție pentru o populație în curs de îmbătrânire, pe lângă ofertele de perfecționare profesională? Cum trebuie structurate astfel de oferte pentru a încuraja învățarea activă?
- Ce oferte educaționale sunt necesare pentru persoanele care sunt interesate de angajamentul civic?
- Ce importanță are educația estetică pentru conservarea capacităților cognitive și emoționale, precum și a creativității la bătrânețe? Ce consecințe se pot trage dintr-o comparație internațională a ofertelor educaționale?
- Ce rol joacă diferitele instituții de învățământ (universități, universități populare etc.) în consolidarea diverselor competențe, de exemplu în ceea ce privește utilizarea noilor tehnologii, angajamentul civic, activitățile de îngrijire, transmiterea cunoștințelor sociale și de specialitate etc.?

3.2.6 Tehnologizarea tuturor domeniilor vieții

Au fost foarte puțin cercetate efectele pe termen lung ale pătrunderii din ce în ce mai extinse a tehnologiei în toate domeniile sociale și ale necesității utilizării unor sisteme tehnologice pentru sprijinirea unei vieți autonome, active și participative la bătrânețe. De aici decurge o nevoie urgentă de cercetare cu privire la întrebări precum:

- Ce măsuri tehnologice, organizatorice, organizaționale și de promovare a acceptării sunt necesare pentru a se exploata potențialul tehnologiilor de monitorizare, îngrijire medicală și reabilitare la distanță (*tele-Monitoring*, *tele-Health* și *tele-Rehabilitation*, într-un mod eficient și acceptabil din punct de vedere etic, în vederea îmbunătățirii asistenței medicale)?
- Ce cerințe organizatorice, juridice, etice și legate de tehnologia de protecția datelor se impun la introducerea pe scară largă a unor astfel de sisteme pentru organizarea și reglementarea la nivel local, regional, național și european?
- Ce efecte pe termen lung are utilizarea sporită a sistemelor tehnologice asupra relațiilor dintre persoanele vârstnice și rudele acestora, între pacienți și medici, între persoanele care necesită îngrijire și îngrijitorii lor informal sau profesionali?
- Implicațiile psihologice, sociale și etice ale implantării din ce în ce mai extinse a senzorilor și a altor artefacte tehnologice în corpul uman au fost, de asemenea, puțin cercetate. Ce efecte au aceste posibilități asupra imaginii de sine și identității persoanelor afectate, pe de o parte, și asupra percepției sociale a bolii, sănătății sau handicapului, pe de altă parte?

Se cunosc la fel de puține lucruri despre posibilitățile de creare a unui ambient bazat pe tehnologie, dar cu rol de sprijin emoțional, pentru un sfârșit demn al vieții, de exemplu prin muzică și iluminare.

3.2.7 Societatea europeană a viitorului

Un ultim raport de cercetare ar trebui să includă toate întrebările care sunt legate de schimbările actuale și viitoare ale societății europene. Întrebările corespunzătoare privind cercetarea se referă, printre altele, la imaginile vârstei, diferențele culturale, experiențele divergente și inegalitățile existente în ceea ce privește condițiile de viață în Europa.

- Ce viziuni privind îmbătrânirea activă și bătrânețea se întâlnesc în diferitele țări europene din perspectiva schimbărilor demografice? Cum poate promova schimbul de experiență între țări dezvoltarea unor imagini realiste privind bătrânețea în locul unor stereotipuri?
- Cum îmbătrânesc oamenii în diferitele culturi care sunt din ce în ce mai reprezentate în statele membre? Ce semnificație au vârsta, boala și moartea în fiecare cultură? Cum se pot organiza schimburi de experiență și cum pot contribui acestea la înțelegerea și la îmbogățirea reciprocă?

- Ce rol au muzica și artele plastice în procesul îmbătrânirii în diferite culturi? Ce consecințe decurg de aici și cum pot fi exploatate efectele pozitive pentru alte persoane?
- Cum pot fi create punți între experiențele din ce în ce mai divergente dintre generații și din cadrul unei generații, care se datorează speranței crescute de viață și transformărilor sociale și tehnologice rapide? Cum sunt posibile, în aceste condiții, înțelegerea și învățarea reciprocă?
- Întrebări asemănătoare se pun în ceea ce privește inegalitățile existente – și în parte chiar în creștere – între condițiile de viață dintre țările europene și din interiorul acestora.
- O altă întrebare care nu a primit răspuns este cum se reflectă abordarea morții, diferită de la țară la țară, asupra indivizilor care îmbătrânesc și asupra societății în ansamblu. În contextul specific al unei societăți în curs de îmbătrânire, nu pot fi ignorate această întrebare și eventualele sale consecințe.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul de monitorizare pe 2011 a Strategiei de dezvoltare durabilă a Uniunii Europene: evaluarea CESE (aviz din proprie inițiativă)

(2012/C 229/04)

Raportor: dl **Stefano PALMIERI**

La 25 octombrie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Raportul de monitorizare pe 2011 a Strategiei de dezvoltare durabilă a UE: evaluarea CESE

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 9 voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) consideră că Raportul de monitorizare pe 2011 a Strategiei de dezvoltare durabilă a UE (*2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy*), elaborat de Eurostat, este un instrument util și important pentru:

- a face bilanțul progreselor înregistrate până în prezent în îndeplinirea obiectivelor și țintelor Strategiei europene de dezvoltare durabilă;
- a revedea și finisa obiectivele, acțiunile și măsurile aceleiași Strategii de dezvoltare durabilă a UE, precum și pentru a perfecționa metodologia și instrumentele de măsurare a dezvoltării durabile utilizate în prezent;
- a face față noilor provocări apărute, în special în contextul efectelor crizei economice și financiare globale asupra strategiei de dezvoltare durabilă.

1.2 În această privință, CESE regretă absența unui raport al Comisiei privind stadiul de punere în aplicare a Strategiei de dezvoltare durabilă a UE și solicită din partea Comisiei și a celorlalte instituții ale UE o reacție la rezultatele raportului Eurostat, care să facă parte integrantă chiar din strategie și să fie un instrument fundamental de evaluare *politică* a măsurilor adoptate până în prezent și de stabilire a direcțiilor de acțiune viitoare.

1.3 CESE consideră așadar că este necesar un angajament politic mai eficient pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei, începând chiar cu eforturile care trebuie depuse pentru efectuarea unei măsurări a stadiului dezvoltării durabile, care implică o evaluare din perspectivă științifică și politică a eficienței măsurilor de politică adoptate în sprijinul durabilității.

1.4 În acest scop, Comitetul Economic și Social European reînnoiește invitația de a se ține cont de îndemnul și de

reflecțiile pe aceste teme din cadrul Observatorului dezvoltării durabile, astfel încât societatea civilă să aibă un cuvânt de spus. Tranziția către un model de dezvoltare mai durabilă va putea fi eficientă doar prin activarea unor procese democratice care să încurajeze sensibilizarea și participarea populației la procesul decizional, prin dezvoltarea unor structuri de dialog între societatea civilă și responsabili politici.

1.5 CESE subliniază oportunitatea consolidării legăturilor dintre Strategia de dezvoltare durabilă și celelalte inițiative politice majore ale UE. Prin însuși caracterul său transversal și general, conceptul de durabilitate a dezvoltării reclamă o legătură strânsă cu toate celelalte priorități politice emergente (echitatea socială, combaterea sărăciei și a șomajului, justiția socială, eficiența în utilizarea resurselor, protecția capitalului natural, coeziunea socială, cooperarea pentru dezvoltare).

1.5.1 Această nevoie de interconectare a diverselor strategii politice ale UE devine și mai stringentă în actuala etapă istorică. Consecințele grave ale crizei economice globale impun cu necesitate distincția între efectele generate de conjunctura economică mondială și elaborarea unor strategii de dezvoltare durabilă profunde și structurate, pe termen lung.

1.5.2 CESE subliniază în special nevoia de o mai bună cooperare și integrare între Strategia de dezvoltare durabilă a UE și Strategia Europa 2020, astfel încât să existe garanția că acțiunile celei din urmă urmăresc efectiv realizarea unei durabilități sporite a dezvoltării. Analiza și găsirea de noi indicatori permit evaluarea eficienței măsurilor de încurajare a modelelor de consum și producție durabile și alimentarea procesului de monitorizare a Strategiei Europa 2020.

1.6 CESE recomandă consolidarea dimensiunii sociale a dezvoltării durabile, în special în contextul repercusiunilor sociale antrenate de criza economică – mai ales în ceea ce privește creșterea șomajului, a inegalităților și a riscului de excluziune socială – care afectează în mai mare măsură categoriile mai vulnerabile și produc o reacție în lanț, pe termen lung, asupra condițiilor de trai ale persoanelor, reducând totodată posibilitățile de intervenție în materie de protecție a mediului.

1.7 CESE susține hotărât promovarea unei dezvoltări economice care să fie în măsură să ofere garanția creșterii economiei, odată cu neutralizarea efectelor negative asupra mediului, și care să țină seama de principiile-cheie ale echității, cooperării și justiției sociale (chiar pe baza conceptului de dezvoltare durabilă).

1.7.1 Comitetul Economic și Social European susține conceptele de creștere ecologică și de dezvoltare a unei economii ecologice (*green economy*), posibile în contextul dezvoltării durabile, pe termen lung, cu reducerea decalajelor și a inegalității de șanse, în condițiile tranziției către un model de dezvoltare cu emisii reduse de dioxid de carbon ⁽¹⁾.

1.7.2 În acest sens, CESE întâmpină cu satisfacție recomandările OIM (Organizația Internațională a Muncii) privind locurile de muncă ecologice, astfel încât, în procesul de tranziție către o economie ecologică, să le fie asigurate lucrătorilor și lucrătoarelor condiții decente de muncă (*decent work*) și locuri de muncă de înaltă calitate, evitându-se astfel reproducerea, în cadrul economiei ecologice, a diviziunilor sociale constatate în alte etape de tranziție.

1.8 În procesul de tranziție către durabilitate, este esențial să crească investițiile în cercetare și inovare, îndeosebi în sectorul energetic, pentru promovarea unui model de dezvoltare bazat cu precădere pe sursele de energie regenerabilă și mai puțin dependent de consumul de combustibili fosili și pentru ca intensitatea energetică a economiei să se reducă în continuare, dar și pentru externalitățile pozitive în materie de creștere economică și ocupare a forței de muncă ce pot rezulta din lansarea unor noi activități și din promovarea competitivității economiei.

1.9 Pe lângă calitatea cercetării și inovării tehnologice, și formarea joacă un rol fundamental: ea însoțește societatea civilă pe calea către un alt model de dezvoltare, punând la dispoziție instrumentele potrivite pentru a face față în mod eficient mizelor acestuia și consolidându-i rolul de forță motrice a schimbării.

1.10 Garantarea unor parcursuri corespunzătoare de sensibilizare și formare în domeniul dezvoltării durabile este așadar un obiectiv crucial, care trebuie să țină pasul cu cel al aplicării celor mai eficienți parametri de măsurare a progreselor înregistrate în materie de durabilitate sporită.

1.11 În special, este de dorit să se meargă înainte pe calea deschisă de CESE, a susținerii elaborării unor noi indicatori de măsurare a progresului economic, pe lângă PIB ⁽²⁾, și a îmbinării dimensiunilor cantitativă și calitativă ale analizei, aceasta fiind totodată deschisă evidențierii modului în care actorii sociali percep și evaluează aspectele legate de durabilitate.

1.12 Doar printr-un proces participativ și împărtășit de experți, de forțele politice și sociale și de societatea civilă va fi cu puțință să se construiască o nouă cultură politică și socială, în măsură să genereze o idee de dezvoltare care cuprinde și juxtapune cele trei sfere – economică, socială și de mediu – pe care se întemeiază conceptul de calitate și durabilitate a progresului uman.

2. Introducere

2.1 Prezentând imaginea Strategiei de dezvoltare durabilă a UE pe 2011, actualul Raportul de monitorizare pe 2011 a Strategiei de dezvoltare durabilă a UE, elaborat de Eurostat, oferă un tablou detaliat al situației statelor membre (SM) ale Uniunii, la doi ani de la declanșarea crizei, contribuind așadar la efectuarea unei evaluări critice atât a transformărilor profunde care se produc în societățile noastre, cât și a dezbaterii în curs privind posibilitatea ca tranziția către o economie cu emisii reduse de dioxid de carbon să constituie o ocazie de combatere a recesiunii, stimulând procesul de relansare a producției și combătând creșterea ratei șomajului.

2.2 Dat fiind rolul său de punte între instituțiile UE și societatea civilă organizată, CESE intenționează să contribuie la procesul de reflecție declanșat de raportul sus-menționat, valorificând participarea instituțiilor reprezentative ale cetățenilor europeni la evaluarea temelor și proiectelor relevante pentru urmărirea în continuare a durabilității economice, sociale și de mediu a dezvoltării.

2.3 Prezentul avis își propune să vină în continuarea avizelor anterioare elaborate de CESE, pentru pregătirea conferinței ONU privind dezvoltarea durabilă (*UN Conference on Sustainable Development – UNCSDD*) care va avea loc la Rio de Janeiro (Rio + 20), în iunie 2012.

2.3.1 Prezentul avis reprezintă o contribuție a societății civile în vederea negocierilor pentru Summitul Rio + 20, în special cu privire la una din cele două provocări principale aflate în centrul atenției acestuia: *cadrul instituțional pentru dezvoltarea durabilă*.

3. Considerații generale

3.1 Analiza datelor din raportul pe 2011 scoate în evidență faptul că unele dintre rezultatele obținute în direcția trasată de obiectivele Strategiei de dezvoltare durabilă a UE pot fi puse mai degrabă pe seama actualei conjuncturi economice mondiale decât a implementării unor strategii structurate pe termen lung vizând realizarea dezvoltării durabile. Analiza și abordarea decalajelor dintre statele membre în îndeplinirea acestor obiective sunt prioritare.

3.1.1 În materie de **evoluții pozitive**, evidențiate în raport în perioada scursă din 2000 până în prezent, se constată:

— reducerea numărului de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială (cu toate că a crescut procentul de lucrători săraci);

⁽¹⁾ Avizul CESE privind poziția CESE în contextul pregătirii Conferinței Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă (Rio + 20), raportor: dl Wilms, JO C 143 du 22.05.2012, p. 39.

⁽²⁾ Avizul CESE pe tema „Dincolo de PIB – implicarea societății civile în alegerea indicatorilor complementari”, JO C 181, 21.06.2012, p. 14.

- creșterea speranței de viață și îmbunătățirea cadrului general al sănătății publice (deși persistă în continuare inegalități privind accesul la asistența medicală);
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea consumului de energie regenerabilă;
- o situație stabilă în ceea ce privește abundența și varietatea speciilor de păsări comune, ilustrativă pentru situația de ansamblu a biodiversității și a integrității sistemelor naturale.

3.1.2 În ceea ce privește **evoluțiile negative**, se constată:

- creșterea cererii de materiale, în pofida unui trend pozitiv de creștere a productivității resurselor;
- creșterea ratei de ocupare a lucrătorilor în vârstă, care nu atinge totuși ținta prevăzută pentru 2010;
- menținerea activității de pescuit la un nivel care depășește pragul de durabilitate pentru stocurile de pește;
- decuplarea doar *relativă* realizată în prezent între dezvoltarea economică și consumul de energie în transporturi și lipsa unei treceri către moduri de transport de bunuri și persoane cu impact mai scăzut asupra mediului;
- neîndeplinirea țintei prevăzute pentru 2010, de a se alocă 0,56 % din venitul național brut asistenței oficiale pentru dezvoltare.

3.2 Cu privire la influența crizei asupra trendurilor pozitive/negative analizate în raportul Eurostat, se observă că reducerea emisiilor de gaze ce determină schimbări climatice poate fi pusă pe seama unei utilizări mai eficiente a energiei și a recursului în mai mare măsură la combustibili cu emisii reduse de carbon, pe de o parte, dar și pe seama efectelor de recesiune ale crizei, pe de altă parte.

3.2.1 Ca fundament al tuturor activităților economice, energia este variabila cea mai strâns legată de creșterea economică, după cum relevă scăderea consumului de energie finală, în paralel cu căderea PIB-ului. Este așadar esențial să se facă progrese în ceea ce privește decuplarea creșterii economice de presiunile privind mediul, prin decuplarea producției de bogăție de consumul de energie.

3.3 În definitiv, scenariul prezentat în raportul Eurostat arată că Uniunea Europeană a înregistrat progrese semnificative pe calea dezvoltării durabile din punct de vedere economic, social și în materie de mediu; totuși, întrucât economia UE este încă o economie cu consum intensiv de energie și cu emisii ridicate de dioxid de carbon, trebuie depuse mai multe eforturi de promovare a unor schimbări structurale profunde, în măsură să lanseze un proces de tranziție pe termen lung, neinfluențat de actuala conjunctură economică mondială.

4. Observații specifice

4.1 Analiza indicatorilor care măsoară dimensiunea dezvoltării socioeconomice în evoluția sa din 2000 până în 2011 arată foarte clar efectele recesiunii generate de criza economică globală. Aceasta rezultă mai ales din examinarea PIB-ului, a investițiilor și a productivității muncii.

4.1.1 Se înregistrează tendințe negative și în ceea ce privește șomajul și rata de ocupare a forței de muncă, deosebit de îngrijorătoare în ceea ce privește șomajul în rândul tinerilor. În schimb, se înregistrează tendințe pozitive în materie de economii ale familiilor (ca răspuns la criză), în creșterea cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare și, deopotrivă, în îmbunătățirea intensității energetice (în cazul căreia se constată o decuplare absolută).

4.1.2 Domeniul dezvoltării socioeconomice măsoară progresele înregistrate în construirea unei societăți bazate pe o economie inovatoare și eficientă din punct de vedere ecologic, care asigură societății un nivel de trai ridicat. Criza economică a avut repercusiuni negative asupra îndeplinirii acestor obiective. Și totuși, dezvoltarea unui proces de ecologizare a economiei poate constitui o pârghie eficientă în combaterea recesiunii, contribuind la relansarea producției și a ocupării forței de muncă.

4.2 Analiza progreselor înregistrate în favoarea modelelor **durabile de producție și de consum** relevă tendințe contradictorii. Cu toate că UE a devenit mai eficientă în utilizarea resurselor, asistăm la o creștere continuă a cererii de materiale. Pe plan energetic, crește consumul de energie electrică, dar se constată o scădere a consumului de energie finală. Referitor la problema deșeurilor, se constată o creștere a producției de deșeuri periculoase, dar scade cantitatea de deșeuri neminerale și se reciclează mai mult. În plus, se semnalează creșterea continuă a numărului de automobile, dar se înregistrează o reducere a emisiilor de substanțe poluante, în mare parte datorită scăderii înregistrate în sectorul transporturilor și răspândirii motoarelor mai performante.

4.2.1 Imaginea contradictorie care rezultă din analiza indicatorilor arată că, în pofida progreselor înregistrate, sunt necesare eforturi suplimentare pentru îndeplinirea obiectivului de decuplare a creșterii economice de utilizarea resurselor, cu respectarea capacității de suport a ecosistemelor. În plus, este esențial ca producția și consumul să fie luate în considerare în interdependență, prin promovarea ciclului de viață a produselor. Prin urmare, trebuie investit mai mult în acțiuni de sensibilizare în favoarea modelelor de producție și consum mai responsabile în raport cu mediul.

4.3 Indicatorii referitori la **incluziunea socială** relevă tendințe de dezvoltare mai degrabă pozitive, precum și reducerea riscului de sărăcie sau excluziune socială. Asistăm totuși la creșterea riscului de sărăcie în cazul categoriei de vârstă 25-49 de ani și, în mai mică măsură, în cazul categoriei 18-24 de ani, la creșterea ratei șomajului în rândul tinerilor. În schimb, au scăzut: intensitatea sărăciei, disparitățile în materie de venituri, rata de șomaj pe termen lung și diferența de remunerare dintre femei și bărbați.

4.3.1 Se evidențiază totuși printre tendințele negative: creșterea procentului de lucrători săraci; participarea sporită la învățarea pe tot parcursul vieții, însă nu îndeajuns ca să atingă obiectivul prevăzut pentru 2010; necesitatea unei reduceri mai semnificative a ratei abandonului școlar timpuriu.

4.3.2 Dacă imaginea conturată în raportul Eurostat este destul de favorabilă, rezultatele privind abandonul școlar și învățarea pe tot parcursul vieții trebuie îmbunătățite. Într-adevăr, persoanele cu nivel scăzut de educație sunt expuse în mai mare măsură riscului de sărăcie. În plus, instrucția și formarea capătă un rol crucial în exploatarea oportunităților de ocupare a unui loc de muncă în economia ecologică. Acest tip de economie reclamă dezvoltarea de noi tehnologii eficiente din punct de vedere ecologic și readaptarea competențelor, pentru a ține pasul cu procesele de inovare tehnologică. Activitatea de formare este deci fundamentală, atât pentru ca tinerii să aibă mai ușor acces la piața forței de muncă, cât și pentru ca persoanele care ocupă deja un loc de muncă să poată răspunde noilor exigențe determinate de transformările în curs.

4.4 Analiza **schimbărilor demografice** relevă îmbunătățiri considerabile în privința ratei de ocupare a lucrătorilor în vârstă, a speranței de viață de peste 65 de ani și a reducerii riscului de sărăcie pentru categoria de vârstă de peste 65 de ani.

4.4.1 Cu toate acestea, pe lângă astfel de îmbunătățiri, se constată creșterea cantitativă și calitativă a cheltuielilor pentru bunăstare și a datoriei publice. Din cauza schimbărilor demografice la care asistăm – în special rata de fertilitate mai scăzută și speranța de viață mai ridicată – și, implicit, a dezechilibrelor dintre generații pe care le induc acestea, trebuie să se găsească un răspuns la miza construirii unei societăți reciproc incluzive prin menținerea unor niveluri sustenabile ale cheltuielilor publice, prin adaptarea cheltuielilor pentru bunăstare ținând seama de exigențele actuale, care presupun o cerere crescândă pentru pensii, servicii medicale și îngrijiri pe termen lung.

4.5 Analiza **sănătății publice** indică îmbunătățiri în sensul unei vieți mai lungi și mai sănătoase: crește speranța de viață, scade numărul deceselor cauzate de maladii cronice și numărul sinuciderilor; de asemenea, se constată reducerea producției de substanțe chimice toxice, a ratei accidentelor grave la locul de muncă, a expunerii la poluarea fonică. În contrast cu acest tablou favorabil, persistă încă inegalități în accesul diverselor grupuri socioeconomice la asistența medicală.

4.5.1 Conceptul de sănătate publică presupune diverse aspecte sociale, economice și de mediu ale dezvoltării (sănătatea și securitatea la locul de muncă, finanțarea îngrijirilor medicale, expunerea la substanțe poluante etc.), reprezentând una dintre elementele principale ale Strategiei UE pentru dezvoltare durabilă, care reclamă intensificarea eforturilor depuse în vederea unei abordări analitice integrate pentru reunirea celor trei sfere ale durabilității, ce sfârșesc însă deseori prin a fi luate în considerare separat.

4.6 Analiza indicatorilor privind **schimbările climatice și energia** relevă unele îmbunătățiri semnificative; însă criza economică a avut și asupra acestor tendințe un impact considerabil, din cauza legăturii strânse dintre energie și dezvoltarea economică. Pe planul schimbărilor pozitive se observă: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, UE apropiindu-se astfel de îndeplinirea obiectivelor de reducere cu 20 % până în 2020 și a obiectivului de la Kyoto, stabilit pentru 2012; creșterea procentului de energie din surse regenerabile, care ar putea atinge, până în 2020, obiectivul de 20 % din consumul intern brut de energie acoperit de energia din surse regenerabile și utilizarea în mai mare măsură a energiilor regenerabile în transporturi. Se constată, în fine, o reducere a cererii de energie.

4.6.1 Pe planul schimbărilor negative se observă însă: creșterea, în intervalul 2000-2009, a dependenței de importurile de energie; neîndeplinirea obiectivului de 21 % energie din surse regenerabile în producția de energie electrică; progresul modest al cogenerării și transferul sarcinii fiscale dinspre muncă înspre utilizarea resurselor.

4.6.1.1 Producția și consumul de energie sunt factorii principali care contribuie la creșterea emisiilor de CO₂ și deci la impactul global asupra mediului. De aceea, *inovația tehnologică în domeniul energiei* dobândește o importanță crucială. Pe de altă parte, dezvoltarea surselor regenerabile și creșterea eficienței energetice, pe lângă faptul că diminuează emisiile de gaze care determină schimbări climatice, pot antrena beneficii economice și sociale prin crearea de noi activități generatoare de locuri de muncă, combinând măsurile de protecție a mediului cu cele vizând creșterea economică și ocuparea forței de muncă.

4.6.1.2 În acest scop, trebuie să se prevină riscul ca criza economică să pună în pericol procesele de ecologizare a economiei aflate în curs de desfășurare, deosebit de sensibile în această etapă de recesiune.

4.7 Inclusiv schimbările remarcate în domeniul **transportului durabil** pot fi puse parțial pe seama urmărilor crizei economice. Concret, se pot pune pe seama unui volum diminuat al transporturilor atât reducerea numărului de accidente rutiere, cât și scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră și a consumului de energie, ce au dus la o decuplare care este totuși doar relativă.

4.7.1 În materie de tendințe pozitive, se înregistrează progrese atât în reducerea emisiilor de CO₂ produse de autovehiculele noi, cât și în scăderea emisiilor de poluanți atmosferici. Cât despre tendințele negative, se constată însă că, nici în sectorul transportului de mărfuri, nici în cel al transportului de persoane nu asistăm la o trecere la moduri de transport cu impact mai scăzut asupra mediului.

4.7.1.1 Sectorul transporturilor este complex, iar trăsăturile sale definitorii depind de diverși factori, care implică inclusiv stiluri de viață și modele culturale de consum. În acest sens,

transporturile fac dovada faptului că, pentru a fi eficientă, lupta împotriva schimbărilor climatice nu trebuie să se limiteze la a pune în cauză doar acțiunile politice și opțiunile tehnice, ci și, în primul rând, comportamentul cetățenilor, în viața lor de zi cu zi.

4.8 Eforturile depuse pentru protecția **resurselor naturale** au condus la unele rezultate pozitive, dar mai rămân încă multe de făcut. Dacă *multitudinea și diversitatea multor specii de păsări comune* sunt stabile, *stocurile de pești* ⁽³⁾ sunt în continuare supraexploatare. Dacă sunt în creștere suprafețele desemnate drept *zone naturale*, și *zonele urbane* sunt în expansiune, în detrimentul terenurilor agricole și al celor seminaturale.

4.8.1 Resursele naturale nu numai că sunt fundamentale pentru dezvoltarea activităților de producție și consum ale oamenilor, dar de ele depind și echilibrele ecosistemice a căror perturbare poate avea urmări ireversibile pentru întreaga planetă. Din acest motiv, este necesar un angajament mai susținut în vederea stopării degradării mediului, prin intermediul conservării *capitalului natural al solului* și a *resurselor sale de biodiversitate*.

4.8.2 Se manifestă o nevoie stringentă de combatere a decalajului existent între indicatorii ecologici, prin adăugarea unor indicatori suplimentari, astfel încât să fie mai bine reflectate condițiile resurselor biologice și beneficiile publice, actuale și viitoare, care derivă din funcționarea ecosistemelor.

4.9 Dezvoltarea, din anul 2000 până în prezent, a **parteneriatului mondial**, este un semnal pozitiv, în pofida impactului negativ al crizei asupra *fluxurilor comerciale* (prin creșterea importurilor din țările în curs de dezvoltare și prin reducerea subvențiilor pentru agricultura UE), asupra *finanțării în favoarea dezvoltării durabile* și a *gestionării resurselor naturale*.

4.9.1 Pe de altă parte însă, asistăm la creșterea moderată a părții din venitul național brut utilizate pentru *asistența oficială pentru dezvoltarea țărilor în curs de dezvoltare*, care nu permite atingerea obiectivului prevăzut pentru 2010. Se observă în plus o *diminuare a decalajului dintre UE și țările în curs de dezvoltare în ceea ce privește emisiile de CO₂*, prin creșterea emisiilor acestora, în raport cu o scădere a emisiilor înregistrată în țările Uniunii.

4.9.2 *Parteneriatul mondial* reprezintă o dimensiune fundamentală a Strategiei UE pentru dezvoltarea durabilă: combaterea sărăciei generalizate, a inegalităților și a lipsei accesului la

resurse în țările mai puțin dezvoltate și în cele în curs de dezvoltare este, într-adevăr, o miză majoră pentru dezvoltarea durabilă. De aici și necesitatea unui angajament de sprijinire în mod echitabil a țărilor mai sărace, pentru a ține pasul în vederea tranziției către durabilitate, făcând față creșterii populației mondiale, exigențelor crescânde în materie de nivel de trai și creșterii consumului de materii prime.

4.10 Indicatorii care măsoară nivelul **bunei guvernance** relevă tendințe pozitive, dar și negative. În ceea ce privește evoluțiile favorabile, se înregistrează: a) reducerea semnificativă a cazurilor de *încălcarea a legilor UE* la nivel național; B) în perioada 2007-2009, *transpunerea directivelor europene* s-a situat peste obiectivul de 98,5 %; c) creșterea disponibilității *e-guvernării* pentru serviciile publice de bază și a utilizării sale de către cetățenii din statele membre; d) jumătate dintre cetățenii intervievați au declarat că au *încredere în Parlamentul European*. În privința tendințelor nefavorabile, se constată: e) scăderea *afluenței la urne* în contextul alegerilor naționale, precum și rata mai mică de participare la alegerile pentru Parlamentul European, inferioară celei de la nivel național (o diferență de peste 20 % în 27 de țări, într-o singură țară înregistrându-se un rezultat contrar); f) nu s-au înregistrat încă suficiente progrese în materie de impozitare, în ceea ce privește trecerea către un procent mai important de *taxe ecologice* din totalul veniturilor fiscale.

4.10.1 Conceptul de *guvernare* este strâns legat de cel de dezvoltare durabilă și de afirmarea unui principiu al echității sociale și între generații, conform căruia în cadrul acordurilor încheiate de generațiile actuale trebuie să se țină seama de interesele generațiilor viitoare. O *bună guvernare* necesită dezvoltarea unei societăți democratice, printr-o participare plenară a economiei, a partenerilor sociali și a societății civile, prin punerea la punct a unor structuri de dialog între cetățeni și responsabilii politici.

4.11 Implicarea și participarea societății civile sunt, în opinia CESE, de o importanță fundamentală pentru a înregistra în continuare progrese în dezvoltarea durabilă și pentru consolidarea strategiei UE de dezvoltare durabilă. Pentru a asigura participarea societății civile și pentru ca aceasta să poată contribui la dezvoltarea durabilă, este necesar un acces mai amplu la cunoaștere și la informare pe teme de durabilitate.

4.12 Pentru garantarea unei comunicări mai eficiente este necesară, de asemenea, introducerea unor parametri de măsurare a progreselor înregistrate în dezvoltarea durabilă. În special, este de dorit să se meargă înainte pe calea deschisă de CESE, a sprijinirii elaborării unor noi indicatori de măsurare a progresului economic, pe lângă PIB ⁽⁴⁾, care să poată include evaluarea calității ecologice și sociale în cea economică; totodată, este necesară combinarea dimensiunilor cantitativă și calitativă. Astfel, poate fi evidențiat modul în care actorii sociali percep și evaluează aspectele legate de durabilitate.

⁽³⁾ Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind organizarea comună a piețelor în sectorul produselor obținute din pescuit și din acvacultură, JO C 181, 21.06.2012, p. 183.

⁽⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Dincolo de PIB – implicarea societății civile în alegerea indicatorilor complementari”, JO C 181, 21.06.2012, p. 14.

4.13 De bună seamă, dezvoltarea unui sistem bun de informare, departe de a prezenta interes numai din punctul de vedere al cunoașterii, se integrează într-un proces decizional și politic, ce constituie fundamentul pe care se întemeiază sistemul preferințelor sociale. De aceea, reflecția asupra semnificației înseși a progresului social și în materie de mediu și, implicit, cercetarea privind noii indicatori și instrumentele de interpretare trebuie să aibă loc cu implicarea activă a experților, a forțelor politice și sociale și a societății civile, printr-o participare democratică la adoptarea deciziilor.

4.14 CESE ar trebui să ia notă și de absența unui raport privind consecințele care decurg din cercetarea Eurostat și să solicite clarificări asupra modului în care evoluția politicilor și a tendințelor viitoare va fi integrată atât în lucrările Comisiei, cât și în cele ale statelor membre.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 481-A SESIUNE PLENARĂ DIN 23 ȘI 24 MAI 2012

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind elaborarea unei strategii maritime pentru zona Oceanului Atlantic

COM(2011) 782 final

(2012/C 229/05)

Raportor: **dl Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

La 13 iulie 2011, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă privind

Strategia UE pentru regiunea Atlanticului.

La 21 noiembrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind elaborarea unei strategii maritime pentru zona Oceanului Atlantic

COM(2011) 782 final.

La 6 decembrie 2011, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, transformând avizul din proprie inițiativă în consultare.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 24 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Perimetrul atlantic al Europei, poarta occidentală a Europei, trebuie să-și consolideze caracterul de element central și să elimine riscul de îndepărtare de centrul politico-economic european. Prin intermediul zonei atlantice, Europa creează legături economice și politice cu America și Africa.

1.2 Macroregiunea atlantică include regiunile și insulele din perimetrul atlantic aparținând Irlandei, Regatului Unit, Franței, Spaniei și Portugaliei. Islanda, care se află în curs de aderare,

trebuie conectată, precum și Norvegia, care face parte din SEE, și Groenlanda și Insulele Feroe. Cu toate că regiunile din Marea Nordului au interese comune în spațiul atlantic, acestea ar putea lansa în viitor o strategie specifică.

1.3 Dimensiunea atlantică europeană se bucură de o traiectorie importantă de cooperare politică în vederea promovării acțiunilor de interes comun în proiecte înscrise în programele transnaționale europene. La această cooperare participă atât autoritățile regionale, cât și societatea civilă.

1.4 CESE salută propunerea Comisiei Europene pentru zona Oceanului Atlantic în cadrul politicii maritime integrate, și anume sprijinirea atât a noilor sectoare economice emergente, cât și un impuls reînnoit către sectoarele tradiționale, dintr-o perspectivă a dezvoltării durabile.

1.5 Însă CESE propune o abordare mai ambițioasă: o strategie macroregională care, alături de pilonul maritim, să includă pilonul teritorial, ținând seama de experiențele regiunilor Mării Baltice și regiunii dunărene.

1.6 Propunerea CESE este sprijinită de poziția Parlamentului European, a guvernelor regiunilor care fac parte din Comisia Arcului Atlantic, a consiliilor economice și sociale din Rețeaua transnațională atlantică, precum și de poziția a numeroși actori ai societății civile (întreprinzători, syndicate, camere de comerț, orașe etc.).

1.7 CESE consideră că Forumul atlantic prevăzut de Strategia maritimă atlantică reprezintă un prim pas spre completarea procesului de transformare a strategiei maritime atlantice în strategie macroregională. Forumul va valorifica experiența acumulată în elaborarea, monitorizarea și evaluarea chestiunilor maritime, pentru a se transforma în viitorul Forum macroregional, care să identifice liniile strategice de acțiune care sunt comune, precum și proiectele prioritare pentru coeziunea teritorială a regiunilor atlantice.

1.8 CESE, care participă la „*Leadership Group of the Atlantic Forum*”, a propus ca Rețeaua Transnațională Atlantică (RTA) de consilii economice și sociale să participe la rândul său la forum, acestea fiind actori care acționează pe teren și fiind indispensabile pentru identificarea și executarea proiectelor. Pentru ca planul de acțiune să aibă succes, la elaborarea sa trebuie să participe actorii sociali și regionali cei mai importanți.

1.9 Obiectivele prioritare ale macroregiunii atlantice trebuie să se înscrie în pilonii tematici ai Strategiei Europa 2020. CESE consideră că strategia pentru regiunea Oceanului Atlantic este foarte importantă, nu numai pentru regiunile respective, ci și pentru întreaga Uniune Europeană.

1.10 Strategia atlantică ar trebui integrată atât în politicile sectoriale, cât și în politica de coeziune, motiv pentru care CESE propune depășirea limitărilor „celor trei nu”, pentru ca strategiile macroregionale să dispună în viitor de legislația adecvată, de finanțare specifică, și de structurile administrative necesare.

2. Strategiile macroregionale în UE: noi instrumente de cooperare și de coeziune teritorială

2.1 Comisia Europeană a prezentat în iunie 2009 o Strategie europeană pentru regiunea Mării Baltice⁽¹⁾ care, promovând cooperarea teritorială, definește un cadru geografic strategic

⁽¹⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 10 iunie 2009 privind Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Mării Baltice [COM (2009) 248 final].

multisectorial și integrat, prin intermediul diverselor obiective specifice pentru rezolvarea problemelor comune. Ulterior, a fost lansată Strategia pentru regiunea Dunării⁽²⁾.

2.2 Comisia se referă la macroregiuni ca fiind zone care cuprind un anumit număr de regiuni administrative, dar cu suficiente chestiuni în comun pentru a justifica existența unei abordări strategice unice⁽³⁾. Din punct de vedere geografic, macroregiunile se definesc la nivel funcțional.

2.3 Condițiile administrative, regulamentare și financiare se bazează pe „cei trei nu”, și anume: „nu” finanțării suplimentare, „nu” unor noi structuri administrative și „nu” unor noi dispoziții legislative. Cu toate că aceasta a fost condiția ridicată de statele membre în cadrul Consiliului, CESE nu este de acord cu aceste restricții.

2.4 La Strategia pentru Regiunea Mării Baltice participă opt state membre ale UE și trei state vecine.

2.5 În anul 2011, UE a lansat Strategia pentru regiunea Dunării, la care participă opt state membre ale UE și șase state necomunitare⁽⁴⁾.

2.6 Prima evaluare a funcționării Strategiei pentru Marea Baltică⁽⁵⁾ demonstrează că rezultatele sunt satisfăcătoare, aceasta fiind un instrument de îmbunătățire a cooperării macroregionale pentru a răspunde provocărilor și oportunităților care depășesc nivelul regional și național, și un instrument foarte util pentru îndeplinirea obiectivului de coeziune teritorială a Strategiei Europa 2020.

2.7 CESE sprijină ideea extinderii acestui tip de instrumente către alte macroregiuni care pot aduce valoare adăugată.

2.8 Tratatul de la Lisabona include împreună cu coeziunea economică și socială obiectivul de coeziune teritorială și reprezintă un impuls pentru strategiile macroregionale.

2.9 Agenda teritorială 2020⁽⁶⁾, adoptată în mai 2011 la Gödöllő, propune o abordare inovatoare bazată pe un loc („*place-based approach*”) și care ține seama de strategiile macroregionale existente.

⁽²⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării COM(2010) 715 final

⁽³⁾ A se vedea punctul 1 de mai sus.

⁽⁴⁾ A se vedea avizele CESE privind Strategia UE pentru regiunea Dunării, JO C 48, 15.2.2011, p. 2, și JO C 248, 25.8.2011, p. 81.

⁽⁵⁾ Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind aplicarea Strategiei Uniunii Europene pentru regiunea Mării Baltice (EUSBSR) COM(2011) 381 final.

⁽⁶⁾ Agenda teritorială a Uniunii Europene 2020 Spre o Europă inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, compusă din regiuni diverse, din 19 mai 2011.

2.10 Politica de coeziune reprezintă instrumentul fundamental pentru abordarea provocărilor politicii teritoriale a UE, precum și impulsul pentru dezvoltarea endogenă a macroregiunilor.

2.11 Procesul de definire a noului cadru financiar multianual al UE și a politicii de coeziune pe perioada 2014-2020 a fost deja lansat.

2.12 Cooperarea teritorială continuă să reprezinte un obiectiv al politicii de coeziune, care ar majora bugetul acesteia. Cooperarea regională va dispune de un regulament și va prevedea în mod expres „noi forme de cooperare teritorială menite să răspundă în mod specific provocărilor macroregionale” (7).

3. Regiunea Oceanului Atlantic

3.1 Dimensiunea atlantică europeană (a se vedea Anexa I) reprezintă un amplu spațiu geografic pe axa Nord-Sud, care are ca punct de conexiune fundamental Oceanul Atlantic. Macroregiunea atlantică include regiunile și insulele din perimetrul atlantic aparținând Irlandei, Regatului Unit, Franței, Spaniei și Portugaliei. Islanda, cu care s-au inițiat negocierile în vederea aderării, este și ea interesată, precum și Norvegia, care face parte din SEE, Groenlanda și Insulele Feroe.

3.2 Situația sa în vestul continentului european și deschiderea sa către mare au fost, vreme de secole, un important factor de dinamism și prosperitate.

3.3 Dimensiunea maritimă reprezintă o caracteristică esențială a acestui spațiu, care dispune, în zestre sa economică, tehnologică și culturală comună, de activități cum ar fi pescuitul, construcțiile navale, industria metalurgică, ingineria, cercetarea și știința, porturile, comerțul și transportul maritim.

3.4 Perimetrul atlantic al Europei se îndepărtează de centrul politico-economic european. La aceasta se adaugă dificultățile legate de accesibilitate, deficitul de infrastructuri de transport, de energie și de comunicații între regiunile atlantice și între acestea și zonele mai prospere din Europa.

3.4.1 Majoritatea regiunilor atlantice au un nivel de venituri sub media comunitară, iar unele regiuni se află în cadrul obiectivului de *convergență* al politicii de coeziune (a se vedea Anexa II).

3.4.2 Situația se înrăutățește, întrucât se înregistrează un important regres în activitățile atlantice tradiționale; având exces de capacitate, sectorul pescuitului și-a redus drastic capacitatea și capturile, șantierele navale se află în declin, iar transportul maritim și portuar este utilizat sub capacitate.

(7) Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind dispoziții specifice pentru sprijinul din partea Fondului european de dezvoltare regională pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană, COM (2011) 611 final.

3.5 Pe de altă parte, regiunea Atlanticului dispune de valoroase resurse neexploatate încă, care pot constitui surse de bogăție, de diversificare economică, de creare de locuri de muncă și de îmbunătățire a mediului, cum ar fi energiile regenerabile marine, resursele subsolului, biotehnologiile marine, activitățile nautice de agrement și turism, printre altele.

3.6 CESE consideră că spațiul atlantic este alcătuit dintr-un ansamblu eterogen de teritorii, fiecare cu propriile provocări de dezvoltare, a căror unitate și specificitate constă în caracterul lor maritim și deschis către lume și în conectarea insuficientă cu centrele economice și politice europene.

4. Comunicarea „Elaborarea unei strategii maritime pentru zona Oceanului Atlantic”

4.1 La solicitarea Consiliului și a Parlamentului, Comisia Europeană a publicat, la 21 noiembrie, o comunicare intitulată „Elaborarea unei strategii maritime pentru zona Oceanului Atlantic” (8).

4.2 Având ca obiectiv prioritar promovarea creșterii și locurile de muncă durabile, strategia abordează provocările și oportunitățile legate de Oceanul Atlantic, clasificate în cinci teme interconectate:

4.2.1 **Implementarea abordării ecosistemice**, potrivit căreia activitățile care au un impact asupra mării trebuie gestionate în așa fel încât ecosistemul să rămână sănătos și productiv. Strategia se axează asupra promovării a trei domenii: pescuitul, acvacultura și sistemele de monitorizare.

4.2.2 **Reducerea amprenteii de carbon în Europa**, împărțită în trei: energia eoliană marină, energiile marine și transportul maritim.

4.2.3 **Exploatarea durabilă a resurselor naturale de pe fundul Oceanului Atlantic** se axează asupra promovării durabilității, a cercetării și a cunoașterii.

4.2.4 Răspunsul la **amenințări și urgențe**, care rezultă atât din accidente, cât și din catastrofe naturale, îmbunătățindu-se securitatea și coordonarea.

4.2.5 **Creșterea incluziunii sociale**, întrucât multe comunități atlantice trebuie să creeze noi locuri de muncă în activități emergente pentru a înlocui activitățile tradiționale în declin.

4.3 **Instrumentele UE** reprezintă o combinație strategică de instrumente financiare și legislative ale UE.

(8) Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind elaborarea unei strategii maritime pentru zona Oceanului Atlantic, din 21.11.2011, COM(2011) 782 final

4.4 Punerea în aplicare a strategiei: va fi adoptat un plan de acțiune până la sfârșitul anului 2013.

4.4.1 Instrumentele care vor fi utilizate sunt următoarele: cooperarea politică, unele acțiuni bine orientate în cadrul acordurilor și structurilor existente și o combinație strategică a instrumentelor legislative și financiare.

4.4.2 Se va institui un **Forum pentru Atlantic**, la care vor participa statele membre, Parlamentul European, autoritățile regionale, societatea civilă și reprezentanții industriilor existente. Forumul, care își va începe activitatea în 2012 și va fi închis în 2013, va cuprinde o serie de ateliere tematice și un grup de reflecție.

5. Observații generale

5.1 CESE valorează pozitiv inițiativa Comisiei Europene, care propune o abordare la nivelul bazinului atlantic a politicii maritime integrate europene (PMI). PMI va furniza un cadru comun între toate politicile sectoriale care au un impact asupra mării, evitând incoerențe și acțiuni inefficiente.

5.2 CESE consideră că o aplicare concretă a PMI pentru Atlantic va permite o nouă abordare pentru elaborarea politicilor maritime și pentru valorificarea oportunităților pe care le prezintă regiunea Atlanticului în materie de dezvoltare economică și socială.

5.3 CESE sprijină abordarea care stă la baza strategiei, și anume sprijinirea atât a noilor sectoare economice emergente, cât și un impuls reinnoit către sectoarele tradiționale, dintr-o perspectivă a dezvoltării durabile.

5.4 Comitetul propune ca energiile regenerabile marine să se bucure de un sprijin politic deplin și de o asistență financiară din partea instituțiilor UE, căci aceste energii permit reducerea amprente de carbon în Europa și crearea unei activități industriale și economice aferente foarte importante, care depășesc mediile portuare aflate în vecinătatea instalațiilor turbinelor eoliene.

5.5 Strategia trebuie să reprezinte motorul capacităților de cercetare, dezvoltare tehnologică și producție ale industriei energetice marine, ale industriei auxiliare a acesteia și ale dispozitivului său logistic în regiunile atlantice. Acest lucru va permite atât diversificarea țesutului economic, cât și reorientarea sectoarelor aflate în declin.

5.6 Aceste capacități nu cuprind doar turbinele cu cimentare, ci și turbinele plutitoare.

5.7 Valurile și marea reprezintă o resursă energetică și economică cu mare potențial, dat fiind că cele din Oceanul Atlantic sunt printre cele mai bune din lume. CESE propune ca Strategia atlantică să întărească sprijinul acordat cercetării și dezvoltării acestor activități.

5.8 Sursele de energie regenerabilă de pe mare necesită conectarea dintre principalele centre de producție cu cele de consum. Rețelele de conectare dintre centrele de generare și cele de consum sunt fundamentale pentru utilizarea potențialului energetic al mării, pentru care este necesar să se dispună de rețele electrice maritime, care să fie conectate cu rețelele terestre.

5.9 Construcțiile navale sunt, la rândul lor, o activitate economică tradițională a regiunilor atlantice care merită un impuls, dar dintr-o perspectivă reinnoită. Construcția vaselor cu o tehnologie avansată, mai eficientă din punct de vedere al mediului, capabile să îndeplinească legislații restrictive în ce privește nivelurile de emisii și poluare, precum și gama largă de ambarcațiuni din sfera energiilor eoliene marine, reprezintă noi sectoare ale viitorului pentru șantierele navale atlantice.

5.10 Amplasarea geografică îndepărtată a multor comunități din perimetrul atlantic, în special cea a unor insule, face necesar ca noile tehnologii ale comunicațiilor să permită dezvoltarea activităților economice inovatoare, crearea de rețele și contactul cu piețele.

5.11 CESE propune să se întărească măsurile de creștere favorabilă incluziunii sociale în regiunile atlantice. Este fundamentală formarea, în special a tinerilor, și trebuie asigurat transferul de cunoștințe și de competențe între generații. Colaborarea dintre universități, întreprinderi și centre de învățământ secundar trebuie îmbunătățită. Trebuie consolidat dialogul social.

5.12 Pescuitul reprezintă un sector care a înregistrat o pierdere considerabilă de locuri de muncă în ultimele decenii, drept care CESE consideră că localitățile de coastă, implicate în mod tradițional în această activitate, necesită măsuri de diversificare și de promovare a noilor activități. Pescuitul artizanal costier, pescuitul fructelor de mare și acvacultura reprezintă activitățile cele mai durabile; acestea sunt esențiale pentru dezvoltarea economică și socială a anumitor regiuni de coastă și au o mare importanță culturală.

5.13 CESE propune să se întărească utilizarea transportului de marfă pe mare, reducându-se cel terestru. Trebuie promovate autostrăzile maritime, ceea ce necesită îmbunătățirea sistemelor de intermodalitate între porturi și căile ferate.

5.14 Așa cum s-a văzut în urma diverselor accidente, securitatea în cazuri de urgență și amenințări reprezintă o provocare considerabilă. Trebuie instalate dispozitive și sisteme care să întărească supravegherea și securitatea. CESE propune să se acorde un rol mai important Agenției europene pentru securitate maritimă, să se îmbunătățească coordonarea între statele membre, precum și să se adopte acte legislative adecvate, care să permită evitarea riscurilor actuale.

5.15 Strategia atlantică reprezintă o oportunitate pentru regiunile implicate. CESE propune să se acționeze ambițios pentru mobilizarea tuturor resurselor existente.

5.16 **Forumul pentru Atlantic** trebuie să permită în mod corespunzător participarea tuturor actorilor interesați în dezvoltarea strategică a regiunii Atlanticului. Este foarte important ca, pe lângă statele membre și instituțiile europene, să participe autoritățile regionale și organizațiile societății civile.

5.17 CESE, care participă la „*Leadership Group of the Atlantic Forum*”, a propus ca Rețeaua Transnațională Atlantică (RTA) de consilii economice și sociale să participe la rândul său la forum, acestea fiind actori care acționează pe teren și fiind indispensabile pentru identificarea și executarea proiectelor. Pentru ca planul de acțiune să aibă succes, la elaborarea sa trebuie să participe actorii sociali și regionali cei mai importanți.

5.18 Forumul poate juca un rol important în monitorizarea și evaluarea punerii în aplicare a planului de acțiune și a strategiei, motiv pentru care regretă faptul că Comisia prevede închiderea acestuia în momentul lansării etapei operative a execuției proiectelor. Comitetul propune ca Forumul pentru Atlantic să rămână activ și după elaborarea planului de acțiune.

6. Cooperarea atlantică: rețele și proiecte transnaționale de cooperare

6.1 Pentru promovarea dezvoltării echilibrate a UE, au fost create rețelele de regiuni din Irlanda, Regatul Unit, Franța, Spania și Portugalia, rețelele de orașe și ale societății civile din aceste regiuni: consilii economice și sociale, camere de comerț, sindicate, organizații antreprenoriale, organizații ale economiei sociale, ONG-uri, universități etc.

6.2 Comisia Arcului Atlantic ⁽⁹⁾, una din cele șase comisii geografice ale Conferinței regiunilor periferice maritime din Europa (CRPM), reunește în prezent 24 de regiuni din perimetrul atlantic. Acesta reprezintă un forum politic privind interesele regiunilor și promovează cooperarea transnațională atlantică în jurul proiectelor comune. De asemenea, orașele atlantice promovează obiective analoage în domeniul de aplicare al Conferinței orașelor din arc atlantic ⁽¹⁰⁾.

6.3 Rețeaua transnațională atlantică ⁽¹¹⁾ (RTA) de actori economici și sociali a fost înființată în 2003, la ea participând consiliile economice și sociale și omologii acestora din perimetrul atlantic britanic, francez, spaniol și portughez, în jurul unei platforme de cooperare a societății civile din spațiul atlantic. Obiectivul principal este de a promova cooperarea și a încuraja politicile care, în cadrul integrării europene, să aibă un impact pozitiv asupra dezvoltării regiunilor atlantice, sporind competitivitatea și coeziunea socială și teritorială și depășind dezavantajele inerente situației lor geografice.

⁽⁹⁾ <http://arcatlantique.org>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.atlanticcities.eu>.

⁽¹¹⁾ Welsh Economic Forum, Conseils Économiques, Sociaux et Environnementaux Régionaux de Basse-Normandie, Bretagne, Pays de la Loire, Poitou-Charentes, Aquitaine, Centre y Limousin; Consejos Económicos y Sociales de País Vasco, Cantabria, Asturias, Galicia y Canarias; Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USAL-GARVE.

6.4 RTA a elaborat diverse studii și propuneri în domeniul inovării și transferului de tehnologie, al intermodalității în transportul de marfă, acordând o atenție deosebită transportului maritim, porturilor și „hinterland”-urilor lor, precum și securității maritime a spațiului atlantic. RTA a lucrat de curând în domeniul dezvoltării energiilor regenerabile marine și în domeniul Strategiei atlantice europene.

6.5 Există alte rețele atlantice, cum ar fi Camerele de agricultură din Arcul atlantic, AC3A, precum și altele în mediul universitar. Din 2007, Comisia Arcului Atlantic include în Comitetul său de coordonare reprezentanți ai tuturor acestor rețele, într-un spațiu comun de reflecție pe marginea chestiunilor strategice pentru spațiul atlantic.

6.6 Cooperarea a început în 1989, prin intermediul programului INTERREG. În perioada actuală de programare, se desfășoară proiecte de mare anvergură și cu caracter integrator în domeniul transporturilor și al creării unui cluster de dimensiuni atlantice specializat în energiile regenerabile marine.

6.7 CESE este de acord cu reflecția actorilor interesați: cooperarea atlantică suferă de pe urma limitărilor cooperării teritoriale transnaționale în general, a lipsei unei viziuni strategice, și a lipsei coordonării între proiecte, pierzându-se prin urmare sinergii și înmulțindu-se proiectele cu caracter neoperativ ⁽¹²⁾.

6.8 CESE consideră că această „zestre” în materie de cooperare, dinamică și diversificată, între actorii atlantici reprezintă o bază mai solidă pentru punerea în aplicare a unor noi experiențe de cooperare mai ambițioase și cu o dimensiune strategică sporită.

7. Propunerea CESE: o strategie macroregională pentru spațiul atlantic

7.1 CESE consideră că strategia macroregională reprezintă instrumentul adecvat pentru zona Oceanului Atlantic. Promovarea dezvoltării endogene a macroregiunii atlantice, prin intermediul unei strategii cu un vast domeniu de aplicare, va plasa spațiul atlantic pe o poziție mai bună pentru îndeplinirea obiectivelor UE și punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020.

7.2 Consiliul a lansat un apel către statele membre și Comisie, îndemnându-le să promoveze în continuare strategii macroregionale actuale și să analizeze posibilitatea punerii în practică a unor noi strategii pe viitor.

7.3 CESE percepe motive de echilibru teritorial în UE care justifică promovarea unei strategii macroregionale în regiunea Atlanticului, care să permită abordarea provocărilor de dimensiuni transnaționale care afectează acest spațiu. Situația Arcului atlantic în Vestul Europei este accentuată de atenția acordată regiunilor din nordul și centrul UE, prin cele două strategii macroregionale actuale.

⁽¹²⁾ Schéma de Développement de l'Espace Atlantique (SDEA), Comisia Arcului Atlantic-CRPM.

7.4 Pregătirea cadrului financiar multianual 2014-2020 și configurarea politicilor în noua perioadă oferă ocazia de a adopta acum deciziile adecvate.

7.5 O strategie macroregională reprezintă o oportunitate pentru valorificarea bogatei și intense experiențe în materie de cooperare acumulate și pentru un salt calitativ către forme de cooperare mai complexe și ambițioase, întrucât regiunea Oceanului Atlantic trebuie să dezvolte proiecte comune de anvergură, care nu pot fi abordate prin intermediul instrumentelor actuale.

7.6 Dimensiunea maritimă atlantică prezintă multe provocări și oportunități legate de spațiul atlantic, dar, având în vedere că relația sa cu teritoriul este fundamentală; CESE propune ca, împreună cu dimensiunea maritimă, să se includă și dimensiunea teritorială. Teritoriul continental gestionează și dezvoltă *hinterlandul*, fără de care valorificarea potențialului maritim s-ar vedea lipsită de orice perspectivă. Perimetrul maritim necesită un *hinterland* activ și dinamic, precum și sinergii care să permită dezvoltarea coerentă a ansamblului teritoriului.

7.7 Parlamentul European s-a pronunțat la rândul său în favoarea unei abordări macroregionale care să cuprindă un pilon maritim și unul teritorial în cadrul spațiului atlantic ⁽¹³⁾.

8. Structura și pilonii tematici

8.1 CESE recomandă o structură după modelul celei a Strategiei pentru Marea Baltică.

8.1.1 Un document strategic clar și orientat către acțiune, care să includă pilonii tematici.

8.1.2 Un plan de acțiune care să integreze acțiunile prioritare desfășurate de pilonii tematici și proiectele emblematic.

8.1.3 CESE consideră necesar să se introducă sisteme de evaluare a progreselor strategiei, întrucât este vorba de un proces dinamic și inovator, care trebuie să includă mecanisme de monitorizare, evaluare și revizuire.

8.2 CESE propune ca strategia macroregională pentru regiunea Oceanului Atlantic să se bazeze pe pilonii tematici ai Strategiei Europa 2020. În acest mod, conținuturile tematice și politicile sectoriale vor fi interconectate în mod integrat.

8.3 Dimensiunea internațională

8.3.1 Din regiunea Oceanului Atlantic fac parte și Islanda și Norvegia, două țări europene care trebuie să participe la strategia macroregională, împreună cu Groenlanda și Insulele Feroe. Statele membre din regiunea Mării Nordului ar putea fi,

la rândul lor, interesate de punerea în aplicare a unei strategii macroregionale în acest domeniu.

8.3.2 Poziția geopolitică a Oceanului Atlantic, legăturile istorice și culturale și experiența în materie de cooperare trebuie să fie integrate într-o strategie macroregională atlantică. Dimensiunea transatlantică este fundamentală, întrucât relațiile cu SUA, America Centrală și de Sud și Africa sunt relații strategice pentru UE.

8.4 Creșterea durabilă

8.4.1 Regiunea atlantică necesită un sistem de transporturi mai durabil, care să diminueze dependența de transportul terestru, modul de transport cu cele mai mari emisii de CO₂. Trebuie să aibă loc un transfer de trafic către mare, prin promovarea transportului maritim (autostrăzile mării și conexiunile portuare terestre), utilizându-se în mod prioritar căile ferate. Aceasta implică planificarea spațiilor portuare, relațiile port-oraș și din cadrul ansamblului de rețele și platforme de transport. Trebuie să se includă securitatea maritimă, cooperarea pentru prevenire și răspuns în situații de catastrofe.

8.4.2 Durabilitatea mediului marin este strâns legată și foarte vulnerabilă la presiunile exercitate de diversele activități umane, inclusiv poluările terestre difuze și apele interioare care se varsă în Oceanul Atlantic.

8.4.3 Durabilitatea litoralului și gestionarea integrată a zonelor de coastă vor trebui să includă, pe lângă activitățile economice și poluarea litoralului, fenomenul puternicei concentrări pe litoral a dezvoltării urbane și relația dintre litoral și interior.

8.4.4 Trebuie prevăzute măsuri de adaptare și prevenire în condițiile schimbărilor climatice, precum și impactul asupra zonelor de litoral urbane și naturale.

8.4.5 Potențialul energiilor regenerabile din Oceanul Atlantic reprezintă o enormă sursă de energie curată și autohtonă, care încă nu este exploatată.

8.5 Creșterea inteligentă

8.5.1 Comunicarea Atlanticului pe axa Nord-Sud și conectarea sa către piețele din centrul și estul Europei constituie un factor de competitivitate extrem de important, care trebuie atins prin instaurarea unui culoar feroviar-portuar atlantic. Conexiunile aeriene atlantice sunt, la rândul lor, insuficiente.

8.5.2 Utilizarea resurselor atlantice cum ar fi energiile marine regenerabile, biotehnologiile marine sau alte zăcămintele din subsolul marin, oferă oportunitatea de a crea sectoare economice înfloritoare, foarte inovatoare, care pot genera bogăție și locuri de muncă.

⁽¹³⁾ Rezoluția Parlamentului European din 9 martie 2011, referitoare la Strategia europeană pentru regiunea atlantică.

8.5.3 Aceste politici vor necesita o mobilizare considerabilă a actorilor economici și sociali, precum și a actorilor din mediile științifice, tehnologice și financiare. Va fi necesară stabilirea unor obiective în domenii cum ar fi infrastructurile, industria, formarea, politicile de cercetare, dezvoltare și inovare, colaborarea dintre universități, centre tehnologice și întreprinderi, crearea de clustere etc.

8.5.4 Cercetarea în domeniul sistemelor și tehnologiilor avansate de mediu dă naștere unor noi strategii și orizonturi pentru activitățile atlantice tradiționale în declin, cum ar fi pescuitul și construcțiile navale. Sectorul nautic este extrem de puternic și participă la strategiile de dezvoltare.

8.5.5 Turismul nautic și de agrement reprezintă o marcă atractivă care trebuie încurajată, atât în aspectele legate de patrimoniul natural, cât și de patrimoniul cultural. Turismul generează activitate economică și ocuparea forței de muncă și, de asemenea, contribuie la dezvoltarea identității atlantice și europene.

8.6 Creșterea favorabilă incluziunii

8.6.1 Strategia atlantică trebuie să includă o importantă dimensiune socială. Dezvoltarea economică și crearea de noi locuri de muncă trebuie să faciliteze îmbunătățirea calității vieții și menținerea pe teritorii a populației din regiunile atlantice.

8.6.2 Autoritățile regionale trebuie să promoveze dialogul social și participarea partenerilor sociali și a societății civile.

8.6.3 Îmbunătățirea formării în domeniul maritim și nautic, precum și sporirea colaborării între universități și centrele de formare sunt prioritare.

8.6.4 Tehnologiile informației trebuie să cunoască o mai mare dezvoltare, mai ales în zonele mai îndepărtate ale perimetrului atlantic, care trebuie să-și îmbunătățească conectivitatea.

8.6.5 Dintr-o perspectivă integrată a coeziunii teritoriale, este necesar să se țină seama de situația localităților mici de pe litoral, a insulelor, a orașelor, a zonelor metropolitane și a localităților rurale.

9. Guvernanță și finanțare

9.1 CESE consideră că Tratatul dispune de numeroase temeuri juridice pe care se pun în aplicare aceste politici, cum ar fi, articolele de la 174 la 178 (Coeziune), 38 și 39 (Agricultură și pescuit), de la 90 la 100 (Transport), 170-171 (Rețele europene de transport), 173 (Industrie), 191-193 (Mediu), 194 (Energie), 195 (Turism), 349 (Regiuni ultraperiferice).

9.2 Strategia trebuie să fie europeană, elaborată de Comisie, aprobată de Consiliu și de Parlament și susținută de CESE și CoR. Pentru punerea sa în aplicare este necesar un angajament solid din partea statelor membre din perimetrul atlantic.

9.3 Strategia trebuie implementată în contextul unui vast proces de consultare și dialog cu toți actorii implicați la nivel național, regional și local, atât din mediul instituțional, cât și din cel al societății civile organizate.

9.4 La ea trebuie să participe diverși actori care pot fi mobilizați doar printr-un model de guvernanță pe mai multe niveluri, care să-i includă pe toți aceștia și să faciliteze participarea și contribuția lor în mod echilibrat și structurat.

9.5 CESE consideră că trebuie eliminate restricțiile impuse de „cei trei nu”, având în vedere experiențele din zonele Mării Baltice și Dunării, deoarece, pe viitor, va fi necesară existența unor noi instrumente legislative, administrative și financiare, pentru ca strategiile macroregionale să aibă succes.

9.6 Comisia Europeană trebuie să joace un rol de facilitare și coordonare a acțiunilor.

9.7 Trebuie înființat Grupul la nivel înalt al reprezentanților statelor membre, împreună cu Comisia, PE, CESE și CoR.

9.8 Punctele de contact din fiecare dintre cele cinci state membre implicate se vor ocupa de coordonarea acțiunilor naționale din cadrul strategiei.

9.9 Coordonatorii fiecăruia dintre domeniile prioritare și coordonatorii proiectelor vor putea să provină atât din cadrul organelor naționale, cât și regionale sau locale.

9.10 CESE dorește să sublinieze importanța Forumului pentru Atlantic, care, cu o abordare de guvernanță pe mai multe niveluri, se va întruni și va canaliza participarea și contribuția tuturor părților interesate, nu doar în elaborarea, cât și în procesul de monitorizare, evaluare și revizuire a strategiei. La Forumul pentru Atlantic trebuie să participe autoritățile regionale și organizațiile societății civile, întreprinderile, sindicatele, economia socială, universitățile și centrele tehnologice și alți actori care să se implice activ în activitățile acestuia.

9.11 Principiul „nu finanțării suplimentare” înseamnă că fondurile politicii de coeziune sunt cea mai importantă sursă de finanțare a strategiei macroregionale, dar CESE consideră că, pe viitor, va fi necesar să se dispună de finanțare specifică.

9.12 CESE consideră că fondurile care se utilizează în prezent prezintă unele limitări în ce privește finanțarea anumitor proiecte strategice. Este necesară extinderea instrumentelor de finanțare, utilizând și fondurile comunitare legate de politicile sectoriale.

9.13 Banca Europeană de Investiții poate, la rândul său, să ofere finanțare unor proiecte concrete. Resursele naționale, regionale și locale trebuie să cofinanțeze proiectele, la fel ca și colaborarea public-privat.

9.14 Contextul actual de configurare a cadrului multianual de finanțare comunitară și a reformei politicii regionale a UE reprezintă un moment oportun pentru a garanta că reglementarea fondurilor permite finanțarea strategiilor macroregionale.

9.15 Pentru ca acțiunile și proiectele din cadrul Strategiei macroregionale pentru regiunea Oceanului Atlantic să poată fi incluse în programarea fondurilor din perioada de programare 2014-2020, este oportun să se ia decizii în 2013, pentru ca strategia macroregională să fie operațională la începutul noii perioade de programare.

Bruxelles, 24 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a cadrului financiar multianual pentru perioada 2014-2020

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP)

și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor – Un buget pentru Europa 2020

COM(2011) 500 final

(2012/C 229/06)

Raportor: **dl Stefano PALMIERI**

Coraportor: **dl Jacek KRAWCZYK**

La 29 iunie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Un buget pentru Europa 2020

COM(2011) 500 final.

La 19 octombrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a cadrului financiar multianual pentru perioada 2014-2020

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 24 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 165 de voturi pentru, 9 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE înțelege încercarea Comisiei Europene de a ajunge la un echilibru cu privire la noul cadru financiar multianual (denumit în continuare „CFM”), care împacă două cerințe opuse, într-un context social, economic și politic complex. Prima cerință este voința anumitor state membre de a limita angajarea resurselor publice ca urmare a crizei, ceea ce va influența inevitabil evoluția dezbaterii și conținutul acordului final. Cea de-a doua este necesitatea de a face față, în mod corespunzător și eficient, provocărilor ambițioase pe care UE și le-a fixat, atât prin Tratatul de la Lisabona, cât și prin Strategia Europa 2020.

1.2 Într-adevăr, Europa se află în dificultate atât din cauza crizei financiare acute, cât și din cauza lipsei unui răspuns comun al diferitelor state membre. Există astfel riscul ca însăși funcționarea Uniunii Europene (UE) și chiar viitorul ei să fie puse sub semnul întrebării.

1.3 CESE s-a exprimat deja în avizele sale anterioare și reiterează prin acest aviz – în concordanță cu Parlamentul

European și Comitetul Regiunilor – că aceste provocări ambițioase ale UE fac necesară, și nu doar de dorit, creșterea dimensiunii bugetului comunitar în vederea relansării creșterii economice și a creării de noi locuri de muncă. CESE împărtășește mesajul conform căruia Uniunea are nevoie de mai multă Europă (una mai bună), nu de mai puțină. În schimb, înghețarea CFM în termeni reali, la nivelul curent, ar implica renunțarea la o mare parte din mizele cărora UE va trebui să le facă față în următorii ani.

1.4 Propunerea Comisiei pare așadar a fi orientată excesiv către o abordare de menținere a statu-quo-ului, atât în termeni de resurse alocate, cât și de structură a bugetului, ceea ce duce la o nepotrivire între dimensiunea și importanța noilor mize ale UE și resursele disponibile sau, altfel spus, între ambițiile Europei și mijloacele necesare realizării lor.

1.5 În plus, CESE consideră că dezbaterea privind revizuirea bugetului european trebuie să se concentreze pe funcționalitatea

acestui pentru proiectul politic al UE, pe care astăzi criza îl pune serios la îndoială. Evaluarea CFM va trebui să se axeze pe adecvarea bugetului UE la mijloacele necesare îndeplinirii priorităților sale strategice, fără a crește sarcina fiscală pe care o suportă cetățenii și întreprinderile, adică pe capacitatea de a crea „valoare adăugată”⁽¹⁾ la nivel european, cu aceleași costuri pentru toți cetățenii europeni.

1.6 Privitor la detaliile propunerii, CESE este de acord cu îmbunătățirea și simplificarea structurii bugetului UE, astfel încât să se dezamorseze semnificativ polemica privind profitul echitabil și echitatea pe orizontală pentru statele membre, în favoarea concentrării, în schimb, pe îndeplinirea eficace a obiectivelor strategice europene.

1.7 În privința veniturilor, un element de noutate considerabil îl reprezintă în opinia CESE propunerea de introducere a unui nou sistem de resurse proprii, provenite atât din modificarea resursei TVA, cât și din taxa pe tranzacții financiare (TTF). CESE s-a declarat deja de acord cu revenirea la spiritul inițial al Tratatului de la Roma⁽²⁾, prin care Uniunea Europeană poate beneficia de o autonomie financiară reală.

1.7.1 CESE susține modificarea resursei proprii reprezentate de TVA, deoarece aceasta ar contribui la dezvoltarea pieței interne a UE, evitând distorsiunile economice în statele membre. Comitetul subliniază totuși că din propunerea Comisiei lipsesc date precise privind schimbările operate în structura TVA și diferențele dintre volumele financiare care vor caracteriza fiecare stat membru în urma acestei modificări. Reafirmând necesitatea aplicării unei TTF la nivel global, CESE consideră că introducerea ei la nivel european ar permite sectorului financiar (prin fixarea unei cote minime pentru toate statele membre) să contribuie mai mult la bugetul UE și al statelor membre, precum și reducerea volatilității economice cauzate de tranzacțiile pur speculative.

1.8 Îndeplinirea obiectivelor Strategiei Europa 2020 va necesita mai multe resurse decât cele prevăzute de CFM. Prin urmare, CESE recomandă analiza mai în amănunt a posibilității de a crea instrumente financiare inovatoare, care să acopere aceste investiții (*project bonds* – obligațiuni pentru finanțarea de proiecte), cu condiția unei evaluări prealabile detaliate a consecințelor unui eventual transfer al riscului către sectorul public.

1.9 În privința cheltuielilor, prioritățile identificate de Comisia Europeană necesită răspunsuri care se pot concretiza exclusiv la nivel comunitar și care reprezintă tocmai „valoare adăugată” europeană, un euro cheltuit la nivel comunitar fiind mai eficient decât unul cheltuit la nivel național. Este vorba de *bunuri publice europene* a căror furnizare la nivel național este nesatisfăcătoare (ca urmare a deficiențelor piețelor sau a economiilor de scară, irealizabile la nivel național), necesitând deci o intervenție comunitară eficientă.

⁽¹⁾ „Valoarea generată în urma unei intervenții UE, în plus față de valoarea care ar fi putut fi obținută prin acțiunea unui singur stat membru” [COM(2010) 700 final; SEC(2011) 867 final].

⁽²⁾ Articolul 201.

1.10 În acest context, CESE apreciază reforma politicii agricole comune (PAC), menită să garanteze un model agricol european eficient și eficace și totodată să asigure o valoare adăugată reală pentru UE. CESE s-a exprimat deja și reiterează convingerea că PAC și politica comună în domeniul pescuitului (PCP) trebuie concepute astfel încât să consolideze, pe de o parte, legătura dintre agricultură, silvicultură și pescuit, și, pe de altă parte, legătura dintre protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor naturale. Aceasta va ajuta la punerea în valoare a bunelor practici de mediu, fără a neglija sprijinul acordat vitalității economice și competitivității exploatațiilor agricole și pescăriilor, într-un context caracterizat de o puternică volatilitate a prețurilor produselor de bază.

1.11 Referitor la sistemul plăților directe, CESE subliniază că obiectivul armonizării condițiilor concurențiale în cazul fermierilor europeni și al consolidării integrării noilor state membre trebuie îndeplinit în condițiile unei evaluări atente a eventualei impact asupra statelor membre. Pentru a evita denaturarea concurenței, cu repercusiuni de ordin social, trebuie să se garanteze că, la sfârșitul cadrului financiar 2014-2020, nicio țară nu se va afla sub 90 % din media plăților directe ale UE-27.

1.12 Principiul director pentru viitorul politicii de coeziune ar trebui să fie reprezentat de Articolul 174 din Tratatul de la Lisabona: „[...] Uniunea urmărește, în special, reducerea decalajelor dintre nivelurile de dezvoltare a diferitelor regiuni și a rămănerii în urmă a regiunilor defavorizate”.

1.13 În ceea ce privește politica de coeziune, având în vedere că este clar că aceasta se concentrează doar pe câteva priorități comunitare importante, CESE se opune introducerii unei condiționalități macroeconomice pentru acordarea de fonduri destinate politicilor de coeziune. De asemenea, consideră că introducerea noii categorii a regiunilor „de tranziție” în locul introducerii și eliminării treptate nu trebuie să afecteze resursele destinate regiunilor mai puțin dezvoltate și că Fondul de coeziune nu trebuie utilizat în alte scopuri, din afara domeniului său inițial de aplicare. Cu toate acestea, în mod excepțional, fondurile rămase necheltuite în cadrul financiar 2007-2013 pot fi utilizate în vederea finanțării unui plan european de creștere lansat de Uniune. Același lucru ar putea fi valabil, pentru o perioadă limitată (de exemplu primii trei ani), în cazul fondurilor următorului cadru financiar, 2014-2020.

1.14 Din perspectiva CESE, pentru ca obiectivele noului CFM să fie realizate efectiv, bugetul UE va trebui să fie unul exemplar, eficient, eficace și transparent, astfel încât să fie credibil în fața cetățenilor europeni, iar aceștia să poată constata cu ușurință care sunt avantajele Europei și costurile absenței Europei. În acest context, CESE dorește să atragă atenția asupra necesității de lansare sau aplicare a sistemelor de monitorizare a rezultatelor tuturor politicilor comunitare, pentru a analiza impactul acestora în contextul social, economic și regional.

1.15 Având în vedere că propunerea Comisiei reprezintă baza de negociere a tratatelor actuale, CESE se angajează deja, pe baza recomandărilor din prezentul aviz, să supravegheze și să intervină asupra modului în care va fi transpus prin modificări legislative.

2. Propunerea Comisiei pentru cadrul financiar multianual 2014-2020

2.1 Prezentul aviz privește propunerea de regulament al Consiliului COM(2011) 398 final care, stabilind cadrul financiar multianual (CFM) 2014-2020, reprezintă transpunerea la nivel normativ a Comunicării Comisiei Europene COM(2011) 500 final din 29 iunie 2011 intitulată „Un buget pentru Europa 2020”.

2.2 Per ansamblu, CFM mobilizează 1 025 de miliarde de euro, echivalentul a 1,05 % din venitul național brut (VNB) al Uniunii Europene (UE), la care se adaugă 58,5 miliarde pentru alte cheltuieli care nu sunt incluse în CFM (Fondul european de dezvoltare și Fondul european de ajustare la globalizare). Totalul este aproximativ egal, fără inflație, cu CFM din perioada anterioară (2007-2013), care fusese fixat la 994 de miliarde.

2.3 În ceea ce privește cheltuielile, schimbările se referă la:

- simplificare, prin reducerea numărului programelor și obiectivelor, astfel încât să scadă cheltuielile administrative suportate de beneficiari și să se faciliteze procedura de evaluare a impactului;
- reducerea resurselor alocate fondurilor structurale (FEDER, FSE, Fondul de coeziune) – după deducerea mecanismului „Conectarea Europei” – de la 355 la 336 de miliarde, prin constituirea unei noi categorii de regiuni de tranziție, pentru a înlocui sistemul actual de eliminare progresivă și de introducere progresivă a asistenței;
- instituirea fie a unui *Cadru strategic comun pentru fondurile structurale și pentru dezvoltarea rurală și pescuit*, fie a unui *Orizont 2020* care să aibă în vedere cercetarea și inovarea, Institutul European de Tehnologie având un rol-cheie;
- un nou mecanism *Conectarea Europei* pentru transporturile la scară mare, energie și rețele în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor (40 de miliarde + 10 miliarde provenite din Fondul de coeziune);
- lansarea reformei PAC și o ușoară reducere a dimensiunii sale în termeni de procentaj în bugetul total al CFM (60 de miliarde anual) și în termeni reali ⁽³⁾, mărimea sa devenind mult mai strâns legată de dinamica mediului înconjurător (ecologizare) și stabilirea unei mai mari flexibilități;

- majorarea fondurilor destinate cercetării și inovării, educației și formării (80 de miliarde).

2.4 În ceea ce privește veniturile, se propune trecerea treptată de la un buget constituit în mare parte din contribuții provenite din venitul național brut (VNB) la un buget simplificat, bazat pe resurse proprii și mecanisme de corecție reformate. Comisia propune, în special, suprimarea resurselor proprii actuale bazate pe TVA și lansarea, în schimb, începând cu anul 2018, cel târziu, a unui sistem de resurse proprii bazat pe introducerea unei taxe pe tranzacțiile financiare (TTF) și a unei noi taxe pe valoare adăugată (TVA) care să sporească armonizarea regimurilor naționale și să elimine exonerările și derogările.

3. Considerații cu caracter general

3.1 Este clar că Comisia Europeană încearcă să ajungă la un echilibru privind noul CFM, într-un moment dificil pentru funcționarea și viitorul UE, atât din cauza crizei financiare și economice din Europa, cât și din cauza lipsei unui răspuns comun al diferitelor state membre privind politica europeană. Este vorba de un echilibru între două cerințe stringente, dar opuse: pe de o parte climatul de austeritate impus de criză și deci voința anumitor state membre de a limita angajarea resurselor publice, ceea ce va influența inevitabil evoluția dezbaterii și conținutul acordului final, iar pe de altă parte nevoia alocării unor resurse financiare suficiente pentru a face față în mod eficient provocărilor ambițioase cu care UE se confruntă.

3.2 Prin urmare, propunerea Comisiei *Un buget pentru Europa 2020* trebuie să aibă obligatoriu în vedere contextul economic și politic actual. Dacă, pe de o parte, toate dezbaterile privind bugetul UE nu pot exclude rolul pe care îl are astăzi integrarea europeană, astfel încât să existe posibilitatea de a face față noilor provocări dictate de schimbările la nivel mondial, pe de altă parte, este necesară înțelegerea intențiilor reale ale statelor membre în ceea ce privește recunoașterea și asigurarea rolului UE.

3.2.1 Atât negocierile dificile care au condus la adoptarea CFM 2007-2013, cât și dificultățile de aprobare a bugetului UE 2011 și scrisoarea adresată președintelui Comisiei, dl Barroso, semnată în vara anului 2011 de liderii guvernelor din nouă state membre ⁽⁴⁾, par să conchidă că există o orientare, cel puțin pentru un număr semnificativ de țări, către un angajament financiar european redus la minimum, care poate conduce – și de această dată – la negocieri dificile și complexe.

3.3 Totuși, în contextul în care dimensiunea cantitativă și calitativă a mizelor cărora UE trebuie să le facă față (criză economică, financiară și socială, competitivitate, schimbări climatice etc.) tinde să se amplifice, propunerea Comisiei pare a fi orientată excesiv către o abordare de menținere a statu-quo-ului. Astfel, se pare că în propunere există o neadaptare a dimensiunii și a importanței noilor mize ale UE la resursele disponibile sau, altfel spus, între ambițiile Europei și mijloacele necesare realizării lor.

⁽³⁾ În termeni nominali, sumele alocate PAC nu se reduc, ci rămân neschimbate în cursul perioadei de programare, ceea ce înseamnă că, în termeni reali, acestea vor fi mai mici față de 2012.

⁽⁴⁾ www.euractiv.com/euro-finance/eu-countries-call-slim-eu-budget-news-507532.

3.4 CESE și-a exprimat deja poziția⁽⁵⁾ și reafirmă că majorarea bugetului comunitar nu este doar de dorit, ci și necesară, având în vedere importanța noilor provocări pentru care este necesară o acțiune comună: „Revizuirea bugetului UE nu este o chestiune de cifre, ci un instrument în sprijinul unui proiect politic. În prezent, Uniunea Europeană nu dispune de mijloacele bugetare necesare pentru a pune în practică nici strategia sa politică, nici angajamentele care decurg din noul Tratat de la Lisabona.”

3.4.1 Reiterăm aici poziția exprimată de Parlamentul European, conform căreia soluția la criză și la mizele cu care se confruntă UE trebuie să fie mai multă coeziune europeană, nu mai puțină. Pentru Parlament, înghețarea CFM în termeni reali la nivelul anului curent – conform propunerii Comisiei – implică renunțarea la o mare parte din provocările cărora UE va trebui să le facă față în următorii ani. Din aceste motive, acesta a solicitat majorarea cu 5 % a resurselor alocate următorului CFM, cerând Consiliului – cu excepția cazului în care va prevedea altfel – să identifice prioritățile politice și programele care vor trebui să fie abandonate în cursul perioadei 2014-2020⁽⁶⁾, în ciuda valorii lor adăugate europene, care a fost confirmată deja.

3.4.2 De asemenea, Comitetul Regiunilor „consideră că nivelul de finanțare propus ar trebui considerat minimul absolut necesar pentru obiectivele ambițioase convenite de statele membre pentru Uniune”, în măsura în care consideră „că trebuie declanșată o schimbare de percepție, în special în rândul trezoreriilor naționale, astfel încât responsabilitățile-cheie ale UE să fie considerate mai degrabă o investiție decât o cheltuială”⁽⁷⁾.

3.4.3 Pe de altă parte, datorită schimbărilor introduse de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, definirea CFM 2014-2020 nu mai este responsabilitatea exclusivă a Comisiei și a guvernelor statelor membre, întrucât Parlamentul European își consolidează poziția în cadrul unei mai mari responsabilități democratice. Acest nou context deschide oportunitatea, pentru societatea civilă și deci în special pentru CESE, sub aspectul supravegherii procesului de elaborare a noului CFM și de a participa activ la dezbateri, alături de Parlamentul European.

3.5 Prin urmare, CESE se angajează să monitorizeze și să intervină în procesul de negociere prin care propunerea Comisiei se va concretiza în modificări legislative. Rolul CFM constă în dotarea UE cu mijloacele necesare realizării priorităților sale, fără a crește sarcina fiscală pe care o suportă cetățenii și întreprinderile; prin urmare, trebuie să fie neapărat evaluat.

3.6 O orientare mai puternică asupra rezultatelor trebuie să conducă, așadar, la transferarea atenției de la respectarea formală

a regulilor, care vizează volumul de cheltuieli, la controlul esențial al calității și eficienței utilizării fondurilor și al obținerii de rezultate, în special în ceea ce privește politica de coeziune și PAC. Această schimbare de viziune, explicată prin conceptul de *majorare a valorii adăugate a cheltuielilor europene* presupune, prin urmare, o abordare coerentă atât a gestiunii, cât și a controalelor.

3.7 Trebuie să se țină cont de faptul că, deși bugetul UE reprezintă aproximativ 1 % din VNB european, în perioada 2007-2013 acesta constituie totuși o resursă importantă pentru investiții care, folosită eficient, poate fi o pârgă fundamentală pentru creșterea economică a UE. Din acest motiv, CESE ar dori o consolidare a sinergiilor adecvate între bugetul UE și bugetele naționale, în ceea ce privește îndeplinirea principalelor obiective strategice europene.

3.8 CESE consideră că este esențial ca procesul de stabilire a CFM 2014-2020 să câștige încrederea cetățenilor europeni și să devină credibil în ochii acestora, prin identificarea în același timp a avantajelor Europei și a costurilor absenței Europei. În acest scop, bugetul UE trebuie să fie:

- bine gestionat și să nu ducă la cheltuieli administrative excesive;
- eficient din punct de vedere al economiilor obținute în raport cu actualul CFM;
- eficient din punct de vedere al facilitării realizării obiectivelor stabilite în prealabil și să aibă un impact vizibil asupra vieții cetățenilor europeni;
- transparent și supus monitorizării în toate aspectele referitoare la cheltuieli, resursele utilizate și rezultatele obținute;
- orientat către respectarea principiilor comunitare de solidaritate, concurență echitabilă și competitivitate.

3.9 În vederea consultărilor privind validitatea propunerii înaintate de Comisie, CESE consideră că aceasta trebuie supusă unei evaluări prin care să se poată identifica:

- valoarea adăugată cu caracter european și prioritățile strategice corespunzătoare;
- capacitatea de a răspunde problemelor generate de criză, conducând Europa către o strategie solidară de dezvoltare, având în vedere tendința statelor membre de a reduce cheltuielile publice naționale.

3.9.1 În ceea ce privește valoarea adăugată europeană, propunerea Comisiei identifică priorități importante care necesită acțiuni ce se pot concretiza exclusiv la nivel comunitar.

⁽⁵⁾ JO C 248, 25.8.2011, p. 75.

⁽⁶⁾ Rezoluția Parlamentului European INI/2010/2211 din 8 iunie 2011 – *Investiția în viitor: un nou cadru financiar multianual (CFM) pentru o Europă competitivă, durabilă și favorabilă incluziunii.*

⁽⁷⁾ Avizul CoR privind noul cadru financiar multianual post-2013; JO C 54, 23.2.2012, p. 40.

Este vorba despre acele rezultate care pot fi considerate *bunuri publice europene* a căror furnizare la nivel național este nesatisfăcătoare (ca urmare a deficiențelor piețelor sau a economiilor de scară, irealizabile la nivel național), fiind necesar așadar un sprijin comunitar semnificativ. Acestea sunt zonele de intervenție în care un euro cheltuit la nivel comunitar este mai eficient decât unul cheltuit la nivel național.

3.9.2 Printre bunurile publice europene se numără cercetarea și dezvoltarea, apărarea comună, siguranța alimentară, imigrația și dreptul la azil, combaterea schimbărilor climatice, investițiile în infrastructuri paneuropene în domeniul energetic, al comunicațiilor și al pieței interne (urmează a se completa). Având în vedere aceste teme strategice, alocările bugetare înregistrează majorări semnificative, dacă se realizează o comparație între CFM 2007-2013 și 2014-2020, în ciuda unei limite bugetare stricte.

3.9.3 Deși recunoaște importanța elementului de noutate introdus de propunerea Comisiei, CESE trebuie totuși să semnaleze lipsa totală a unei dezbateri privind aceste priorități, existând astfel riscul ca bugetul UE să nu reușească să combată direct situațiile critice cauzate de actuala criză economică și financiară și să rămână în continuare supus presiunilor exercitate de grupuri de interese specifice.

3.10 În acest context dificil, CESE reiterează⁽⁸⁾ faptul că stabilirea politicii bugetare europene trebuie să fie coerentă cu alegerea fundamentală dintre federalism și sistemul interguvernamental și, așadar, cu nivelul de integrare care se pretinde a fi urmărit. În special, principiul profitului echitabil (*juste retour*) pentru fiecare stat membru se bazează pe contabilizarea resurselor financiare în raport cu PIB-ul național, contrar spiritului și literei tratatelor UE.

3.10.1 Actualul sistem de resurse, bazat pe contribuțiile statelor membre, este complex și prea puțin transparent, stîngherind exercitarea unui control democratic asupra sistemului, nu contribuie la evidențierea sprijinului în favoarea integrării europene; contribuțiile vărsate la UE sunt așadar percepute ca o sarcină suplimentară pentru bugetele naționale, resursele disponibile pentru politicile europene fiind prin urmare reduse; nu răspunde cerinței de creare a unei legături directe între UE și cetățeni.

3.11 Dimpotrivă, CESE reiterează⁽⁹⁾ că, fără a crește sarcina fiscală globală pe care o suportă cetățenii și întreprinderile, noul sistem trebuie să stabilească o legătură între veniturile și cheltuielile din bugetul UE, angajându-se să pună în aplicare propria strategie politică și angajamentele asumate prin noul Tratat de la Lisabona, trebuie să asigure tratament echitabil pentru toate statele membre și să fie mult mai transparent, simplificat și ușor de înțeles de către cetățeni.

4. Considerații cu caracter special

4.1 Prin intermediul noului CFM, Comisia propune o modificare importantă a modului de finanțare a bugetului UE.

⁽⁸⁾ Avizul CESE privind *Sistemul de resurse proprii al Uniunii Europene*, JO C 181, 21.6.2012, p. 45.

⁽⁹⁾ JO C 248, 25.8.2011, p. 75.

Această modificare se bazează în principal pe consolidarea autonomiei financiare prin introducerea unui nou sistem de resurse proprii, care să poată asigura un tratament mai echitabil între statele membre. În noua propunere se constată o schimbare de paradigmă: se suprimă dependența Uniunii de contribuțiile statelor membre în vederea instituirii treptate a autonomiei financiare.

4.1.1 În centrul propunerii privitoare la *noul sistem de resurse proprii* se află modificarea resursei TVA și introducerea TTF. Acest sistem de reglementare ar permite echilibrarea bugetului UE, astfel încât acesta să fie finanțat aproximativ 40 % din noile resurse proprii, 20 % din resurse proprii tradiționale și 40 % din contribuțiile statelor membre bazate pe VNB⁽¹⁰⁾. Avantajul noului sistem ar consta în schimbarea percepției guvernelor statelor membre, care consideră contribuțiile naționale, drept un *impozit* pe produsul național, context în care obținerea unui *profit echitabil* reprezintă o reechilibrare din punctul de vedere al beneficiilor economice.

4.1.2 CESE își reafirmă susținerea⁽¹¹⁾ față de crearea de noi resurse TVA, care o va înlocui pe cea în vigoare în prezent, deja depășită, deoarece aceasta va contribui la dezvoltarea pieței interne a UE, evitând distorsiunile economice în statele membre. Comitetul subliniază totuși că din propunerea Comisiei lipsesc date precise privind schimbările operate în structura TVA și diferențele dintre volumele financiare care vor caracteriza fiecare stat membru în urma acestei modificări. De asemenea, consideră necesar ca propunerea să fie însoțită de adoptarea de măsuri ce vizează eliminarea fraudelor în materie de TVA.

4.1.3 Deși încă în discuție, propunerea Comisiei introduce un element de noutate interesant, și anume TTF. Reafirmând necesitatea aplicării TTF la nivel mondial, CESE a salutat totuși o introducere a unei astfel de taxe la nivel european⁽¹²⁾. CESE subliniază necesitatea de a gestiona cu atenție consecințele macroeconomice și microeconomice rezultate din aplicarea legislativă a TTF și, deci, de a efectua o monitorizare constantă și o evaluare anuală a efectelor aplicării ei.

4.1.4 TTF ar permite îndeplinirea a cel puțin trei obiective:

- creșterea cotei contribuțiilor sectorului financiar la bugetul public al UE și la bugetele statelor membre (încasările estimate ar trebui să atingă, în mod normal, aproximativ 57 de miliarde EUR)⁽¹³⁾;

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 510 final, p. 5. În prezent, contribuția statelor membre bazată pe VNB reprezintă 70 % din resursele totale ale bugetului UE, resursele proprii tradiționale (taxe vamale și taxa pe zahăr) ajung la 14,1 %, taxa pe valoare adăugată reprezintă 11,2 %, iar celelalte resurse (surplusul din anii precedenți) reprezintă 4,7 % [SEC(2011) 876 final].

⁽¹¹⁾ Avizul CESE privind *Sistemul de resurse proprii al Uniunii Europene*, JO C 181, 21.6.2012, p. 45.

⁽¹²⁾ Avizul CESE privind sistemul comun al taxei pe tranzacțiile financiare și de modificare a Directivei 2008/7/CE, adoptat în sesiunea plenară din martie 2011, JO C 181, 21.6.2012, p. 55.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 1103 final.

— modificarea comportamentului actorilor financiari prin scăderea volumului de tranzacții financiare de înaltă frecvență și de joasă latență (*high frequency and low latency trading*), care reprezintă în statele membre ale UE, o cotă cuprinsă între 13 % și 40 % din volumul schimburilor comerciale ⁽¹⁴⁾;

— stabilirea unei cote minime de impozitare a activităților financiare pentru toate statele membre.

4.1.5 Atât reforma mecanismelor de corecție, cât și înlocuirea celor deja existente, cu rambursări forfetare, vizează aceleași obiective ca mult dorita simplificare și creștere a transparenței, cu atât mai mult cu cât condițiile economice din statele membre sunt total diferite față de cele din 1984, când a fost introdus acest sistem. După cum CESE a menționat deja ⁽¹⁵⁾, persistă necesitatea de a preciza mai bine care vor fi efectele acestei reforme, deoarece în prezent nu se cunosc nici cuantumul resurselor, nici diferențele dintre vechiul și noul sistem.

4.2 CESE consideră pozitivă îmbunătățirea structurii bugetului UE, cu aceleași costuri pentru toți cetățenii europeni. Astfel se va limita considerabil dezbaterile privind profitul echitabil și echitatea pe orizontală între statele membre, evaluarea concentrându-se, în schimb, pe eficacitatea și eficiența cheltuielilor bugetare ale UE (din punctul de vedere al răspunsului la nevoile cetățenilor și ale întreprinderilor europene și al raportului dintre beneficiile obținute și cheltuielile efectuate). CESE își reafirmă totuși ⁽¹⁶⁾ regretul că propunerea Comisiei se concentrează doar asupra structurii interne a bugetului, fără să profite de introducerea noilor resurse proprii pentru a aborda chestiunea esențială a însăși dimensiunii bugetului, instrument în slujba proiectului politic și ambițiilor UE.

4.3 Așa cum a subliniat Parlamentul European, bugetul UE reprezintă în principal un cumul de investiții care pot atrage, ulterior, resurse din fonduri publice sau private ⁽¹⁷⁾. Din această perspectivă, CESE consideră că, pentru a depăși limitele cantitative și constrângerile legislative ale bugetului european, ar putea fi testate câteva forme de *project bond*, pentru a finanța proiecte specifice de infrastructură și formare ⁽¹⁸⁾, în conformitate cu *2020 project bonds initiative* (Inițiativa Europa 2020 de emisie de obligațiuni pentru finanțarea de proiecte) lansată de Comisie ⁽¹⁹⁾.

4.3.1 Obligațiunile pentru finanțarea de proiecte ar putea avea un efect de pârghie important pentru dezvoltarea economică europeană prin efectul de contagiune (*spillover*) pe care l-ar crea și care, în acest moment, este blocat de inflexibilitatea bugetelor statelor membre, care trebuie să facă față consecințelor crizei economice și să respecte Pactul de stabilitate și de creștere (PSC).

⁽¹⁴⁾ Comisia Europeană, 8 decembrie 2010, consultare publică pe tema – *Review of the Markets in Financial Instrument Directive* (MiFID) (Revizuirea Directivei privind piețele instrumentelor financiare – MiFID), Direcția Generală Piață Internă și Servicii, SEC(2011) 1226 final.

⁽¹⁵⁾ Avizul CESE privind Sistemul de resurse proprii al Uniunii Europene, JO C 181, 21.6.2012, p. 45.

⁽¹⁶⁾ Avizul CESE privind Sistemul de resurse proprii al Uniunii Europene, JO C 181, 21.6.2012, p. 45.

⁽¹⁷⁾ Rezoluția Parlamentului European, cit.

⁽¹⁸⁾ Haug J. et al., cit., cap. 4.

⁽¹⁹⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/index_en.htm.

4.3.2 Cu toate acestea, CESE subliniază necesitatea unei evaluări detaliate a eventualelor modalități inovatoare de finanțare externă a CFM, deoarece experiența parteneriatelor public-privat arată că există posibilitatea transferării riscului către sectorul public ⁽²⁰⁾.

4.4 Propunerea Comisiei nu pune în discuție posturile bugetare cele mai importante ale UE (adică politica de coeziune și politica agricolă comună – PAC), însă încearcă punerea în valoare – în cadrul Strategiei Europa 2020 – atât a noilor motive de garantare a unei politici de cheltuieli, eficientă și eficace, cât și a valorii adăugate a instrumentelor de cheltuieli deja existente.

4.4.1 CESE apreciază reforma PAC, având ca scop reajustarea acesteia la bugetul total al UE și consolidarea legăturii dintre cheltuielile comunitare și bunurile comune produse de sectorul agricol, conform dorinței Comisiei exprimate în Comunicarea intitulată „PAC în perspectiva 2020” ⁽²¹⁾. Având în vedere situația actuală, în care resursele sunt scăzute, PAC și politica comună în domeniul pescuitului (PCP) ar trebui evaluate în funcție de obiectivele și de rolul stabilit de Tratatul de la Lisabona: îmbunătățirea calității mediului (biodiversitate, apă, sol, aer), a conservării peisajului, a vitalității zonelor rurale, a bunăstării animalelor, a securității și durabilității alimentare ⁽²²⁾.

4.4.2 CESE s-a exprimat ⁽²³⁾ deja în privința faptului că agricultura, silvicultura și pescuitul au un rol fundamental în protecția mediului și în gestionarea durabilă a resurselor naturale. Așadar, deși apreciază abordarea Comisiei privind ecologizarea PAC, CESE reiterează faptul că trebuie să se acorde o atenție specială, astfel încât procesul de reformare a PAC să nu destabilizeze obiectivele și mecanismele de finanțare a PAC și susținerea de care beneficiază actorii din sectorul agricol, alimentar și al protecției mediului.

4.4.3 CESE privește cu îngrijorare încercarea Comisiei de a reduce cota bugetară alocată PAC, atribuind altor instrumente, precum Fondul social european și Fondul european de ajustare la globalizare, noi sarcini care țin de obiective agroalimentare.

4.4.4 CESE consideră că obiectivul armonizării condițiilor concurențiale în cazul fermierilor europeni și al consolidării integrării noilor state membre prin sistemul plăților directe trebuie îndeplinit în condițiile unei evaluări atente a eventualului impact asupra tuturor statelor membre. CESE subliniază importanța eforturilor de reducere a decalajului dintre nivelul ajutoarelor primite de agricultori în diversele state membre. CESE a recomandat deja cu altă ocazie ⁽²⁴⁾ ca pachetele naționale de plăți directe să fie redistribuite pe baza unor criterii obiective și nediscriminatorii și o perioadă de tranziție

⁽²⁰⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 134.

⁽²¹⁾ COM(2010) 672 final.

⁽²²⁾ Hart K. – Baldock D. (ediție îngrijită de): *What Tools for the European Agricultural Policy to Encourage the Provision of Public Goods* (Instrumente pentru politica agricolă europeană care să încurajeze furnizarea de bunuri publice), Parlamentul European, iulie 2011.

⁽²³⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 63.

⁽²⁴⁾ Avizul CESE privind PAC în perspectiva anului 2020, JO C 191, 29.6.2012, p. 116.

adecvată pentru convergența echitabilă preconizată, independent de principiul referinței istorice, astfel încât să se garanteze că, la sfârșitul cadrului financiar 2014-2020, nicio țară nu se va situa sub pragul de 90 % din media plăților directe ale UE-27.

4.4.5 Din perspectiva CESE, noul CFM trebuie să garanteze o PAC și o PCP care să poată asigura:

- securitatea aprovizionării cu alimente;
- un sector agroalimentar competitiv și inovator;
- profitabilitatea sectoarelor agricol și al pescuitului;
- un venit adecvat agricultorilor și pescarilor din Uniune.

Aceste linii de acțiune – într-un context de mare volatilitate a prețurilor produselor agricole de bază – vor face posibilă evidențierea dublei naturi a PAC, punând în valoare bunele practici de mediu fără a neglija sprijinul pentru vitalitatea economică și competitivitatea exploatațiilor agricole și relansând misiunea sa istorică, care constă în producția de alimente sănătoase, hrănitoare și în cantitate suficientă, la prețuri accesibile pentru cetățenii europeni.

4.5 De aceeași eficiență trebuie să dea dovadă și proiectele finanțate de politica de coeziune, care rămâne crucială pentru consolidarea integrării noilor state membre și care – conform raportului Barca ⁽²⁵⁾ – trebuie să se concentreze pe câteva priorități comunitare semnificative, al căror impact asupra contextului social, economic și teritorial trebuie atent verificat, fiind evaluat *ex-ante*, în *itinere* și *ex-post*. Aceste evaluări nu vor trebui să se concretizeze niciodată în sporirea sarcinilor de natură birocratică.

4.5.1 În schimb CESE se opune introducerii unei condiționalități macroeconomice pentru acordarea de fonduri destinate politicilor de coeziune, pentru a nu spori povara statelor membre într-un context social și economic dificil. De asemenea, consideră că introducerea noii categorii a regiunilor „de tranziție” în locul introducerii și eliminării treptate nu trebuie să afecteze valoarea resurselor alocate categoriei de

regiuni mai puțin dezvoltate. În fine, deși aprobă propunerea privind mecanismul „Conectarea Europei”, subliniază că acesta nu trebuie finanțat cu circa 10 miliarde EUR prin Fondul de coeziune, astfel încât să nu fie utilizat în alte scopuri, care ies din domeniul inițial de aplicare.

4.6 Principiul director pentru viitorul politicii de coeziune ar trebui să fie reprezentat de Articolul 174 din Tratatul de la Lisabona: „[...] Uniunea urmărește, în special, reducerea decalajelor dintre nivelurile de dezvoltare a diferitelor regiuni și a rămânerii în urmă a regiunilor defavorizate”.

Prin urmare:

- trebuie menținute și chiar sporite investițiile efectuate în contextul politicii de coeziune, cu accent pe obiectivul „convergență”;
- pentru statele membre a căror creștere medie a PIB în perioada 2007-2009 este negativă și care au dovedit o rată de absorbție bună în această perioadă, plafonul va fi stabilit la un nivel cel puțin egal cu nivelul din perioada curentă pentru politica de coeziune.

4.7 CESE ar dori o intensificare a monitorizării rezultatelor politicilor comunitare – în special pentru PAC și pentru fondurile de coeziune, având în vedere importanța acestora în cadrul bugetului total, astfel încât să se poată evalua eficiența cheltuielilor UE și capacitatea de a îndeplini obiectivele majore pe care UE și le-a fixat, începând cu Strategia Europa 2020 ⁽²⁶⁾. Aceasta se poate face inclusiv printr-o combinație de sancțiuni în cazul neîndeplinirii criteriilor comune fixate anterior, fie printr-o combinație de stimulente financiare, alocate statelor membre care au obținut cele mai bune rezultate.

4.7.1 În acest context, CESE recomandă sprijinirea și implicarea în continuare într-o mai mare măsură, la nivel național și european, a administrațiilor locale și regionale, astfel încât acestea să beneficieze de cele mai bune condiții pentru a-și desfășura activitatea și a pune în aplicare programele finanțate de politica de coeziune și de PAC, prin intermediul programelor speciale de actualizare a cunoștințelor profesionale privind procedurile europene de programare, sprijinire, monitorizare și evaluare.

Bruxelles, 24 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽²⁵⁾ Barca F. (ediție îngrijită de): *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations* (O agendă pentru reforma politicii de coeziuni. O abordare bazată pe situația din teritoriu pentru a face față oportunităților și așteptărilor Uniunii Europene), raport destinat DG REGIO, 2009.

⁽²⁶⁾ Chambon N. și Rubio E.: *In search of „the best value for money”: analyzing current ideas and proposals to enhance the performance of CAP and cohesion spending* (În căutarea celui mai bun raport calitate-preț: analiza ideilor și propunerilor actuale de sporire a eficienței cheltuielilor pentru PAC și politica de coeziune); atelierul *The post 2013 financial perspectives: Re-thinking EU finances in times of crisis* (Perspectivele financiare post-2013: regândirea bugetului UE în perioadă de criză), Torino, 7-8 iulie 2011.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor: Crearea de parteneriate în cercetare și inovare

COM(2011) 572 final

(2012/C 229/07)

Raportoare: **dna Renate HEINISCH**

La 21 septembrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor: Crearea de parteneriate în cercetare și inovare

COM(2011) 572 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 191 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE este de acord cu Comisia asupra faptului că crearea de parteneriate oferă multiple avantaje și că s-ar putea profita mai pe deplin de potențialul acestora. De aceea, Comitetul salută în mod expres inițiativa Comisiei de înființare și susținere în cadrul inițiativei emblematice „O Uniune a inovării” a unor parteneriate europene pentru inovare (PEI-uri), care au drept scop eficientizarea ciclului C&I și reducerea intervalului de timp între cercetare și piață.

1.2 Pentru a asigura o perioadă de desfășurare lungă și un impact durabil, trebuie create condiții-cadru adecvate pentru soluționarea problemelor legate de guvernare, finanțare și implementare.

1.3 Ca o condiție prealabilă fundamentală, parteneriatele trebuie să fie simple, flexibile, favorabile incluziunii și deschise, grupurile de coordonare, reprezentative și echilibrate, iar relațiile dintre inițiativele și instrumentele existente trebuie clarificate de la bun început.

1.4 CESE subliniază importanța inovațiilor sociale ca instrument-cheie pentru crearea unui mediu favorabil inovării, în vederea stimulării cooperării între întreprinderi, sectorul public, partenerii sociali și alte organizații ale societății civile și a îmbunătățirii capacității de inovare și a performanței acestora.

1.5 Pentru dezvoltarea în continuare a conceptului de parteneriat, sunt necesare clarificarea și verificarea continuă a relației între PEI-uri și alte inițiative politice (punctul 2.3.2 al comunicării).

1.6 Facilitarea necesară a unei implementări și finanțări coordonate a programelor naționale și europene pentru a răspunde mai eficient provocărilor societale (punctele 3.1.3 și 3.3.3 ale

comunicării) ar trebui să includă adaptarea proceselor administrative naționale, a orientărilor naționale în materie de acordare a ajutoarelor și a condițiilor de finanțare ale statelor membre.

1.7 În plus, Comitetul recomandă punerea laolaltă sporită a resurselor existente, clasificarea mai clară și mai adecvată din punct de vedere tematic a diferitelor posibilități de (co)finanțare, utilizarea direcționată a acestora și informarea sistematică și centralizată cu privire la acestea.

1.8 De asemenea, Comitetul recomandă implicarea atât pe plan național, cât și european a tuturor inițiativelor și factorilor care pot contribui la monitorizarea adecvată a reglementării și la dezvoltarea unor parteneriate durabile, precum și la implementarea rezultatelor acestora.

1.9 Ar trebui sprijinită în continuare implicarea țărilor terțe în parteneriatele pentru cercetare și inovare, pentru a spori atractivitatea Europei ca „actor mondial”.

1.10 Pe baza experiențelor realizate cu parteneriate anterioare, trebuie să se clarifice ce formă și grad de obligativitate sunt necesare pentru a garanta, pe de o parte, flexibilitatea, deschiderea și capacitatea de inovare și pentru a asigura, pe de altă parte, că parteneriatele sunt stabile, se desfășoară pe termen lung și au un impact durabil.

1.11 Pentru a nu irosi resursele umane, financiare și temporale, trebuie ca, pe viitor, să se acorde atenție obținerii unui impact sporit. În acest scop, măsurile trebuie coordonate mai bine, evaluate periodic și transpuse în mod consecvent.

1.12 Pentru a ține seama de particularitățile naționale și regionale, trebuie prevăzută o legătură strânsă cu factorii de la nivel național, regional și local. Totodată, nu poate fi ignorată importanța dimensiunii globale a provocărilor actuale.

2. Comunicarea Comisiei

2.1 Comunicarea Comisiei pe tema „Crearea de parteneriate în cercetare și inovare” (C&I) ⁽¹⁾ abordează sarcina de a optimiza resursele existente pentru C&I astfel încât să se poată pune în aplicare Spațiul european de cercetare (SEC) până în 2014, inițiativa „O Uniune a inovării”, „Agenda digitală” și alte inițiative emblematice ale Strategiei Europa 2020 ⁽²⁾, ținând seama și de actuala criză economică și financiară.

2.2 Comunicarea Comisiei recurge la abordarea partenerială, a cărei importanță ca mijloc de unire a forțelor este subliniată în Comunicarea Comisiei din octombrie 2010 privind „O Uniune a Inovării” ⁽³⁾. Pentru a rezolva problemele societale majore și pentru a consolida poziția competitivă a Europei, crearea de parteneriate trebuie să reunească factori publici de la nivelul european și național în parteneriate public-public (P2P-uri) și factori publici și privați în parteneriate public-privat (PPP-uri) ⁽⁴⁾.

2.3 În cel de-al șaptelea Program-cadru pentru cercetare (PC7), în Programul pentru competitivitate și inovare (PCI), precum și în cadrul politicilor Spațiului european de cercetare (SEC) și al celor prefigurate de inițiativa „O Uniune a inovării” au fost elaborate și experimentate diferite concepte parteneriale pentru instituirea unei viziuni comune asupra modului în care crearea de parteneriate poate contribui, în domeniul C&I, la realizarea unei creșteri inteligente și durabile în Europa.

2.4 În evaluarea sa globală, Comisia a ajuns la concluzia că crearea de parteneriate oferă multiple avantaje și că s-ar putea profita în mai mare măsură de potențialul acestora.

2.5 Parteneriatele europene pentru inovare (PEI-uri) pot crea un cadru global pentru diferitele modele de parteneriate, reunind toți actorii importanți la nivelul întregului ciclu de C&I, atât din partea ofertei, cât și a cererii, și încurajând angajamentul politic față de acțiunile convenite. În plus, parteneriatele reprezintă o metodă eficientă pentru a stimula participarea întreprinderilor mici și mijlocii la cercetare și inovare.

2.6 Parteneriatele nu sunt totuși procese care se continuă de la sine. Pentru a asigura o perioadă de desfășurare lungă și un impact durabil, trebuie create condiții-cadru adecvate pentru soluționarea problemelor legate de guvernare, implementare și finanțare, care afectează parteneriatele.

⁽¹⁾ (COM(2011) 572 final din 21.9.2011).

⁽²⁾ (COM (2010) 546 final). A se vedea, de asemenea, IP/10/225. Programul pe zece ani care succede Strategia de la Lisabona a fost adoptat de Consiliul European în iunie 2010. Scopul acestuia este realizarea unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii și o mai bună coordonare a economiei naționale și europene.

⁽³⁾ COM(2010) 546 final; a se vedea, de asemenea, Avizul CESE, JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

⁽⁴⁾ Drept exemple de parteneriate P2P pot fi citate, printre altele, ERA-NET și ERA-NET Plus, inițiative în temeiul articolului 185 și programarea în comun (PC). Din PPP-urile în materie de C&I fac parte, de exemplu, inițiativele tehnologice comune (ITC) și Internetul viitorului.

2.7 Pe baza rezultatelor diferitelor parteneriate, s-au formulat deja concluzii importante privind organizarea parteneriatelor și s-au identificat posibilități de soluționare a problemelor menționate ⁽⁵⁾.

3. Observații generale

3.1 Schimbările demografice, schimbările climatice, precum și transformările din industrie, din economie și de pe piața forței de muncă, cauzate de globalizare, reprezintă unele dintre cele mai mari provocări pentru dezvoltarea viitoare a statelor membre ale Uniunii Europene. În vederea abordării acestor provocări este nevoie de eforturi comune, de implicarea tuturor factorilor potențiali și de o coordonare centralizată a acțiunilor adecvate. Aceste provocări trebuie abordate urgent din perspectiva interacțiunii dintre cercetare, inovațiile științifice și tehnologice, precum și inovațiile sociale.

3.2 Coordonarea centralizată este necesară și în ce privește punerea în comun a resurselor, crearea unui buget adecvat și distribuirea mijloacelor, astfel încât șansele asociate, de asemenea, schimbărilor demografice și provocărilor globale să poată fi utilizate eficient în cercetare și inovare.

3.3 CESE salută, de aceea, în mod expres inițiativa Comisiei de înființare și susținere, în cadrul inițiativei emblematice „O Uniune a inovării” ⁽⁶⁾, a Parteneriatelor europene pentru inovare (PEI), care au drept scop eficientizarea ciclului european de C&I și reducerea intervalului de timp între cercetare și piață ⁽⁷⁾.

3.4 Din analiza conceptelor parteneriale testate în cel de-al șaptelea Program-cadru pentru cercetare (PC7) ⁽⁸⁾, în Programul pentru competitivitate și inovare (PCI) ⁽⁹⁾, în Spațiul european de cercetare (SEC) ⁽¹⁰⁾, în cadrul politicilor prefigurate de inițiativa „O Uniune a inovării” ⁽¹¹⁾ și în cadrul PEI-ului pilot privind îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate (AHA), au putut fi deja trase primele concluzii privind organizarea parteneriatelor ⁽¹²⁾.

3.5 Una dintre concluzii este că parteneriatele ar trebui să fie simple, flexibile, favorabile incluziunii și deschise, grupurile de coordonare, reprezentative și echilibrate, iar relațiile dintre inițiativele și instrumentele existente ar trebui clarificate de la bun început. În plus, parteneriatele trebuie să cuprindă condiții-cadru clare cu privire la structuri, finanțări și procese, pentru a se putea dezvolta în mod stabil și pe o perioadă lungă de timp.

⁽⁵⁾ A se vedea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SEC(2011) 1028 final din 1.9.2011.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final din 6.10.2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 572 final din 21.9.2011.

⁽⁸⁾ JO L 412, 30.12.2006, p. 1 și JO C 65, 17.3.2006, p. 9.

⁽⁹⁾ JO L 310, 9.11.2006, p. 15 și JO C 65, 17.3.2006, p. 22.

⁽¹⁰⁾ COM(2000) 6 final și JO C 204, 18.7.2000, p. 70.

⁽¹¹⁾ A se vedea nota de subsol 6.

⁽¹²⁾ A se vedea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SEC(2011) 1028 final din 1.9.2011.

3.6 CESE apreciază și susține eforturile Comisiei de a transforma concluziile menționate în propuneri și orientări concrete și de a integra aspectele relevante în cadrul programului „Orizont 2020”. Propunerile descrise în comunicare sunt necesare, însă, în opinia Comitetului, acestea necesită încă completări.

4. Observații specifice cu privire la propunerile Comisiei

4.1 Obiectivele Parteneriatelor europene pentru inovare (PEI-uri)

4.1.1 Comitetul apreciază și susține obiectivul enunțat de Comisie în comunicare privind conectarea instrumentelor recunoscute ale „ofertei” (cercetare și tehnologie) cu cele ale „cererii” (utilizatori, reglementare, standardizare) (punctul 2.3.1). Comitetul împărtășește opinia Comisiei, conform căreia PEI-urile pot aduce laolaltă principalii actori de la nivel național și regional, din sectorul public și din societatea civilă și pot intensifica schimburile între aceștia, permițând astfel optimizarea instrumentelor, sporirea sinergiilor, punerea în comun a resurselor, încurajarea inovațiilor – în special a inovațiilor sociale, cum ar fi noile modele antreprenoriale⁽¹³⁾ - și consolidarea angajamentului politic.

4.1.2 Comitetul subliniază, în acest context, importanța propunerilor Comisiei, care sunt întemeiate pe concluziile documentului de lucru al serviciilor Comisiei referitor la PEI-ul pilot privind AHA și la alte parteneriate⁽¹⁴⁾. Acestea subliniază necesitatea unor condiții-cadru clare pentru guvernanta, precum și pentru implementare și finanțare, astfel încât parteneriatele pentru C&I să se poată dezvolta pe termen lung și în mod eficient.

4.2 Continuarea abordării parteneriale

4.2.1 În vederea continuării abordării parteneriale, Comitetul consideră următoarele puncte ca fiind foarte importante și propune următoarele aspecte complementare:

4.2.2 Clarificarea relației între PEI-uri și alte inițiative politice (punctul 2.3.2 al comunicării): această relație ar trebui verificată permanent și clarificată, mai ales în cazul noilor PEI-uri.

4.2.3 Includerea tuturor factorilor care pot asigura monitorizarea adecvată a reglementării (punctul 2.3.2): în acest scop, trebuie identificate și luate în considerare rolurile și nevoile specifice ale diferiților actori din procesul de inovare. La fel de important este să se poată pune capăt unei măsuri, fie atunci când aceasta și-a atins cu succes scopul, fie când se dovedește că nu conduce la obiectivul urmărit.

4.2.4 Facilitarea implementării coordonate a programelor și a finanțării naționale și europene a acestora pentru a răspunde mai eficient provocărilor societale (punctul 3.1.3): Comitetul consideră că acest aspect include și adaptarea cât mai extinsă posibil a orientărilor privind acordarea de ajutoare și a condițiilor de finanțare naționale. Necesitatea de a sincroniza

procesele naționale administrative ale statelor membre este deja menționată în comunicarea Comisiei (punctul 3.3.3).

4.3 Parteneriatele actuale în materie de cercetare și inovare

4.3.1 În cadrul PC7, al PCI, al SEC, precum și al politicilor prefigurate de inițiativa „O Uniune a inovării” au fost elaborate și experimentate diferite concepte parteneriale⁽¹⁵⁾.

4.3.2 Printre inițiativele comune actuale se numără mai ales Parteneriatul european pentru inovare privind îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate (PEI-ul AHA)⁽¹⁶⁾, Agenda digitală pentru Europa⁽¹⁷⁾, IPC-ul „Ani mai mulți, o viață mai bună” – potențialul și provocările schimbărilor demografice (MYBL)⁽¹⁸⁾, precum și programul planificat „Orizont 2020”⁽¹⁹⁾.

4.3.3 Implicarea altor factori și inițiative importante atât la nivel național, cât și european este indispensabilă pentru a evita fragmentarea pieței și suprapunerile. Parteneriatele pentru C&I sau cel puțin sinergiile sunt propuse, de exemplu, în cadrul Anului european al îmbătrânirii active și solidarității între generații (2012)⁽²⁰⁾, al Programului OMS privind un mediu adaptat persoanelor în vârstă (WHO Age-friendly Environments Programme)⁽²¹⁾ și al Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu handicap⁽²²⁾.

4.3.4 De asemenea, trebuie luate într-o mai mare măsură în considerare lucrările pregătitoare relevante ale altor factori la nivel național și european. Printre acestea se numără, de exemplu, programele și inițiativele DG SANCO, ale Institutului European de Inovare și Tehnologie (EIT)⁽²³⁾ și ale Institutului de studii tehnologice prospective (Institute for Prospective Technology Studies) (IPTS)⁽²⁴⁾.

4.3.5 Comitetul evidențiază, de asemenea, importanța creării de parteneriate pentru a spori atractivitatea Europei ca partener mondial în domeniul cercetării și inovării. Contribuind la extinderea și la diversificarea activităților, parteneriatele îmbunătățesc eficiența și eficacitatea investițiilor în cercetare în Europa pentru actorii mondiali⁽²⁵⁾. CESE încurajează dezvoltarea în continuare a parteneriatelor în această direcție.

⁽¹⁵⁾ A se vedea nora de subsol 4. Un exemplu relevant de parteneriat P2P este Programul comun de asistență pentru autonomie la domiciliu (AAD), în valoare de peste 600 de milioane de euro. Un exemplu concret de PPP este Inițiativa tehnologică comună ARTEMIS (sisteme informatice integrate).

⁽¹⁶⁾ A se vedea IP/10/1288.

⁽¹⁷⁾ A se vedea IP/10/581, MEMO/10/199 și MEMO/10/200.

⁽¹⁸⁾ A se vedea <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽¹⁹⁾ Programul-cadru pentru cercetare și inovare 2014-2020; MEMO-11-435. A se vedea și Proiectul preliminar de aviz INT/614-615-616-631 privind „Orizont 2020”; raportor: dl Gerd Wolf.

⁽²⁰⁾ A se vedea <http://europa.eu/ey2012/>

⁽²¹⁾ A se vedea http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities/

⁽²²⁾ A se vedea <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150>.

⁽²³⁾ A se vedea <http://eit.europa.eu>.

⁽²⁴⁾ A se vedea <http://ipts.jrc.ec.europa.eu>.

⁽²⁵⁾ Menționăm aici doar două exemple. Ca urmare a inițiativei de programare în comun în domeniul afecțiunilor neurodegenerative, Canada și-a reorientat agenda de cercetare în acest domeniu către coordonarea cu Europa, fiind acum partener într-o acțiune-pilot referitoare la centrele de excelență; India este interesată activ de participarea la inițiativa de programare în comun privind apa.

⁽¹³⁾ JO C 132, 3.5.2011, S. 22-25.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 1028 final.

4.3.6 Pe lângă condițiile-cadru structurale, durabilitatea parteneriatelor pentru cercetare și inovare depinde și de o viziune comună inovatoare și sustenabilă. Comitetul consideră că, pe lângă toate părțile interesate posibile, trebuie implicați în parteneriate reprezentanții societății civile și persoanele în vârstă, în special partenerii sociali, precum și tinerii, respectiv reprezentanții acestora, pentru a obține susținerea reală a acestora în perspectiva unor dezvoltări și implementări durabile.

4.3.7 Inovațiile nu apar neapărat ca rezultat al unui proces linear, ci prin conectarea în rețea și integrarea sectoarelor, sistemelor și abordărilor. Printre factorii cei mai frecvenți care contribuie, de exemplu, la inovațiile în domeniul serviciilor, se numără transformările sociale structurale, noile nevoi ale clienților și reacția întreprinderilor la astfel de schimbări. De astfel de factori trebuie să se țină seama în special în ceea ce privește inovațiile sociale.

4.4 Alte propuneri de completare

4.4.1 Finanțarea și implementarea – referitor la punctul 3.2 din comunicarea Comisiei

4.4.1.1 Pentru a asigura o durată lungă a parteneriatelor, existența unui cadru financiar fiabil este indispensabilă. Propunerile Comisiei privind simplificarea și coordonarea instrumentelor de finanțare existente la nivel european și național sunt foarte valoroase și trebuie urmărite neapărat în continuare.

4.4.1.2 În plus, ar fi de dorit o alocare mai sistematică, mai clară și mai exactă din punct de vedere tematic a diferitelor posibilități de cofinanțare, pentru a pune planificarea și implementarea inițiativelor pe o bază solidă. Comitetul recomandă, de aceea, o punere laolaltă sporită a resurselor existente, utilizarea direcționată a acestora și o informare sistematică și centralizată.

4.4.2 Clarificarea caracterului obligatoriu al parteneriatelor viitoare

Caracterul obligatoriu al parteneriatelor existente variază de la o colaborare liberă cu privire la anumite subiecte-cheie, la angajamente cu caracter obligatoriu ale partenerilor individuali, dar limitate din punct de vedere financiar și în timp, până la un angajament de lungă durată al tuturor părților interesate participante la un parteneriat. Cu privire la programul „Orizont 2020” trebuie clarificat, pe baza experiențelor precedente, care sunt forma și gradul de obligativitate necesare pentru a garanta pe de o parte flexibilitatea, deschiderea și capacitatea de inovare, iar pe de altă parte pentru a asigura parteneriate stabile și de lungă durată care să aibă un impact durabil.

4.4.3 Implementarea

Elementul-cheie al parteneriatelor pentru C&I ar trebui să constea în implementarea rapidă și consecventă a măsurilor considerate adecvate. De aceea, ar trebui întărite interacțiunea dintre știință și practică, precum și orientarea către utilizatori și implicarea în parteneriatele pentru inovare. Pentru a nu irosi timp prețios și resurse umane și financiare, ar trebui ca, pe

viitor, să se acorde atenție obținerii unui impact mai puternic, iar acțiunile ar trebui să fie mai bine coordonate, să fie evaluate continuu după criterii stabilite și să fie implementate în mod consecvent.

4.4.4 Proprietatea intelectuală

În cazul participării mai multor părți interesate la un proiect sau la un parteneriat, chestiunea drepturilor de proprietate intelectuală asupra inițiativelor comune reprezintă un aspect important. Și în cazul viitoarelor parteneriate pentru inovare trebuie garantate de la bun început soluții echitabile la această problemă, pentru ca toate părțile interesate – inclusiv utilizatorii finali – să obțină o cotă adecvată a finanțărilor și a eventualelor profituri ulterioare.

4.4.5 Poziționarea regională

Parteneriatele trebuie realizate și testate întotdeauna în contexte concrete. De aceea, se recomandă în mod imperativ o legătură strânsă cu părțile interesate de la nivel național, regional și local, precum și respectarea particularităților naționale și regionale, deoarece condițiile prealabile sunt foarte diferite atât în interiorul statelor membre, cât și între acestea. Această orientare contextuală nu trebuie să conducă însă la ignorarea importanței dimensiunii globale a provocărilor actuale.

4.4.6 Exemple de bune practici

4.4.6.1 Ar trebui colectate și prezentate exemple de parteneriate de succes existente. CESE propune completarea căilor existente de distribuție, precum site-ul CORDIS, printr-un portal Internet specific sau prin organizarea unor manifestări anuale la care să fie premiate parteneriatele cele mai reușite, de exemplu.

4.4.6.2 Totodată poate fi însă util să se afle motivele eșecului unor parteneriate și să se învețe din acestea. Comitetul recomandă, prin urmare, identificarea modelelor exemplare, dar și a proiectelor care au înregistrat un eșec și a premiselor pe care s-au bazat acestea, precum și difuzarea activă de informații cu privire la acestea.

4.4.7 Clarificarea termenilor

4.4.7.1 Termenii „inovare”, „cercetare” și „parteneriate” nu au fost încă definiți în mod precis. În timp ce pentru termenul „parteneriate” sunt deja definite în comunicarea Comisiei condiții-cadru importante⁽²⁶⁾, iar termenul „inovare” a fost clarificat în diferite comunicări și avize⁽²⁷⁾, obiectivele pe care vor trebui să le vizeze cercetările viitoare au rămas până în prezent destul de vagi sau doar la stadiul de exemplu. Ținând seama de schimbările demografice și de provocările sociale globale, este însă indispensabilă o cercetare fundamentală la nivel de excelență.

⁽²⁶⁾ A se vedea, printre altele, IP/11/1059 și MEMO/11/623 din 21 septembrie 2011.

⁽²⁷⁾ (COM (2010) 546 final). A se vedea, de asemenea, JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

4.4.7.2 Observațiile în această privință ar depăși cadrul acestui aviz. Comitetul elaborează în acest scop un aviz din proprie inițiativă privind „Al optulea Program-cadru pentru cercetare și dezvoltare: Foi de parcurs privind îmbătrânirea” ⁽²⁸⁾.

4.4.8 O mai bună exploatare a potențialelor

Îmbătrânirea populației este un bun exemplu pentru succesul interacțiunii dintre cercetarea și dezvoltarea medicală și tehnologică, pe de o parte, și progresul social, pe de altă parte. Prin punerea laolaltă a tuturor resurselor intelectuale, financiare și practice disponibile, se pot dezvolta, și pe viitor, forțe enorme pentru depășirea actualelor provocări.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽²⁸⁾ „Orizont 2020: foi de parcurs privind îmbătrânirea” (aviz din proprie inițiativă). A se vedea pagina 13 din prezentul Jurnal Oficial (CESE 1290/2012).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Inițiativă pentru antreprenoriatul social – Construirea unui ecosistem pentru promovarea întreprinderilor sociale în cadrul economiei și al inovării sociale

COM(2011) 682 final

(2012/C 229/08)

Raportor: **dl Giuseppe GUERINI**

La 25 octombrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Inițiativă pentru antreprenoriatul social – Construirea unui ecosistem pentru promovarea întreprinderilor sociale în cadrul economiei și al inovării sociale

COM(2011) 682 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 193 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) salută inițiativa Comisiei, care intervine în mod oportun cu această comunicare ce anunță 11 acțiuni-cheie. De asemenea, CESE constată cu satisfacție că mai multe puncte ale avizului său exploratoriu⁽¹⁾ privind antreprenoriatul social au fost însușite de către Comisie.

1.2 CESE consideră că întreprinderile sociale trebuie sprijinite pentru rolul esențial pe care îl pot îndeplini ca vector de inovare socială, atât pentru că introduc noi metode de furnizare a serviciilor și măsuri de îmbunătățire a calității vieții indivizilor, cât și pentru că favorizează apariția unor noi produse ce răspund unor noi nevoi ale societății. CESE dorește să sublinieze în special potențialul enorm reprezentat de întreprinderea socială în legătură cu îmbunătățirea accesului la un loc de muncă și la condițiile de muncă pentru femei și tineri în special, dar și pentru diverse categorii de lucrători dezavantajați.

1.3 Această inițiativă a Comisiei este o ocazie importantă de a sprijini inițiativele ce favorizează clarificarea crescândă a terminologiei (evitând suprapunerile între conceptele de economie socială (*social economy*), întreprindere socială (*social business*, *social enterprise*) și antreprenoriat social (*social entrepreneurship*). Aceasta ar putea contribui la consolidarea obiectivelor și finalităților inițiativei și la sporirea eficienței ei. Din acest motiv, CESE recomandă instituțiilor UE să utilizeze coerent sintagma *întreprindere socială* atât în propunerile politice, cât și la nivelul comunicării.

1.4 CESE salută acțiunea pe care Comisia o preconizează în vederea elaborării instrumentelor prin care se îmbunătățește cunoașterea acestui sector și vizibilitatea întreprinderii sociale și își însușește obiectivul de a demara inițiative care să ajute întreprinderile sociale să-și consolideze capacitățile manageriale, profesionalizarea și punerea în rețea a propriilor competențe, aceasta și pentru a le încuraja să contribuie la o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

1.5 Trebuie apreciate și însușite obiectivele Comisiei referitoare la îmbunătățirea accesului la finanțare și a cadrului normativ: în ceea ce privește aceste două obiective, pentru promovarea întreprinderii sociale este indispensabil un context economic și normativ favorabil.

1.6 CESE apreciază invitația – formulată în comunicare – de a prezenta inițiative destinate încurajării și favorizării măsurilor prin care întreprinderilor sociale le este facilitat accesul la achiziții publice.

1.7 CESE își însușește apelul adresat statelor membre, în care li se cere să elaboreze cadre naționale pentru creștere și pentru dezvoltarea întreprinderii sociale, luând în considerare domeniile-cheie eligibile pentru măsuri de sprijinire și dezvoltare, recomandând în special adoptarea unor inițiative care permit statelor membre să defiscalizeze beneficiile nedistribuite, în vederea consolidării patrimoniului întreprinderilor sociale.

⁽¹⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 1.

1.8 Pentru a sprijini mai eficient acțiunile propuse în comunicare, ar fi utilă promovarea unor măsuri de evaluare a rezultatelor și beneficiilor generate de întreprinderile sociale.

2. Introducere

2.1 În ultimii ani, întreprinderea socială a căpătat importanță crescândă în cadrul politicilor economice și al politicilor de coeziune. Au existat numeroase inițiative diverse, promovate de organisme diferite. CESE însuși a lansat mai multe avize din proprie inițiativă, pe care documentul de față le continuă în mod firesc. Este vorba mai ales de avizul din 2009 privind diversitatea formelor de întreprindere ⁽²⁾ și de importantul aviz exploratoriu adoptat recent privind antreprenoriatul social și întreprinderile sociale ⁽³⁾, elaborat la solicitarea Comisiei Europene ca o contribuție la pregătirea inițiativei privind antreprenoriatul social și cuprinzând mai multe domenii-cheie prioritare pentru dezvoltarea și creșterea întreprinderii sociale.

2.2 În ultimii ani, în Europa și nu numai, s-a acumulat o experiență academică și științifică solidă în domeniul întreprinderii sociale, fapt ce a constituit un stimulent și pentru instituțiile UE.

2.3 Se cuvin reamintite aici rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 privind economia socială [2008/2250(INI)] și apelul *De la vorbă la faptă: sprijinirea întreprinderilor din economia socială (From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises)*, adresat Parlamentului European la 13 octombrie 2010 de 400 de cadre universitare din Europa, cu participarea comisarilor Barnier și Tajani.

2.4 Conceptul de *antreprenoriat social* a căpătat cu timpul înțelesuri diverse și și-a extins treptat câmpul semantic în funcție de autorii care l-au folosit. La început, era utilizat pentru a identifica activitățile de întreprindere promovate de organizațiile fără scop lucrativ, în vederea generării unor beneficii reinvestite în finanțarea acestor organizații non-profit. Este importantă păstrarea noțiunii de *întreprindere socială*, având grijă să nu fie confundată cu conceptul de *responsabilitate socială a întreprinderii*. Acest aspect trebuie evidențiat în cadrul următoarelor inițiative realizate de instituțiile UE în acest domeniu.

3. Definiția întreprinderii sociale

3.1 Definiția întreprinderii sociale propusă în comunicarea privind inițiativa pentru antreprenoriatul social reprezintă un pas înainte spre recunoașterea specificului acestui tip de organizație, trebuind să devină descrierea de referință utilizată de instituțiile UE. Într-adevăr, aceasta ia în considerare cum se cuvine cele trei dimensiuni-cheie ce individualizează întreprinderea socială: obiectivul/finalitatea social(ă), activitatea antreprenorială și guvernanta participativă. CESE insistă asupra necesității de a utiliza aceeași descriere și în propunerea de regulament privind fondurile europene de antreprenoriat social.

3.2 De asemenea, este important a se reaminti că, în propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui program al Uniunii Europene pentru schimbări sociale și inovare socială, chiar Comisia Europeană decelează o serie de criterii foarte pertinente în vederea identificării întreprinderilor sociale.

3.3 Este de apreciat faptul că, ținând seama de diversele reglementări existente la nivel național care trebuie respectate, Comisia nu impune o definiție normativă a întreprinderii sociale, având grijă să evite utilizarea abuzivă a definiției date întreprinderii sociale.

3.4 CESE profită de ocazie pentru a menționa avizul exploratoriu recent adoptat privind antreprenoriatul social și întreprinderea socială, ce cuprinde o descriere a întreprinderii sociale, caracterizată astfel:

- urmărește obiective în principal sociale, în locul profitului, și produce beneficii sociale pentru membrii săi sau – mai general – pentru societate;
- este, prin natura sa, o întreprindere non-profit, iar beneficiile sunt reinvestite, nefiind distribuite acționarilor sau proprietarilor;
- se prezintă sub o mulțime de forme juridice și de modele (precum cooperative, societăți mutuale, asociații de voluntariat, fundații, întreprinderi cu scop lucrativ sau non-profit), combinând adesea diverse astfel de forme juridice sau schimbându-le uneori în funcție de nevoi;
- este un operator economic ce produce bunuri și servicii (adesea de interes general), de cele mai multe ori cu o pronunțată componentă de inovare socială;
- funcționează ca o entitate independentă sau ca un ansamblu de entități independente, alocând o importanță semnificativă participării și codeciziei (angajați, utilizatori, asociați), precum și guvernantei și democrației (reprezentativă sau deschisă);
- își are adesea originea în rândurile societății civile organizate.

3.5 Referitor la aceste caracteristici, este important să se sublinieze următoarele trăsături distinctive:

- **absența scopului lucrativ**, care trebuie prevăzut în statute, menținând obligația alocării beneficiilor și excedentelor bugetare către exercitarea activității statutare sau către sporirea patrimoniului, prin vârsarea acestuia într-un fond indivizibil între proprietari, atât pe durata existenței întreprinderii, cât și în cazul dizolvării acesteia. În întreprinderea socială este interzisă distribuirea directă a beneficiilor și a excedentelor de bilanț, ca și a fondurilor și rezervelor către administratori, asociați, participanți, lucrători sau colaboratori. Această restricție se extinde desigur și la formele indirecte de distribuție, cum ar fi, de exemplu, vârsămintele

⁽²⁾ JO C 318 din 23.12.2009, p. 22.

⁽³⁾ JO C 24 din 28.1.2012, p. 1.

în favoarea administratorilor și salariaților de compensații superioare celor prevăzute în cazul întreprinderilor care operează în sectoare și condiții identice sau similare. În mod similar, remunerarea prin instrumente financiare trebuie să fie limitată și nu poate depăși un procentaj determinat, astfel încât să poată fi asigurată capitalizarea corespunzătoare a întreprinderilor sociale;

- **atenția acordată binelui comun și interesului general al comunității.** Întreprinderea socială se definește adesea în funcție de două aspecte distincte: obiectivul social circumscris *interesului general*, raportat la comunitatea locală sau la anumite grupuri sociale *defavorizate* într-un mod sau altul, dar mai ales tipul de bunuri sau de servicii furnizate în raport cu obiectivul;
- **funcția de promovare a coeziunii sociale**, prin bunuri și servicii corelate cu obiectivul realizării unui caracter durabil mai pronunțat al dezvoltării economice, sociale și de mediu.

4. Observații referitoare la propunerea Comisiei

4.1 Comunicarea evidențiază diverse aspecte referitoare la îmbunătățirea accesului la finanțare (punctul 3.1), la vizibilitatea întreprinderilor sociale (3.2) și la ameliorarea mediului juridic (3.3).

4.2 În ceea ce privește îmbunătățirea posibilităților de acces la finanțare, CESE își însușește poziția Comisiei Europene cu privire la nevoile de finanțare a întreprinderilor sociale, pentru că se observă – atât din partea instituțiilor de credit, cât și a gestionarilor măsurilor de sprijinire a creditelor puse în aplicare de instituțiile publice – că lipsesc instrumentele adecvate pentru evaluarea solvabilității întreprinderilor sociale. Într-adevăr, există o tendință răspândită de a acorda puțină recunoaștere valorii *antreprenoriale* și viabilității economice a întreprinderilor sociale.

4.3 Pentru ca beneficiile întreprinderii sociale să devină mai vizibile, este esențial să se plece de la evaluarea performanțelor sociale altele decât rezultatele pur economice. Trebuie subliniat că este nevoie de instrumente ce permit măsurarea și valorificarea impactului și performanței sociale a activităților întreprinderilor sociale.

4.4 Practicile privind responsabilitatea socială îndeplinesc un rol fundamental pentru organizațiile economiei sociale. Există diverse instrumente de măsurare a rezultatelor pe plan social, elaborate mai ales de organizații mai bine structurate, însă ar trebui studiate și modelizate instrumente care să poată fi utilizate și de întreprinderile sociale mici. Comisia ar trebui să demareze un studiu care să compare modelele existente, să încurajeze utilizarea acestora și să se străduiască să elaboreze un sistem sau un cod european comun de conduită, care să poată fi folosit de o gamă largă de întreprinderi sociale.

4.5 Dacă se dorește sporirea încrederii în întreprinderile sociale, acest sentiment trebuie să se bazeze pe comparația dintre *etichetele* sociale existente în întreaga UE. În acest scop, ar putea fi înființată o bază de date publică, așa cum propune Comisia în acțiunea-cheie 6, pentru a compara sistemele de măsurare a performanțelor sociale și metodele actuale de aplicare a acestora.

4.6 CESE salută intenția de îmbunătățire a contextului juridic utilizabil de antreprenoriul social european (acțiunea-cheie nr. 9), în ce privește atât simplificarea regulamentului privind statutul societății cooperative europene, cât și propunerea de creare a statutului fundației europene. Îmbunătățirea contextului juridic al întreprinderii sociale ar putea fi favorizată și de orientările referitoare la elaborarea statutelor pentru asociațiile de promovare și de voluntariat din care provin deseori întreprinderile sociale. Din acest motiv, CESE invită Consiliul și Parlamentul European să progreseze în adoptarea propunerii de regulament.

4.7 În acest sens, este considerat adecvat angajamentul pe care Comisia Europeană și-l ia în comunicare de a lansa un studiu privind situația societăților mutuale din toate statele membre, pentru a examina în special activitățile lor transfrontaliere. Redescoperirea și valorificarea sistemului mutual ca instrument de protecție socială oferă fără îndoială o perspectivă importantă în menținerea unui sistem de securitate socială favorabilă incluziunii.

4.8 Sprijinul acordat întreprinderilor sociale poate reprezenta prilejul implicării părților interesate și al favorizării participării cetățenilor la forme de autoorganizare a ajutorării care favorizează procesele de agregare a cererii și promovează experiențele de asistență de tip mutual.

4.9 Întreprinderea socială de integrare în câmpul muncii poate reprezenta, în măsura în care beneficiază de o promovare adecvată, un instrument pe termen lung pentru politicile active de ocupare a forței de muncă, favorizând integrarea profesională a persoanelor defavorizate. În aceste vremuri de criză a locurilor de muncă, aceasta poate fi o soluție fundamentală pentru cei excluși de pe piața muncii.

4.10 Participarea lucrătorilor poate fi o pârghie importantă ce trebuie acționată pentru a face față anumitor crize industriale, una dintre soluții putând fi prevederea unor forme de preluare a întreprinderilor (*buy-out*) de către lucrătorii asociați în diverse forme de întreprinderi sociale.

4.11 Întreprinderile sociale îndeplinesc un rol esențial ca vectori de inovare socială. Experiența cooperativelor sociale de inserție profesională este un exemplu evident în acest sens, dar – indiferent de forma juridică – inovarea socială rezidă și în noile metode de furnizare a serviciilor, în crearea de noi produse inovatoare și de servicii care să răspundă noilor nevoi ale societății. De aceea, instituțiile europene trebuie să acționeze coerent, coordonând măsurile privind întreprinderea socială cu cele privind inovarea și mutațiile sociale.

4.12 Foarte utile pentru sprijinirea inovării sunt organizațiile ce contribuie la apariția și dezvoltarea rețelelor de întreprinderi sociale, prin promovarea participării la procesele de parteneriat și a constituirii de consorții de întreprinderi sociale. De aici rezultă importanța propunerii Comisiei, care – prin acțiunea-cheie nr. 5 – propune măsuri de favorizare a agregărilor și a rețelelor de întreprinderi sociale care contribuie la schimbul de bune practici, favorizând economiile de scară și serviciile comune (formare, planificare, administrare etc.).

4.13 CESE salută măsurile prevăzute de Comisie în vederea elaborării de instrumente de îmbunătățire a cunoașterii sectorului și a vizibilității antreprenoriatului social (acțiunile-cheie nr. 5, 6, 8). Mai buna cunoaștere a posibilităților acestui model antreprenorial poate favoriza o colaborare mai strânsă între întreprinderile sociale și întreprinderile obișnuite.

4.14 Este important să fie demarate inițiative care să ajute întreprinderile sociale să-și consolideze capacitățile antreprenoriale, profesionalizarea și punerea în rețea a propriilor competențe. Utilă în acest sens poate fi ideea promovării unor platforme pentru schimbul de bune practici, pentru a spori de asemenea nivelurile de internaționalizare a întreprinderilor sociale.

4.15 În opinia CESE, Comisia ar trebui să evidențieze comparația dintre noile forme juridice emergente de întreprindere socială, lansând un studiu explorator în acest sens. Totuși, subsidiaritatea ar trebui să rămână principiul călăuzitor, dat fiind că modelele naționale ar putea să aibă sau nu nevoie de cadre normative adaptate situațiilor și tradițiilor proprii.

4.16 Instituțiile publice ar trebui să acorde o mai mare atenție subsidiarității și ar trebui încurajate politicile orientate de stimulare și acțiunea de elaborare a unor inițiative de asociere antreprenorială, care s-au dovedit cruciale pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale.

4.17 Se cuvine ca politicile de stimulare să nu ducă la denaturarea principiilor concurenței, ci să recunoască specificul întreprinderii sociale, care nu poate fi exploatat în mod oportunistic pentru a obține avantaje.

4.18 În ceea ce privește elaborarea unor instrumente de ameliorare a finanțărilor, CESE ar trebui să colecteze și să disemineze abordările inovatoare ale statelor membre, fiind utilă favorizarea celor orientate spre aspectele cu puternice trăsături antreprenoriale, și anume:

- instrumentele de garantare a creditului pentru întreprinderea socială (precum rețelele de garantare de tip mutual sau fonduri publice de garantare);
- instrumentele de capitalizare pentru investiții sociale pe termen mediu și lung (precum fondurile etice, fondurile pentru inovare socială, fondurile cu capital social de risc);

— mecanismele juridice sau fiscale destinate sprijinirii capitalizării întreprinderilor sociale, încurajând sau facilitând participarea diversilor operatori interesați.

4.19 Ar trebui acordată o atenție specială formelor hibride de investiții care să se potrivească mai bine întreprinderii sociale, dat fiind că acestea combină elemente de apreciere de tip solidar și de tip financiar. De asemenea, este important ca, alături de întreprinderile sociale, să fie valorificate cele mai bune practici ale băncilor și instituțiilor de creditare cu puternic specific comunitar și participativ, cum este cazul băncilor de credit cooperativ sau al băncilor cu finalități etice și sociale.

4.20 Trebuie sprijinite liniile de acțiune de tipul microcreditării (acțiunea-cheie nr. 2), dar trebuie făcută distincția între fațeta laudabilă a funcției sociale a microcreditării – formidabil instrument ce permite unor persoane să scape din capcana sărăciei – și instrumentele de dezvoltare a întreprinderii, în mod necesar mai complexe și mai structurate. Într-adevăr, unele întreprinderi sociale fac investiții de mai multe sute de mii de euro, care nu ar putea fi sprijinite corespunzător prin microcreditare.

4.21 CESE salută oportunitățile de sprijinire a inovării sociale, a antreprenoriatului social și a întreprinderii sociale apărute odată cu noile programe de fonduri structurale propuse la acțiunile-cheie nr. 3 și 4 sau în inițiativa pentru antreprenoriat social. CESE dorește să sublinieze că statele membre trebuie să privilegieze în programele naționale de reformă aceste domenii, pentru a fi cuprinse în următoarea perioadă de programare a Fondului social european. De asemenea, propunerea de program pentru schimbare socială și inovare ar putea cuprinde și sprijin suplimentar acordat pentru dezvoltarea capacităților și finanțarea întreprinderilor sociale, măsură considerată pozitivă.

4.22 În ceea ce privește acțiunea-cheie nr. 1 (fonduri de antreprenoriat social), CESE salută această inițiativă, dar subliniază necesitatea păstrării aceleiași definiții cu cea cuprinsă în inițiativa pentru antreprenoriat social. Acest fond trebuie considerat ca una din diversele forme de instrumente de investiție destinate întreprinderii sociale.

4.23 Ar trebui revăzută într-o abordare mai puțin restrictivă regula *de minimis* pentru întreprinderile sociale (acțiunea-cheie nr. 11), în special măsurile de inserție profesională, inclusiv atunci când ajutoarele publice sunt alocate direct întreprinderii, și nu lucrătorilor. Justificarea acestei poziții ar putea fi căutată în recentul caz al societății engleze *Big Society Fund*, cofinanțat în bună parte din bani publici, caz în care Comisia a considerat că nu este vorba de ajutor de stat, datorită evidenței valori sociale a inițiativei.

4.24 Dorința de a facilita accesul întreprinderilor sociale la sistemul de achiziții publice (acțiunea-cheie 10) este pozitivă. În ultimii ani, Comisia Europeană a jucat un rol crucial în

promovarea clauzelor sociale în cadrul achizițiilor publice. De mai bine de un deceniu, instituțiile europene se dovedesc mai sensibile la chestiunile de coeziune socială și de dezvoltare durabilă, fiind pe deplin conștiente că, pentru a atinge obiectivele unei societăți mai prospere și mai drepte, creșterea economică trebuie să favorizeze trăsăturile durabile ale mediului și coeziunea socială.

4.25 Comisia ar trebui să continue cu hotărâre pe calea promovării criteriilor sociale și de mediu printre criteriile de adjudecare a achizițiilor publice, fiind nevoie să colecteze din rândul statelor membre și apoi să disemineze cele mai bune modele care să țină seama de aspectele sociale și ambientale în criteriile de adjudecare. În rest, însăși Curtea de Justiție a Uniunii Europene a recunoscut în jurisprudența sa importanța acestor dispoziții.

4.26 CESE apreciază în mod pozitiv acțiunea-cheie nr. 6 a Comisiei de creare a unei baze de date privind certificarea, astfel încât comparația între diversele sisteme să fie facilitată. De asemenea, Comisia ar trebui să realizeze un studiu privind

aceste sisteme, astfel încât să găsească sinergii și să determine exploatarea în comun a învățămintelor. În cadrul acestui efort exploratoriu, CESE a subliniat că este nevoie de statistici comparabile și consolidate, de cercetări și de date privind întreprinderile sociale. Comisia și Eurostat ar trebui să joace un rol central pentru a facilita învățarea reciprocă în interiorul UE.

4.27 Propunerea de instituire a unui punct de acces unic la informații (acțiunea-cheie nr. 8) este apreciată în mod favorabil și ar trebui completată de inițiative asemănătoare în statele membre, în vederea asigurării compatibilității și a sinergiilor.

4.28 Comisia Europeană joacă un rol esențial în menținerea sprijinului acordat întreprinderii sociale în cadrul agendei politice, veghind ca acest tip de întreprinderi să capete atenția cuvenită. În acest sens, este importantă propunerea de instituire a unui grup consultativ privind întreprinderea socială, care să analizeze progresele înregistrate în ceea ce privește măsurile prevăzute în comunicare. Ar trebui încurajată și crearea de structuri asemănătoare la nivelul statelor membre.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Întreprinderi mici într-o lume mare – un nou parteneriat pentru sprijinirea IMM-urilor în vederea valorificării oportunităților globale

COM(2011) 702 final

(2012/C 229/09)

Raportor: **dl Ivan VOLEȘ**

La 9 noiembrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Întreprinderi mici într-o lume mare – un nou parteneriat pentru sprijinirea IMM-urilor în vederea valorificării oportunităților globale”

COM(2011) 702 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 195 voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Utilizarea potențialului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) europene pentru a pătrunde pe piețele țărilor terțe, în special a celor care cunosc o creștere rapidă, poate constitui un factor important de favorizare a creșterii și a ocupării forței de muncă. Prin urmare, internaționalizarea IMM-urilor trebuie integrată în toate politicile UE privind acest tip de întreprinderi.

1.2 Internaționalizarea acoperă o gamă largă de activități, precum exportul, importul, investițiile străine directe, subcontractarea, cooperarea tehnică etc. Comitetul regretă faptul că comunicarea Comisiei se limitează în esență la sprijinirea exportatorilor și a investitorilor.

1.3 Având în vedere legătura strânsă dintre internaționalizare și inovare, Comitetul recomandă să se ia măsuri pentru ca noile programe Horizon 2020 și COSME să devină mai accesibile și mai ușor de utilizat pentru IMM-uri. Pentru a sprijini internaționalizarea, trebuie mobilizat și Fondul social european.

1.4 Sprijinul european pentru internaționalizare ar trebui să ia în considerare ajutoarele oferite la nivel național, peste care nu ar trebui să se suprapună, ci să le completeze în domenii care țin de competențele UE, și anume deschiderea piețelor, încheierea unor acorduri bilaterale și multilaterale, eliminarea barierelor, furnizarea de informații din domeniul vamal, protecția proprietății intelectuale, protecția investițiilor, standarde, norme, achiziții publice, combaterea corupției etc.

1.5 CESE solicită o mai bună coordonare și unificarea politicii de internaționalizare la nivelul direcțiilor generale ale

Comisiei, Consiliului, Serviciului European de Acțiune Externă, Parlamentului European și rețelei reprezentanților naționali ai IMM-urilor.

1.6 Portalul online care a fost propus își poate îndeplini rolul numai cu condiția să acopere toate sursele de informare disponibile, să fie legat de portalurile naționale și să furnizeze în viitor informațiile esențiale în toate limbile oficiale ale UE.

1.7 CESE atrage atenția asupra utilizării insuficiente a potențialului oferit de Rețeaua întreprinderilor europene și salută propunerea de modificare a structurii administrative a acesteia. El solicită ca organizațiile de întreprinderi să fie asociate la gestionarea acestei rețele.

1.8 Politica europeană de sprijinire a intrării IMM-urilor pe piețele terțe ar trebui strâns legată de activitățile transfrontaliere ale IMM-urilor pe piața unică, dat fiind că majoritatea acestora dobândesc prima lor experiență internațională tocmai pe acest teren, iar această politică ar trebui să includă și sprijinirea pătrunderii IMM-urilor pe piața unică și înlăturarea obstacolelor care le stau în cale.

1.9 Unul dintre principalele neajunsuri ale actualelor sisteme de sprijin europene și naționale este faptul că IMM-urile sunt prea puțin informate cu privire la existența lor, informațiile necesare fiind greu de găsit, în limbi pe care nu le cunosc, iar instrucțiunile necesare privind procedurile sunt greu accesibile. Comitetul recomandă ca în primul rând organizațiile de reprezentare a IMM-urilor să fie asociate în activitățile de publicitate și sensibilizare.

1.10 Accesul la finanțare este o importantă condiție prealabilă a internaționalizării IMM-urilor, în special într-o perioadă de criză. Prin urmare, CESE solicită Comisiei să creeze noi instrumente financiare de sprijinire a internaționalizării IMM-urilor, precum garanțiile pentru credite la export, asigurarea activităților internaționale și facilitarea acordării de împrumuturi prin cărți de credit garantate.

1.11 Comitetul solicită unificarea condițiilor impuse de diferitele programe regionale precum East Invest, AL Invest și Medinvest, ceea ce ar facilita utilizarea acestora de către IMM-uri. De asemenea, el solicită revizuirea reglementărilor actuale, care prevăd ca numai IMM-urile din țările partenere să poată beneficia de sprijin pentru a participa la acțiunile programului.

1.12 CESE propune o serie de măsuri concrete la nivel european, care ar putea completa în mod util ajutoarele existente, cum ar fi instituirea unor prețuri europene pentru exporturile IMM-urilor, utilizarea unor inițiative la nivel european, precum Premiul european pentru spiritul antreprenorial, acțiuni de publicitate privind internaționalizarea IMM-urilor în cadrul „Săptămânii europene a IMM-urilor”, crearea și actualizarea sistematică a unei baze de date de bune practici a furnizorilor de sprijin și revigorarea inițiativelor care-și propun stabilirea de contacte între întreprinderi precum Europartenariat sau Interprise.

1.13 CESE este de acord cu ideea organizării anuale a unui forum care să evalueze rezultatele procesului de internaționalizare și solicită ca acesta să devină o platformă permanentă, în care să fie implicați în mod eficient partenerii sociali și celelalte părți interesate, cu includerea CESE.

1.14 CESE recomandă ca și alte piețe precum cele din Golful Persic, Asia de Sud-Est și altele să fie incluse în categoria zonelor geografice prioritare (țările BRIC).

2. Sinteza comunicării Comisiei

2.1 Uniunea Europeană are nevoie de noi surse de creștere economică și ocupare a forței de muncă. Marile piețe din țările terțe, precum China India, Rusia și Brazilia se află într-un proces de puternică dezvoltare și constituie oportunități ce merită valorificate de către întreprinderile din UE. Prin urmare, sprijinirea activităților desfășurate de IMM-uri în afara UE ajută la consolidarea competitivității Uniunii, prevăzută în Strategia Europa 2020 și alte documente ⁽¹⁾.

2.2 În luna noiembrie, Comisia a publicat Comunicarea pe tema „Întreprinderi mici într-o lume mare – un nou parteneriat pentru sprijinirea IMM-urilor în vederea valorificării oportunităților globale” ⁽²⁾, în care propune revizuirea completă a

sistemului de sprijinire, la nivelul UE, a IMM-urilor, în vederea internaționalizării, revizuire care ar trebui să contribuie la acordarea unui sprijin mai larg, mai eficient și mai transparent.

2.3 În timp ce, în ultimii trei ani, 25 % din întreprinderile din UE au realizat exporturi pe piața internă, numai 13 % dintre acestea sunt active în afara UE, ceea ce dovedește un substanțial potențial neexploatat de extindere în țările terțe, în special în sectorul producției inovatoare și în industriile creative.

2.4 Comisia definește obiectivele pe care dorește să le atingă: punerea la dispoziția IMM-urilor a unor informații accesibile, o coerență sporită a activităților de sprijin, îmbunătățirea raportului cost-eficacitate, acoperirea lacunelor din domeniul serviciilor oferite la nivel național de sectoarele public și privat și asigurarea unui acces egal al IMM-urilor din toate statele membre.

2.5 Instrumentele esențiale pe care Comisia are intenția să le utilizeze pentru a îndeplini aceste obiective sunt: informarea directă a IMM-urilor, atribuirea unei dimensiuni europene furnizării de servicii pentru IMM-uri pe piețele prioritare, sprijinirea grupărilor (clustere) și rețelelor și raționalizarea noilor activități pe piețele prioritare, respectându-se următoarele trei principii: complementaritatea, durabilitatea și eficiența utilizării fondurilor publice prin utilizarea unor obiective specifice, măsurabile, realizabile, relevante și oportune (SMART). Comisia va determina zonele geografice prioritare pe baza criteriilor stabilite. Internaționalizarea IMM-urilor ar trebui să se integreze în alte politici ale UE.

3. Observații generale

3.1 CESE salută comunicarea Comisiei și subscrie la majoritatea analizelor și concluziilor. El constată că această comunicare se concentrează mai mult pe mecanismele de acordare a ajutoarelor decât pe conținutul și obiectivele acestora. Comitetul amintește recentele sale avize în care și-a exprimat poziția cu privire la problematica internaționalizării IMM-urilor, care privesc: revizuirea Small Business Act ⁽³⁾, modalitățile de sprijinire a IMM-urilor în vederea adaptării la mutațiile de pe piețele globale ⁽⁴⁾ și dimensiunea externă a politicii industriale europene ⁽⁵⁾.

3.2 CESE este de acord cu faptul că politica de sprijinire a accesului întreprinderilor mici și mijlocii pe piețele țărilor terțe ar trebui să se înscrie în strategia UE privind competitivitatea, Europa 2020 și în celelalte politici ale UE și subliniază necesitatea coordonării acestor politici din perspectiva utilizării lor în scopul internaționalizării IMM-urilor.

⁽¹⁾ Comunicarea privind o politică industrială integrată, COM(2010) 614; revizuirea Small Business Act, COM(2011) 78; comunicarea privind politica comercială COM(2010) 612 și cea privind Actul privind piața unică COM(2010) 608.

⁽²⁾ COM(2011) 702.

⁽³⁾ JO C 376, 22.12.2011, p. 51.

⁽⁴⁾ JO C 255, 22.9.2010, p. 24.

⁽⁵⁾ CCMI/081, 4.5.2011.

3.3 Comitetul consideră regretabil faptul că comunicarea Comisiei se limitează în esență la sprijinul acordat exportatorilor și investitorilor. Internaționalizarea acoperă activitățile de export, import, investițiile străine directe, cooperarea tehnică, subcontractarea și alte activități prin care IMM-urile se înscriu în lanțul de creare a valorii adăugate.

3.4 Trebuie extins sprijinul acordat acțiunilor de informare și de formare în aceste alte domenii ale internaționalizării, astfel încât să beneficieze de avantajele oferite de acestea cât mai mulți utilizatori și astfel să se identifice în mod clar nevoile diferitelor categorii de întreprinderi, în funcție de dimensiune și de experiența acestora peste hotare.

3.5 Statisticile publicate privind numărul IMM-urilor care pot fi implicate în procesul de internaționalizare trebuie privite cu realism ⁽⁶⁾, dat fiind că o bună parte dintre acestea nu urmăresc decât să satisfacă cererile unei piețe locale, de exemplu în materie de mici servicii, producție artizanală pentru nevoile locale ș.a.m.d.

3.6 CESE subliniază necesitatea creării continue și consecvente a unui mediu antreprenorial favorabil IMM-urilor, în special a reducerii sarcinii administrative și a reglementării excesive care amenință competitivitatea întreprinderilor UE pe piețele țărilor terțe și a eliminării sistematice a tuturor obstacolelor care împiedică IMM-urile să participe la procesul de internaționalizare.

3.7 Inovarea stimulează internaționalizarea întreprinderilor, iar internaționalizarea poate îmbunătăți performanțele întreprinderilor ⁽⁷⁾. În cadrul financiar multianual al UE în vigoare, IMM-urile nu utilizează, în cel de-al 7-lea program-cadru, decât 15 % din mijloacele financiare disponibile prin programul „Cooperare” ⁽⁸⁾. Noile programe Horizon 2020, COSME și al patrulea pilon al Fondului social european oferă posibilități importante de îmbunătățire a competitivității prin intermediul inovării, deci de creare a unui mediu mai propice pentru internaționalizarea IMM-urilor europene și, prin urmare, pentru o creștere sporită și crearea de locuri de muncă. Însă IMM-urile trebuie informate cu privire la aceste programe, să poată avea acces la ele, iar complexitatea administrativă a utilizării acestora trebuie simplificată.

⁽⁶⁾ A se vedea studiul EIM, p. 5. IMM-urile reprezintă 25 % din exporturile UE27, dintre care în jur de 50 % sunt destinate piețelor din afara pieței unice (13 %); IMM-urile reprezintă 29 % din importurile UE27 care, la rândul lor, provin, în proporție de 50 %, de pe piețele terțe (14 %); 7 % din IMM-urile UE27 sunt implicate în relații de cooperare tehnologică cu un partener străin, 7 % sunt subcontractanți ai unui partener străin; 7 % au subcontractanți străini, iar 2 % din IMM-uri sunt active în domeniul investițiilor străine directe.

⁽⁷⁾ Analiza performanței IMM-urilor „IMM-urile pot crea locuri de muncă mai multe și mai bune?” EIM, noiembrie 2011, p. 77.

⁽⁸⁾ Raportul privind participarea IMM-urilor la PC7. Comisia Europeană, 2012.

3.8 Sprijinul acordat internaționalizării IMM-urilor poate fi eficient numai printr-o schimbare de abordare a furnizorilor de la nivel european și național și prin trecerea de la servicii forfetare și standardizate la servicii orientate, proactive și adaptate, luându-se în considerare sectorul de activitate, ciclul de viață, disponibilitatea resurselor, poziția concurențială și condițiile interne ale întreprinderii, cum ar fi competențele lingvistice și cunoașterea culturii și a mediului de afaceri local ⁽⁹⁾.

3.9 O întreprindere înseamnă profit, creștere și cotă de piață. Aceste obiective pot fi atinse prin pătrunderea pe piețele străine, ceea ce nu este însă o garanție a succesului. Dacă 50 % dintre IMM-urile active în străinătate înregistrează o creștere a cifrei lor de afaceri, acest lucru nu se produce în cazul celorlalte 50 %. Scopul ajutorului acordat este de a reduce la minimum riscurile de eșec legate de lipsa de informare și de experiență.

3.10 Sprijinul în scopul internaționalizării IMM-urilor este de competența statelor membre, care oferă un mare număr de programe de sprijin – peste 300 de programe în total – finanțate atât din surse publice, cât și private ⁽¹⁰⁾. De aceea, este necesar să se examineze cu atenție valoarea adăugată pe care ar putea să o aducă noile ajutoare la nivel european, pentru evitarea duplicării și suprapunerii cu ajutoarele existente. Prin urmare, ar fi util ca organismele naționale care sprijină internaționalizarea IMM-urilor să facă în mod regulat schimb de informații și să-și coordoneze activitățile cu direcțiile competente ale Comisiei.

3.11 Contribuția Europei ar trebui să vizeze în primul rând deschiderea piețelor, facilitarea accesului, încheierea de acorduri bilaterale și multilaterale, ridicarea barierelor tarifare și netarifare și furnizarea de informații [prin baza de date privind accesul la piețe (MADB)], în special privind domenii specializate și comune, precum drepturile de proprietate industrială, standardele, tarifele vamale, documentele de import/export, reglementările, normele sanitare, fitosanitare și veterinare, combaterea corupției și achizițiile publice. UE ar trebui să solicite în mod sistematic țărilor partenere să recunoască certificatele naționale ale statelor membre care sunt recunoscute în cadrul pieței unice și să prevină astfel discriminarea anumitor state membre.

3.12 Sprijinul UE ar trebui utilizat în vederea garantării unor condiții echitabile pentru activitățile IMM-urilor din statele membre mici și din cele nou intrate, care nu au posibilitatea de a-și asigura reprezentarea pe piețele terțe.

⁽⁹⁾ Fabio Antoldi, „Can European SMEs really intercept the international paths of fast growth?” (Pot IMM-urile să adopte cu adevărat modalitățile de creștere de la nivel internațional?), prezentare în cadrul PE la 24 ianuarie, 2012 p. 31.

⁽¹⁰⁾ Oportunități de internaționalizare a IMM-urilor europene, p.7.

3.13 Ar trebui respectat cu strictețe principiul parteneriatului între instituțiile publice și instituțiile reprezentative ale întreprinderilor (camerele de comerț, asociațiile de reprezentare a intereselor IMM-urilor, asociațiile de întreprinderi și sectoare). Asociațiile partenerilor sociali, în special de la nivel regional și local, ar trebui să pună în evidență politicile și resursele necesare sprijinirii internaționalizării IMM-urilor și să vegheze la utilizarea eficientă a acestora. Acest principiu ar trebui să respecte interesele naționale și diferitele forme de sprijin și libera concurență între întreprinderi și furnizorii de sprijin. Trebuie evitat ca instituțiile de stat din statele membre, atunci când prestează servicii de promovare a internaționalizării, să nu concureze cu întreprinderi sau organizații reprezentative ale acestora.

3.14 CESE regretă absența din comunicare a unor propuneri vizând îmbunătățirea coordonării și administrarea comună a strategiei de internaționalizare la nivel european. În ceea ce privește internaționalizarea IMM-urilor, nu există o delimitare clară a competențelor direcțiilor generale ale Comisiei (întreprinderi și industrie, comerț, piața unică, ajutor pentru dezvoltare, fiscalitate și uniune vamală). De asemenea, ar trebui îmbunătățită colaborarea între, pe de o parte, aceste DG-uri ale Comisiei și Serviciul European de Acțiune Externă și, pe de altă parte, Consiliu, rețeaua de reprezentanți ai IMM-urilor, Parlamentul European, ambasadale statelor membre în țările terțe și alte organisme care contribuie la elaborarea și punerea în aplicare a politicii de internaționalizare.

4. Observații specifice și recomandări privind propunerile Comisiei

4.1 Analiza propusă a situației actuale ar trebui să se concentreze în primul rând pe evaluarea eficacității măsurilor și instrumentelor europene actuale de sprijin, să pună în evidență lacunele existente în sistemele naționale de sprijin și să le completeze printr-o contribuție europeană.

4.2 Este necesară să se examineze amănunțit, sub aspectul costurilor, crearea unui nou portal european de informare. Este necesar să se respecte următoarele principii:

- trebuie evitată duplicarea surselor naționale existente;
- portalul trebuie să conecteze toate sursele de informare existente, atât europene cât și naționale, astfel încât acestea să fie ușor de accesat într-un singur loc;
- informațiile comune provenind din surse europene ar trebui furnizate în limbile naționale;

— informațiile provenind din sursele proprii ale UE ar trebui să se concentreze pe identificarea și eliminarea barierelor care împiedică accesul pe piață, să prezinte reglementările vamale, normele în materie de certificare, normele fitosanitare și veterinare, stimulentele pentru investiții și protejarea acestora, protecția proprietății intelectuale, achizițiile publice etc.;

— IMM-urile ar trebui informate cu privire la aspectele care le privesc din principiile directoare ale OCDE destinate întreprinderilor multinaționale ⁽¹⁾;

— ar trebui luate în considerare nevoile tuturor celor implicați în procesul de internaționalizare: exportatori, importatori, investitori, furnizori, precum și specificitățile diferitelor sectoare.

4.3 CESE regretă absența unor măsuri de sprijinire a comerțului electronic, care ar putea deveni un domeniu important pentru internaționalizarea IMM-urilor. În acest sens, este necesară realizarea obiectivelor UE în materie de internet în bandă largă, în special în ceea ce privește acoperirea zonelor rurale și periferice, care ar facilita accesul IMM-urilor la informațiile indispensabile internaționalizării lor;

4.4 CESE apreciază contribuția Rețelei întreprinderilor europene în vederea stabilirii de contacte și relații comerciale între întreprinderile UE din câteva țări. Consideră însă că potențialul rețelei ar putea fi mai bine exploatat, după cum o dovedește cunoașterea redusă a existenței acestora în rândul majorității IMM-urilor europene. Serviciile oferite de această rețea ar trebui să rezulte într-o măsură cât mai mare din solicitările și nevoile reale ale IMM-urilor. În numeroase regiuni, organizațiile reprezentative ale IMM-urilor nu fac parte din această rețea. Prin urmare, CESE subliniază necesitatea restrukturării administrative a Rețelei întreprinderilor europene și solicită ca organizațiile de întreprinderi care se implică cel mai mult în viața IMM-urilor să participe la administrarea sa.

4.5 Sprijinul european acordat IMM-urilor pentru a pătrunde pe piețele terțe ar trebui să includă diferite forme de sprijinire a IMM-urilor pe piața unică și să elimine obstacolele care le împiedică să valorifice la maximum oportunitățile oferite în conformitate cu Actul privind piața unică. De regulă, IMM-urile își încep activitatea comercială internațională în cadrul pieței unice înainte de a se extinde pe piețele țărilor terțe.

4.6 Toate studiile și cercetările dovedesc că IMM-urile nu sunt suficient informate cu privire la formele de sprijin și programele existente. Limbajul utilizat de instituțiile europene și naționale ar trebui să fie simplu, ușor de înțeles și adaptat

⁽¹⁾ Orientările OCDE privind întreprinderile multinaționale, 2000

particularităților IMM-urilor. CESE recomandă elaborarea unui ghid succint și clar, care să orienteze utilizatorii prin labirintul opțiunilor de sprijin, și îmbunătățirea comunicării cu privire la ajutoarelor acordate de instituțiile europene. La difuzarea informațiilor și a cunoștințelor privind aceste ajutoare ar trebui implicate în special organizațiile care reprezintă interesele IMM-urilor, precum camerele de comerț, asociațiile sectoriale, asociațiile de IMM-uri. Acestea ar trebui să li se asigure sprijinul financiar necesar pentru a putea furniza de servicii de consiliere.

4.7 În lumina planului de acțiune al Comisiei⁽¹²⁾, CESE dorește îmbunătățirea accesului IMM-urilor la fonduri, ceea ce este vital pentru o posibilă internaționalizare a lor, în special în contextul actualei crize economice și financiare. Prin urmare, CESE solicită Comisiei să creeze noi instrumente financiare de sprijinire a internaționalizării IMM-urilor, precum garanțiile pentru credite la export, asigurarea activităților internaționale și facilitarea acordării de împrumuturi prin cărți de credit garantate⁽¹³⁾.

4.8 Spre deosebire de programele existente, de exemplu East Invest, Al Invest și altele, noile programe focalizate pe o regiune a lumii ar trebui create prin metode financiare și administrative identice. Comitetul solicită Comisiei să revizuiască reglementările actuale, conform cărora numai IMM-urile care provin din țări partenere pot beneficia de sprijin în vederea participării la acțiunile programelor. Totodată, acestea ar trebui să faciliteze asocierea IMM-urilor din statele membre la punerea lor în aplicare, extinzând sprijinul pentru rambursarea cheltuielilor inițiale legate de participarea la activitățile programelor.

4.9 CESE salută efortul Comisiei de a permite accesul IMM-urilor din statele membre care nu au puncte de contact în țările terțe cele mai importante la sprijinul și informațiile furnizate de alte state membre ale UE. Totuși, atrage atenția asupra dificultății pe care o reprezintă stabilirea modalității unei astfel de cooperări. Trebuie precizat dacă serviciile finanțate din fondurile publice ale unui anumit stat vor putea fi utilizate de IMM-urile din alte state membre.

4.10 Acest obstacol poate fi depășit prin instituirea progresivă de centre europene de sprijinire a IMM-urilor europene pentru schimburile comerciale în țările partenere cele mai importante. Organizațiile reprezentative ale IMM-urilor ar trebui implicate în mod direct în deciziile privind natura și forma activităților lor. CESE recomandă ca organizațiile care reprezintă IMM-urile atât la nivel local, cât și la nivelul UE să primească fonduri suficiente pentru a se face cunoscute.

⁽¹²⁾ A se vedea „Un plan de acțiune pentru îmbunătățirea accesului la finanțare al IMM-urilor”, COM(2011) 870 final

⁽¹³⁾ După exemplul cardului Széchenyi din Ungaria, garantat de stat și care le permite IMM-urilor să obțină împrumuturi fără garanții colaterale: www.iapmei.pt/conferencia/1_Laslo_Krisan.ppt.

4.11 CESE propune ca societatea civilă organizată (angajatori, sindicate, consumatori, asociații ale IMM-urilor etc.), cu includerea CESE și unor organizații precum EUROCHAMBRES, Asociația europeană a întreprinderilor meșteșugărești mici și mijlocii (UEAPME), Confederația Europeană a Sindicatelor Europene și eventual asociațiile sectoriale europene în domeniile cele mai importante pentru internaționalizare, să participe la un forum anual, în vederea evaluării internaționalizării IMM-urilor. Acesta ar trebui să ia forma unei platforme permanente de coordonare, care va urmări, între altele, modul în care sunt alocate sume considerabile diferitelor programe și forme de sprijin va monitoriza eficiența acestora pe baza unor criterii clare.

4.12 CESE propune instituirea unui premiu european pentru cel mai bun exportator din rândul IMM-urilor, care să fie decernat anual, de exemplu cu ocazia reuniunii forumului.

4.13 Pentru popularizarea mai largă a activităților de succes din domeniul internaționalizării ale organismelor publice, ar trebui ca Premiul european pentru spiritul antreprenorial și premiul „Regiunea Europeană Întreprinzătoare”, acordate de Comitetul Regiunilor, să beneficieze de o vizibilitate sporită.

Inițiativa anuală Săptămâna IMM-urilor ar trebui să cuprindă inițiative care să sprijine internaționalizarea și schimbul de bune practici din acest domeniu între statele membre.

CESE solicită crearea și actualizarea sistematică a unei baze de date online cuprinzând experiențele cele mai reușite din domeniul internaționalizării ale camerelor de comerț europene, asociațiilor reprezentative ale IMM-urilor și ale organizațiilor sectoriale, precum și difuzarea acestor experiențe prin intermediul organizațiilor reprezentative ale IMM-urilor.

4.14 CESE recomandă să se revină la măsurile de punere în legătură a întreprinderilor la scară europeană, care s-au dovedit eficiente și care, în trecut, au adus avantaje unui mare număr de IMM-urilor din țările candidate sub aspectul internaționalizării acestora, și care luau forma așa-numitelor europartenariete sau Interprize.

4.15 În ceea ce privește orientarea geografică a internaționalizării IMM-urilor, CESE este de acord cu concentrarea acestora asupra țărilor BRIC, care înregistrează o puternică dezvoltare economică, dar atrage atenția asupra necesității de a viza și alte piețe, precum țările din Golful Persic, Asia de Sud-Est și altele. Totodată, CESE recomandă definirea priorităților sectoriale care ar urma să orienteze internaționalizarea IMM-urilor.

4.16 CESE recomandă participarea sporită a reprezentanților IMM-urilor, în statele membre în care activează, la procesul de internaționalizare, care ar trebui să devină una dintre prioritățile principale ale politicilor naționale de sprijinire a IMM-urilor.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind fondurile europene de antreprenoriat social

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD)

(2012/C 229/10)

Raportor: **dna Ariane RODERT**

La 20 ianuarie 2012 și, respectiv, 17 ianuarie 2012, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la:

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind fondurile europene de antreprenoriat social

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 aprilie 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 și (ședința din 23 mai) Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 194 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) salută propunerea de regulament a Comisiei Europene privind fondurile europene de antreprenoriat social, prin care urmează a fi reglementată dezvoltarea acestui tip de fonduri, asigurându-se claritatea și siguranța pentru toate părțile implicate, facilitând, în același timp, atragerea transfrontalieră de capital.

1.2 Întreprinderile sociale reprezintă un sector în creștere, care aduce o contribuție valoroasă la realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020. CESE salută abordarea acestui sector de către Comisie, precum și faptul că aceasta dorește să promoveze dezvoltarea și creșterea lui.

1.3 Un domeniu prioritar de acțiune îl constituie asigurarea unui acces mai bun la un capital adecvat pentru întreprinderile sociale. CESE dorește să sublinieze totuși faptul că această inițiativă ar trebui privită ca fiind doar unul dintre numeroasele instrumentele financiare adaptate, necesare urgent, care trebuie dezvoltate în continuare.

1.4 CESE solicită Comisiei să nu elaboreze o nouă definiție pentru antreprenoriatul social, ci să utilizeze definiția deja stabilită în Inițiativa pentru antreprenoriatul social. Sunt necesare în special coordonarea și clarificarea diverselor condiții menționate în regulament, în care este admisă alocarea profitului către proprietari. Trebuie evidențiate în mod clar caracteristicile specifice ale întreprinderilor sociale în comparație cu întreprinderile orientate exclusiv spre maximizarea câștigului, precum și orientarea fondului în comparație cu alte tipuri de fonduri cu capital de risc mai convenționale.

1.5 Unele dintre instrumentele de capitaluri participative propuse prezintă, în opinia CESE, riscul de a nu putea influența decât într-o măsură limitată investițiile în întreprinderile sociale, întrucât structura instrumentelor de investiții propuse presupune raporturi de posesiune care nu corespund,

în multe cazuri, formei juridice în cadrul căreia își desfășoară activitatea multe întreprinderi sociale. Cele mai interesante instrumente pentru aceste forme juridice, care ar trebui dezvoltate în continuare, sunt împrumuturile propuse pe termen lung, respectiv o anumită libertate de acțiune privind „orice alt tip de participare”.

1.6 Trebuie luate în considerare și alte caracteristici specifice ale întreprinderilor sociale. Trebuie luate în considerare, de exemplu, dificultățile privind cesiunea participațiilor către întreprinderi care furnizează servicii persoanelor vulnerabile sau marginalizate, impactul asupra autoevaluării întreprinderilor sociale în ceea ce privește independența lor, modelele lor specifice de gestionare, necesarul de investiții prevăzut mai curând pe termen lung decât pe termen scurt, precum și posibilitățile mai mici de amortizare.

1.7 În vederea sporirii eficacității acestui tip de fonduri pentru întreprinderile sociale, ele ar trebui privite ca parte componentă a unei soluții de capital hibrid, aceasta fiind cea mai adecvată pentru finanțarea întreprinderilor sociale. În cadrul capitalului hibrid, asistența financiară este combinată cu împrumuturile „răbdătoare”, pe termen lung, și cu alte instrumente, proprietatea în sectorul public, respectiv garanțiile de stat asigurând longevitatea și durabilitatea. Combinarea cu alte forme de capital privat, cum ar fi contribuțiile și donațiile, precum și formele de participare mai adecvate la „întreprinderi de portofoliu” (astfel cum sunt desemnate obiectivele investițiilor – și anume întreprinderile sociale – în regulament), cum ar fi participările fără drept de vot, ar trebui, de asemenea, luate în considerare.

1.8 În regulament se propune ca aceste noi fonduri să se adreseze inițial clienților profesionali și persoanelor individuale înstărite, cu o investiție minimă în valoare de 100 000 EUR. CESE dorește să sublinieze totuși faptul că acest tip de fonduri ar trebui deschise, pe termen lung și în condiții de siguranță, și pentru investitorii mai mici și publicul larg.

1.9 Cea mai mare problemă a acestei propuneri o constituie faptul că trebuie măsurate impactul social al întreprinderilor de portofoliu și influența lor asupra societății și trebuie elaborat un raport cu privire la acestea. CESE recomandă ca punct de pornire analiza și cooperarea comună la nivelul UE, în timp ce criteriile și indicațiile trebuie stabilite la nivel național, în funcție de forma, orientarea și obiectul întreprinderilor, cu implicarea tuturor părților interesate.

1.10 Competența Comisiei de a emite acte juridice delegate cu scopul de a defini conceptele-cheie ar trebui exercitată cât mai curând posibil și ar trebui să fie susținută de o consultare largă și deschisă a reprezentanților părților implicate, și anume societățile de administrare de fonduri, investitorii și întreprinderile sociale.

1.11 Ar trebui inițiate programe de promovare a disponibilității de a investi, precum și alte forme de consolidare a capacităților pentru toate părțile implicate, cu scopul de a asigura încrederea și de a construi în comun structuri adaptate acestui tip de fonduri orientate către antreprenoriul social.

2. Introducere

2.1 În Actul privind piața unică ⁽¹⁾, Comisia s-a angajat să adopte o serie de măsuri de promovare a dezvoltării și a creșterii întreprinderilor sociale din Europa. Propunerea privind un cadru juridic european pentru fondurile de antreprenoriul social se numără printre aceste măsuri, evidențiate, de asemenea, în „Inițiativa pentru antreprenoriul social”, ca măsură esențială ⁽²⁾.

2.2 Întreprinderile sociale reprezintă un sector în creștere în UE, iar investițiile sociale ar putea să devină, potrivit estimărilor, o piață cu o valoare de peste 100 de miliarde EUR ⁽³⁾. Acest fapt indică în mod clar potențialul pe care îl deține acest sector. Dacă s-ar asigura continuarea procesului de creștere și dezvoltare a acestui sector, s-ar aduce o contribuție valoroasă la îndeplinirea obiectivelor Strategiei Europa 2020. Totuși, dispozițiile juridice de la nivelul UE și de la nivel național nu sunt adaptate pentru a facilita atragerea de capital pentru acest tip de întreprinderi, fapt indicat cu claritate de către CESE în avizul său exploratoriu intitulat „Antreprenoriul social și întreprinderile sociale”, INT/589 ⁽⁴⁾.

2.3 În această propunere de regulament privind fondurile europene de antreprenoriul social (denumit în continuare „regulamentul”) sunt stabilite reguli și cerințe uniforme pentru administratorii societăților de plasament colectiv, care doresc să utilizeze denumirea de „fond european de antreprenoriul social”. În regulament sunt stabilite norme privind aceste fonduri pentru a asigura încrederea, siguranța și credibilitatea în rândul investitorilor și pentru a promova, în același timp, pentru a sprijini dezvoltarea întreprinderilor sociale, prin creșterea eficienței procurării de fonduri prin intermediul investitorilor privați. Propunerea a fost precedată de o consultare publică desfășurată în 2011, precum și de o evaluare a impactului.

2.4 În prezentul aviz sunt stabilite domeniile prioritare și sunt pronunțate recomandări pentru clarificări, care ar trebui realizate, în vederea obținerii rezultatului dorit de către fondurile europene de antreprenoriul social.

3. Observațiile CESE cu privire la propunerea de regulament

3.1 Capitolul I – Obiect, domeniu de aplicare și definiții

3.1.1 CESE salută intenția Comisiei de a sprijini întreprinderile sociale în Europa și de a le mări vizibilitatea și salută, de asemenea, faptul că accesul la capitalul pentru dezvoltare și creștere este privit ca domeniu prioritar. În opinia CESE, propunerea de regulament poate facilita procurarea de capital privat pentru anumite părți ale sectorului întreprinderilor sociale/antreprenoriului social. Comitetul consideră această inițiativă ca fiind necesară, alături de alte propuneri din cadrul Inițiativei pentru antreprenoriul social, în care este menționată și necesitatea altor tehnici de finanțare.

3.1.2 Capitalul are o însemnătate fundamentală pentru creșterea întreprinderilor sociale și pentru expansiunea acestui sector, totuși, din cauza formei sale, anumite părți ale capitalului descris în regulament sunt greu accesibile întreprinderilor sociale, în special în ceea ce privește economia socială. Prezentul regulament ar trebui să fie considerat, prin urmare, drept una dintre numeroasele măsuri necesare în vederea asigurării unui acces mai bun al întreprinderilor sociale la fondurile de capital.

3.1.3 În cazul instrumentelor financiare menționate în regulament [la articolul 3 alineatul (1) litera (c)], accentul ar trebui pus pe instrumentele de creditare, cum sunt așa-numitele împrumuturi „răbdătoare”, cu dobândă avantajoasă (în engleză *patient capital*), întrucât pentru unii actori pot fi mai dificil de utilizat instrumentele de capitaluri proprii. Multe întreprinderi sociale din Europa se află în posesia membrilor lor, a partenerilor, a fundațiilor sau a organizațiilor non-profit, fapt care face dificilă, în multe cazuri, o participare externă. Alte forme de participare mai adecvate, deja existente în unele state membre, cum ar fi acțiunile speciale fără drept de vot liber transferabile și diferitele titluri de creanță, ar trebui considerate drept titluri de valoare și alte active financiare în întreprinderile sociale. Avantajele fiscale ar trebui examinate, de asemenea, mai îndeaproape, în calitate de parte a modelului de venituri.

3.1.4 În cazul instrumentelor de investiții menționate în regulament [la articolul 3 alineatul (1) litera (c) punctul v], ar trebui pus un accent sporit pe instrumentele utilizate de obicei de întreprinderile sociale, acestea corespunzând mai bine caracteristicilor lor, precum titlurile de capital, inițiativele speciale din cadrul sectorului financiar (bănci cooperatiste ⁽⁵⁾, băncile etice și sociale ⁽⁶⁾ și băncile comerciale cu programe sociale ⁽⁷⁾),

⁽¹⁾ COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ COM(2011) 682 final.

⁽³⁾ A se vedea J.P. Morgan, „Impact Investments: An Emerging Asset Class”, 2011.

⁽⁴⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 1.

⁽⁵⁾ www.eurocoopbanks.coop

⁽⁶⁾ www.triodos.be

⁽⁷⁾ www.bancaprossima.com, <https://www.unicredit.it/it/chisiamo/per-le-imprese/per-il-non-profit/universo-non-profit.html> și www.ubibanca.com/page/ubi-comunita

instrumentele inovatoare precum „obligațiunile cu impact social”⁽⁸⁾, precum și soluțiile avantajoase finanțate prin impozitare. Acestea și alte active financiare pot face parte din „capitalul hibrid”, utilizat mai ales de întreprinderile sociale.

3.1.5 Ar trebui încurajate participațiile din bugetul public la aceste fonduri, printre altele la „fonduri ale fondurilor” sau la fondurile de pensii, ca garanție pentru longevitatea investițiilor. CESE dorește să sublinieze, dimpotrivă, faptul că un angajament din bugetul public nu trebuie amestecat cu fondurile structurale, care au un obiectiv politic diferit.

3.1.6 În definiția conceptului de „întreprinderi eligibile din portofoliu”, astfel cum sunt numite întreprinderile sociale în regulament, se menționează o limită maximă pentru cifra de afaceri anuală în valoare de 50 de milioane EUR [articolul 3 litera (d)]. Ar trebui avută în vedere eliminarea acestei limite maxime, întrucât ea ar putea mai curând frâna eforturile de expansiune. O astfel de limită maximă ar putea exclude, de asemenea, întreprinderile sociale care își desfășoară activitatea în anumite domenii, cum ar fi acela al asistenței medicale și al îngrijirii, precum și cel al locuințelor sociale.

3.1.7 CESE consideră important să se mențină definiția privind antreprenoriatul social, precum și cea privind întreprinderile sociale în sensul Inițiativei pentru antreprenoriat social. În regulament este propusă o definiție ușor modificată a așa-numitelor întreprinderi eligibile din portofoliu [articolul 3 alineatul (1) litera (d)]. Diferența apare, printre altele, în descrierea activității (articolul 3 alineatul 1 litera d punctul i). În opinia CESE, obiectul întreprinderii ar trebui descris mai bine, întrucât sectorul întreprinderilor sociale este complex și cuprinde numeroase activități diferite.

3.1.8 În ceea ce privește profiturile [articolul 3 alineatul (1) litera (d) punctul (ii)], CESE dorește să facă trimitere la Avizul INT/589, în care se subliniază cu claritate faptul că întreprinderile sociale „nu sunt orientate preponderent către obținerea de profit, excedentele fiind în primul rând reinvestite, și nu distribuite acționarilor sau proprietarilor privați”. Trebuie clarificată formularea din regulament potrivit căreia sunt permise profiturile și ele pot fi distribuite acționarilor și proprietarilor, expunându-se în continuare faptul că profiturile sunt utilizate pentru îndeplinirea obiectivelor sociale prioritare ale întreprinderii, iar cazurile extrem de rare, în care poate fi acordată o derogare, se supun unor norme clare, astfel încât să nu fie periclitat obiectivul social. Această abordare, precum și normele aferente trebuie expuse mai clar în regulament, cu scopul de a delimita acest regulament de activitatea desfășurată în paralel în legătură cu regulamentul privind fondurile de capital de risc, care se adresează întreprinderilor mici și mijlocii⁽⁹⁾.

3.1.9 Definirea tipurilor de bunuri sau servicii, a metodelor de producție a bunurilor, respectiv de prestare de servicii, și a grupurilor-țintă ale activităților cu scop social [articolul 3 alineatul (1) litera (d) punctul (i) și articolul 3 alineatul (2)] trebuie realizată împreună cu un grup de lucru, în care să fie reprezentate, de asemenea, întreprinderile sociale. Componenta

acestui grup de lucru trebuie să reflecte diversitatea întreprinderilor sociale din Europa.

3.1.10 Ar trebui să existe o a patra cerință aplicabilă „întreprinderilor eligibile din portofoliu”. În cazul dizolvării întreprinderii sociale, majoritatea activelor acesteia (de exemplu, un minimum de 60-70 %) nu poate fi repartizată între parteneri, acționari, proprietari sau lucrători, ci trebuie utilizată pentru obiective cu impact social.

3.1.11 Prezentul regulament se adresează inițial clienților profesionali și „persoanelor individuale înstărite”. În acest context ar trebui menționați, de asemenea, investitorii specializați din sectorul public și din cel non-profit, de exemplu, băncile cooperatiste și băncile cu orientare socială. CESE recomandă totuși Comisiei să elaboreze, cât mai curând posibil, un calendar pentru deschiderea fondului pentru comunitate, deoarece acest tip de participare este extrem de interesantă, de asemenea, pentru comunitate.

3.2 Capitolul II – Condiții pentru utilizarea denumirii „Fond european de antreprenoriat social”

3.2.1 CESE consideră că la început este adecvată cerința potrivit căreia cel puțin 70 % din capitalul obținut să fie investit în active, acestea reprezentând investiții calificate. Cu toate acestea, activele neautorizate trebuie reglementate în restul de 30 % de active ale fondului, pentru a sublinia și mai mult orientarea fondului către întreprinderile sociale. Trebuie solicitată în permanență examinarea adecvării achiziției altor active, în afara investițiilor neautorizate [articolul 5 alineatul (1)]. Investițiile solide și durabile, cum ar fi obligațiunile de stat, trebuie stimulate în sensul stabilității fondului. Din acest motiv trebuie clarificată, de asemenea, definiția conceptelor de numerar și echivalente de numerar.

3.2.2 Propunerea de regulament privind fondurile europene de antreprenoriat social și Directiva privind anumite organisme de plasament colectiv în valori mobiliare („Directiva OPCVM”) ⁽¹⁰⁾ prezintă numeroase similitudini. Trebuie evidențiate în mod clar aceste similitudini, precum și diferențele. Acest fapt este valabil în special pentru definiția conceptului de clienți profesionali (articolul 6), activitatea administratorilor (articolul 7) și utilizarea fondului (articolul 8). Deoarece întreprinderile sociale sunt adesea întreprinderi mici și care își desfășoară activitatea la nivel local, este importantă facilitarea activității fondurilor mai mici pe aceste piețe. Prin urmare, valoarea-limită a investiției minime în valoare de 100 000 EUR ar trebui reconsiderată pe termen lung [articolul 6 litera (a)].

3.2.3 Posibilele conflicte de interese trebuie identificate, evitate, soluționate și monitorizate, precum și raportate, cât mai curând posibil. Măsurile privind evitarea conflictelor de interese trebuie să fi fost elaborate înainte de intrarea în vigoare a regulamentului. Comisia ar trebui să clarifice deja ce intenționează prin aceste măsuri [articolul 8 alineatul (5)]. Trebuie clarificat, de asemenea, ce norme se aplică în cazul conflictelor de interese dintre întreprinderi de portofoliu și investitori și/sau administratorii fondurilor [articolul 8 alineatul (2)].

⁽⁸⁾ www.socialfinance.org.uk/sib

⁽⁹⁾ COM(2011) 860/2 final.

⁽¹⁰⁾ Directiva 2009/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009.

3.2.4 Regulamentul privind fondurile europene de antreprenoriat social depinde, în mare măsură, de capacitatea de a măsura impactul social și influența asupra societății, ceea ce este extrem de dificil. Nu există în prezent nicio procedură clară, care ar putea fi adaptată cu ușurință mediului în care funcționează fondurile europene de antreprenoriat social. Este mai importantă măsurarea impactului social (atât calitativ, cât și cantitativ) al activităților decât acela al întreprinderilor de portofoliu. În loc să se caute o procedură **uniformă** de monitorizare și evaluare a impactului social, ar trebui creat, mai curând, un cadru al UE care să conțină criterii și indicatori măsurabili, stabiliți la nivel național. Comisia ar trebui să clarifice deja ce obiective urmărește prin măsurarea impactului social și a influenței asupra societății, inițiind un studiu privind diferitele proceduri de măsurare și experiențele în colaborarea cu întreprinderile sociale, cercetătorii și investitorii de capital.

3.2.5 Un aspect fundamental al întreprinderilor sociale îl constituie independența lor. Prin urmare, procedurile pe care le utilizează administratorii fondurilor din regulament pentru „evaluare și monitorizare a măsurii în care societățile eligibile din portofoliu [...] obțin efectele sociale pozitive [...]” trebuie clarificate astfel încât să fie exprimat faptul că administratorii fondurilor au obligația să le raporteze investitorilor cu privire la impactul social, pentru a se asigura faptul că participațiile sunt într-adevăr plasate în activități sociale [articolul 9 alineatele (1) și (2)]. Ambiguitatea legată de acest aspect din regulament duce la neînțelegeri cu privire la rolul administratorilor de fonduri, de aceea propunerea de regulament trebuie îmbunătățită în această privință. Este atât inadecvat, cât și lipsit de realism să fie necesar ca impactul social să fie măsurat și monitorizat de către administratorii fondurilor, întrucât, pe de o parte, ar fi limitată astfel independența întreprinderilor sociale, iar pe de altă parte, lipsesc metodele adecvate pentru o măsurare și o monitorizare eficiente.

3.2.6 Problema măsurătorii apare, de asemenea, în dispozițiile privind raportul anual și în metoda utilizată pentru a măsura rezultatele sociale [articolul 12 alineatul (2) litera (a)]. Ar trebui clarificat modul în care se adaptează raportarea la specificațiile metrologice, pe care intenționează Comisia să le instituie.

3.2.7 În plus, raportul anual le oferă administratorilor de fonduri posibilitatea vânzării în legătură cu întreprinderi eligibile din portofoliu [articolul 12 alineatul (2) litera (b)]. Este necesar să se clarifice în regulament ce norme se aplică pentru vânzarea întreprinderilor eligibile din portofoliu. O întreprindere socială care, de exemplu, prestează servicii sociale pentru grupurile-țintă vulnerabile și marginalizate nu poate fi vândută în același mod ca participațiile la întreprinderile orientate spre profit, din cauza activității sensibile. Este necesar ca investitorii și administratorii de fonduri să fie informați cu privire la caracteristicile specifice și, prin urmare, la sensibilitatea acestor activități și să acționeze în consecință. Comisia ar trebui să precizeze, de asemenea, modul în care trebuie tratată piața secundară, care se formează din vânzări de acest tip. Multe întreprinderi sociale au nevoie de investiții durabile și pe termen lung, pentru a-și putea extinde activitatea.

3.2.8 Este necesar să se clarifice în ce raport se află metoda de măsurare a impactului social, prevăzută de Comisie, cu

metoda prin care administratorii fondurilor trebuie să informeze investitorii, precum și în legătură cu modul în care aceste informații în legătură cu fondurile trebuie transmise investitorilor [articolul 13 alineatul (1) literele (c) și (d)]. Sunt importante, de asemenea, descrierea celorlalte active, în calitate de investiții eligibile, precum și informațiile în legătură cu criteriile utilizate pentru selecția lor. Regulamentul ar trebui să conțină, de asemenea, dispoziții cu privire la activele și investițiile inadmisibile pentru această parte a fondului [articolul 13 alineatul (1) litera (e)]. În ceea ce privește procedurile și modelele de calcul ale fondului în vederea evaluării activelor [articolul 13 alineatul (1) litera (g)], CESE consideră că ar trebui elaborat un model adaptat întocmai la formele și activitățile întreprinderilor sociale.

3.3 Capitolul III – Supraveghere și colaborare administrativă

3.3.1 Prevederile privind măsurile și sancțiunile administrative care se aplică în cazul încălcării dispozițiilor prezentului regulament trebuie să fie unitare pe întregul teritoriu al UE. Prin urmare, aceste prevederi trebuie stabilite la nivelul Uniunii, și nu trebuie lăsate în responsabilitatea statelor membre [articolul 20 alineatul (2)]. Prevederile trebuie să fie eficiente, proporționate și să aibă efect de descurajare. Prin urmare, trebuie elaborate măsuri suplimentare, dincolo de interzicerea utilizării denumirii de „Fond european de antreprenoriat social”, deoarece prin această inițiativă se construiește, de asemenea, încrederea și se reduce abuzul. Este necesară elaborarea de mecanisme de protecție pentru întreprinderi de portofoliu din cadrul fondului, astfel încât acestea să își poată desfășura activitatea în continuare și în cazul în care sunt aplicate sancțiuni împotriva administratorilor fondului.

3.4 Capitolul IV – Dispoziții tranzitorii și finale

3.4.1 În regulament se menționează în mai multe locuri faptul că, pentru o perioadă de patru ani de la data intrării în vigoare a regulamentului, 2013, i se încredințează Comisiei competența de a adopta acte juridice delegate. Multe dintre aceste competențe au o importanță crucială pentru configurarea fondului, de exemplu, în ceea ce privește domeniul de activitate (bunuri, servicii și proceduri pentru producția acestora), o posibilă alocare a profitului și conflictele de interese. Este necesară implicarea tuturor părților interesate în adoptarea actelor juridice, și anume societățile de administrare de fonduri, investitorii și întreprinderile sociale. Un rol important în acest context îl poate juca grupul consultativ prevăzut în cadrul Inițiativei pentru antreprenoriat social, care deține reprezentanți ai tuturor părților implicate.

4. Alte observații

4.1 Rezultatele prezentului regulament trebuie evaluate continuu pentru a asigura faptul că grupurile-țintă esențiale ale întreprinderilor sociale (reprezentate, adesea, de economia socială) au primit, într-adevăr, un acces mai bun la capitalul utilizabil. CESE va lua în considerare anual acest aspect în activitatea sa în colaborare cu întreprinderile sociale și cu economia socială.

4.2 Întrucât conceptul de fonduri sociale în sens larg (private sau publice) este necunoscut sau relativ limitat în majoritatea statelor membre, ar trebui dezvoltată o strategie în vederea măririi vizibilității fondurilor sociale. În multe state europene nu există fonduri comparabile, iar în statele în care acestea

există, nu sunt cunoscute îndeajuns. Comisia intervine în momentul în care trebuie colectate și diseminate cunoștințe cu privire la aceste instrumente inovatoare și funcționale pentru promovarea creșterii și expansiunii întreprinderilor sociale în Europa.

4.3 Sunt necesare, de asemenea, asistență și programe privind disponibilitatea de a investi și consolidarea capacităților (în ceea ce privește structura și înțelegerea) pentru toate părțile implicate – investitori, administratori de fonduri și întreprinderi de portofoliu – atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre. Un rol central revine, în acest context, „intermediarilor financiari”, care există deja în mai multe state membre, motiv pentru care ar trebui promovată dezvoltarea lor. Demn de

menționat este, de asemenea, faptul că investițiile în întreprinderile sociale sunt descrise în mai multe contexte ca investiții cu risc scăzut ⁽¹⁾, aspect ce trebuie subliniat în aceste programe.

4.4 În regulament se menționează extrem de des, în mod incorect, „acționarii” întreprinderilor sociale, ceea ce implică, prin urmare, faptul că societatea pe acțiuni este cea mai obișnuită formă juridică de întreprindere socială. Acest lucru nu este adevărat și poate induce în eroare. Corect este să se folosească termenul de „membri” ori „parteneri” ai întreprinderilor sociale, care sunt mai ales cooperative, asociații, fundații și societăți cu răspundere limitată (care nu au acțiuni, ci părți sociale și membri).

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ În 2011, Banca Italiei indică o rată de nerambursare în cazul organizațiilor non-profit de 4,3 %, aflată mult sub rata pentru toate sectoarele (5,4 %), în cazul întreprinderilor non-financiare rata de nerambursare este de 7,9 %, iar la microîntreprinderi de 10,3 %. Băncile cooperatiste raportează o rată de nerambursare de numai 0,6 % în cazul organizațiilor non-profit (sursă: Federcasse, Asociația Italiană a Cooperativelor de Credit).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Consiliului privind adoptarea unui program suplimentar de cercetare pentru proiectul ITER (2014-2018)

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE)

(2012/C 229/11)

Raportor: **dl Gerd WOLF**

La 3 februarie 2012, în conformitate cu articolul 7 din Tratatul Euratom, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Consiliului privind adoptarea unui program suplimentar de cercetare pentru proiectul ITER (2014-2018)

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 183 voturi pentru, 7 voturi împotrivă și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul reiterează cu fermitate recomandările sale de a se investi mai mult în cercetarea și dezvoltarea acelor tehnologii care pot furniza pe termen lung suficientă energie durabilă care să nu afecteze clima, în vederea restructurării necesare și ambițioase a actualului nostru sistem energetic. Aceste eforturi de dezvoltare includ și utilizarea energiei de fuziune. Energia este elixirul vital al civilizației și al culturii noastre actuale.

1.2 Ca proiect internațional major, realizat pe teritoriul UE, ITER reprezintă pasul decisiv și necesar în prezent, unic în lume, în dezvoltarea pentru utilizarea în viitor a energiei de fuziune. De aceea, ITER este un element important al cercetării în domeniul energetic și al Planului strategic european privind tehnologiile energetice (Planul SET). Comitetul reiterează importanța acestui proiect, nu numai pentru furnizarea energiei în viitor, ci și pentru competitivitatea industriei europene în domeniul celor mai ambițioase tehnologii noi.

1.3 Ca atare, Comitetul se opune cu fermitate propunerii Comisiei, care se abate astfel de la practica de până acum, de a elimina din cadrul financiar multianual (CFM) obligațiile asumate de UE privind construirea ITER, păstrând doar componenta de cercetare. Eliminarea ar prejudicia nu doar importanța acestui proiect, ci și credibilitatea UE ca partener internațional. Construirea ITER ar trebui să fie și pentru perioada 2014-2018 mai degrabă un element /proiect al programului de cercetare, dezvoltare și demonstrare Euratom (dar independent și decuplat de celelalte elemente ale programului), cuprinzându-l în CFM.

1.4 Întrucât, în mod regretabil, integrarea în CFM nu a fost prevăzută *a priori* de către Comisie, Comitetul recomandă să se caute soluții, împreună cu Consiliul, Parlamentul, și BEI, care să permită ulterior acest lucru, fără să afecteze semnificativ celelalte elemente ale programului, în special cel al cercetării în domeniul energetic.

1.5 Pentru a se realiza acest lucru, Comitetul recomandă să se recurgă la fondurile neutilizate din cadrul financiar multianual care, altfel, sunt realocate statelor membre, așa cum se pare că se întâmplă în cazul finanțării ITER pentru perioada 2012-2013.

1.6 Comitetul este de acord cu inițiativele Parlamentului European, în conformitate cu care, în general, fondurile neutilizate din CFM nu ar trebui să ducă la o reducere a CFM, ci – așa cum, în mod specific, propunem aici în cazul ITER – trebuie să fie utilizate în beneficiul programelor comunitare ale UE.

1.7 Doar în cazul în care această măsură nu este suficientă sau ar fi chiar imposibilă, ar trebui ca posturile bugetare actuale ale CFM să fie reduse fiecare în parte cu maximum 0,3 %.

1.8 Pentru a putea respecta în măsura posibilului calendarul și bugetul, sunt necesare o conducere fermă a proiectului și o suficientă capacitate de decizie tehnică și administrativă, ca și o structură riguroasă a proiectului.

1.9 În ceea ce privește perioada de după 2018, Comitetul susține dorința foarte legitimă a Comisiei de a crea în viitorul apropiat un cadru juridic și de planificare stabil pentru siguranța planificării în Europa și, mai ales, pe plan internațional.

2. Sinteza propunerii Comisiei și motivele elaborării ei

2.1 Obiectivul propunerii Comisiei este de a reglementa modalitățile de finanțare a contribuției UE la proiectul ITER pentru perioada 2014-2018 printr-un „**program suplimentar de cercetare**”, în cadrul Tratatului Euratom. Programul suplimentar de cercetare urmează a fi finanțat în mod special de statele membre (și de câteva „țări terțe asociate”) în afara CFM. Această finanțare se ridică la suma de 2,6 miliarde EUR, deci aproximativ 0,26 % din CFM (a se vedea și punctele 4.7 și 4.7.1).

2.2 Scopul principal al proiectului internațional ITER îl reprezintă construirea și exploatarea unui reactor de fuziune, ca un pas important și decisiv menit să demonstreze utilitatea fuziunii nucleare ca sursă de energie durabilă. Obiectivul declarat al programului suplimentar de cercetare pentru ITER este „să contribuie la decarbonizarea pe termen lung a sistemului energetic în condiții de siguranță, eficiență și securitate. Programul va contribui la Strategia Europa 2020 și la inițiativa emblematică «O Uniune a inovării»».

2.3 ITER face parte din Planul strategic european privind tehnologiile energetice (Planul SET) și va contribui la Strategia Europa 2020, dat fiind că implicarea industriei europene de înaltă tehnologie ar putea oferi UE un avantaj concurențial pe plan mondial în acest sector extrem de important și foarte promițător.

2.4 Proiectul ITER este realizat pe baza acordului privind înființarea Organizației Internaționale a Energiei de Fuziune ITER pentru derularea în comun a proiectului ITER („Acordul ITER”) ⁽¹⁾ între Comunitatea Europeană a Energiei Atomice („Euratom”) și alte șase părți (China, India, Japonia, Coreea, Rusia și SUA).

2.5 Contribuția UE la proiectul ITER este gestionată prin intermediul întreprinderii comune europene pentru ITER și pentru dezvoltarea energiei de fuziune („întreprinderea Fusion for Energy”), înființată prin Decizia Consiliului din 27 martie 2007 ⁽²⁾.

2.6 Costurile necesare pentru construirea ITER depășesc estimările inițiale ⁽³⁾. De aceea, sunt necesare fonduri suplimentare (cf. punctul 2.1). În opinia Comisiei, acest lucru înseamnă că fie trebuie realocate fonduri din CFM prevăzute deja pentru alte priorități, fie trebuie reevaluate plafoanele CFM.

2.7 Este necesară o abordare diferită care să ofere certitudine pe termen lung acestui proiect ambițios. Din acest motiv, în comunicarea sa din 29 iunie 2011 intitulată „Un buget pentru Europa 2020” ⁽⁴⁾, Comisia a propus să finanțeze contribuția UE la proiectul ITER după 2013 în afara CFM.

2.8 Trebuie menționat faptul că Tratatul Euratom limitează durata programelor de cercetare la maximum cinci ani. În conformitate cu Acordul ITER, durata inițială de derulare a proiectului ITER este de 35 de ani (până în 2041). Astfel, vor fi necesare alte decizii ale Consiliului pentru a finanța contribuția UE la acest proiect și în viitor.

3. Observațiile Comitetului privind situația actuală

3.1 Pe baza declarațiilor sale mai vechi ⁽⁵⁾ privind importanța fuziunii nucleare pentru aprovizionarea cu energie cu emisii reduse de CO₂, Comitetul este de acord cu aprecierea Comisiei conform căreia ITER ⁽⁶⁾ este pasul necesar și decisiv,

ce se impune în prezent, unic pe plan mondial, în direcția dezvoltării pentru aplicarea în viitor a energiei de fuziune. Din gama tehnologiilor posibile, energia de fuziune este singura alternativă cunoscută, până acum indisponibilă și neutilizată nici măcar în faza de testare, care poate face față mizei uriașe a aprovizionării durabile și suficiente cu energie sigură și nedăunătoare climei. ITER este un element important al cercetării în domeniul energetic și, astfel, al Planului SET.

3.2 JET (Joint European Torus) ⁽⁷⁾, la momentul respectiv cel mai important experiment din lume în domeniul fuziunii datorită proprietăților și rezultatelor lui, depășise deja posibilitățile sau disponibilitatea statelor membre de a realiza sau finanța acest proiect la nivel național; astfel, acesta a devenit un model și un câmp de experimentare pentru acțiunile europene comune și încununate de succes, derulate în cadrul Tratatului Euratom. De la crearea sa, JET a devenit un element central al programului european de fuziune.

3.3 Proiectul ITER, care se bazează pe cunoștințele cercetării de la nivel mondial și în special pe rezultatele JET, depășește considerabil obiectivele tehnico-științifice, volumul și costurile JET. Acesta este motivul pentru care ideea unei cooperări internaționale care să treacă de cadrul UE s-a impus rapid. Rezultatul unei inițiative propuse de Reagan, Gorbaciov și Mitterand, ideea a dat naștere proiectului internațional ITER. ITER ar trebui să poată produce 500 megavați ⁽⁸⁾ de energie termică prin fuziune, cu un bilanț energetic pozitiv.

3.4 La 26 noiembrie 2006, reprezentanții celor șapte parteneri contractuali au semnat acordul privind înființarea Organizației Internaționale ITER pentru Energia prin Fuziune pentru derularea în comun a proiectului ITER, și anume Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, Guvernul Republicii Populare Chineze, Guvernul Republicii India, Guvernul Japoniei, Guvernul Republicii Coreea, Guvernul Federației Ruse și Guvernul Statelor Unite ale Americii. Comisia a fost nu doar partener contractual, acționând în numele UE, ci a și coordonat ulterior programul, în cadrul Întreprinderii comune europene pentru ITER, precum și restul programului de fuziune.

3.5 Odată cu decizia luată atunci de a amplasa ITER în Europa (la Cadarache, în sudul Franței), s-a reușit implantarea unuia dintre cele mai mari proiecte de viitor în Europa și exploatarea nu numai a forței acestuia de a atrage cei mai buni cercetători și ingineri, dar și a efectelor asupra celor mai exigente domenii industriale. După o etapă pregătitoare care nu a fost simplă, nici din punctul de vedere al guvernanței, nici din cel al gestionării - niciodată nu a existat o astfel de colaborare pentru un proiect tehnico-științific cu atât de mulți și diferiți parteneri internaționali - s-a constatat din diferite motive că estimarea inițială a costurilor, deci și contribuția financiară a programului Euratom, trebuie revizuită la o valoare superioară ⁽⁸⁾. În opinia Comitetului, Comisia cunoștea această stare de fapt încă dinainte de elaborarea cadrului financiar multianual.

⁽¹⁾ JO L 358, 16.12.2006

⁽²⁾ JO L 90, 30.3.2007

⁽³⁾ JO C 181, 21.6.2012, p. 111, punctul 5.5.3.

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, 29.6.2011

⁽⁵⁾ De exemplu, JO C 302, 7.12.2004, p. 27, JO C 21, 21.1.2011, p. 49, JO C 218, 23.7.2011, p. 87, JO C 181 de 21.6.2012, p. 111.

⁽⁶⁾ A se vedea și <http://www.iter.org/>.

⁽⁷⁾ A se vedea și www.jet.efda.org.

⁽⁸⁾ JO C 181 de 21.6.2012, p. 111, punctul 5.5.3.

4. Observațiile Comitetului – puncte de vedere și recomandări

4.1 În principiu, Comitetul sprijină intenția Comisiei de a mări bugetul alocat cercetării în domeniul energetic, în acest caz – bugetul ITER în cadrul Euratom. Comitetul a menționat deja în avizul său privind Planul SET ⁽⁹⁾ că „în ciuda creșterii neîntrerupte a populației planetei, care generează o adevărată foamă de energie și nevoia de recuperare a decalajelor, a rezervelor limitate de surse fosile de energie primară și a dependenței tot mai mari de importuri a Europei, gravitatea problemei energetice și climatice, precum și investițiile necesare în acest sens sunt aparent, în continuare, puternic subestimate de mulți politicieni și alte părți interesate”. Comitetul a reiterat acest avertisment în avizul său pe tema Orizont 2020 și, în consecință, a recomandat mărirea fondurilor din CFM alocate cercetării în domeniul energetic ⁽¹⁰⁾.

4.1.1 Din acest motiv, Comitetul ⁽¹¹⁾ sprijină și eforturile, din păcate până acum neîncununate de succes, ale Comisiei de a extinde CFM, pentru a se putea aborda cu mai multă fermitate acest obiectiv, dar și alte obiective comunitare importante. În opinia Comitetului, nu trebuie să se încerce crearea unui program suplimentar de cercetare în afara CFM prin derogări ad-hoc și abateri de la practicile de până acum, adică pe ușa din dos, pentru a se putea finanța cota de participare a UE la realizarea ITER. Mai degrabă, construirea ITER ar trebui să fie și pentru perioada 2014-2018 un component al programului (firește, independent!) de cercetare, dezvoltare și demonstrare al UE-Euratom, iar acest lucru trebuie prevăzut în CFM.

4.2 Acesta nu este singurul argument împotriva retragerii angajamentului european pentru construirea ITER în cadrul CFM. Comitetul nu poate urmări logica argumentelor Comisiei prezentate la punctul 2.6. În cazul în care Comisia prezintă spre decizie, în deplină cunoștință de cauză, o propunere de CFM, din care ea exclude în mod conștient costurile pentru construirea ITER, atunci a creat singură o situație în care, așa cum recunoaște, este dificil să se includă aceste costuri în CFM.

4.3 În afară de aceasta, există însă și argumente puternice de fond, împotriva excluderii ITER din CFM.

4.3.1 Acestea vizează, pe de o parte, principiul subsidiarității și chestiunea valorii adăugate europene. În acest caz este vorba exact de acele proiecte care depășesc potențialul statelor membre în parte, cum ar fi marile infrastructuri tehnico-științifice sau chiar proiecte precum Galileo și ITER, care constituie un prototip pentru proiectele comunitare în CFM, fără îndoială – cu o valoare adăugată europeană. Exact acesta este scopul pentru care au fost prevăzute în CFM programele-cadru de CDT.

4.3.2 Pe de altă parte, acestea vizează și impactul asupra partenerilor internaționali. Având în vedere importanța politică a acestui parteneriat, Comitetul consideră că propunerea Comisiei transmite un mesaj greșit, care afectează încrederea în UE ca partener în acordurile internaționale. Acest lucru nu afectează numai programul de fuziune, ci și eforturile privind alte parteneriate internaționale sau acorduri obligatorii, de exemplu în politica de securitate sau în politica energetică sau climatică.

4.3.3 Acestea se referă însă și la alte puncte de vedere, mai generale, pe care Comitetul le-a abordat în avizul său pe tema Orizont 2020 ⁽¹²⁾. Este vorba de tendința explicită, de a transfera către agenții sarcinile și activitățile de sprijinire a cercetării și inovării care până acum țineau de Comisie, aceasta limitându-se la chestiunile juridice și la administrarea aspectelor financiare. Comitetul are serioase rezerve în acest sens. Astfel, Comisia ar renunța nu doar la asigurarea unei monitorizări specializate și a unei capacități de apreciere corespunzătoare (inclusiv la experții necesari în acest sens), ci ar înceta să se preocupe și de chestiunile reale și de obiectivele de fond și să se identifice cu acestea în mod corespunzător. Acest din urmă element este însă absolut necesar pentru a pleda pentru importanta temă a cercetării, dezvoltării și inovării la nivel politic cu competență, succes și convingere. Fără aceasta, s-ar pierde un factor de control important în fragilul sistem de echilibru al puterilor, un element esențial în balanța politică.

4.4 Așa cum s-a prezentat anterior, Comitetul sprijină, pe de o parte, dorința Comisiei de a consolida CFM, dar, pe de altă parte, este de părere că ITER ar trebui finanțat în CFM și să rămână o parte a acestui cadru. Prin urmare, Comitetul recomandă să se găsească soluții, împreună cu Consiliul, Parlamentul și BEI, care să permită ulterior acest lucru, fără să afecteze considerabil celelalte elemente ale programului, în special cel al cercetării în domeniul energetic.

4.5 Pentru a se realiza aceasta, Comitetul recomandă să se elaboreze proceduri corespunzătoare pentru a se asigura că bugetul deja aprobat pentru CFM poate fi într-adevăr utilizat pentru obiective comunitare și nu este micșorat prin retragerea fondurilor neutilizate din CFM, realocându-l statelor membre. Prin această recomandare, Comitetul sprijină și o inițiativă adoptată în Parlamentul European la 5 iulie 2010 ⁽¹³⁾.

4.6 Referitor la problemele concrete prezentate aici, Comitetul recomandă să se acopere deficitul în finanțarea ITER, supus aici discuției, cu fondurile neutilizate și nerealocate (așa cum se pare că s-a întâmplat și pentru perioada 2012-2013 ⁽¹⁴⁾). În măsura în care ar fi necesare pentru această procedură alte măsuri formale/juridice, Comitetul recomandă să se dezbată această chestiune cu BEI și apoi să se negocieze cu organele competente.

⁽¹²⁾ JO C 181 de 21.6.2012, p. 111, punctul 3.12.1.

⁽¹³⁾ A7-0254/2011: Rezoluția Parlamentului European referitoare la poziția Consiliului privind proiectul de buget rectificativ nr. 3/2010 al Uniunii Europene pentru exercițiul financiar 2011, secțiunea III – Comisia [11630/2011 – C7-0166/2011 – 2011/2075(BUD)]

⁽¹⁴⁾ Consiliul Uniunii Europene (Competitivitate), 19 decembrie 2011, documentul nr. 18807/11, PRESSE 508 (disponibil doar în engleză).

⁽⁹⁾ JO C 21, 21.1.2011, p. 49, punctul 3.1.1.

⁽¹⁰⁾ JO C 181 de 21.6.2012, p. 111, punctul 4.2.1.

⁽¹¹⁾ JO C 143, 22.5.2012, punctul 6.

4.7 Doar în cazul în care soluția propusă la punctul 4.6 se dovedește a fi insuficientă sau cu totul imposibilă, Comitetul recomandă să se acopere costurile în cauză, inclusiv un „contingent” corespunzător (a se vedea punctul 4.7.1), prin reduceri minore aplicate celorlalte elemente ale CFM (chiar și în cazul unui „contingent” de aprox. 10 %, este vorba de maximum 0,3 %, în loc de 0,26 %).

4.7.1 Comitetul recomandă imperios să se țină seama mai bine de experiența acumulată în realizarea unor astfel de proiecte de anvergură în domeniile noilor tehnologii și să se asigure un „contingent” corespunzător de 10 %; dacă este nevoie, regulile Comisiei ar trebui modificate în acest sens. Astfel, procentajul de 0,26 % menționat la punctul 2.1 se ridică la aprox. 0,3 %. Cu toate acestea, bugetul acestui „contingent” trebuie administrat separat de managerii de proiect și eliberat doar conform unor criterii stricte, pentru a se evita planificarea prematură a acestuia și neîndeplinirea scopului lui.

4.7.2 La punctul 4.1.1, Comitetul recomandă ca partea europeană din proiectul de construire a ITER să devină un element/proiect independent al programului de fuziune, decuplat de celelalte elemente ale programului. Pentru a putea respecta în măsura posibilului calendarul și bugetul cotei europene din ITER, sunt necesare o conducere fermă a proiectului și suficientă capacitate de decizie tehnică și administrativă, ca și o structură riguroasă a proiectului. Comitetul recomandă ca, în acest sens, să se țină seama de exemple precum CERN, ASE sau ESO.

4.8 În ceea ce privește anii care vor urma perioadei 2014-2018 discutate aici, Comitetul susține dorința foarte legitimă a Comisiei de a crea un cadru stabil și o bază sigură pe termen lung pentru întreaga perioadă a proiectului internațional ITER, iar acest lucru, în opinia Comitetului, trebuie înscris în CFM. Astfel se asigură securitatea planificării în Europa și pe plan internațional și se demonstrează partenerilor internaționali că pot avea încredere în UE.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2009/65/CE de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) și a Directivei 2011/61/UE privind administratorii fondurilor de investiții alternative în ceea ce privește încrederea excesivă acordată ratingurilor de credit

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD)

(2012/C 229/12)

Raportor: **Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH**

La 9 ianuarie 2012, în conformitate cu articolul 53 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2009/65/CE de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) și a Directivei 2011/61/UE privind administratorii fondurilor de investiții alternative în ceea ce privește încrederea excesivă acordată ratingurilor de credit

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 130 voturi pentru și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Avizul se înscrie în seria de lucrări ale Comitetului care se ocupă de reglementarea agențiilor de rating de credit ca parte a soluționării crizelor din ultimii ani ⁽¹⁾. Comitetul a salutat recent eforturile Comisiei de a elimina deficiențele serioase din domeniile transparenței, independenței, conflictelor de interese și calității ratingului și metodelor de rating prin prezentarea unor noi acte legislative ⁽²⁾. În acest context, și-a exprimat dezamăgirea cu privire la faptul că se reacționează atât de târziu și de inconsecvent la deficitul de reglementare a agențiilor de rating al creditelor.

1.2 Propunerea de directivă modifică formal Directiva OPCVM (organismele de plasament colectiv în valori mobiliare) și Directiva privind administratorii fondurilor de investiții alternative (FAI). În centrul reglementării se află modificări ale gestionării riscului, care trebuie să limiteze, respectiv să împiedice preluarea automată, mecanică, fără verificare a ratingurilor externe. Aceste reglementări sunt însoțite de o modificare a Regulamentului ARC, cu privire la care Comitetul a luat deja poziție ⁽³⁾. Ambele propuneri legislative se află într-o strânsă legătură din punct de vedere al conținutului.

1.3 Comitetul salută faptul că propunerea abordează problema încrederii excesive a participanților pe piață în ratingurile pentru OPCVM și FAI și încearcă să împiedice declanșarea unei reacții de turmă în rândul actorilor financiari prin ratinguri

insuficiente. Aceste eforturi trebuie să includă întreaga legislație a Uniunii, normele juridice naționale și contractele de drept privat.

1.4 Comitetul consideră că abordarea ca reglementarea să includă dispoziții specifice privind gestionarea riscului OPCVM și AIF este corectă. Subliniază problemele pe care le-ar putea avea micile instituții financiare în legătură cu crearea unor capacități de analiză a riscului. Propune, de aceea, ca în actele delegate să se prevadă reguli privind cooperarea în cazul în care se obțin cunoștințe de specialitate externe, pentru a întări independența micilor instituții financiare de agențiile externe de rating al creditului. Comitetul se declară ferm împotriva cerințelor care ar permite întreprinderilor mici și mijlocii să externalizeze decizia privind bonitatea unei expuneri.

1.5 Comitetul consideră necesar să se întreprindă eforturi suplimentare pentru a dezvolta, în cadrul procesului de gestionare a riscului, proceduri și standarde care să poată fi utilizate ca alternativă la ratinguri.

1.6 Comitetul subliniază necesitatea unei abordări comune la nivelul G20. Deficitele de reglementare globale pot fi soluționate doar dacă există o coerență minimă între sistemele juridice naționale.

1.7 Comitetul își reiterează poziția sceptică expusă deja în detaliu în avizul său din 12.3.2012 ⁽⁴⁾, conform căreia nici chiar propria evaluare a riscului de către participanții pe piața financiară și încrederea mai redusă în ratingurile externe nu vor

⁽¹⁾ A se vedea în special JO C 277, 17.11.2009, p. 117 și JO C 54, 19.12.2012, p. 37.

⁽²⁾ JO C 181, 21.06.2012, p. 68 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1060/2009 privind agențiile de rating de credit COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽³⁾ A se vedea nota de subsol 2.

⁽⁴⁾ A se vedea nota de subsol 2.

garanta obiectivitatea deciziilor luate de participanții pe piața financiară și includerea tuturor aspectelor relevante – în ceea ce privește consecințele evaluării. Consideră în continuare că una dintre problemele fundamentale ale evaluării riscului constă în credibilitatea (și independența) ratingurilor emise de agențiile de rating, care în ultimii ani s-au dovedit în repetate rânduri false sau prea marcate de interesele, modurile de gândire și de structurile țării lor de origine neeuropene sau de interesele emitenților care le finanțează. Solicită în acest context ca în cadrul viitoarelor discuții privind reglementarea agențiilor de rating să nu se piardă niciodată din vedere faptul că până foarte recent agențiile de rating au provocat în repetate rânduri, direct sau indirect, daune durabile tuturor părților societății. De aceea, Comitetul regretă că eforturile de înființare a unei agenții de rating europene independente nu au avut încă succes.

2. Sinteza și contextul propunerii

2.1 Propunerea prezintă o parte a măsurilor care trebuie luate în vederea supravegherii agențiilor de rating, ca urmare a crizei bancare inițiale, care s-a transformat într-o criză financiară și în cele din urmă într-o criză a datoriei publice. Din 7 decembrie 2010, ziua intrării în vigoare a Regulamentului ARC, agențiile de rating sunt obligate să respecte anumite reguli de comportament care ar trebui să împiedice conflictele de interese și să asigure o calitate înaltă și o anume transparență pentru ratinguri și procesele de rating. La 11 mai 2011, regulamentul ARC a fost modificat⁽⁵⁾ în sensul că se conferă Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe (AEVMP) competențe de supraveghere exclusive asupra agențiilor de rating de credit înregistrate în UE.

2.2 Regulamentul ARC și modificarea acestuia din mai 2011 nu rezolvă însă o problemă care a constituit una din cauzele crizelor: riscul ca participanții pe piața financiară, în special organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) și fondurile de investiții alternative (FIA), să se sprijine în sistemele lor de gestionare a riscului în măsură prea mare și în mod „mecanic” pe ratinguri (externe) și să nu realizeze în acest proces evaluări proprii ale riscului și să nu respecte propriile obligații în materie de diligență. Actorii financiari ajung în această situație din considerente legate de costuri și de simplificare. Riscul pentru publicul general constă însă în declanșarea unui „comportament de turmă”⁽⁶⁾ al participanților pe piață. În mod mecanic, sub imboldul acelorași ratinguri, se poate ajunge, de exemplu, în cazul pierderii gradului de investiții, la o vânzare paralelă a titlurilor de creanță, ceea ce poate afecta stabilitatea financiară. Proiclititatea și căderile bruște (scăderea ratingului unui titlu de capital sub un anumit prag declanșează în cascadă vânzarea altor titluri) circumscriu, de asemenea, riscul. Necesitatea urgentă de a diminua aceste riscuri a fost subliniată în repetate rânduri⁽⁷⁾.

2.3 Prin prezenta propunere este abordată problema încrederii excesive a participanților pe piață în ratingurile pentru OPCVM și FIA. Alte propuneri prezintă o soluție pentru aceeași problemă în cazul instituțiilor de credit, al societăților de asigurare și al societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar⁽⁸⁾. Dispozițiile privind gestionarea riscului pentru OPCVM și FIA sunt precizate în articolele 1 și 2, care prevăd că societățile nu se pot baza exclusiv sau mecanic pe ratingurile externe. Aceasta completează regulile de supraveghere existente deja, conform cărora actorii financiari trebuie să utilizeze sisteme de gestionare a riscului, care să le permită să supravegheze și să aprecieze în orice moment riscul asociat pozițiilor și contribuția acestora la profilul de risc general al portofoliului. Totodată sunt extinse competențele Comisiei de a stabili, prin intermediul unor acte delegate, criteriile pentru evaluarea caracterului adecvat al sistemului de gestionare a riscurilor și pentru evitarea acordării unei încrederi excesive în ratingurile externe.

2.4 Propunerea trebuie privită în contextul propunerii de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1060/2009 privind agențiile de rating de credit⁽⁹⁾. În aceasta, pe lângă introducerea unor puncte suplimentare, se fac și alte propuneri pentru evitarea acordării de către participanți pe piețe a unei încrederi excesive în ratinguri, prin obligarea agențiilor de rating să pună la dispoziția actorilor financiari informații cuprinzătoare. Acestea includ informații privind metodele de rating, presuposițiile aflate la baza acestora și tipurile de rating. Pe de altă parte, emitenții de instrumente financiare structurate trebuie să furnizeze pieței mai multe informații referitoare la produsele lor (calitatea creditului, performanța titlurilor de valoare subiacente, structura tranzacției de securitizare, fluxurile de lichidități aferente etc.). Pe ansamblu, modificările regulamentului ARC trebuie să faciliteze OPCVM și FIA să realizeze evaluări proprii ale bonității instrumentelor. De aceea, cele două propuneri nu pot fi considerate separat.

3. Observații generale

3.1 Propunerea Comisiei se referă la un aspect individual al deficitelor de reglementare a agențiilor de rating al creditorilor, și anume efectele ratingurilor asupra acțiunilor actorilor de pe piața financiară și consecințele acestora asupra piețelor. Propunerea este rezultatul unei analize a cauzelor crizelor din ultimii ani. Agențiile de rating au constituit doar una dintre cauze. Ele fac afirmații despre capacitatea de plată și disponibilitatea de a plăti a unui creditor, fie că este vorba de creditori privați sau de state. Au o influență decisivă asupra piețelor financiare globale, deoarece mulți actori financiari (OPCVM, FIA, instituțiile de credit și asigurările) depind de ratinguri la luarea deciziilor lor de investiții. În ultimii ani, Comitetul s-a ocupat în repetate

⁽⁵⁾ JO L 145, 31.05.2011, p. 30.

⁽⁶⁾ A se vedea „The Financial Cycle, Factors of Amplification and possible Implications for Financial and Monetary Authorities”, Banque de France, buletinul nr. 95, noiembrie 2001, p. 68.

⁽⁷⁾ COM(2010) 301 final; Document de consultare al Comisiei UE privind revizuirea Regulamentului ARC, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/cra_en.htm; Concluziile Consiliului din 23 octombrie 2011; Orientările Consiliului pentru stabilitate financiară din octombrie 2011 privind diminuarea recurgerii de către autorități și instituțiile financiare la ratinguri externe.

⁽⁸⁾ COM(2011) 453 final

⁽⁹⁾ COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

rânduri – ultima dată într-un aviz din 12.3.2012 ⁽¹⁰⁾ – de deficiențele reglementării agențiilor de rating, adoptând poziții clare, care se află și la baza acestui aviz și la care se face trimitere aici.

3.2 Cel mai târziu crizele din ultimii ani au indicat clar, pe de o parte, că evaluările greșite ale ratingurilor pot avea o influență nocivă considerabilă asupra unor vaste domenii economice și chiar asupra unor state și societăți întregi. Pe de altă parte au arătat și că piețele nu au fost capabile să împiedice excesele. De aceea este nevoie de o reglementare riguroasă și consecventă a agențiilor de rating al creditelor. Având în vedere implicațiile globale la nivelul G-20, reglementarea UE trebuie susținută la nivel mondial pentru a asigura o coerență minimă a regulilor. Este absolut necesar ⁽¹¹⁾ ca la elaborarea ratingurilor să se garanteze respectarea principiilor integrității, transparenței, responsabilității și bunei guvernante corporative ca standarde minime.

3.3 Comitetul confirmă că în ultimii ani – chiar dacă foarte târziu – s-au făcut progrese esențiale în reglementarea agențiilor de rating de credit. Merită salutat faptul că prin propunerea de modificare a Regulamentului ARC din 15.11.2011 ⁽¹²⁾ sunt abordate în cadrul dispozițiilor privind reglementarea agențiilor de rating de credit și temele problematice „perspectivele ratingurilor”, „independența agențiilor de rating al creditelor”, „publicarea informațiilor”, „ratingurile suverane”, „comparabilitatea ratingurilor de credit”, „rotația regulată a agențiilor de rating de credit”, „răspunderea civilă” și „utilizarea ratingurilor externe”. Comitetul a luat poziție în această privință ⁽¹³⁾ și a oferit indicații concrete. Este însă dezamăgitor faptul că nu au fost abordate suficient problematicile dominației pe piață a marilor agenții de rating și modelelor de plată alternative.

3.4 Propunerea abordează acum – în mod susținut – și la nivelul OPCVM și FIA problema adoptării automate, mecanice a ratingurilor de credit externe, care poate conduce – așa cum se exprimă în propunere – la un comportament de turmă al actorilor financiari sau – cum s-a reformulat în avizul Comitetului ⁽¹⁴⁾ – la o profeție care își determină propria împlinire (*self-fulfilling prophecy*). În acest punct, propunerea se suprapune cu modificările Regulamentului ARC propuse simultan. Această „abordare dublă” este consecventă. În cazul actorilor de pe piața financiară, care sunt destinatarii ratingurilor externe, trebuie interzis sau măcar limitat „automatismul”, iar în cazul reglementării agențiilor de rating de credit trebuie să se asigure că acestea sunt transparente în măsura necesară și pun la dispoziția participanților pe piață informațiile necesare.

3.5 Nu se poate trece cu vederea faptul că OPCVM și FIA au o răspundere proprie cu privire la evitarea „comportamentului de turmă” și a „efectelor în cascadă”. În măsura în care sistemele lor de gestionare a riscurilor permite astfel de efecte, ele o constituie o parte a problemei. CESE este întru totul de acord cu Comisia asupra acestui punct. De aceea și la aplicarea propunerii aflate aici în discuție, cel mai important lucru va fi ca actele delegate să transpună în practică voința legislatorului într-un mod conform scopului urmărit. Mai mult, orice reglementare financiară este doar atât de bună pe cât este transpunerea sa definitivă în practica de supraveghere.

4. Observații specifice

4.1 Este indiscutabil că o preluare mecanică, automată, neverificată a ratingurilor externe duce sau poate duce la vânzări paralele ale titlurilor de capital corespunzătoare, putând astfel genera șocuri pe piețe, care periclitează stabilitatea financiară. Acesta este și rezultatul consultărilor externe cuprinzătoare ale Comisiei ⁽¹⁵⁾, al rezoluției nelegislative a Parlamentului European din 8 iunie 2011 ⁽¹⁶⁾ și al principiilor Consiliului pentru stabilitate financiară.

4.2 Pentru întreruperea acestui automatism este necesară o întreagă serie de măsuri. Mai întâi trebuie să se asigure că se utilizează toate posibilitățile și că se folosesc și standarde alternative de măsurare a bonității pe lângă ratingurile de credit ale marilor agenții. Totodată trebuie verificate toate normele juridice existente în materie de supraveghere care, pe baza legislației sau a dispozițiilor emise de autorități, generează un automatism între ratingul extern și evaluare, de exemplu în cazul instituțiilor de credit și al asigurărilor. În cadrul acestorași măsuri trebuie eliminate automatismele existente în sistemele de gestionare a riscului ale actorilor financiari. Privind pe ansamblu, în general este necesar să se asigure că în legislația Uniunii și în normele juridice naționale nu mai rămân niciun fel de dispoziții care să genereze automatismul descris. Trebuie, de asemenea, adoptate reguli pentru a se elimina acordurile de drept privat care prevăd un astfel de automatism. Mai mult, actorii financiari necesită suficiente informații care să le faciliteze propriile evaluări.

4.3 Ca obiectiv general, propunerea conține o precizare necesară pentru organizarea sistemelor de gestionare a riscului ale OPCVM și FIA. Această abordare este în principiu corectă. Aceasta va prinde însă viață abia prin actele delegate corespunzătoare, astfel încât măsurile principale menite să împiedice direcționările greșite bazate pe automatism la preluarea ratingurilor externe trebuie încă luate.

⁽¹⁰⁾ A se vedea nota de subsol 2.

⁽¹¹⁾ A se vedea nota de subsol 2, în avizul respectiv punctul 1.2.

⁽¹²⁾ COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽¹³⁾ A se vedea nota de subsol 2.

⁽¹⁴⁾ A se vedea nota de subsol 2, în avizul respectiv 1.7.

⁽¹⁵⁾ A se vedea nota de subsol 6.

⁽¹⁶⁾ Rezoluția Parlamentului European din 8 iunie 2011 privind perspectivele de viitor ale agențiilor de rating de credit [2010/2302 (INI)].

4.4 Practic, nu va fi posibilă o renunțare completă la ratingurile de credit externe. Capacitățile necesare, precum și expertiza și experiența necesară care înlocuiesc un rating extern nu sunt disponibile decât în mod foarte limitat. Tocmai instituțiile financiare mai mici nu dispun întotdeauna de resursele necesare pentru a crea departamente de analiză sau pentru a le extinde pe cele existente. Pe lângă posibilitatea unei evaluări interne consolidate a riscului și a independenței astfel câștigate de agențiile de rating de credit externe, se exprimă din nou cerința de a acorda întreprinderilor mici și mijlocii posibilitatea externalizării analizei de risc. Printr-un acces facilitat la informațiile externe se pot acumula cu siguranță pe bază de cooperare cunoștințe de specialitate pentru piețe speciale și se poate spori rentabilitatea. Aceasta ar permite și întreprinderilor mici și mijlocii să își câștige independența în raport cu agențiile de rating de credit. Măsurile corespunzătoare merită salutate. Comitetul este însă ferm convins că decizia propriu-zisă asupra bonității unei expunerii trebuie luată întotdeauna de întreprindere, neputând fi externalizată.

4.5 CESE consideră că, în parte, punerea în aplicare a propunerii va spori probabil considerabil costurile reglementării prin extinderea sistemelor de gestionare a riscului, de exemplu prin extinderea modelelor interne sau crearea unora noi. Ținând seama de daunele potențiale pentru întreaga societate, nu există din păcate alternativă la această cale.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a Codului vamal al Uniunii (reformare)

COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD)

(2012/C 229/13)

Raportor: **dl Antonello PEZZINI**

La 7 martie 2012 și la 13 martie 2012, în conformitate cu articolele 33, 114 și 207 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul, respectiv Parlamentul European, au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a Codului vamal al Uniunii (reformare)

COM(2012) 64 final – 2012/0027 COD.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul consideră că o uniune vamală eficientă este o condiție *sine qua non* a procesului de integrare europeană, pentru asigurarea unei libere circulații a bunurilor, eficientă, sigură și transparentă, însoțită de o maximă protecție a consumatorilor și mediului și de combaterea eficientă a fraudei și contrafacerii, în mod uniform, pe întregul teritoriu al Uniunii.

1.2 Comitetul solicită așadar să se aibă în vedere o politică vamală unică, bazată pe proceduri uniforme, actualizate, transparente, eficiente și simplificate, care să fie în măsură să contribuie la competitivitatea economică a UE la nivel mondial și care să poată proteja proprietatea intelectuală, drepturile și siguranța întreprinderilor și a consumatorilor europeni.

1.3 În această perspectivă, Comitetul întâmpină cu satisfacție adoptarea de către Comisia Europeană a propunerii de regulament de reformare a Regulamentului (CE) nr. 450/2008 din 23 aprilie 2008 și speră să fie garantate termene certe, interpretări uniforme, informare și formare cât mai răspândite, pe lângă resurse financiare adecvate, la nivel național și european.

1.4 CESE subscie, de bună seamă, la **alinirea** dispozițiilor Codului **cu cele ale Tratatului de la Lisabona** în ceea ce privește delegarea de competențe și conferirea competențelor de executare, cu respectarea justului echilibru la care s-a ajuns între Parlament și Consiliu, cele două instituții aflându-se pe același plan în materie de acte delegate.

1.5 De asemenea, Comitetul consideră necesară și importantă introducerea unor măsuri de **modernizare, precum simplificarea legislației vamale** și punerea la punct a **sistemelor**

vamale informatice interoperabile, pentru accelerarea practicilor comerciale și coordonarea mai strânsă a activităților de prevenire și de represiune.

1.6 CESE este preocupat de faptul că, **la nivel național, sunt posibile interpretări diferite** ale legislației vamale a UE, lucru care ar constitui o adevărată povară birocratică pentru întreprinderi, în special pentru cele cu dimensiuni mai mici, având implicit un impact negativ asupra competitivității europene.

1.7 În acest context, CESE susține călduros procesul de **vămuire centralizată**, care presupune: sisteme electronice corespunzătoare; utilizarea sistematică a metodelor de lucru standardizate; o **modelizare a proceselor operaționale**; difuzarea tuturor inițiativelor privind sistemele vamale electronice și înființarea experimentală a unui grup operativ de intervenție rapidă european, care să vină în sprijinul proceselor inovatoare.

1.8 Comitetul recunoaște că **amânarea aplicării Codului este oportună**, astfel încât să se dispună de timpul necesar pentru elaborarea sistemelor electronice armonizate și pentru o mai bună organizare a procedurilor vamale la frontierele externe ale Uniunii Europene, dar mai ales pentru a face posibilă **informarea și formarea adecvată a resurselor umane**, fiind astfel înlesnit comerțul internațional și circulația rapidă a persoanelor și bunurilor.

1.9 În opinia CESE, este necesară o **cooperare mai strânsă** între autoritățile vamale, autoritățile de supraveghere a pieței, serviciile Comisiei și agențiile europene, pentru a asigura un control de calitate mai riguros al bunurilor care trec peste graniță.

1.10 Comitetul subliniază că este important să se îmbunătățească calitatea serviciilor în ceea ce privește operatorii economici și alte părți interesate și recomandă Comisiei ca, prin beneficii concrete și proceduri simplificate, să îi încurajeze pe operatori să solicite acordarea **statutului de operator economic autorizat**.

1.11 Comitetul insistă asupra necesității ca funcționarii vamali, operatorii economici și transportatorii să dispună de informare și formare în comun, astfel încât să existe garanția unei puneri în aplicare și interpretări uniforme a normelor și a unei protecții sporite a consumatorilor, inclusiv prin înființarea de **Catedre Jean Monnet dedicate dreptului vamal european**, în strânsă colaborare cu universități și centre de cercetare din întreaga UE.

1.12 Comitetul nutrește convingerea că este necesar să fie puse în valoare capacitățile și competențele diferitelor state membre pentru a se reuși crearea unei **Școli superioare europene de formare în domeniul vamal**, în măsură să promoveze excelența profesională în sectorul vamal și, în timp, să ajungă la realizarea unei **vămi unice europene**.

2. Contextul actual

2.1 Vămile joacă un rol fundamental în garantarea siguranței și a protecției, în protejarea consumatorilor și a mediului înconjurător, în asigurarea colectării integrale a veniturilor, în consolidarea luptei împotriva fraudei și corupției și în asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală. Importul de mărfuri contrafăcute în Uniunea Europeană nu numai că induce riscuri grave pentru siguranța și sănătatea consumatorilor europeni, ci și duce la o scădere a veniturilor și încalcă drepturile de proprietate intelectuală.

2.2 În cadrul procedurilor de punere în aplicare a Codului Vamal Comunitar din 1992, încă în vigoare, se utilizează deseori documente pe suport din hârtie, cu toate că vămuirea electronică, prin sisteme naționale computerizate, a început cu mult timp în urmă, fără a exista însă obligația utilizării acestui sistem.

2.3 Între timp, rolul vămilor a devenit mai important, ca rezultat al extinderii fluxurilor comerciale și al altor factori, în relație cu siguranța produselor și cu noile tehnologii informatice (care au sporit competitivitatea pieței interne) și datorită modificărilor introduse de Tratatul de la Lisabona.

2.4 În 2008 a fost adoptat Codul Vamal Modernizat⁽¹⁾ pentru a se face față intensificării fluxurilor comerciale, noii gestionări a riscurilor, protecției și siguranței comerțului legitim și pentru a se realiza un mediu informatizat comun al vămilor și comerțului.

2.5 Normele CVM sunt deja în vigoare dar, ca să poată fi puse efectiv în aplicare, sunt necesare dispoziții de punere în aplicare, disponibile din 24 iunie 2013. Acest termen nu poate fi însă respectat din motive tehnice și practice, din cauza unor aspecte complexe legislative, informatice și operaționale.

2.6 În avizele sale pe această temă, CESE a avut deja ocazia de a semnală că „aceste termene ... au fost stabilite cu un anumit optimism”⁽²⁾ și a relevat că „absența unui regulament de executare, a cărui redactare este de altfel de competența Comisiei, lasă pentru moment o anumită marjă de nesiguranță cu privire la diverse norme”⁽³⁾, dar este în continuare de părere că „uniunea vamală care a fost odinioară vârful de lance al integrării economice europene, nu poate întârzia prea mult în raport cu mediul comercial internațional”⁽⁴⁾.

2.7 În ceea ce privește resursele financiare, Comitetul reiterează afirmațiile sale din recentul aviz privind propunerea de *program de acțiune pentru domeniul vamal și fiscal în Uniunea Europeană pentru perioada 2014-2020 (FISCUS)*⁽⁵⁾. Totuși, acesta ar trebui să reprezinte, după cum CESE s-a pronunțat cu diverse prilejuri⁽⁶⁾, doar începutul unei cooperări structurate între toate agențiile, naționale și europene, implicate în lupta împotriva fraudei și a criminalității financiare: spălare de bani, criminalitate organizată, terorism, contrabandă etc.

2.8 De asemenea, Comitetul consideră că, dat fiind faptul că, în ultimii ani, s-au derulat două programe, fiecare cu parcurs propriu, **Vama 2013** și **Fiscalis 2013**, care în prezent se contopesc într-unul singur, FISCUS, **trebuie menținut** „principalul aspect pozitiv al unui astfel de program” care „este **importanța acordată factorului uman**”:

— „trebuie să se asigure o echipare a vămilor și a administrațiilor fiscale suficiente pentru a răspunde provocărilor următorului deceniu;

— sectoarelor fiscal și vamal trebuie să le fie furnizate sisteme IT actualizate și eficiente; Acestea ar trebui să cuprindă elemente precum Codul Vamal Modernizat (CVM);

— Comitetul ar dori să se efectueze mai multe analize de impact asupra bugetelor statelor membre și a bugetului UE;”⁽⁷⁾.

2.9 Pentru o modernizare efectivă a sectorului vamal sunt necesare resurse financiare adecvate procedurilor și proceselor aferente activităților vamale, în special pentru crearea de sisteme electronice și formarea resurselor umane respective.

⁽²⁾ Cf. JO C 318, 23.12.2006, p. 47.

⁽³⁾ Cf. JO C 309, 16.12.2006, p. 22.

⁽⁴⁾ Cf. JO C 324, 30.12.2006, p. 78.

⁽⁵⁾ Cf. JO C 143, 22.5.2012, p. 48.

⁽⁶⁾ Cf. avizele CESE „Combaterea fraudei în domeniul taxei pe valoarea adăugată”, JO C 347, 18.12.2010, p. 73; „Promovarea bunei guvernante în chestiuni fiscale” JO C 255, 22.9.2010, p. 61; „Evaiziunea fiscală legată de import”, JO C 277, 17.11.2009, p. 112; „Recuperarea creanțelor reprezentând impozite, taxe și alte măsuri” și „Cooperarea administrativă în domeniul fiscal”, JO C 317, 23.12.2009, p. 120.

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 5.

⁽¹⁾ Cf. JO L 145, 4.6.2008, p. 1.

2.10 Obiectivele strategice ale noii propuneri de regulament rămân cele ale Regulamentului (CE) nr. 450/2008 supus reformării, obiective care corespund politicilor existente în materie de schimburi de bunuri, care intră sau ies din Uniunea Europeană: Comitetul a avut deja ocazia de a se pronunța cu privire la aceste obiective ⁽⁸⁾.

2.11 În Raportul din 1 decembrie 2011, Parlamentul European și-a exprimat poziția cu privire la modernizarea serviciilor vamale ⁽⁹⁾ și a abordat probleme precum: strategia vamală, Instrumentele de garantare a competitivității și a gestionării riscului, ghișeu unic, armonizarea sistemelor de control și de aplicare a sancțiunilor, simplificările procedurale, interesele financiare și drepturile de proprietate intelectuală, precum și cooperarea consolidată.

2.12 La rândul său, în raportul asupra progreselor înregistrate în ceea ce privește Strategia privind evoluția Uniunii Vamale ⁽¹⁰⁾, Comisia a subliniat nevoia de:

- o abordare strategică mai cuprinzătoare privind cooperarea cu alte agenții și parteneri internaționali în domeniul securității, sănătății și protecției mediului;
- îmbunătățirea și actualizarea guvernancei în ceea ce privește structurile și metodele de lucru, în special prin evoluția către o abordare mai orientată către economic a procedurilor uniunii vamale;
- partajarea și utilizarea în comun a capacităților și a capabilităților între statele membre și Comisie, în vederea creșterii eficienței, a eficacității și a uniformității și în vederea realizării de economii de scară în cadrul Programului FISCUS;
- definirea unei baze pentru măsurarea și evaluarea performanțelor (atât rezultate, cât și realizări), pentru garantarea îndeplinirii obiectivelor uniunii vamale și/sau pentru identificarea întârzierilor și deficiențelor.

2.13 În rezoluția sa din 13 decembrie 2011 ⁽¹¹⁾, Consiliul a decis să stabilească o strategie privind cooperarea viitoare, cu scopul de a determina măsurile care trebuie luate pentru a intensifica în continuare cooperarea vamală și cooperarea cu celelalte autorități și pentru a consolida rolul vămilor drept autoritate principală pentru controlul circulației bunurilor în interiorul spațiului de libertate, securitate și justiție, în vederea obținerii unei protecții mai eficiente a cetățenilor Uniunii.

3. Propunerea Comisiei

3.1 Comisia propune înlocuirea Regulamentului (CE) nr. 450/2008 (Codul Vamal Modernizat) cu un regulament reformat care, printre altele:

- să alinieze textul la Tratatul de la Lisabona;

⁽⁸⁾ Cf. nota nr. 2.

⁽⁹⁾ Cf. Rezoluția PE 2011/2083/INI (1.12.2011).

⁽¹⁰⁾ Cf. COM(2011) 922 final, 20 decembrie 2011.

⁽¹¹⁾ Cf. JO C 5, 7.1.2012, p. 1.

- să adapteze textul la aspectele practice și la evoluția normelor vamale și a altor sectoare relevante pentru circulația bunurilor între Uniunea Europeană și țările terțe și

- să prevadă o perioadă suficientă pentru punerea la punct a sistemelor informatice necesare funcționării sale.

3.2 Reformarea Regulamentului (CE) nr. 450/2008 prevede adecvarea normelor la practicile comerciale în mai mare măsură, printr-o structură și o planificare optimă a sistemelor informatice, menținând în același timp toate avantajele regulamentului supus reformării, și anume simplificarea procedurilor administrative pentru autoritățile publice (la nivelul UE sau la nivel național) și pentru entitățile private.

4. Observații generale

4.1 Comitetul întâmpină cu satisfacție adoptarea de către Comisia Europeană a propunerii de reformare a Regulamentului (CE) nr. 450/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2008 de stabilire a Codului Vamal Comunitar Modernizat.

4.2 Comitetul consideră însă că, pentru a fi bine primită, noua propunere trebuie să asigure:

- termene sigure de implementare a dispozițiilor de punere în aplicare, pentru a se evita alte reformări și întârzieri;
- interpretări uniforme ale normelor vamale ale Uniunii, care trebuie să acționeze ca o singură administrație, pentru realizarea unei **vămi unice europene**;
- aceleași niveluri de control și tratamente uniforme ale operatorilor, pe întreg teritoriul vamal al UE, cu pachete standardizate de control, perfecționarea ghișeului unic și înlesnirea accesului la statutul de operator economic autorizat;
- informarea tuturor operatorilor interesați, pentru garantarea unei puneri în aplicare omogene și uniforme a noilor norme, și proceduri informatizate, pe bază de standarde comune, care să asigure deplina interoperativitate;
- o formare de calitate a resurselor umane din vămi și a operatorilor, pe bază de platforme și standarde europene, pentru creșterea nivelului de profesionalism și responsabilitate, cu monitorizări adecvate, pe baza unor parametri de calitate europeni;
- resurse financiare adecvate, la nivel național și european, cu activarea programelor din domeniu, precum **FISCUS**, **programele comunitare de formare permanentă**, vizând inclusiv pregătirea lingvistică și în domeniul TIC, și a **Catedrelor Jean Monnet**;

— partajarea și utilizarea în comun a capacităților și a capabilităților între statele membre și la nivel european, pentru a se reuși crearea unei **Școli superioare europene de formare în domeniul vamal**, în măsură să promoveze excelența profesională în acest sector.

4.3 Comitetul consideră că aceste puncte sunt deosebit de relevante în ceea ce privește formarea și inițiativele comune în domeniul IT, pentru asigurarea unor standarde înalte de interoperabilitate a sistemelor vamale și a unui **corpus vamal european** unitar, cu calificări și niveluri operaționale omogene.

4.4 Investițiile însemnate care au fost efectuate deja în vederea instituirii unor sisteme vamale informatizate și interoperabile nu au eliminat încă decalajele în materie de norme și de utilizare a datelor: trebuie să se respecte termenele stabilite în propunerea Comisiei pentru a fi depuse eforturi mai mari de armonizare și pentru materializarea unui „corpus vamal european”, pe care să se întemeieze obiectivul predilect al Comitetului, crearea unei **vămi unice europene**.

4.4.1 Pentru ca noul regulament să fie pus în aplicare în mod omogen, CESE recomandă înființarea experimentală a unui grup operativ european de intervenție rapidă, care să vină în sprijinul muncii calificate și grele din vămi, în special la frontierele externe.

4.5 CESE reiterează afirmațiile sale anterioare, și anume că „administrarea vănilor la nivel european trebuie să se numere printre obiectivele pe termen lung ale Uniunii: o astfel de administrare prezintă avantaje din punctul de vedere al simplității, fiabilității și costurilor, precum și al posibilităților de interconectare cu alte sisteme din UE și din țările terțe”⁽¹²⁾.

4.6 Comitetul subliniază cât este de importantă existența unor linii directe actualizate pentru controale și importuri în domeniul siguranței produselor și a unei bănci publice de date privind bunurile periculoase interceptate în vămi.

4.7 Comisia ar trebui să țină cont de observațiile formulate de CESE în avizul său din 13 decembrie 2007 privind cadrul juridic orizontal⁽¹³⁾, referitoare la necesitatea unei coordonări mai strânse și a unei activități mai intense de supraveghere a pieței.

4.8 În ceea ce privește protecția juridică a pieței UE, normele ar trebui să evolueze către sisteme noi, care să permită stabilirea originii și garantarea trasabilității produselor, pentru o mai bună informare a consumatorilor și pentru consolidarea activității de prevenire a neregulilor și a fraudelor în sectorul vamal.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ JO C 318, 13.9.2006, p. 47.

⁽¹³⁾ JO C 120, 16.5.2008, p. 1.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde privind dreptul la reîntregirea familiei pentru resortisanții țărilor terțe cu reședința în Uniunea Europeană (Directiva 2003/86/CE)

COM(2011) 735 final

(2012/C 229/14)

Raportor: **dl Cristian PÎRVULESCU**

La 15 noiembrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea verde privind dreptul la reîntregirea familiei pentru resortisanții țărilor terțe cu reședința în Uniunea Europeană (Directiva 2003/86/CE)

COM(2011) 735 final.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 aprilie 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 131 de voturi pentru, 5 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Introducere

1.1 Atât Programul de la Stockholm, cât și Pactul european privind imigrația și azilul au identificat reîntregirea familiei drept un aspect în care politicile UE ar trebui dezvoltate în continuare, în special în ceea ce privește măsurile de integrare. În 2003 s-au aprobat norme europene comune în materie de imigrare care reglementează condițiile de exercitare a dreptului la reîntregirea familiei pentru resortisanții țărilor terțe, la nivelul UE.

1.2 Directiva stabilește condițiile de intrare și de ședere pentru ca membrii familiei resortisanți ai țărilor terțe să se alăture unui resortisant al țărilor terțe care își are deja reședința legală într-un stat membru. Această directivă nu se aplică cetățenilor UE.

1.3 Comisia, în primul său raport privind punerea în aplicare a directivei [COM(2008) 610 final], a identificat problemele și deficiențele legate de punerea în aplicare la nivel național a directivei.

1.4 Comisia a considerat că este necesar să inițieze o dezbatere publică privind reîntregirea familiei, subliniind anumite aspecte din domeniul de aplicare al directivei, care reprezintă obiectivul prezentei Cărți verzi. Toate părțile interesate au fost invitate să răspundă la diferitele întrebări privind modalitatea de a aplica norme mai eficace privind reîntregirea familiei la nivelul UE.

1.5 În funcție de rezultatele consultării, Comisia va decide dacă este necesar să se ia măsuri ulterioare concrete la nivel de politică (de exemplu, modificarea directivei, orientări interpretative sau *statu-quo*).

2. Comentarii generale

2.1 Comitetul Economic și Social European apreciază pozitiv efortul Comisiei Europene de a organiza o consultare publică largă asupra Directivei privind reîntregirea familiei. În calitate de reprezentant al societății civile organizate, CESE va oferi sprijin în organizarea acestor consultări și își va exprima opinia pe baza experienței acumulate.

2.2 Comitetul Economic și Social European observă cu îngrijorare că în actualul context politic, economic și social, dezbaterele privind chestiunile legate de imigrație sunt foarte sensibile. Criza financiară și economică a afectat legăturile de solidaritate dintre indivizi și a deschis drumul radicalizării discursului și acțiunilor politice. Trebuie subliniat faptul că perspectivele demografice și economice europene fac necesară o deschidere către cetățenii din statele terțe care doresc să trăiască în UE. Societatea europeană trebuie să rămână deschisă chiar dacă există fluctuații pe piața muncii. Deși necesară, dezbaterea asupra reunificării familiale, în cadrul politicii privind imigrarea, poate pune sub semnul întrebării regulile și practicile existente, multe fiind la rândul lor pași importanți în atingerea obiectivelor politicii.

2.3 Comitetul Economic și Social European susține această dezbatere și, mai presus de aceasta, se va mobiliza astfel încât vocea societății civile organizate să fie un factor constructiv în avansarea acestei agende. Oricare ar fi provocările de tip politic și economic pe care societățile europene le înfruntă, bazele construcției europene, și anume respectarea drepturilor fundamentale, trebuie prezervate și întărite.

2.4 CESE apreciază faptul că Comisia Europeană este deschisă către societatea civilă și mediul academic, medii care au evaluat de multe ori critic conținutul și aplicarea directivei. Menționează în acest context rolul pozitiv jucat de Forumul

european privind integrarea, forum care facilitează dialogul structurat între instituțiile europene și diferiți actori interesați în chestiunea migrației și integrării.

2.5 În opinia Comitetului, este necesar ca dezbateră asupra directivei și impactului acesteia să se orienteze către aspectele practice ale implementării urmând ca, într-o fază ulterioară, din nou printr-o consultare a actorilor interesați, să se stabilească forma și instrumentele de intervenție.

2.6 Dezbateră cu privire la directivă trebuie să fie realizată în lumina numeroaselor tratate și convenții internaționale care protejează viața privată, familia și membrii acesteia, în special copiii. Dreptul la respectarea vieții private și de familie este – și trebuie să fie considerat – un drept fundamental, indiferent de naționalitatea persoanei în cauză. Reunificarea familială este direct și indirect cuprinsă în numeroase documente: Declarația Universală a Drepturilor Omului (articolele 12, 16 și 25), Convenția cu privire la drepturile copilului, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (articolul 7), Carta drepturilor fundamentale a Uniunii europene (articolele 8, 9, 24 și 25) și în Carta Socială Europeană (articolul 16).

2.7 Comitetul consideră că dezbateră directivei este necesară și oportună, având în vedere acumularea datelor empirice privind reunificarea familială, dar și pentru a ține pasul cu mijloacele tehnologice ce pot fi folosite în derularea procedurilor de acordare a permiselor de ședere (ex. teste ADN). Un alt aspect care trebuie luat în considerare este jurisprudența Curții Europene de Justiție.

2.8 Chiar dacă există multe date relevante privind migrația, Comitetul remarcă faptul că în subiecte foarte sensibile, precum fraudele și căsătoriile forțate, nu există îndeajuns de multe date care să ghideze proiectarea politicilor. Astfel, se recomandă continuarea eforturilor de strângere a datelor în special de tip calitativ, în domenii atât de sensibile și relevante.

3. Comentarii specifice

3.1 *Domeniul de aplicare. Cine poate obține statutul de susținător al reîntregirii în sensul directivei?*

Întrebarea 1

— Aceste criterii (perspectiva rezonabilă de a obține un drept de ședere permanent la momentul depunerii cererii, conform articolului 3, și o perioadă de așteptare până când reîntregirea poate avea loc efectiv, conform articolului 8) reprezintă abordarea corectă și cea mai bună modalitate de a defini statutul de susținător al reîntregirii?

3.1.1 Comitetul consideră că existența condiției perspectivei întemeiate este mult prea neclară din punct de vedere legal și poate duce la o interpretare restrânsă a acesteia. Se recomandă, astfel, menținerea condiției posesiei unui permis de ședere pe o perioadă mai mare sau egală cu un an, dar eliminarea celei de-a doua condiții, privind perspectivele întemeiate.

3.1.2 În mod similar, perioada de așteptare minimă poate fi problematică. Dreptul la viața familială și privată sunt drepturi fundamentale. CESE crede că materializarea acestui drept va permite susținătorilor reîntregirii în sensul directivei să aibă dreptul să inițieze procedurile de reunificare familială din momentul obținerii permisului de ședere, iar perioada minimă de ședere să fie eliminată.

3.1.3 Comitetul înțelege distincția între migranții înalt calificați și cei mai puțin calificați în ceea ce privește statutul și protecția de care se bucură. Atrage însă atenția că economia europeană are nevoie în egală măsură de toți aceștia, iar în materie de drepturi, precum protecția vieții private și familiale, nu pot fi făcute diferențe pe baza calificărilor.

3.2 *Membrii familiei eligibili. Dispoziții obligatorii – familia nucleară*

Întrebarea 2

— Este legitim să se impună o vârstă minimă pentru soț/soție diferită de vârsta majoratului într-un stat membru?

— Există alte modalități de a preveni căsătoriile forțate în contextul reîntregirii familiei și, dacă da, care ar fi acestea?

— Aveți dovezi clare privind problema căsătoriilor forțate? Dacă da, care este amploarea acestei probleme (statistici) și este aceasta legată de normele privind reîntregirea familiei (stabilirea unei vârste minime diferită de vârsta majoratului)?

3.2.1 Comitetul consideră că reglementarea vârstei minime este în același timp un instrument inefficient de combatere a căsătoriilor forțate și unul de natură să afecteze dreptul fundamental la viață familială. O posibilitate are fi ca, după reîntregirea familiei pe teritoriul unui stat membru, să se evalueze prin investigații/interviuri tipul căsătoriei. Pentru a mări șansele de identificare a căsătoriilor forțate, care afectează aproape exclusiv femeile, se recomandă identificarea unui sistem de stimulente pentru persoanele care admit că au fost forțate să se căsătorească. O soluție de acest tip, dar nici pe departe unica, ar fi să se ofere acestor persoane un permis de ședere de cel puțin un an. Comitetul nu este în posesia unor dovezi clare privind căsătoriile forțate și recomandă implicarea Comisiei Europene împreună cu alte agenții specializate în obținerea de date relevante.

Întrebarea 3

— Considerați că există vreun interes pentru a menține aceste clauze de *statu-quo* care nu sunt utilizate de statele membre, cum ar fi clauza referitoare la copiii cu vârsta mai mare de 15 ani?

3.2.2 Comitetul consideră că nu este necesară menținerea celor două clauze. Prima clauză privind existența unor condiții de integrare pentru minorii care depășesc vârsta de 12 ani a fost utilizată de un singur stat membru. În plus, stabilirea condițiilor de integrare necesare poate fi un proces neuniform și arbitrar care poate afecta drepturile persoanelor aflate într-o situație vulnerabilă, cum ar fi minorii. Cea de-a doua clauză, pentru minorii de peste 15 ani, este la rândul ei problematică. Această clauză nu a fost utilizată de niciun stat membru. A solicita unui minor existența unor motive suplimentare în afară de reîntregirea familială este problematic din punct de vedere etic, având în vedere că reîntregirea se face în virtutea unui drept stabilit prin toate convențiile internaționale privind protecția copilului.

3.3 Clauze opționale – alți membri ai familiei

Întrebarea 4

— Sunt normele privind membrii familiei eligibili adecvate și suficient de cuprinzătoare pentru a ține seama de diferitele definiții existente privind familia, altele decât cele privind familia nucleară?

3.3.1 Aceste norme sunt insuficiente pentru că nu există o singură definiție a familiei aplicabilă atât în statele terțe, cât și în țările membre UE. UE nu are un temei juridic pentru a defini familia, dar are instrumente pentru a preveni discriminarea. Regulile privind reunificarea familiei ar trebui să fie flexibile, astfel încât să cuprindă diferitele tipuri de structuri familiale recunoscute la nivel național (inclusiv căsătorii între persoane de același sex, familii monoparentale, parteneriatele civile etc.) și în vederea includerii altor tipuri de rude.

3.3.2 Având în vedere faptul că mai mult de jumătate dintre statele membre au folosit clauza facultativă și au inclus părinții soțului/soției printre persoanele eligibile pentru reîntregirea familială, CESE consideră că este utilă păstrarea acestei clauze facultative. Astfel, statele membre care doresc au posibilitatea de a include un cerc mai larg de persoane în cadrul reîntregirii familiale. De exemplu, pot fi incluși socrii care își pot asuma un rol benefic în formarea emoțională și intelectuală a nepoților.

3.4 Condiții necesare pentru exercitarea dreptului la reîntregirea familiei – Măsurile de integrare

Întrebarea 5

— Sunt aceste măsuri eficiente în scopul integrării? Cum poate fi evaluat în practică acest lucru?

— Ce măsuri de integrare sunt cele mai eficace în acest sens?

— Considerați că ar fi util să se definească mai precis aceste măsuri la nivelul UE?

— Ați recomanda măsuri premergătoare intrării pe teritoriu?

— Dacă da, cum pot fi introduse garanții pentru a se asigura că acestea nu creează, de fapt, obstacole nejustificate în calea reîntregirii familiei (cum ar fi taxe sau cerințe disproporționate) și că sunt luate în considerare caracteristicile individuale, cum ar fi vârsta, analfabetismul, handicapul, nivelul de educație?

3.4.1 Comitetul consideră măsurile de integrare ca fiind bine-venite, cu condiția de a nu fi gândite sau implementate ca obstacole în calea reîntregirii familiale, ci în favoarea susținătorilor și membrilor familiei în care aceștia trăiesc. CESE consideră că măsurile de integrare trebuie să fie luate pe teritoriul statului membru UE, și nu pe teritoriul statului terț.

3.4.2 În Agenda privind integrarea resortisanților statelor terțe se identifica un set de instrumente (*Integration Toolbox*) care poate fi utilizat. În cadrul acestui set de instrumente, CESE consideră necesar să se pună accentul pe instruirea lingvistică, dar și pe învățământul de tip formal și non-formal. Comitetul a opinat în numeroase rânduri că educația este o dimensiune-cheie a integrării. Utilizarea acestor instrumente trebuie să fie adaptată caracteristicilor demografice și socioeconomice ale membrilor familiei. Se recomandă includerea minorilor în programele educaționale formale și non-formale, precum și includerea adulților și seniorilor în programe de învățare a limbii, dar și de calificare profesională, precum în cele de e-incluziune. Aceste măsuri ar putea să ajute membrii familiei să contribuie la economia și societatea țării-gazdă, dar și la cele din țările de origine.

3.4.3 CESE consideră că măsurile premergătoare intrării pe teritoriu trebuie evitate. În mod ideal, membrii familiei reunificate pe teritoriul UE pot deține cunoștințe lingvistice sau o bază cultural-educatională care să faciliteze integrarea. Acest fapt însă nu trebuie să se transforme într-o condiție a reunificării, în cazul în care nu există. Pe lângă obstacolele nejustificate (ex. taxe), este posibil ca infrastructura instituțională a statelor membre UE și a statelor terțe să nu poată susține aceste măsuri premergătoare. Organizarea măsurilor de integrare pe teritoriul statului membru poate asigura un mai mare nivel de protecție pentru membrii familiei, un nivel de sprijin mai mare din partea susținătorilor și o șansă mai mare pentru integrare. ONG-urile pot avea un rol important în integrare, dar rolul principal trebuie să aparțină autorităților publice, cele care au responsabilitatea legală și resursele necesare pentru integrare.

3.5 Perioada de așteptare legată de capacitatea de primire

Întrebarea 6

— Având în vedere aplicarea acesteia, este necesară și justificată menținerea unei astfel de derogări în directivă, care prevede o perioadă de așteptare de trei ani de la data depunerii cererii?

3.5.1 Având în vedere că un singur stat membru a folosit această derogare, CESE consideră că nu este justificată menținerea acesteia. În plus, decizia de acordare a permisului de ședere trebuie să ia în considerare circumstanțele individuale, și nu capacitatea de primire. Capacitatea de primire este variabilă și reprezintă un rezultat al unei politici care se poate schimba dacă este necesar.

3.6 Intrarea și șederea membrilor familiei

Întrebarea 7

— Normele specifice ar trebui să prevadă situația în care permisul de ședere al susținătorului nu mai este valabil decât pentru o perioadă mai mică de un an, dar este în curs de reînnoire?

3.6.1 Permisele de ședere ale susținătorilor și membrilor familiei trebuie să aibă aceeași perioadă de valabilitate. Înainte de expirarea tuturor permiselor și pentru a evita diferențele temporale, se poate depune o cerere comună a membrilor familiei.

3.7 Aspecte legate de azil. Excluderea protecției subsidiare

Întrebarea 8

— Reîntregirea familiei pentru resortisanții țărilor terțe care beneficiază de protecție subsidiară ar trebui să facă obiectul normelor prevăzute în Directiva privind reîntregirea familiei?

— Beneficiarii de protecție subsidiară ar trebui să beneficieze de reglementarea mai favorabilă prevăzută în Directiva privind reîntregirea familiei, care îi exonerează pe refugiați de obligația îndeplinirii anumitor cerințe (locuință, asigurări de sănătate, resurse stabile și constante)?

3.7.1 Comitetul consideră că beneficiarii de protecție subsidiară ar trebui să beneficieze de reglementarea mai favorabilă prevăzută în Directiva privind reîntregirea familiei și, deci, că ar trebui incluși în aceasta. Beneficiarii de protecție subsidiară provin din state și zone care sunt recunoscute drept periculoase pentru siguranța și bunăstarea lor. Acest lucru face cu atât mai necesară evoluția către uniformizarea celor două statute.

3.8 Alte aspecte legate de azil

Întrebarea 9

— Statele membre ar trebui să aibă în continuare posibilitatea de a aplica dispozițiile mai favorabile ale directivei numai refugiaților care și-au întemeiat legături de familie înainte de a intra pe teritoriul unui stat membru?

— Reîntregirea familiei ar trebui să fie asigurată pentru categoriile mai largi de membri ai familiei care sunt dependenți de refugiați și, dacă da, în ce măsură?

— Refugiații ar trebui să fie în continuare supuși obligației de a furniza dovezi că îndeplinesc cerințele privind cazarea, asigurările de sănătate și resursele, în cazul în care cererea de reîntregire a familiei nu este depusă în termen de trei luni de la data acordării statutului de refugiat?

3.8.1 Comitetul consideră că definiția familiei nu trebuie să includă criteriul temporal. Există persoane care își întemeiază familii nu în țările terțe, ci în statele membre. Familia poate fi reîntregită indiferent de momentul și locul în care aceasta a fost întemeiată. Reîntregirea familială ar trebui extinsă pentru a cuprinde categorii mai diverse, în special copiii care au împlinit 18 ani sau frații/surorile, luând-se în considerare factorii de risc din țara de origine și factorii culturali. În al doilea rând, termenele-limită pentru depunerea solicitării pentru reîntregirea familiei trebuie eliminate sau extinse, astfel încât să permită posibilor susținători contactarea membrilor familiei, care se pot afla în zone foarte îndepărtate, precum și pregătirea documentației complete pentru procesul de reîntregire a familiei. Se poate include o perioadă-limită, în funcție de termenul de expirare a permisului temporar de ședere (ex. 6 luni).

3.9 Fraudă, abuz, aspecte procedurale. Interviu și cercetări

Întrebarea 10

— Aveți dovezi clare privind problemele de fraudă? Care este amploarea acestor probleme (statistici)? Considerați că normele privind interviurile și cercetările, inclusiv testele ADN pot contribui la soluționarea acestora?

— Considerați că ar fi util ca aceste interviuri și cercetări să facă obiectul unor reglementări mai specifice la nivelul UE? Dacă da, ce tip de norme ați lua în considerare?

3.9.1 CESE nu se află în posesia unor dovezi clare privind problemele de fraudă. Consideră că interviurile și cercetările sunt legitime atât timp cât nu fac inoperant dreptul la întregirea familiei.

— În privința testelor ADN, CESE se declară împotriva acestora. Deși este o modalitate validată științific de a stabili legăturile biologice dintre persoane, acestea nu acoperă ansamblul de relații emoționale, sociale și culturale care se pot crea între membrii aceleiași familii, care nu sunt neapărat legați biologic. În cazul persoanelor adoptate, testul ADN este irelevant. Mai mult, testele ADN pot descoperi situații familiale foarte delicate, precum adopții trecute sub tăcere sau infidelități. Astfel, testele ADN încalcă flagrant dreptul la viață privată și pot da naștere la drame personale pentru care o autoritate publică nu poate fi făcută responsabilă. În consecință, CESE consideră că este necesar să existe norme privind cercetările și interviurile, care să acopere tot spectrul de instrumente legale și tehnologice existente. Implicarea Agenției pentru Drepturi Fundamentale poate fi

bine-venită în acest scop. Comitetul se declară deschis colaborării cu instituțiile europene și cu alte instituții și organizații pentru formularea acestor norme. Comitetul mai atrage atenția asupra principiului proporționalității. Reunificarea familială nu poate fi tratată drept un subiect de drept penal.

3.10 Căsătoriile de conveniență

Întrebarea 11

- Aveți dovezi clare de probleme legate de căsătoriile de conveniență? Dispuneți de statistici referitoare la aceste căsătorii (dacă sunt identificate)?
- Sunt acestea legate de dispozițiile directivei?
- Dispozițiile directivei referitoare la controale ar putea fi puse în aplicare mai eficace și, dacă da, în ce mod?

3.10.1 CESE nu se află în posesia unor dovezi clare privind căsătoriile de conveniență. Reglementările viitoare privind controalele, verificările și interviurile pot ajuta la limitarea acestui fenomen. CESE insistă ca normele respective să fie formulate în colaborare cu Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, pentru a se asigura că nu afectează drepturile fundamentale ale persoanelor implicate.

3.11 Taxe

Întrebarea 12

- Ar trebui reglementate taxele administrative care trebuie plătite în cadrul procedurii?
- Dacă da, reglementările ar trebui să fie sub formă de garanții sau ar trebui oferite indicații mai precise?

3.11.1 CESE consideră nivelul diferențiat de taxe ca fiind ilegal. Este, astfel, necesară stabilirea unor plafoane financiare care să nu anuleze în fond obiectivul directivei. CESE recomandă fie impunerea unui plafon unic și minimal, fie stabilirea tuturor taxelor în funcție de situația venitului pe cap de locuitor sau de alt indicator din țara terță. Având în vedere că solicitarea este individuală, o altă variantă, preferabilă, este impunerea unui plafon în funcție de veniturile fiecărui solicitant (ex. proporție din venitul mediu anual). În cazul minorilor trebuie plătite taxe minimale sau să existe o scutire de taxe.

3.12 Durata procedurii – termenul-limită pentru decizia administrativă

Întrebarea 13

- Termenul administrativ prevăzut de directivă pentru examinarea cererii este justificat?

3.12.1 CESE consideră că directiva trebuie modificată astfel încât să se alinieze practici comune la nivelul statelor membre. Astfel, se recomandă reducerea termenului de la 9 luni la 6 luni.

3.13 Clauze orizontale

Întrebarea 14

- Cum ar putea să fie facilitată și asigurată în practică aplicarea acestor clauze orizontale?

3.13.1 CESE consideră că modalitatea cea mai potrivită de a implementa clauzele orizontale, atât în ceea ce privește interesul superior al minorului, cât și în ceea ce privește necesitatea examinărilor individuale, dar și pentru a rezolva alte aspecte problematice ale procesului de reîntregire familială, este elaborarea de norme specifice și unificate privind toate tipurile de examinări, controale și investigații posibile. Aceste norme trebuie să fie proporționale și să respecte drepturile fundamentale ale omului.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor „O nouă strategie a UE (2011-2014) pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor”

COM(2011) 681 final

(2012/C 229/15)

Raportor: **dna Madi SHARMA**

Coraportor: **dl Stuart ETHERINGTON**

La 25 octombrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O nouă strategie a UE (2011-2014) pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor

COM(2011) 681 final.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 aprilie 2012.

În cea de a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 24 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 203 voturi pentru, 12 voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută angajamentul Comisiei de a stimula practicile responsabile de afaceri, printr-o gamă de inițiative politice prezentate în pachetul „Întreprinderi responsabile” ⁽¹⁾, ca parte a Strategiei Europa 2020.

1.2 CESE constată că Comisia Europeană respectă caracterul voluntar (care diferă de „fără angajament”) al responsabilității sociale a întreprinderilor (RSI), că subliniază faptul că s-au înregistrat evoluții în conștientizarea RSI la nivelul întreprinderilor și că recunoaște nevoia de flexibilitate, care permite întreprinderilor să fie inovatoare.

1.3 CESE constată că noua propunere extinde definiția RSI dincolo de cadrul existent. Cu toate acestea lasă multe întrebări fără răspuns. Aceasta nu clarifică:

— semnificația termenului de „întreprindere”, care ar trebui să includă **toate părțile interesate private, publice și din societatea civilă**, pentru a evita o interpretare greșită;

— diferitele abordări culturale ale RSI;

— diferențele dintre responsabilitatea socială (numai la locul de muncă) și responsabilitatea societală (activități în afara locului de muncă);

— care dintre activitățile voluntare vor necesita raportare obligatorie, având în vedere că orice activitate ce ține de RSI este voluntară, mergând dincolo de orice obligație legală;

— măsurile specifice privind IMM-urile – Comunicarea utilizează o abordare unică;

— distincția între RSI și guvernanța corporatistă - deși este esențial ca între aceste două cadre să existe o separare.

1.4 Planul de acțiune al Comisiei reflectă în principal vechea definiție (între timp abandonată) a RSI și se prezintă ca o simplă continuare a activităților de promovare din ultimii zece ani. Pe baza noii definiții a RSI, Comitetul s-ar fi așteptat mai degrabă la planuri care să se raporteze la ceea ce ar trebuie să fie nou în „strategia reînnoită”: planuri care să încurajeze și să ajute întreprinderile să-și asume responsabilitatea impactului lor asupra societății și să le demonstreze acționarilor lor cum încearcă ele să facă acest lucru. În absența unor astfel de planuri, Comitetul nu poate afirma foarte multe despre „strategia reînnoită” și nu poate decât lua notă de intenția Comisiei de a prezenta până în vara acestui an o propunere de legislație privind transparența informațiilor sociale și de mediu prezentate de întreprinderile din toate sectoarele.

1.5 Comitetul susține inițiativa de revizuire a Directivei 2003 ⁽²⁾, propunând ca întreprinderile care fac din RSI o placă turnantă a strategiei sau a comunicării lor să producă în

⁽¹⁾ COM(2011) 685 final.

⁽²⁾ A patra directivă privind conturile anuale 2003/51/CE.

fiecare an informații sociale și de mediu, prin metode bazate pe dovezi și transparență. Este vorba despre generalizarea unor practici încetățenite, pornind de la instrumente de măsură și de evaluare recunoscute la nivel internațional.

1.6 Comitetul amintește că în niciun caz practicile RSI nu pot viza înlocuirea unei legislații naționale și nici nu pot urmări reducerea dispozițiilor de acorduri convenționale rezultate din procedura de dialog social. Pentru a urmări acest lucru, Comitetul apreciază foarte mult propunerea de creare a unei baze de date care să permită analiza și monitorizarea conținuturilor acordurilor transnaționale negociate (ACI) care contribuie la o reglementare socială și de mediu a globalizării.

1.7 RSI reprezintă o activitate voluntară foarte importantă de experimentare a dialogului civil în unele întreprinderi, întrucât permite evaluarea de către părțile interesate din afara întreprinderii a responsabilității întreprinderilor din perspectiva influenței pe care acestea o exercită asupra societății.

2. Introducere

2.1 La 25 octombrie 2011, Comisia Europeană a publicat o comunicare intitulată „O nouă strategie a UE (2011-2014) pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor” (RSI). Strategia expune un plan de acțiune care prevede realizarea unor obiective operaționale între 2011 și 2014.

2.2 Pentru a realiza obiectivul reînnoirii politicii RSI, comunicarea prevede următoarele:

- elaborarea unei noi definiții a RSI;
- restabilirea încrederii consumatorilor și cetățenilor în întreprinderile europene;
- stimularea RSI prin intermediul avantajelor și al recompensei pe piață;
- îmbunătățirea cadrului de reglementare;
- integrarea mai puternică a RSI în educație, formare și cercetare;
- mai buna aliniere a viziunilor europene și mondiale asupra RSI;
- promovarea dialogului social și a transparenței și
- crearea unei baze de date a acordurilor-cadru internaționale (ACI).

2.3 Noua definiție extinsă propusă pentru RSI este „responsabilitatea întreprinderilor pentru impactul pe care îl au asupra societății”, prevăzând mult mai multe elemente de care întreprinderile ar trebui să țină seama în strategiile lor privind RSI. Aceasta actualizează definiția anterioară, care se referea la „un concept aplicat întreprinderilor pentru a integra în mod voluntar preocupările sociale și de mediu în activitățile lor comerciale și în interacțiunea cu părțile implicate”.

2.4 Comisia intenționează să continue aplicarea principiilor și orientărilor recunoscute pe plan internațional cooperând cu statele membre, cu țările partenere și cu forumurile internaționale relevante și insistând ca întreprinderile să se angajeze mai puternic în respectarea acestor cadre.

3. Observații generale

3.1 RSI este elaborată de către întreprinderi ca parte integrantă a strategiei lor de afaceri și ca instrument care să le ajute să joace un rol în soluționarea provocărilor interne și externe de natură socială, ecologică și economică. RSI poate contribui la punerea în aplicare a Strategiei Europa 2020 dacă este elaborată împreună cu diversele părți interesate și dacă se recurge la o abordare care să se abțină de la reglementare.

3.2 RSI reprezintă o **abordare care ține de dezvoltarea durabilă**, iar beneficiile sale trebuie să promoveze rolul pozitiv al întreprinderilor în societate, care depășește valorile exclusiv economice. În orice caz, RSI nu trebuie utilizată pentru a înlocui drepturile sociale, garantate prin instrumente legislative sau internaționale și care intră mai întâi de toate în responsabilitatea statelor și guvernelor.

3.3 Într-un climat economic și politic dificil, inițiativa politică RSI reprezintă o ocazie de a iniția un dialog pozitiv cu mediul de afaceri, cu condiția să se înțeleagă că RSI vizează eforturile depuse de întreprinderi pentru a sprijini impactul lor pozitiv și pentru a împiedica sau minimiza impactul lor negativ asupra societății, prin acțiuni care depășesc cadrul obligațiilor lor legale. Comitetul reafirmă cele exprimate în avizul său din 2006 ⁽³⁾, și anume faptul că RSI trebuie să rămână o activitate voluntară (care diferă de „fără angajament”). CESE consideră că discursul RSI ar trebui să fie reformulat în mod constructiv cu scopul de a identifica întreprinderile ca **părți interesate ale comunității**.

3.4 În procesul de revizuire a acestei politici, este important să se recunoască faptul că toate grupurile de părți interesate au de suferit în actuala criză economică. Propunerile politice ale Comisiei ar trebui să fie complementare obiectivelor privind încurajarea creșterii economice, ca cerință esențială pentru crearea unor locuri de muncă de calitate și pentru prosperitate, concentrându-se totodată pe **crearea de condiții favorabile** pentru practici mai responsabile în afaceri.

3.5 Diferitele **forme** pe care le îmbracă și diversele **motivații** care o susțin influențează impactul societal al activității RSI. Factorii de decizie ar trebui să înțeleagă mai bine diferitele motivații și modul în care acestea sunt afectate de dimensiunea, capacitatea, veniturile, activitatea și sectorul întreprinderii. Identificarea diferitelor instrumente și sprijinul necesar în diferite sectoare vor avea o contribuție mai valoroasă la revizuirea cadrelor politicii RSI. Comitetul este de acord cu Comisia că respectarea legislației relevante și a acordurilor colective dintre partenerii sociali este o condiție prealabilă pentru asumarea

⁽³⁾ JO C 325, 30.12.2006, p. 53-60.

responsabilității pe care o au întreprinderile în ceea ce privește impactul lor asupra societății.

3.6 Activitățile legate de RSI s-au intensificat ca urmare a faptului că a sporit atenția acordată chestiunilor de mediu. Această evoluție a permis stabilirea unui echilibru între condițiile de muncă și relațiile sociale, pe de o parte, și chestiunile de mediu, pe de alta. În lumina actualei crize, Comisia trebuie să **promoveze capitolul social al RSI**.

3.7 În agenda RSI sunt trecute cu vederea rolul și prezența **sectorului economiei sociale, inclusiv ale ONG-urilor**. Comisia trebuie să recunoască valoarea și importanța activităților din acest sector sub aspectul angajării în agenda RSI, atât separat cât și în **parteneriat cu alte sectoare**, și să evalueze **impactul indirect** al propunerilor asupra sectorului economiei sociale din perspectiva construirii legăturilor cu mediul de afaceri.

3.8 În ceea ce privește angajamentele asumate de UE la Conferința Rio + 20, Comitetul subliniază interesul pe care îl prezintă o campanie de sensibilizare la informația extrafinanciară, prin publicarea unui raport periodic privind dezvoltarea durabilă nu numai de către întreprinderile de anumite dimensiuni (circa 500 de salariați), ci și de către administrațiile publice și de marile organizații ale societății civile. O astfel de perspectivă ar spori interesul cercetării pentru alți indicatori, complementari PIB-ului, sau pentru amprenta de carbon ori pentru ciclul de viață. Consecvent cu angajamentele asumate la Rio, Comitetul a transpus deja în practică acest demers, publicându-și rezultatele obținute în urma utilizării instrumentului de diagnostic EMAS.

3.9 Pentru a acționa în etape, Comitetul încurajează Comisia să consolideze cadrul normativ european de evaluare și informare socială și de mediu prevăzut de Directiva din 2003, în curs de revizuire. Un astfel de cadru european, care să poată fi aplicat tuturor întreprinderilor de mari dimensiuni care fac din RSI o placă turnantă a strategiei și comunicării lor, va trebui să se bazeze pe instrumente de măsură recunoscute pe plan internațional și să se inspire din legislațiile naționale existente în mai multe țări europene.

3.10 Prin bunele practici, din ce în ce mai numeroase, inclusiv cele din acordurile negociate în cadrul dialogului social, RSI ilustrează în mod concret contribuția complementară pe care o aduce dialogul civil la studierea și rezolvarea problemelor societății. Contribuția dialogului civil este esențială pentru elaborarea bunelor practici de RSI, în vederea efectuării unei evaluări relevante pentru părțile interesate, care au nevoie de informație de calitate asupra demersului asumat în mod voluntar de către întreprinderi sau investitori responsabili.

3.11 Comunicarea Comisiei Europene nu evidențiază valoarea femeilor în cadrul consiliilor de administrație sau sub aspectul RSI, și nici valoarea lor adăugată pentru comunitate. S-a demonstrat că prezența femeilor în consiliile de administrație

și implicarea lor în RSI are legătură cu leadership-ul care ține cont de perspectiva genului, ceea ce are un impact pozitiv asupra RSI ⁽⁴⁾.

3.12 Serviciile de intermediere maximizează potențialul de creștere economică și valoarea societală a activității legate de RSI, prin asigurarea unei corespondențe strategice între nevoile și competențele întreprinderilor astfel încât să formeze parteneriate de succes, și ar trebui să fie promovate în continuare ca bune practici.

3.13 Uniunea Europeană ar trebui îndemnată să promoveze și să protejeze cadrele internaționale relevante pentru RSI. Întreprinderile ar trebui să respecte aceste instrumente, să le folosească pentru a se orienta în dezvoltarea activităților lor legate de RSI și să demonstreze acționarilor lor cum le utilizează.

4. Observații specifice

4.1 Actualizarea definiției RSI

4.1.1 Forța noii propuneri constă în definiția actualizată a RSI. Cu toate acestea, CESE consideră că este necesar să se clarifice de către Comisie înțelesul definiției de „întreprindere”, pentru a se împiedica o interpretare greșită. De asemenea, Comisia trebuie să clarifice ce politici noi vor fi elaborate pe baza definiției actualizate, inclusiv inițiativa legislativă pe care a anunțat-o. Comisia ar trebui să precizeze și care sunt planurile ei de promovare a RSI pentru diferitele componente ale comunității de afaceri, de exemplu marile corporații, IMM-urile și întreprinderile din economia socială.

4.1.2 De asemenea, CESE constată că comunicarea este incompletă, deoarece nu încearcă să evalueze rezultatele ultimilor zece ani de strategie privind RSI sub aspectul impactului acesteia asupra comportamentului întreprinderilor, evaluare care ar fi utilă pentru inițiativele și politicile propuse în strategia de față.

4.1.3 Definiția propusă de UE introduce noțiunea de responsabilitate în conceptul de practică voluntară. Noua definiție acoperă natura multidimensională a RSI subliniată în comunicare ⁽⁵⁾. Cu toate acestea, UE trebuie să fie precaută în încercarea de a crea un standard nou, care ar putea să intre în conflict cu ISO 26000. Agenda RSI trebuie să fie elaborată de întreprinderi cu consultarea diferitelor părți interesate, dacă se urmărește o contribuție la realizarea obiectivului Strategiei UE 2020 în materie de creștere inteligentă și favorabilă incluziunii.

4.1.4 Tot mai multe produse și servicii sunt furnizate de diverse organizații responsabile de asigurarea serviciilor publice, precum și în sectoarele economic, public și al economiei sociale. Definiția propusă cuprinde acest aspect al organizațiilor necomerciale, însă este necesară o mai bună clarificare a definiției și a implicațiilor sale pentru **toate întreprinderile** în care ar trebui practică RSI.

⁽⁴⁾ A se vedea: <http://newsforchangingtimes.com/2012/02/17/women-boardroom-csr-un-women-ingrid-kragl/>

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final, p. 7.

4.1.5 Consecințele societale ale crizei financiare pun în lumină impactul mai larg al practicilor de afaceri. Este corect ca întreprinderile să fie făcute răspunzătoare pentru activitățile lor și să includă RSI în strategia lor de afaceri, pentru a încuraja practicile mai responsabile, în special în contextul crizei și al creșterii concurenței. Totuși RSI ar trebui repositionată, pentru a sublinia **dependența reciprocă** dintre afaceri și comunitate.

4.1.6 **Conexiunile inerente dintre întreprinderi și comunitate** trebuie să includă dialogul social și transparența. În acest context, diferitele sarcini asociate cu RSI sunt numeroase:

- *legăturile interne ale organizației (în interiorul întreprinderii)* – coordonarea structurilor interne, pentru a îndeplini obligațiile legate de bunăstarea și dezvoltarea personală a angajaților;
- *legăturile cu părțile interesate externe* – activitatea în interesul întreprinderilor, desfășurată pe lângă părțile interesate, clienți și alți parteneri, inclusiv autorități publice și comunități;
- *legăturile cu cadrul local* – evaluarea și activitatea de îmbunătățire a efectelor practicilor de afaceri asupra comunităților locale și asupra mediului.

Mediul de afaceri ar trebui să conștientizeze existența acestor legături și să adopte RSI în mod proactiv, pentru a realiza valoarea financiară și socială maximă pentru toate părțile interesate din comunitate. Revigorarea rețelelor locale ⁽⁶⁾ va oferi tuturor părților interesate, inclusiv autorităților publice, un canal de colaborare în beneficiul întregii societăți.

4.1.7 Abordarea Comisiei cu privire la IMM-uri este departe de a fi ideală. Nu se face nicio conexiune între întreprinderi și impactul pe care IMM-urile îl au asupra agendei RSI în cadrul Uniunii. Mai mult, Comisia a ratat prilejul de a crea o politică cuprinzătoare, care să reflecte noile forme pe care le îmbracă activitatea întreprinderilor, cum ar fi utilizarea schimburilor comerciale online, și care să informeze mai bine IMM-urile cu privire la agenda RSI.

4.1.8 IMM-urile au fost neglijate în propunerile agendei. Comunicarea nu explică ce sens atribuie noțiunii de „întreprindere”, dar din exprimare rezultă că referința o constituie întreprinderile mari. În întreaga UE, IMM-urile reprezintă un motor al creării de locuri de muncă, al creșterii economice și o componentă a orientării către competitivitate prevăzute în Tratatul de la Lisabona. Din acest motiv, considerăm că o abordare unică a RSI, având în vedere diversitatea tipurilor de întreprinderi, nu este acceptabilă.

4.2 Promovarea avantajelor și stimulentele pentru activitatea RSI

4.2.1 Este important ca motivațiile economice care stau la baza activității RSI să fie recunoscute ca atare. În comunicare sunt menționate diferite avantaje și acestea ar trebui promovate

mai bine și însoțite de exemple de bune practici, pentru a informa și a încuraja întreprinderile să-și asume mai ferm RSI.

4.2.2 Totuși, beneficiile economice ale RSI nu trebuie supraestimate. Întreprinderile au departamente de marketing și de vânzări al căror scop este publicitatea și înțelegerea nevoilor consumatorilor. **RSI este în esență o abordare durabilă a dezvoltării**, inclusiv a creșterii economice, cu criterii sociale și de mediu. Reducerea sa la rezultate pur economice poate provoca efecte adverse, cum ar fi abandonarea acestei politici în cazul în care rezultatele nu corespund așteptărilor din punct de vedere financiar.

4.2.3 Utilizarea achizițiilor publice ca stimulent de recompensă pe piață necesită o reflecție atentă și o punere în aplicare potrivită. Criteriile sociale, inclusiv clauzele OIM, trebuie să rămână legate de materia contractului, pentru a evita ca activitatea RSI să rămână simbolică și a asigura valoarea socială. Astfel se poate încuraja și desfășurarea unei activități RSI mai adecvate și mai eficiente în sectoarele industriale.

4.2.4 La atribuirea contractelor este esențial să se prevadă clauze sociale, în **deplină transparență**. Acest lucru este vital pentru asigurarea unor servicii adecvate de achiziții publice și conformarea cu principiile concurenței loiale pe piața unică. DG Concurență trebuie să fie consultată cu privire la achizițiile publice folosite ca stimulent de piață.

4.2.5 Au fost omise oportunitățile-cheie pe care le prezintă pentru agenda RSI Inițiativa privind antreprenoriatul social, care este prezentată ca o politică distinctă și complementară în cadrul pachetului „Întreprinderi responsabile” ⁽⁷⁾ al Comisiei. Într-un climat economic dificil, întreprinderile sunt mai precaute în privința cheltuielilor nerecuperabile. Este bine cunoscut faptul că întreprinderile sociale se bazează pe capitalul privat ca parte a planurilor lor financiare ⁽⁸⁾ și prin urmare investițiile sociale și furnizarea de servicii nefinanciare gratuite noilor activități economice cu profil social reprezintă pentru întreprinderi o cale de a obține **randament financiar și social** în investițiile lor legate de RSI ⁽⁹⁾. Ambele inițiative și-ar atinge obiectivele, maximizând totodată potențialul de creștere economică și capacitatea de a crea valoare socială.

4.3 Înțelegerea motivației care stă la baza RSI și susținerea acesteia

4.3.1 În prezent, activitatea legată de RSI **îmbracă multe forme și răspunde unei diversități de motivații** care îi afectează impactul societal. Acestea pot să varieze de la protejarea defensivă a intereselor părților interesate, donații caritative și sponsorizări, în unele state membre, până la forme de activitate mai semnificative, cum ar fi acțiunile legate strategic de activitatea de bază a întreprinderilor și eforturile transformatoare de a identifica și de a găsi soluții pentru cauzele primare ale problemelor societale ⁽¹⁰⁾. CESE subliniază că noi norme ar putea fi contraproductive dacă, în anumite țări, ar determina întreprinderile să-și înceteze activitățile care implică raportare.

⁽⁷⁾ COM(2011) 685 final.

⁽⁸⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 1.

⁽⁹⁾ COM(2011) 682 final, p. 6.

⁽¹⁰⁾ www.csrinternational.org

⁽⁶⁾ JO C 175, 28.7.2009, p. 63-72.

4.3.2 Factorii de decizie politică trebuie să înțeleagă această gamă de activități, pentru a promova un mediu pozitiv pentru acțiuni RSI mai strategice și mai generatoare de schimbări. Cerințele nu ar trebui să reducă activitatea RSI la **un standard minim** și ar trebui să rămână un ansamblu de coduri voluntare care **excede cerințele legale**.

4.3.3 Eforturile ar trebui să se concentreze pe încurajarea angajării întregii întreprinderi, de la directori la angajați, în acțiuni de informare și de dialog social, în scopul realizării unor programe de RSI mai eficiente și al stimulării unei culturi organizaționale mai etice. S-a demonstrat că grupurile de coordonare organizate în acest scop și cuprinzând personal de conducere au asigurat succesul orientării strategice și au contribuit la implementarea activității legate de RSI.

4.3.4 În principiu, exercițiul de autoreglementare și de coreglementare este o idee bună, dar trebuie create mecanisme care să garanteze că cerințele nu devin, fără intenție, o povară pentru IMM-uri, din cauza acordurilor contractuale cu întreprinderile mai mari ca subcontractanți și agenți din lanțul de aprovizionare. Propunerea Comisiei de a elabora un cod al bunelor practici vizează furnizarea de orientări pentru cei care doresc să se implice în activitățile ce țin de RSI, ținând seama în mod corespunzător de caracteristicile exercițiului de autoreglementare și de coreglementare.

4.4 Susținerea rolului angajaților în agenda RSI

4.4.1 RSI în cadrul unei întreprinderi este inefficientă fără implicarea angajaților. Agenda RSI ar trebui stabilită în cooperare cu conducerea, angajații și, dacă este relevant, cu partenerii sociali care reprezintă etosul organizației. RSI este mai mult decât un exercițiu de team-building, iar implicarea angajaților este esențială pentru o strategie de succes în domeniu.

4.4.2 Rolul partenerilor sociali este important pentru oricare agendă în materie de RSI, aceștia diseminând informația și consolidând dialogul social. În întreprinderile relevante ar trebui implementate platforme vizând asigurarea acordurilor colective, a transparenței, comunicării și incluziunii participative, toate incluse în agenda RSI.

4.4.3 Drepturile omului, condițiile de muncă și practicile de ocupare a forței de muncă sunt factori importanți în cadrul naturii multidimensionale a RSI. Întreprinderile ar trebui să creeze activități în afara cadrului reglementărilor și orientărilor internaționale și europene, care, pe de o parte, să fie bazate pe cele opt convenții OIM ale drepturilor fundamentale ale omului și, pe de altă parte, să vizeze sănătatea și bunăstarea angajaților, precum și formarea. În toate întreprinderile trebuie să se regăsească structuri de guvernare internă etice, echitabile și care să nu aibă întâietate asupra acordurilor colective.

4.5 Schimbul de cunoștințe

4.5.1 Mecanismul de examinare colegială între statele membre în materie de politică RSI este un exercițiu important

(intenția nr. 9). Un accent special ar trebui pus pe sprijinirea **tuturor statelor membre** să-și elaboreze și să-și actualizeze politicile RSI naționale și pe lecțiile care pot fi extrase din aplicarea în trecut a politicilor naționale în acest domeniu.

4.5.2 Toate organismele statutare – instituții UE, naționale, regionale și locale – din cadrul UE trebuie să inițieze și să urmeze o strategie RSI, pentru a da un exemplu celorlalte sectoare. Aceasta include și solide politici RSI interne, conducerea unor modele și activități RSI inovatoare, facilitarea schimbului de bune practici și coordonarea dezvoltării de rețele locale pentru a asigura angajarea comunităților.

4.5.3 Platformele cu multiple părți interesate din diverse sectoare industriale ar putea ajuta la negocieri în cadrul unor discuții aprofundate pe tema practicilor de afaceri, între întreprinderi și părțile interesate, și ar facilita schimburi utile de bune practici și experiențe de învățare intra- și intersectoriale, în condițiile în care se acordă atenția cuvenită autonomiei actorilor implicați în definirea sferei de acțiune și a activităților platformei. În orice caz, practicile de afaceri controversate ar trebui să fie și amendate în justiție.

4.5.4 Este necesar să se asigure **implicarea IMM-urilor în platformele părților interesate**, deoarece participarea în exercițiile anterioare a aparținut predominant marilor corporații. Tuturor întreprinderilor trebuie să li se dea șansa de a participa, astfel încât întregi sectoare și domenii esențiale relevante să fie mai bine reprezentate.

4.5.5 CESE sprijină intenția de a se asigura sprijin financiar pentru proiectele de educație și formare privind RSI și de a se întreprinde o acțiune de sensibilizare a profesioniștilor în domeniul educației și a întreprinderilor cu privire la importanța RSI (Intenția nr. 8). Acestea sunt deosebit de importante pentru IMM-uri, care deseori nu au cunoștință de astfel de ocazii sau nu au expertiza de a întreprinde acțiuni privind RSI.

4.5.6 Utilizarea de fonduri structurale pentru inițiative RSI ar trebui privită cu multă precauție. Comitetul reamintește Comisiei de reducerile preconizate pentru următorul program de finanțare structurală, ceea ce înseamnă că orice fond acordat pentru inițiative RSI ar trebui utilizat pentru atingerea unor **scopuri clare** de combatere a sărăciei și excluziunii sociale și de dezvoltare regională. Aceste fonduri ar trebui direcționate către întreprinderi cu capacitate și resurse financiare limitate, cum ar fi IMM-urile și organizațiile societății civile, pentru a le ajuta să elaboreze politici RSI și să-și sporească nivelul de implicare.

4.5.7 **Portalurile de informații** ar trebui sprijinite și dezvoltate astfel încât să vină în ajutorul întreprinderilor și al întreprinderilor de e-comerț, pentru ca acestea să stabilească legături între ele și să asigure o platformă accesibilă pentru schimbul eficient de bune practici, competențe și resurse financiare și nefinanciare în beneficiul societății.

4.6 RSI și partenerii din economia socială

4.6.1 Inițiativa politică privind RSI a neglijat **sectorul societății civile**. Organizațiile societății civile oferă modele de responsabilitate în strategia de afaceri, guvernanță și forumuri, angajându-se adesea în activități legate de RSI. Comunicarea omite să exploreze atent relația dintre sectoarele „pentru profit” și „non-profit”.

4.6.2 Există o îndelungată tradiție a parteneriatului dintre sectoare, care ar trebui încurajată în continuare, deoarece „angajarea întreprinderilor în sfera socială constituie o bază importantă pentru crearea și menținerea instituțiilor societății civile” ⁽¹¹⁾.

4.6.3 **Ar trebui promovate avantajele reciproce ale parteneriatelor**, pentru a încuraja o activitate mai semnificativă în domeniul RSI. Asigurarea corespondenței între nevoi și competențe în parteneriate produce efecte sociale și economice mai eficiente și mai benefice pentru comunități și întreprinderi. Promovarea sprijinului nefinanciar este importantă pentru diversificarea sprijinului primit de la alte sectoare și stimulează gândirea strategică cu privire la capacitățile în materie de RSI – inclusiv prin sprijinirea activității voluntare a angajaților, furnizarea de servicii gratuite, donarea de bunuri, de exemplu clădiri și echipamente.

4.6.4 **Comunicarea** dintre sectoare reprezintă un element esențial pentru asigurarea succesului în funcționarea parteneriatelor. Serviciile de intermediere ⁽¹²⁾ ajută la raționalizarea și simplificarea modului în care două sectoare își desfășoară activitatea și la depășirea diferențelor culturale. Ar trebui ca aceste servicii primească sprijin și să devină mai ușor accesibile întreprinderilor, pentru a contribui la depășirea barierelor în ceea ce privește crearea unor valori intersectoriale comune și la o angajare reală în acțiuni privind RSI.

4.7 Orientări și acorduri internaționale

4.7.1 OIM a stabilit opt convenții fundamentale ca fundament al drepturilor la nivel global. Statele membre au ratificat deja aceste convenții fundamentale. UE își poate manifesta sprijinul asigurându-se că și statele terțe respectă aceste acorduri.

4.7.2 CESE sprijină ferm intenția Comisiei de a promova RSI în deplină coerență cu instrumentele globale existente, în special cu Orientările OCDE revizuite, cu Declarația OIM privind întreprinderile multinaționale și politica socială, ISO 26000, cu principiile directe ale ONU privind afacerile și drepturile omului și cu acordurile-cadru internaționale. Solicităm Comisiei să explice exact modul în care speră să realizeze acest lucru.

4.7.3 Orientările OCDE au fost adoptate de 42 de state, dintre care 24 sunt membre ale UE. Orientările au un mecanism unic de monitorizare, un punct de contact la nivel național, care este responsabil cu difuzarea lor și cu tratarea cazurilor în care se presupune că au fost încălcate. Prin urmare, CESE recomandă ca strategia reînnoită privind RSI să rezerve resurse pentru dezvoltarea capacității privind Orientările OCDE. Recomandă, de asemenea, ca statele membre și Comisia să dea partenerilor sociali un rol mai mare în cadrul punctelor de contact naționale.

4.7.4 CESE consideră că politica RSI ar trebui să se concentreze asupra asigurării unei direcții strategice pentru întreprinderi, deoarece monitorizarea angajării în direcția RSI a întreprinderilor cu peste 1 000 de angajați (Intenția nr. 10) este nepractică și va necesita resurse financiare însemnate din partea UE.

Bruxelles, 24 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ JO C 125, 27.5.2002, p. 44.

⁽¹²⁾ Serviciile de intermediere sunt societăți care acționează ca intermediari și pun în legătură organizații din sectoare diferite, negociind relații de muncă mai eficiente și asigurând corespondența dintre nevoi, competențe și resurse. *Pilot Light* este un exemplu de astfel de societate. <http://www.pilotlight.org.uk>.

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în cursul dezbaterilor [articolul 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

Punctul 2.3

Se modifică după cum urmează:

„Noua definiție extinsă propusă pentru RSI este «responsabilitatea întreprinderilor pentru impactul pe care îl au asupra societății», ~~prevăzând această definiție introducând în mod prescriptiv~~ mult mai multe elemente de care întreprinderile ar trebui să țină seama în strategiile lor privind RSI. Aceasta ~~actualizează~~ se îndepărtează de definiția anterioară, care se referea la „un concept aplicat întreprinderilor pentru a integra în mod voluntar preocupările sociale și de mediu în activitățile lor comerciale și în interacțiunea cu părțile implicate.”

Voturi

pentru: 88

împotrivă: 91

abțineri: 23

Punctul 4.1

Se modifică după cum urmează:

„~~Actualizarea~~ Extinderea definiției RSI”

Voturi

pentru: 80

împotrivă: 106

abțineri: 23

Punctul 4.1.1

Se modifică după cum urmează:

„~~Forța noii propuneri constă în definiția actualizată a RSI. Cu toate acestea, Noua definiție extinsă și prescriptivă a RSI ar putea submina progresele înregistrate în ultimul deceniu, când definiția se baza pe abordarea practică introdusă de comunicarea privind RSI din 2006, inclusiv Alianța privind RSI.~~ CESE consideră că este necesar să se clarifice de către Comisie înțelesul definiției de «întreprindere», pentru a se împiedica o interpretare greșită. De asemenea, Comisia trebuie să clarifice ce politici noi vor fi elaborate pe baza definiției actualizate, și să prezinte în mod clar o analiză costuri-beneficii ~~inclusiv inițiativa legislativă anunțată cu privire la dezvăluirea informațiilor nefinanciare pe care a anunțat-o.~~ Comisia ar trebui să precizeze și care sunt planurile ei de promovare a RSI pentru diferitele componente ale comunității de afaceri, de exemplu marile corporații, IMM-urile și întreprinderile din economia socială.”

Voturi

pentru: 85

împotrivă: 121

abțineri: 20

Punctul 4.4.2

Se modifică după cum urmează:

„~~Rolul dialogului dintre lucrători, părțile interesate și cadrele de conducere a întreprinderilor sociale este important pentru oricare agendă în materie de RSI, întrucât contribuie la adaptarea strategiei RSI la nevoile specifice ale fiecărei întreprinderi, atât în ceea ce privește~~ această diseminare a informației, cât și consolidarea dialogului social. În întreprinderile relevante ar trebui implementate platforme vizând asigurarea acordurilor colective, a transparenței, comunicării și incluziunii participative, toate incluse în agenda RSI.”

Voturi

pentru:	86
împotrivă:	125
abțineri:	14

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și către Consiliu – Spre un răspuns european mai ferm la problema drogurilor

COM(2011) 689 final

(2012/C 229/16)

Raportor: **dl Ákos TOPOLÁNSZKY**

La 25 octombrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European și către Consiliu – Spre un răspuns european mai ferm la problema drogurilor

COM(2011) 689 final.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 aprilie 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 24 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 118 voturi pentru, 1 vot împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

Comitetul Economic și Social European (CESE):

1.1 salută propunerile din comunicarea Comisiei și subliniază că pașii care trebuie făcuți în direcția unei Europe mai puternice trebuie să fie hotărâți, dar în același timp echilibrați, pentru a putea influența în mod eficient oferta și cererea de droguri;

1.2 tocmai din acest motiv își exprimă dezamăgirea, deoarece prin evidențierea unilaterală a măsurilor de reducere a ofertei, comunicarea pare a fi un pas înapoi față de abordarea echilibrată și bazată pe consens de până acum;

1.3 consideră insuficientă o abordare de reglementare bazată pe dreptul penal și îndeamnă la elaborarea unei noi strategii a UE în materie de droguri, pe baza evaluării temeinice a strategiei actuale în materie de droguri, care va expira în curând;

1.4 își exprimă îngrijorarea cu privire la modificarea priorităților politicilor de sprijin și ar dori să se revină la o abordare echilibrată și în acest sens;

1.5 sprijină armonizarea continuă a măsurilor luate la nivel național privind lupta împotriva traficului de droguri și propune extinderea procesului de armonizare a politicii penale a UE la diversele forme de abuz de droguri;

1.6 propune elaborarea și punerea în aplicare a unor sisteme de evaluare independente de măsuri de reducere a ofertei, bazate pe știință, precum și punerea la dispoziție de resurse adecvate pentru realizarea acestor sarcini;

1.7 este de acord cu măsurile prevăzute în vederea confiscării și recuperării bunurilor provenite din săvârșirea de infracțiuni și propune ca bunurile provenite din confiscări să fie destinate, cel puțin în parte, sprijinirii activităților de reducere a cererii, acestea fiind în mare măsură subfinanțate;

1.8 subliniază faptul că, în cazul noilor droguri periculoase, nu este suficientă abordarea de reglementare și că aceasta trebuie introdusă în cadrul unei politici de intervenție integrate și cuprinzătoare, a cărei eficacitate trebuie urmărită și evaluată în mod continuu;

1.9 consideră partea din comunicare referitoare la reducerea cererii ca fiind disproporționată și prea generală și propune Comisiei să inițieze elaborarea unor mecanisme instituționale, care să asigure punerea eficientă în aplicare a inițiativelor politice bazate pe dovezi științifice;

1.10 este ferm convins că pe termen mediu este deja necesară elaborarea unei politici cuprinzătoare și coordonate în domeniul dependenței de droguri, care să acopere toate aspectele legate de consumul oricărei substanțe psihoactive („legale” sau „ilegale”), astfel încât politicile diferențiate să nu intre în contradicție unele cu altele;

1.11 sprijină lucrările Forumului european al societății civile în materie de droguri și recomandă să se ia în considerare, într-o măsură mai mare, experiența acestui organism atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre.

2. Observații generale

2.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Comunicarea Comisiei Europene intitulată „Spre un răspuns european mai ferm la problema drogurilor” ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2011) 689 final.

2.2 El este de acord cu concluzia documentului, potrivit căreia, în urma adoptării Tratatului de la Lisabona, „răspunsul european la problema drogurilor trebuie să fie ferm și decisiv, abordând atât aspectele legate de cererea, cât și de oferta de droguri”. Sprijină faptul că Comisia dorește să confere un nou dinamism politicii europene privind combaterea drogurilor, respectiv că „acțiunea Uniunii Europene ar trebui focalizată la nivelul la care aduce o mai mare valoare adăugată”.

2.3 Cu toate acestea, Comitetul își exprimă dezamăgirea, deoarece prin evidențierea unilaterală a măsurilor de reducere a ofertei, comunicarea pare a fi un pas înapoi față de abordarea echilibrată și bazată pe consens de până acum, deoarece documentul își concentrează mesajul în mod unilateral în jurul instrumentelor juridice de reducere a ofertei, iar în ceea ce privește reducerea cererii, prezintă numai unele obiective foarte generalizate.

2.4 CESE regretă faptul că un document al Comisiei neglijează, în ceea ce privește consumul de droguri, aspectele transversale de politică socială referitoare la drepturile omului, favorizând, în schimb, instrumente juridice și de drept penal, care nu au fost suficient supuse procedurilor de evaluare științifice, și a căror eficiență este atestată, în mică măsură, de datele actuale, având și un raport cost-eficiență scăzut ⁽²⁾.

2.5 Comitetul este convins că reducerea ofertei va avea sens numai dacă este o parte componentă, și mai concret, un element al unui sistem strategic. Trebuie evitat ca politica penală, în calitate de instrument la care se apelează doar în ultimă instanță, să devină preponderantă. De aceea, posibila trecere în plan secundar a instrumentelor care o precedă nu poate aparține acelei politici europene care sprijinea politica comprehensivă și multiinstrumentală împotriva abuzurilor simpliste și punitive, care prevalează în numeroase regiuni ale lumii și care ignoră în mare măsură drepturile omului.

2.6 CESE își exprimă convingerea potrivit căreia politicile UE în materie de droguri necesită ca pe baza evaluării strategiei actuale să se elaboreze, să se dezbată și să se adopte o strategie nouă, bazată pe consens, prin care se va exprima angajamentul comun al statelor membre față de gândirea strategică, programele de acțiune și politica de finanțare (amestecul optim de politici), care prevalau până în prezent, erau destul de echilibrate și se bazau pe valorile fundamentale ale Tratatului de la Lisabona.

2.7 Conform principiului de bază potrivit căruia reacția statului nu poate cauza daune mai mari decât cele față de care dorește să protejeze, este necesară elaborarea unui mecanism decizional, în care rezultatele nefavorabile ale evaluării independente să poată conduce la modificarea imediată a politicii.

3. Finanțare

3.1 CESE observă cu îngrijorare transformarea priorităților de finanțare ale Comisiei, precum și reducerea numărului acestora. În cel de-al treilea program de finanțare multianual al Comisiei

pentru perioada 2014–2020, actualul program pentru sănătate publică intitulat „Sănătate pentru creștere economică” nu mai include problema drogurilor și a reducerii cererii de droguri, așa cum nu include nici resursele financiare necesare punerii în aplicare a obiectivelor și țințelor de reducere a cererii, care sunt în conformitate cu Strategia europeană privind drogurile și cu planul de acțiune aferent.

3.2 De asemenea, s-au schimbat și prioritățile de sprijin prezentate în propunerea Comisiei privind programele „Justiție” și „Drepturi fundamentale și cetățenie”, pentru că, în ceea ce privește ajutorul acordat în soluționarea problemei drogurilor, vor prevala în primul rând aspectele legate de prevenirea criminalității. CESE insistă cu fermitate ca Comisia să își modifice politica de finanțare în funcție de necesitățile unei abordări strategice echilibrate.

4. Elemente concrete de conținut

4.1 Abuzul și traficul de droguri

4.1.1 Dezbătând chestiunea traficului de droguri, comunicarea subliniază fenomenul de transformare continuă a pieței drogurilor, precum și apariția metodelor inovative și a tehnologiilor noi în domeniul contrabandei. Subliniază necesitatea îmbunătățirii armonizării inițiativelor lansate împotriva traficului de droguri, în vederea unei acțiuni eficiente împotriva tuturor acestor fenomene negative.

4.1.2 Documentul evidențiază că intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona ⁽³⁾ face posibilă consolidarea juridică și politică a luptei împotriva traficului de droguri, dar, în același timp, subliniază faptul că anumite instrumente juridice ⁽⁴⁾ „abia au favorizat armonizarea măsurilor naționale în vederea luptei împotriva traficului de droguri, și nu au contribuit într-o măsură suficientă la promovarea cooperării judiciare în cazuri de trafic de droguri” ⁽⁵⁾.

4.1.3 În această privință, Comunicarea Comisiei propune noi instrumente juridice, prin care dorește, în primul rând, să stabilească unele norme minime comune privind circumstanțele agravante și atenuante în ceea ce privește lupta împotriva rețelilor majore transfrontaliere de trafic de droguri, în al doilea rând, să îmbunătățească metoda de definire a infracțiunilor și a sancțiunilor penale, iar în al treilea rând, să impună obligații de raportare mai stricte pentru statele membre.

4.1.4 Aprobând în principiu constatările documentului, Comitetul subliniază, în același timp, că aceste eforturi vor da rezultate numai dacă se vor pune la dispoziție, pentru intervențiile de reducere a ofertei, un sistem adecvat de instrumente de măsurare a eficienței, precum și indicatoare constante; prin

⁽²⁾ În majoritatea țărilor, instrumentele de drept penal sunt destinate cu precădere dependenților de droguri, dar nu îi afectează decât în mică măsură pe traficanți.

⁽³⁾ Articolul 83 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

⁽⁴⁾ De exemplu, Decizia-cadru 2004/757/JAI a Consiliului din 25 octombrie 2004 de stabilire a dispozițiilor minime privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunile aplicabile în domeniul traficului ilicit de droguri.

⁽⁵⁾ COM(2011) 689 final.

urmare, pledează pentru elaborarea unor mecanisme de evaluare și de monitorizare, care să fie capabile să măsoare eficiența și raportul cost-eficiență, și sprijină activitatea în curs pentru elaborarea indicatorilor adecvați. ⁽⁶⁾

4.1.5 CESE evidențiază că, în ceea ce privește intervențiile în domeniul ofertei și al cererii, se dispune de un număr disproporționat de mic de resurse pentru evaluarea acestor instrumente în comparație cu măsura în care se încalcă drepturile fundamentale ale dependenților de droguri care, din punct de vedere juridic, nu aduc atingere altor persoane și nu acționează în scop lucrativ.

4.1.6 CESE propune ca, în conformitate cu comunicarea ⁽⁷⁾ corespunzătoare a Comisiei Europene, eforturile întreprinse în privința armonizării politicii penale a UE să fie extinse și la acele comportamente în cazul cărora diferența de practică penalo-juridică (norme, sancțiuni penale, executarea pedepsei, scutirea de pedeapsă) între statele membre este într-atât de mare încât, cu siguranță, sunt afectate drepturile omului și securitatea juridică, ceea ce se și întâmplă, potrivit opiniei CESE, în cazurile de abuz de droguri în prezent ⁽⁸⁾.

4.1.7 CESE pledează pentru ca armonizarea pedepselor minime prevăzute de UE să nu conducă în niciun caz la agravarea pedepselor maxime în anumite state membre. În același timp, atrage atenția asupra faptului că o politică axată pe reducerea ofertei poate fi și semnul neputinței factorului de decizie, prin urmare, trebuie neapărat asigurat echilibrul între necesarele elemente disuasive de natură penală și intervențiile indispensabile în materie de tratamente și ajutor.

4.1.8 În opinia CESE, trebuie elaborate noi strategii de drept penal pentru a face față amenințărilor la adresa societății și sănătății reprezentate de traficul de droguri. În același timp, este necesară concentrarea asupra siguranței persoanelor și a comunității, în locul unei abordări care vizează exclusiv să împiedice traficul de droguri.

4.2 Precursori de droguri

4.2.1 CESE este de acord cu evaluarea situației prezentată în capitolul respectiv al comunicării, precum și cu faptul că măsurile existente și cele planificate de prevenire a deturnării precursorilor de droguri trebuie să asigure controlul eficient al deturnării fără a perturba comerțul legal cu aceste substanțe.

⁽⁶⁾ Prima conferință europeană privind indicatorii referitori la oferta de droguri. O inițiativă comună de a dezvolta opțiuni durabile pentru monitorizarea piețelor de droguri, a criminalității și a activităților de reducere a ofertei, Comisia Europeană, 20-22 octombrie 2010.

⁽⁷⁾ COM(2011) 573 final.

⁽⁸⁾ Într-adevăr, aceleași situații (de exemplu, schimbul de cantități minime între consumatori) atrag după sine, în unele dintre statele membre, sancțiunea de închisoare cu executare între doi și cinci ani, iar în alte state membre, mobilizează instrumente ale politicii naționale/ale autorităților locale în materie de asistență (creare de locuri de muncă, ajutor de locuință și social etc.).

4.2.2 Comitetul este de acord cu faptul că trebuie sporită cooperarea internațională în acest domeniu chiar dacă accesul la informație, calitatea acesteia și nivelurile de cooperare sunt foarte diferite, în primul rând în ceea ce privește cooperarea cu țările terțe afectate.

4.3 Confiscarea și recuperarea bunurilor provenite din activități infracționale

4.3.1 CESE este de acord cu eforturile Comisiei în acest domeniu și consideră că instrumentele juridice prezentate în comunicare sunt proporționale și adecvate pentru abordarea problemei. De aceea regretă că, din diverse motive, acestea nu s-au dovedit eficiente.

4.3.2 Prin urmare, sprijină elaborarea unor acte legislative ale UE mai stricte, respectiv extinderea armonizării legislației statelor membre asupra acestui domeniu.

4.3.3 Propune ca bunurile provenite din confiscări – cel puțin parțial – să fie destinate sprijinirii reducerii consumului de droguri și a consecințelor sociale ale acestui consum, acestea fiind domeniile cele mai eficiente, dar, în același timp, în permanență insuficient finanțate.

4.4 Noi substanțe psihoactive

4.4.1 În principiu, CESE este de acord în acest sens cu constatările din comunicarea Comisiei în ce privește noile substanțe psihoactive. Comitetul consideră că, deși reglementarea generică se ridică la nivelul așteptărilor opiniei publice și ale factorului de decizie în ceea ce privește verificarea rapidă a drogurilor noi, însă, fără o evaluare propriu-zisă a riscurilor unor substanțe, pot fi afectate unele drepturi legitime industriale și farmaceutice. De asemenea, dorește să reaminteze că, în prezent, metoda de evaluare a riscurilor nu reflectă abordarea multidisciplinară și se bazează, în primul rând, pe analize chimice și judiciare.

4.4.2 CESE subliniază că nici în cazul noilor droguri periculoase nu este suficientă abordarea de reglementare, ci aceasta trebuie introdusă în cadrul unei politici de intervenție cuprinzătoare și integrate, a cărei eficiență să fie monitorizată și evaluată în mod continuu, deoarece pot apărea riscuri nedorite (devierea către alte substanțe, infracționalitate, suprapreț pe piață, interzicerea sau controlarea automată a unor posibile substanțe utile, trecerea la consumul clandestin, riscurile adiționale ale pieței negre etc.). CESE reclamă faptul că instrumentele de reglementare propuse nu reflectă aceste aspecte.

4.4.3 CESE consideră important faptul că, odată cu trecerea pe listă a unei substanțe, factorii de decizie trebuie să facă propuneri și în privința intervențiilor medicale și sociale legate de substanța psihoactivă respectivă și, eventual, să caute căi de reglementare alternative fără incriminarea directă a consumatorului. Comitetul subliniază că eliminarea lacunelor în ceea ce privește colectarea datelor, îmbunătățirea interactivității fluxului de informații, formarea de specialiști, informarea corectă

folosind cele mai moderne mijloace și tehnologii, dezvoltarea reglementării și a controlului privind protecția consumatorilor, elaborarea și aplicarea serviciilor de tratare și de ajutor adecvate sunt elemente esențiale ale acestei abordări.

4.4.4 CESE subliniază că reacția legislativă cu privire la substanțele noi maschează în continuare problemele, deseori mult mai grave, legate de substanțele psihoactive „vechi”, neafiate sub control (alcool, nicotină, anumite substanțe halucinogene etc.).

4.5 Reducerea cererii

4.5.1 CESE își exprimă dezamăgirea cu privire la această parte a comunicării Comisiei, care conține, în principiu, doar constatări generale. Propune Comisiei să dezvolte o abordare strategică care să constituie un progres în ce privește asigurarea respectării drepturilor fundamentale la tratament, atât din punct de vedere cantitativ, cât și din punct de vedere calitativ.

4.5.2 În consecință, consideră că este important ca Comisia să nu se concentreze numai pe elaborarea normelor calitative, ci să contribuie și la punerea în aplicare în statele membre a unei politici de finanțare care să reflecte o abordare echilibrată.

4.5.3 Acoperirea, accesibilitatea, disponibilitatea și prețurile abordabile ale unei game largi de servicii, bazate pe dovezi științifice, ar trebui garantate pretutindeni în Europa pentru persoanele afectate de consumul de droguri, în vederea reducerii efectelor negative asupra sănătății (HIV/AIDS, hepatită și supradoze). Printre aceste servicii se numără dezinfectarea, tratamentul în spital, ambulatoriu sau în comunitate, refacerea, reintegrarea, tratamentul de substituție și serviciile de distribuție de ace. Aceste programe ar trebui să fie pe deplin accesibile și în mediul penitenciar, precum și pentru populațiile minoritare și grupurile expuse discriminării.

4.5.4 Comitetul consideră că politicile europene și naționale în materie de droguri ar trebui mai degrabă să acorde întâietate furnizării de servicii sanitare și de tratament persoanelor aflate în nevoie, decât incriminării și sancționării celor care se confruntă cu probleme legate de consumul de droguri.

4.5.5 CESE dorește să semnaleze faptul că UE nu dispune, în prezent, de niciun instrument de avertizare sau de sancționare a statelor membre care deviază de la traseul asigurării unor servicii de tratament cu o eficiență dovedită științific – nici chiar atunci când este în joc viața oamenilor –, și astfel încalcă drepturile omului.

4.5.6 În acest scop, CESE îndeamnă Comisia să inițieze crearea de mecanisme instituționale care să asigure că statele membre pun cu adevărat în aplicare inițiativele politice bazate pe dovezi științifice, precum și că mecanismele de finanțare care ajută la realizarea acestui lucru sunt aplicabile și funcționează în mod echilibrat.

4.6 Cooperarea internațională

4.6.1 CESE este de acord cu dialogul cu țările de producție și de tranzit, respectiv cu politica de sprijin și de asistență tehnică, propunând consolidarea acestora.

4.6.2 CESE consideră că, pe lângă urmărirea unei abordări echilibrate și cuprinzătoare, cu respectarea completă a drepturilor omului, UE trebuie să-și intensifice cooperarea cu țările vecine, cu partenerii strategici, precum și cu țările aflate de-a lungul principalelor rute de trafic de droguri către UE.

4.6.3 Comitetul atribuie o mare importanță rezultatelor obținute de Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie în domeniul monitorizării situației drogurilor, al îmbunătățirii calității și preciziei informațiilor, respectiv al elaborării unor abordări specializate comune, încă de la înființarea sa.

4.6.4 CESE invită Comisia să elaboreze o evaluare a situației în ce privește schimbările sociale provocate de criza economică persistentă și să acorde o atenție deosebită modelului de consum și trafic de droguri.

4.6.5 Deși Comitetul recunoaște importanța și rezultatele celor trei convenții ONU privind stupefiantele⁽⁹⁾, dorește, însă, în același timp să evidențieze faptul că aceste convenții – contrar obiectivelor lor declarate – nu au făcut posibil accesul legal, adecvat și echitabil la droguri în marea majoritate a țărilor din lume, inclusiv în anumite țări din Europa. Pe de altă parte, nu a scăzut nici nivelul producției și al consumului ilegal – din contră, a crescut –, iar sistemul creat nu asigură întotdeauna intervențiile dovedite științific a fi în beneficiul sănătății și bunăstării.

4.6.6 De aceea, Comitetul propune ca, în cazul unui consens cu statele membre și prin luarea în considerare a drepturilor omului și a dovezilor științifice, Uniunea Europeană să se pronunțe în favoarea convențiilor ONU privind drogurile și aplicarea acestora, păstrând totodată o poziție de gardian. Dacă este necesar, UE ar putea se pronunțe asupra actualizării convențiilor.

4.6.7 Comitetul salută și sprijină funcționarea Forumului societății civile în materie de droguri al UE și recomandă ca organele decizionale din cadrul UE să ia în considerare, într-o mai mare măsură, experiența și cunoștințele acestui organism. CESE își manifestă disponibilitatea de a participa la activitatea acestui organism ca observator.

⁽⁹⁾ Convenția unică a Organizației Națiunilor Unite privind stupefiantele încheiată în 1961, modificată prin Protocolul din 1972, Convenția Organizației Națiunilor Unite privind substanțele psihotrope încheiată în 1971, Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope încheiată în 1988.

5. Calea de urmat

5.1 Conform articolului 11 alineatele (3) și (4) din Tratatul de la Lisabona, CESE propune atât Comisiei, cât și statelor membre, să consolideze dialogul social propriu-zis, respectiv implicarea intensă, în spiritul democrației, a comunităților profesionale și, dacă este posibil, și a organizațiilor de utilizatori, în procesul de planificare strategică, pentru realizarea unei evaluări profesionale civile directe a activității de coordonare în cadrul guvernului.

5.2 Comitetul constată necesitatea unei planificări politice bidirecționale. Pe de o parte, printr-o abordare globală, în vederea realizării unei sinergii între abordările armonizate la nivelul UE în cadrul unei coordonări mai solide, iar, pe de altă parte, printr-o abordare locală pentru ca politicile comunitare să nu fie abstracte, ci să fie construite în jurul nevoilor concrete ale comunităților locale, în cooperare cu acestea.

5.3 CESE este ferm convins că pe termen mediu este necesară elaborarea unei politici cuprinzătoare și coordonate

în domeniul dependenței de toate drogurile psihoactive, atât „legale”, cât și „ilegale”. În situația de față, din motive politice și juridice, aceste politici sunt diferențiate în mod artificial, acestea folosind instrumente foarte diferite, care tind să intre în contradicție în loc să se consolideze reciproc. Totodată raporturile extrem de diferite dintre aceste politici și puterea de constrângere a statului pot fi puse în discuție din punctul de vedere al securității juridice și al drepturilor omului.

5.4 Comitetul recomandă Comisiei să analizeze posibilitatea de a se permite accesul la utilizarea controlată a canabisului în scopuri medicale și la întreaga gamă a modalităților de tratament de substituție.

5.5 CESE privește critic gestionarea politică la nivelul UE a cheștiunii alcoolului, care generează probleme sociale mult mai grave și, prin urmare, își menține poziția exprimată în avizele anterioare ⁽¹⁰⁾, prin care solicita Comisiei să acționeze ferm în acest sens.

Bruxelles, 24 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ JO C 175, 27.7.2007, p. 78-84, JO C 318, 23.12.2009, p. 10-14.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (Regulament general privind protecția datelor)

COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD)

(2012/C 229/17)

Raportor general: **dl Jorge PEGADO LIZ**

La 16 februarie 2012, respectiv la 1 martie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (Regulamentul general privind protecția datelor)

COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD).

La 21 februarie 2012, Biroul Comitetului a însărcinat Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European a decis, în cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), să-l numească pe dl PEGADO LIZ raportor general și a adoptat prezentul aviz cu 165 de voturi pentru, 34 de voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută orientarea generală adoptată de Comisie, își afirmă acordul cu privire la alegerea bazei de abilitare propuse și aprobă în principiu obiectivele propunerii, care urmăresc îndeaproape un aviz al Comitetului. Cu privire la statutul juridic al protecției datelor, CESE consideră că prelucrarea și transferul de date în interiorul pieței interne trebuie să respecte dreptul la protecția datelor cu caracter personal în sensul articolului 8 din Carta drepturilor fundamentale și al articolului 16 alineatul (2) din TFUE.

1.2 În ceea ce privește alegerea unui regulament în calitate de cel mai adecvat instrument juridic, având în vedere obiectivele urmărite, părerile rămân împărțite în cadrul CESE, care solicită Comisiei să demonstreze și să justifice mai bine motivele pentru care acest instrument juridic este preferabil unei directive și chiar indispensabil.

1.3 Totuși, Comitetul regretă prea numeroasele excepții și restricții care afectează principiile afirmate ale dreptului la protecția datelor personale.

1.4 În noul context al economiei digitale, Comitetul împărtășește opinia Comisiei conform căreia „persoanele fizice vor beneficia de un control mai bun al datelor lor cu caracter personal” și dorește ca acest drept să se extindă la diferitele utilizări ale acestor date pentru care sunt create profiluri individuale, plecând de la date obținute printr-o mare diversitate de mijloace (legale sau uneori ilegale) și de la prelucrarea datelor obținute.

1.5 În ceea ce privește drepturile fundamentale, armonizarea printr-un regulament în domenii specifice ar trebui totuși să

permită statelor membre să adopte, în dreptul național, dispoziții care lipsesc din respectivul regulament sau care să fie mai favorabile decât cele prevăzute de acesta.

1.6 În plus, Comitetul nu poate accepta toate trimerile aproape sistematice la acte delegate care nu se referă în mod explicit la articolul 290 din TFUE.

1.7 Comitetul salută totuși preocuparea de a crea un cadru instituțional eficace pentru garantarea funcționării efective a dispozițiilor legale, atât la nivelul întreprinderilor (responsabilii cu protecția datelor), cât și la nivelul administrațiilor publice ale statelor membre (autoritățile independente de supraveghere). Totuși, ar fi apreciat alegerea de către Comisie a unei abordări mai conforme cu nevoile reale și aspirațiile cetățenilor și mai sistematizate în funcție de natura anumitor domenii ale activității economice și sociale.

1.8 CESE consideră că se poate aduce textului propus o întreagă serie de îmbunătățiri și precizări și oferă exemple precise cu privire la mai multe articole, exemple care merg în sensul unei mai bune definiri a drepturilor, a consolidării protecției cetățenilor, în general, și a lucrătorilor, în special, a naturii consimțământului, a legalității prelucrării și mai ales a funcțiilor responsabililor cu protecția datelor și a prelucrării datelor în contextul ocupării unui loc de muncă.

1.9 CESE consideră totodată că ar trebui incluse elemente neluate în considerare, în special extinderea domeniului de aplicare, prelucrarea datelor sensibile sau acțiunile colective.

1.10 CESE consideră astfel că motoarele de căutare pe internet care obțin cea mai mare parte a veniturilor din publicitatea orientată mulțumită colectării datelor personale ale vizitatorilor, chiar creării de profiluri ale acestora, ar trebui să intre în mod explicit în domeniul de aplicare a regulamentului. Aceeași măsură ar trebui aplicată și în cazul fermelor de servere care oferă spații de stocare și, în cazul unora, programe (*cloud computing*) care colectează date privind utilizatorii lor în scopuri comerciale.

1.11 Și tot aceeași măsură ar trebui aplicată și în cazul informațiilor personale publicate în rețelele sociale, care ar trebui să permită, pe baza „dreptului de a fi uitat”, modificarea sau ștergerea acestor informații de către persoana în cauză sau suprimarea, la cererea acesteia, a paginii sale personale și a linkurilor care trimit la alte site-uri foarte frecventate pe care aceste informații sunt reproduse sau comentate. În acest scop, ar trebui modificat articolul 9.

1.12 În fine, CESE solicită Comisiei să reanalizeze anumite aspecte ale propunerii pe care le consideră inacceptabile pentru domeniul sensibile precum protecția copiilor, dreptul la opoziție, crearea de profiluri, anumite limitări ale drepturilor, pragul de 250 de angajați pentru numirea unui responsabil cu protecția datelor sau modul în care este reglementat „ghișeu unic”.

2. Introducere

2.1 CESE a fost sesizat pentru a elabora un aviz privind *propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (Regulamentul general privind protecția datelor)* ⁽¹⁾.

2.2 Totuși, trebuie observat că această propunere face parte dintr-un „pachet” care cuprinde și o comunicare introductivă ⁽²⁾, o propunere de directivă ⁽³⁾ și un raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor în temeiul articolului 29 alineatul (2) din Decizia-cadru a Consiliului din 27 noiembrie 2008 ⁽⁴⁾. CESE nu a fost sesizat cu privire la toate propunerile legislative, ci numai cu privire la proiectul de regulament, deși ar fi trebuit să fie sesizat și cu privire la proiectul de directivă.

2.3 Potrivit Comisiei, propunerea pentru care CESE a fost sesizat se află la confluența celor mai importante orientări juridico-politice și politico-economice ale UE.

2.3.1 Pe de o parte, articolul 8 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, precum și articolul 16 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) consacră protecția datelor ca drept fundamental, care trebuie

protejat ca atare. Această abordare se reflectă în comunicările Comisiei Europene privind Programul de la Stockholm și Planul de acțiune de la Stockholm ⁽⁵⁾.

2.3.2 Pe de altă parte, există Agenda digitală pentru Europa și, în sens mai larg, Strategia Europa 2020, care recomandă consolidarea dimensiunii legate de piața unică a protecției datelor și reducerea sarcinilor administrative pentru întreprinderi.

2.4 Intenția Comisiei este de a actualiza și moderniza principiile enunțate în Directiva 95/46/CE consolidată privind protecția datelor, cu scopul de a garanta în viitor drepturile persoanelor referitor la respectarea vieții private în societatea digitală și rețelele sale. Scopul urmărit este consolidarea drepturilor cetățenilor, consolidarea pieței interne a UE, asigurarea unui nivel ridicat de protecție a datelor în toate domeniile (inclusiv cel al cooperării judiciare în materie penală), asigurarea unei bune aplicări a dispozițiilor adoptate în acest sens, facilitarea prelucrării transfrontaliere a datelor și stabilirea normelor universale în materie de protecție a datelor.

3. Observații generale

3.1 În noul context al economiei digitale, Comitetul împărtășește punctul de vedere al Comisiei conform căruia „persoanele fizice vor beneficia de un control mai bun al datelor lor cu caracter personal” și dorește în egală măsură ca acest drept să se extindă la diversele utilizări pentru care sunt stabilite profiluri individuale pornind de la datele obținute printr-un număr mare de mijloace (legale și uneori ilegale) și de la prelucrarea datelor obținute. Comitetul consideră totodată că prelucrarea și transferul datelor în cadrul pieței unice trebuie limitate în virtutea dreptului la protecție prevăzut în articolul 8 din Carta drepturilor fundamentale. Este vorba despre un drept fundamental, consacrat în dreptul instituțional al UE și în dreptul intern al majorității statelor membre.

3.2 Fiecare cetățean sau rezident al UE dispune, prin urmare, de drepturi fundamentale consacrate în Cartă și în tratate; aceste drepturi sunt, de asemenea, recunoscute în dreptul statelor membre, în unele cazuri, la nivel constituțional. Alte drepturi, precum dreptul la imagine și dreptul la protecția vieții private, completează și consolidează dreptul la protecția datelor cu caracter personal. Trebuie să fie posibilă respectarea acestor drepturi, prin solicitarea adresată unui site internet, de a modifica sau a retrage un profil personal sau un sistem de evidență a datelor de pe server și, în cazul neîndeplinirii acestei solicitări, de a obține din partea unui judecător o interdicție în acest sens.

3.3 Stocarea de sisteme de evidență a datelor cu caracter personal este indispensabilă administrației publice ⁽⁶⁾, gestionării personalului întreprinderilor, serviciilor comerciale, asociațiilor și sindicatelor, partidelor politice sau site-urilor de socializare și motoarelor de căutare pe internet, însă, în vederea protecției

⁽¹⁾ COM(2012) 11 final.

⁽²⁾ COM(2012) 9 final.

⁽³⁾ COM(2012) 10 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 12 final.

⁽⁵⁾ Acestea insistă asupra necesității ca Uniunea să se doteze cu un regim complet de protecție a datelor personale care să acopere totalitatea competențelor Uniunii și să vegezeze la aplicarea sistematică a dreptului fundamental la protecția datelor, astfel încât persoanele fizice să aibă dreptul de a exercita un control efectiv asupra propriilor date.

⁽⁶⁾ A se vedea Avizul CESE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public JO C 191, 29.6.2012, p. 129.

vieții private a persoanelor înregistrate legal în sistemele de evidență a datelor, aceste sisteme, care au finalități diferite, nu trebuie să conțină decât date esențiale pentru obiectivele lor specifice și nu trebuie să fie interconectate, grație TIC, fără ca acest lucru să fie necesar și în lipsa unei protecții juridice. Existența unei autorități care să aibă acces nelimitat la toate datele ar constitui un risc pentru libertățile publice și viața privată.

3.4 În cazul sistemelor de evidență a datelor stocate de către persoane de drept privat, aceste persoane trebuie să aibă drept de acces, de rectificare și chiar de retragere din sistem a datelor, atât în ceea ce privește sistemele de evidență a datelor folosite în scopuri de marketing, cât și cele de pe site-urile de socializare.

3.5 Pentru sistemele de evidență a datelor stocate de administrațiile publice sau private, și care respectă obligațiile legale, persoanele trebuie să dispună de un drept de acces, de un drept de rectificare în caz de eroare, precum și de retragere, dacă înregistrarea persoanei a devenit inutilă, de exemplu, în cazul unei amnistii în cazul unui sistem judiciar de evidență a datelor sau în cazul rezilierii unui contract de muncă, odată ce termenul legal de conservare a expirat.

3.6 CESE salută orientarea generală a Comisiei, recunoscând că obiectivele Directivei consolidate 95/46/CE rămân de actualitate, deși, după 17 ani și având în vedere toate schimbările tehnologice și sociale care au avut loc în mediul digital, o revizuire aprofundată este indispensabilă. De exemplu, Directiva 95/46/CE nu aborda anumite aspecte ale schimbului transfrontalier de informații și de date între administrațiile însărcinate cu sancționarea infracțiunilor și cu executarea hotărârilor judecătorești în cadrul cooperării polițienești și judiciare. Această chestiune este abordată în proiectul de directivă inclus în pachetul privind protecția datelor, în legătură cu care Comitetul nu a fost consultat.

3.7 CESE aprobă, în principiu, obiectivele propunerii, care se înscriu în protecția drepturilor fundamentale și care urmăresc îndeaproape avizul Comitetului ⁽⁷⁾, în special în ceea ce privește:

- stabilirea unui set unic de norme privind protecția datelor, valabil în întreaga UE, la un nivel de protecție cât mai ridicat cu putință;
- reafirmarea explicită a libertății de circulație a datelor cu caracter personal în cadrul UE;
- anularea mai multor obligații administrative inutile, ceea ce, în opinia Comisiei, va reprezenta o economie anuală de aproximativ 2,3 miliarde de euro pentru întreprinderi;
- obligația aplicată întreprinderilor și organizațiilor de a notifica autoritățile naționale de supraveghere cu privire la încălcările grave ale dreptului la protecția datelor cu caracter personal, în cel mai scurt timp (dacă este posibil în termen de 24 de ore);

- posibilitatea acordată cetățenilor de a se adresa autorității însărcinate cu protecția datelor în țara acestora, chiar dacă datele lor sunt prelucrate de către o întreprindere din afara teritoriului UE;
- facilitarea accesului persoanelor la propriile date, precum și transferul datelor cu caracter personal de la un furnizor de servicii la altul (dreptul la portabilitatea datelor);
- „dreptul de a fi uitat în mediul online”, pentru a le asigura cetățenilor o gestionare optimă a riscurilor privind protecția datelor online, cu opțiunea de a obține ștergerea datelor lor cu caracter personal, dacă nu există niciun motiv întemeiat care să justifice păstrarea acestora;
- consolidarea, în raport cu situația actuală, a rolului autorităților naționale independente responsabile cu protecția datelor, pentru ca acestea să poată aplica mai bine normele UE și impune într-o mai mare măsură respectarea lor pe teritoriul statului de care aparțin, având în special competența de a impune amenzi societăților care încalcă normele, amenzi care vor putea atinge suma de 1 milion de euro sau 2 % din cifra de afaceri anuală a întreprinderii;
- neutralitatea tehnologică și aplicarea acesteia la toate prelucrările de date, automate sau manuale;
- obligația de a efectua evaluări ale impactului referitoare la protecția datelor.

3.8 CESE salută punerea accentului pe protecția drepturilor fundamentale și își exprimă deplinul acord în legătură cu temeiul juridic propus, utilizat pentru prima oară în legislație. Comitetul subliniază, de asemenea, importanța deosebită a acestei propuneri pentru realizarea pieței unice și efectele sale pozitive în contextul Strategiei Europa 2020. În ceea ce privește alegerea regulamentului, o parte dintre membrii CESE, indiferent de grupul din care fac parte, sunt de acord cu Comisia și consideră că acest instrument juridic este cel mai adecvat pentru a asigura aplicarea uniformă și același nivel ridicat de protecție a datelor în toate statele membre; o altă parte consideră că directiva este instrumentul prin care s-ar putea garanta mai bine respectarea principiului subsidiarității și s-ar putea proteja mai bine datele, în special în statele membre care asigură deja un grad de protecție mai ridicat decât cel definit în propunerea Comisiei. Comitetul recunoaște, de asemenea, că statele membre au păreri împărțite cu privire la acest subiect. CESE îndeamnă Comisia să își fundamenteze mai bine propunerea, explicând într-un mod mai limpede compatibilitatea acesteia cu principiul subsidiarității, precum și motivele pentru care alegerea unui regulament este indispensabilă pentru obiectivele urmărite.

3.8.1 Întrucât este vorba de un regulament, aplicabil fără întârziere și în toate elementele sale în toate statele membre, fără a fi necesară transpunerea sa în legislația națională, CESE atrage atenția Comisiei asupra necesității de a veghea la coerența traducerilor în toate limbile, lucru care nu este valabil în cazul propunerii.

3.9 CESE consideră că, pe de o parte, propunerea ar fi putut merge mai departe sub aspectul protecției oferite de anumite drepturi, care sunt, practic, lipsite de conținut din cauza

⁽⁷⁾ A se vedea Avizul CESE JO C 248, 25.8.2011, p. 123.

nenumeratelor excepții și limitări și că, pe de altă parte, aceasta ar fi putut să asigure un echilibru mai bun între drepturile tuturor celor vizati. Astfel, există riscul de a se genera un dezechilibru între obiectivele dreptului fundamental la protecția datelor și obiectivele pieței unice, în detrimentul celor dintâi. În esență, CESE este de acord cu avizul Autorității Europene pentru Protecția Datelor ⁽⁸⁾.

3.10 CESE ar fi apreciat adoptarea de către Comisie a unei abordări mai conforme cu nevoile reale și cu aspirațiile cetățenilor și mai sistematizate în funcție de natura anumitor domenii ale activității economice și sociale, cum ar fi, de exemplu, comerțul electronic, marketingul direct, relațiile de muncă, autoritățile publice, supravegherea și securitatea, ADN-ul etc., distingând regimul juridic în funcție de aceste aspecte foarte diferite ale prelucrării datelor.

3.11 În ceea ce privește diferitele dispoziții cuprinse în propunere (toate reluate în articolul 86), aspecte foarte importante ale instrumentului juridic și ale funcționării sistemului depind de viitoare acte delegate (26 de delegări de atribuții pe durată nedeterminată). CESE consideră că această situație depășește cu mult limitele stabilite prin articolul 290 din tratat și definite în Comunicarea Comisiei Europene privind punerea în aplicare a articolului 290 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ⁽⁹⁾, ceea ce are un impact asupra securității și certitudinii juridice ale dispozitivului. CESE consideră că un anumit număr de delegări de atribuții ar putea să fie reglementate direct de legislatorul european. Altele ar putea intra în sfera de competență a autorităților naționale de control sau a regrupării acestora la nivel european ⁽¹⁰⁾. Acest lucru ar putea consolida punerea în aplicare a principiilor subsidiarității și securitatea juridică.

3.12 CESE înțelege motivele pentru care Comisia nu abordează, în prezenta propunere, decât drepturile persoanelor fizice, având în vedere natura juridică specifică a propunerii, dar solicită ca datele privind persoanele juridice, mai ales cele care au personalitate juridică, să facă, de asemenea, obiectul atenției Comisiei.

4. Observații speciale

Aspecte pozitive

4.1 Propunerea rămâne conformă cu obiectul și obiectivele Directivei 95/46/CE, în special în ceea ce privește anumite definiții, componenta esențială a principiilor privind calitatea acestor date și legitimitatea prelucrării, prelucrarea categoriilor speciale și anumite drepturi la informare și de acces la date.

4.2 Propunerea este inovatoare în sensul bun în ce privește anumite aspecte fundamentale privind noile definiții, condiții mai precise privind consimțământul, în special în ce privește consimțământul minorilor, și clasarea noilor drepturi, precum drepturile de rectificare și ștergere, în special „dreptul de a fi uitat în mediul online”, conținutul dreptului la opoziție și

crearea de profiluri, precum și obligațiile foarte detaliate ale operatorilor de date și ale persoanelor împuternicite de către operator, securitatea datelor și cadrul general al sancțiunilor, în principal al celor de natură administrativă.

4.3 Comitetul salută, de asemenea, preocuparea exprimată în propunerile de a crea un cadru instituțional eficient pentru a garanta funcționarea efectivă a dispozițiilor legale, atât la nivelul întreprinderilor (responsabilii cu protecția datelor), cât și la nivelul administrațiilor publice ale statelor membre (autoritățile independente de supraveghere), precum și consolidarea cooperării între aceste autorități și cu Comisia (prin înființarea Comitetului european pentru protecția datelor)); atrage însă atenția că statele membre trebuie să respecte competențele responsabililor cu protecția datelor de la nivel național și, în parte, regional.

4.4 În fine, Comitetul consideră ca fiind pozitive încurajarea elaborării codurilor de conduită și rolul certificării și al unor sigilii și mărci în domeniul protecției datelor.

Aspecte care pot fi îmbunătățite

4.5 Articolul 3 – Domeniul de aplicare teritorială

4.5.1 Condițiile de aplicare prevăzute la alineatul (2) sunt prea restrictive; să reamintim cazul întreprinderilor farmaceutice cu sediul în afara Europei și care, pentru teste clinice, doresc să aibă acces la datele clinice ale persoanelor vizate care au reședința în UE.

4.6 Articolul 4 – Definiții

4.6.1 Definiția „consimțământului”, care reprezintă baza a oricărei structuri de protecție a datelor, ar trebui să fie mai clară în toate elementele sale, în special în ceea ce privește „o acțiune pozitivă fără echivoc” (în special în versiunea în limba franceză).

4.6.2 Noțiunea de „transfer de date”, care nu este definită nicăieri, ar trebui să facă obiectul unei definiții la articolul 4.

4.6.3 Noțiunea de „echitabil”, menționată la articolul 5 alineatul (a), trebuie să facă obiectul unei definiții.

4.6.4 Noțiunea de date „care sunt făcute publice în mod manifest” [articolul 9 alineatul (2) litera (e)] trebuie, de asemenea, să facă obiectul unei definiții precise.

4.6.5 Noțiunea de „creare de profiluri”, utilizată în cadrul propunerii, trebuie să facă obiectul unei definiții.

4.7 Articolul 6 – Legalitatea prelucrării

4.7.1 La litera (f), noțiunea de „interese legitime urmărite de operator” – interese care nu sunt deja acoperite de toate alineatele precedente – pare vagă și subiectivă și va trebui să fie mai bine

⁽⁸⁾ Avizul Autorității Europene pentru Protecția Datelor privind pachetul privind protecția datelor din 7 martie 2012.

⁽⁹⁾ COM(2009) 673 final din 9.12.2009.

⁽¹⁰⁾ A se vedea obiecțiile privind respectarea principiului subsidiarității formulate de Senatul Franței.

precizată în text, iar nu să facă obiectul unui act delegat [alineatul (5)], cu atât mai mult cu cât la alineatul (4) nu se menționează litera (f) (propunerea este importantă, de exemplu, pentru serviciile poștale și pentru marketingul direct ⁽¹¹⁾).

4.8 Articolul 7 - Condiții privind consimțământul

4.8.1 La alineatul (3) trebuie precizat că retragerea consimțământului împiedică orice prelucrare ulterioară și că nu compromite legalitatea prelucrării decât începând cu momentul retragerii consimțământului.

4.9 Articolul 14 - Informații pentru persoana vizată

4.9.1 La alineatul (4) litera (b) trebuie stabilit un termen maxim.

4.10 Articolul 31 - Notificarea autorității de supraveghere în cazul încălcării securității datelor cu caracter personal

4.10.1 Notificarea încălcărilor, oricare ar fi acestea, riscă să compromită funcționarea sistemului și, până la urmă, să constituie un obstacol în calea responsabilizării efective a vinovaților.

4.11 Articolul 35 - Desemnarea responsabilului cu protecția datelor

4.11.1 În ceea ce privește responsabilul cu protecția datelor, ar trebui să se clarifice condițiile legate de această funcție, în special protecția împotriva concedierii, care trebuie clar definită și extinsă dincolo de perioada în care persoana în cauză își asumă această funcție; condiții de bază însoțite de cerințe clare privind exercitarea acestei activități; scutirea responsabilului cu protecția datelor de orice responsabilitate în momentul în care acesta din urmă a semnalat nereguli angajatorului sau autorităților naționale de protecție a datelor; dreptul de participare directă a reprezentanților personalului la desemnarea responsabilului cu protecția datelor și dreptul de informare periodică a acestor reprezentanți ⁽¹²⁾ cu privire la problemele întâlnite și la soluționarea acestora. De asemenea, ar trebui clarificată și chestiunea resurselor alocate acestei funcții.

4.12 Articolul 39 - Certificare

4.12.1 Certificarea trebuie să devină una dintre sarcinile Comisiei.

4.13 Articolele 82 și 33 - Prelucrarea datelor în contextul ocupării unui loc de muncă

4.13.1 La articolul 82 lipsește o menționare explicită a evaluării performanței (care nu mai este amintită la articolul 20 privind crearea de profiluri). În plus, nu se precizează dacă această autorizație se aplică, de asemenea, formulării

dispozițiilor privind responsabilul cu protecția datelor. Interdicția „creării de profiluri” în materie de ocupare a forței de muncă ar trebui menționată și în ceea ce privește evaluarea impactului privind protecția datelor (articolul 33).

4.14 Articolele 81, 82, 83 și 84

4.14.1 Formularea „în limitele prevăzute de prezentul regulament” ar trebui să fie înlocuită de formularea „în temeiul prezentului regulament”.

Aspecte care lipsesc și care ar trebui să fie incluse

4.15 Domeniul de aplicare

4.15.1 Întrucât această chestiune este legată de drepturile fundamentale, armonizarea în domenii specifice ar trebui să permită statelor membre să adopte, în dreptul național, dispoziții care lipsesc sau care sunt mai favorabile decât cele prevăzute în regulament, la fel ca în cazul domeniilor menționate la articolele 80-85.

4.15.2 Adresele IP ale persoanelor ar trebui incluse în mod expres în textul regulamentului, în categoria datelor personale care trebuie protejate, și nu numai în considerente.

4.15.3 Motoarele de căutare pe internet care își obțin cea mai mare parte a veniturilor din publicitate și care colectează date personale ale utilizatorilor și le utilizează în scopuri comerciale trebuie incluse în domeniul de aplicare a regulamentului, și nu numai în considerente.

4.15.4 Ar trebui precizat faptul că rețelele de socializare intră în domeniul de aplicare a regulamentului, nu doar atunci când creează profiluri în scopuri comerciale.

4.15.5 Întrucât creează profiluri ale anumitor utilizatori ai rețelei și îi încadrează în sisteme de evidență, controlându-le fiecare mișcare, anumite metode de supraveghere și de filtrare pe internet, care pretind că duc o campanie de combatere a contrafacărilor, trebuie, în lipsa unei autorizații judiciare nominale să intre și ele în domeniul de aplicare a regulamentului.

4.15.6 Ar fi de dorit, de asemenea, ca instituțiile și organele Uniunii să respecte obligațiile prevăzute în acest regulament.

4.16 Articolul 9 - Prelucrarea categoriilor speciale de date cu caracter personal

4.16.1 Cea mai bună modalitate ar fi definirea unor regimuri speciale în funcție de împrejurări, situații și de finalitatea prelucrării datelor. Trebuie introdusă interdicția de a se „crea profiluri” în aceste domenii.

4.16.2 Trebuie introdus principiul nediscriminării în prelucrarea datelor sensibile în scopul realizării de statistici.

4.17 Ar trebui incluse posibilități (neex-ploatate) în domeniile următoare:

— participarea reprezentanților personalului la toate nivelurile în statele membre și în UE la elaborarea de „norme obligatorii pentru întreprinderi”, care ar trebui admise ca o condiție pentru transferul internațional al datelor (articolul 43);

⁽¹¹⁾ Sunt necesare mai multe precizări cu privire la chestiunea desfășurării unor activități de marketing prin trimiterea de scrisori nominale, dat fiind că aplicarea regulamentului în această formă ar duce la interzicerea acestei proceduri, deși aceasta constituie o metodă mai puțin intruzivă și orientată către identificarea unor clienți.

⁽¹²⁾ De exemplu, unui raport periodic de activitate a responsabilului cu protecția datelor ar putea fi transmis reprezentanților personalului sau aleșilor consiliului de administrație sau Consiliului de supraveghere, național și/sau european, acolo unde există.

- informarea și consultarea comitetului european de întreprindere în momentul transferurilor internaționale de date privind angajații, în special către țări terțe;
- informarea și participarea partenerilor sociali europeni și a ONG-urilor europene pentru care activează în domeniile consumatorilor și apărării drepturilor omului la desemnarea membrilor „Comitetului european pentru protecția datelor”, care trebuie să înlocuiască Grupul de lucru pentru protecția persoanelor în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal;
- informarea și participarea acestor parteneri și a ONG-urilor menționate de la nivel național la desemnarea membrilor autorităților naționale pentru protecția datelor, aspect care, de asemenea, nu este prevăzut.

4.18 Articolele 74-77 – Acțiuni colective în materie de sisteme de evidență a datelor ilegale și acțiuni în despăgubiri

4.18.1 Majoritatea încălcărilor drepturilor la protecția datelor au un caracter colectiv: atunci când este săvârșită, aceeași infracțiune nu afectează o singură persoană, ci un grup sau un ansamblu de persoane ale căror date sunt înregistrate în sisteme de evidență a datelor. Acțiunile individuale în justiție tradiționale nu sunt potrivite pentru a reacționa împotriva acestui tip de încălcări. Dacă articolul 76 autorizează orice organism, organizație sau asociație activă în domeniul protecției drepturilor persoanelor vizate să inițieze procedurile menționate la articolele 74 și 75 în numele uneia sau mai multor persoane vizate, nu la fel se întâmplă când se solicită o compensație sau o despăgubire, întrucât, în acest caz, articolul 77 nu prevede această posibilitate decât pentru persoane individuale și nu admite o procedură de reprezentare colectivă sau de acțiune colectivă.

4.18.2 În acest scop, Comitetul amintește că susține de mulți ani, în mai multe avize, necesitatea și urgența dotării UE cu un instrument judiciar armonizat pentru acțiunile colective la nivel european; acest instrument este necesar în multe domenii ale dreptului UE și există în mai multe state membre.

Aspecte inacceptabile

4.19 Articolul 8 - Prelucrarea datelor cu caracter personal ale minorilor

4.19.1 Întrucât „minorul” este definit ca orice persoană cu vârsta sub 18 ani [articolul 4 alineatul (18)], în conformitate cu Convenția de la New York, este inacceptabil ca, la articolul 8 alineatul (1) să li se dea posibilitatea minorilor de 13 ani să „consimtă” la prelucrarea datelor lor personale.

4.19.2 Deși CESE înțelege necesitatea stabilirii unor reguli specifice pentru IMM-uri, este inacceptabil ca Comisia să poată, printr-un act delegat, să scutească pur și simplu IMM-urile de obligația de a respecta drepturile minorilor.

4.20 Articolul 9 – Prelucrarea categoriilor speciale de date cu caracter personal

4.20.1 De asemenea, la articolul 9 alineatul (2) litera (a), nu există niciun motiv să li se permită minorilor să-și dea „

consimțământul” pentru prelucrarea datelor care le privesc naționalitatea, opiniile politice, religia, sănătatea, viața sexuală sau condamnările penale.

4.20.2 Datele pe care persoanele le furnizează în mod voluntar, cum ar fi, de exemplu, pe Facebook, nu ar trebui să fie excluse de la protecție, astfel cum se poate deduce la articolul (9) litera (e), și ar trebui să beneficieze cel puțin de „dreptul de a fi uitat”.

4.21 Articolul 13 - Drepturi referitoare la destinatari

4.21.1 Excepția menționată în partea finală – „cu excepția cazului în care acest lucru se dovedește imposibil sau presupune un efort disproporționat” – nu este nici justificabilă, nici acceptabilă.

4.22 Articolul 14 - Informații pentru persoana vizată

4.22.1 Excepția identică cu cea de la alineatul (5) litera (b) este, de asemenea, inacceptabilă.

4.23 Articolul 19 alineatul (1) - Dreptul la opoziție

4.23.1 Formula vagă utilizată ca excepție – „motivele legitime și imperioase” nu este acceptabilă și golește de conținut dreptul la opoziție.

4.24 Articolul 20 - Măsuri bazate pe crearea de profiluri

4.24.1 Interzicerea creării de profiluri nu trebuie limitată numai la prelucrarea automată ⁽¹³⁾.

4.24.2 La alineatul (2) litera (a), formularea „atunci când au fost invocate măsuri” trebuie înlocuită cu „au fost aplicate măsuri”.

4.25 Articolul 21 – Restricții

4.25.1 Textul de la litera (c) alineatul (1) este într-un totu inacceptabil, întrucât conține formulări vagi și neclare precum: „interes economic sau financiar”, „domeniile monetar, bugetar și fiscal” și chiar și „stabilitatea și integritatea pieței”, această ultimă formulă fiind adăugată la Directiva 95/46.

4.26 Articolele 25, 28 și 35 – Limitarea la 250 de angajați

4.26.1 Pragul de 250 de angajați, care determină aplicabilitatea anumitor dispoziții privind protecția, cum ar fi, de exemplu, desemnarea unui responsabil cu protecția datelor, ar avea drept consecință faptul că doar un procentaj mai mic de 40 % dintre salariați ar beneficia de o astfel de dispoziție. Aplicarea acestei limite în ceea ce privește obligația de documentare ar avea drept rezultat faptul că marea majoritate a salariaților nu ar beneficia, prin urmare, de nicio posibilitate de a supraveghea utilizarea propriilor date cu caracter personal și nu ar mai exista, în consecință, niciun

⁽¹³⁾ A se vedea recomandarea CM/Rec(2010)13 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei, 23.11.2010.

control. Comitetul sugerează să se aibă în vedere posibilitatea de a se stabili un prag mai mic, care să fie egal, de exemplu, cu numărul de lucrători utilizat deja în statele membre pentru constituirea unui organ de reprezentare a intereselor personalului la nivel de întreprindere, a unui comitet al personalului sau a unui comitet de supraveghere. Ar putea fi avută în vedere o altă abordare, bazată pe criterii obiective, care să se bazeze, de exemplu, pe numărul de sisteme de evidență de protecție a datelor prelucrate într-un interval de timp determinat, indiferent de dimensiunea întreprinderii sau a serviciului respectiv.

4.27 Articolul 51 – „Ghișeul unic”

4.27.1 Dacă, pentru a facilita sarcinile întreprinderilor și pentru a eficientiza mecanismele de protecție a datelor, se

introduce principiul „ghișeului unic”, acesta ar putea totuși să determine o deteriorare sensibilă a protecției datelor cetățenilor, în general, și a datelor personale ale lucrătorilor, în special, făcând să devină caducă obligația actuală conform căreia transferurile de date cu caracter personal trebuie să facă obiectul unui acord la nivel de întreprindere și să fie aprobate de o comisie națională de protecție a datelor ⁽¹⁴⁾.

4.27.2 În plus, acest sistem pare să se opună obiectivului privind o gestionare de proximitate și riscă să priveze cetățenii de posibilitatea de a-și vedea solicitarea preluată de autoritatea de supraveghere cea mai apropiată și mai accesibilă.

4.27.3 Așadar, există motive care pledează în favoarea menținerii competenței autorității statului membru de reședință al reclamantului.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ În special autoritățile administrative independente însărcinate să autorizeze și să controleze sistemele nominale de evidență a datelor; din contră, competențele acestora ar trebui extinse în cadrul societății digitale și al rețelelor sociale, datorită valorii pe care o are schimbul profilurilor individuale pentru marketing.

ANEXĂ

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul amendament, care a întrunit cel puțin un sfert din voturile exprimate, a fost respins în cursul dezbaterilor [articolul 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

Se elimină punctele 4.25 și 4.25.1

~~„4.25 Articolele 25, 28 și 35 — Limitarea la 250 de angajați~~

~~4.25.1 Pragul de 250 de angajați, care determină aplicabilitatea anumitor dispoziții privind protecția, cum ar fi, de exemplu, desemnarea unui responsabil cu protecția datelor, ar avea drept consecință faptul că doar un procentaj mai mic de 40 % dintre salariați ar beneficia de o astfel de dispoziție. Aplicarea acestei limite în ceea ce privește obligația de documentare ar avea drept rezultat faptul că marea majoritate a salariaților nu ar beneficia, prin urmare, de nicio posibilitate de a supraveghea utilizarea propriilor date cu caracter personal și nu ar mai exista, în consecință, niciun control. Comitetul sugerează să se aibă în vedere posibilitatea de a se stabili un prag mai mic, care să fie egal, de exemplu, cu numărul de lucrători utilizat deja în statele membre pentru constituirea unui comitet de întreprindere, a unui comitet al personalului sau a unui comitet de supraveghere. Ar putea fi avută în vedere o altă abordare, bazată pe criterii obiective, care să se bazeze, de exemplu, pe numărul de sisteme de evidență de protecție a datelor prelucrate într-un interval de timp determinat, indiferent de dimensiunea întreprinderii sau a serviciului respectiv.”~~

Voturi:

Pentru: 87

Împotrivă: 89

Abțineri: 26

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor – Un cadru de calitate pentru serviciile de interes general în Europa

COM(2011) 900 final

(2012/C 229/18)

Raportor: **dl Jan SIMONS**

La 20 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor – Un cadru de calitate pentru serviciile de interes general în Europa

COM(2011) 900 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 145 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul își exprimă insatisfacția gravă față de titlul comunicării, care este confuz și sugerează un conținut mai amplu decât cel furnizat. Induce în eroare termenul „cadru de calitate”, căruia trebuie să i se acorde aici o altă semnificație decât valorii sociale recunoscute a „calității” din articolul 14 TFUE și din Protocolul nr. 26, la care nu se face deloc referire nici în comunicarea Comisiei în sine, nici în analiza sectorială.

1.2 Comitetul este de acord cu necesitatea publicării acestei note explicative privind serviciile de interes general. În măsura în care comunicarea Comisiei îndeplinește această funcție explicativă, Comitetul este de acord cu acest conținut, sub rezerva observațiilor formulate. De asemenea, în anii din urmă, CESE a atras în repetate rânduri atenția asupra necesității unor servicii de interes general de bună calitate, eficiente și moderne.

1.3 Comitetul consideră drept indispensabilă transpunerea noilor dispoziții de drept primar cu privire la SIG în legislație sectorială secundară și, acolo unde este cazul, transversală.

1.4 Actuala criză economică și financiară scoate și mai limpede în evidență rolul central jucat de serviciile de interes general în asigurarea coeziunii sociale și teritoriale; nu trebuie uitat totodată că posibilitățile sectorului public se află sub presiune ca urmare a deciziilor politice. Comitetul este de acord că se impune luarea unor măsuri adecvate pentru menținerea nivelului de furnizare a serviciilor și pentru îmbunătățirea calității acestora.

1.5 Comitetul apreciază că cadrul instituțional ales (art. 14 din TFUE, Protocolul nr. 26 și art. 36 din Carta drepturilor omului) reprezintă un bun temel pentru analiza din cadrul

comunicării, dar este de părere că aceasta nu reprezintă încă abordarea coerentă și specifică a serviciilor de interes general de care este nevoie.

1.6 Furnizarea serviciilor de interes economic general, încredințarea prestării lor și finanțarea acestora este și rămâne, în opinia Comitetului, o competență a statelor membre, care trebuie reglementată prin legislație sectorială, capabilă să asigure soluții pe măsură; competența legislativă a UE se situează în special în domeniul stabilirii condițiilor-cadru financiare și economice și al controlului în vederea depistării erorilor manifeste.

1.7 Comitetul pledează în favoarea necesității unei analize continue efectuate în cadrul revizuirii legislației sectoriale care conține obligații de serviciu universal, pe baza noilor dispoziții de drept primar, a evoluției necesităților utilizatorilor și a mutațiilor tehnologice și economice, în colaborare cu părțile interesate și cu societatea civilă. Această revizuire ar trebui să aibă loc, în opinia Comitetului, în conformitate cu o abordare în care se acordă atenție atât ocupării forței de muncă, cât și coeziunii sociale și teritoriale, deoarece aceste aspecte au fost, până în prezent, ignorate.

1.8 Protocolul nr. 26 subliniază competențele statelor membre în ceea ce privește furnizarea, punerea în funcțiune și organizarea serviciilor de natură non-economică de interes general. Comitetul consideră că, în consecință, statele membre sunt principalele răspunzătoare pentru evaluările acestora la nivel național, regional și local, Comisiei Europene rămânându-i numai sarcina să disemineze așa-zisele „bune practici” și să controleze aceste servicii în ceea ce privește respectarea principiilor generale ale tratatelor UE.

1.9 Comitetul apreciază faptul că Comisia încearcă să ofere clarificări, prin textul comunicării, cu privire la concepte de bază care se utilizează în dezbaterile cu privire la serviciile de interes general, care îi afectează direct pe clienți și pe utilizatori și deci, în general, pe cetățeni. Din păcate, comunicarea nu este completă la acest capitol. În opinia Comitetului, definiția SIG ar trebui să conțină mai multe elemente decât referința la existența unei piețe. De exemplu, printre elementele care ar putea fi luate în considerare se poate număra procesul de decizie politic cu legitimitate democratică din statele membre. Se recomandă organizarea unei ample consultări și republicarea unei liste explicative de concepte, fără marjă de interpretare în diferitele versiuni lingvistice, pentru a se preîntâmpina interpretările greșite.

1.10 Comitetul este de acord cu furnizarea unei mai mari clarități și securități juridice în ceea ce privește normele UE aplicabile serviciilor economice de interes general. Acest lucru este valabil și în ceea ce privește publicarea „ghidurilor” Comisiei, în special atunci când acestea sunt elaborate în mod corespunzător, cu colaborarea unor experți, și sunt destinate unei mai bune înțelegeri și aplicări a normelor UE pentru serviciile de interes economic general.

1.11 În ceea ce privește garanția permanentă a accesului la servicii esențiale precum serviciile poștale, serviciile bancare elementare, transportul în comun, energia și comunicațiile electronice, în opinia Comitetului ar trebui să existe un drept universal la acces, în special pentru utilizatori vulnerabili cum ar fi persoanele cu handicap sau persoanele care trăiesc sub pragul sărăciei. În orice caz va trebui ca statele membre, în baza normelor de drept în vigoare, să reflecte în mod constant și bine fundamentat - cu o monitorizare din partea Comisiei - între a păstra (sau, respectiv, a prelua) aceste servicii în mâinile statului și a le lăsa (parțial) în voia pieței, cu anumite condiții stricte.

1.12 Comitetul este de părere că trebuie să se acorde mai multă atenție în această comunicare serviciilor de interes general din domeniul social, al sănătății și al pieței forței de muncă. Face, în consecință, apel la Comisie să-și intensifice activitățile în domeniul specificării serviciilor sociale de interes general. Comitetul consideră, ca și Comisia, că este esențial și rolul serviciilor sociale de interes general din UE, în sectoare cum ar fi sănătatea, îngrijirea copiilor, îngrijirea persoanelor în vârstă, asistența persoanelor cu handicap, locuințele sociale și serviciile referitoare la piața forței de muncă.

1.13 Comitetul solicită Comisiei să elaboreze în termen scurt propuneri cu privire la favorizarea inițiativelor de calitate, în special în materie de servicii sociale de interes general, având în vedere că în comunicarea analizată aici nu se acordă aproape nicio atenție acestui aspect și că cererea în domeniu este în creștere, finanțarea acestor servicii fiind totodată din ce în ce mai problematică. De asemenea, Comisia trebuie să continue să lucreze la implementarea Cadrului european de calitate pe bază voluntară pentru serviciile sociale la nivel de stat membru.

2. Introducere

2.1 Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona au fost introduse noi prevederi cu privire la serviciile de interes

general, și anume articolul 14 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și Protocolul nr. 26 cu privire la interpretarea conceptului de „valori comune” din articolul 14 TFUE și cu privire la serviciile de natură non-economică de interes general. Totodată, articolul 36 din Carta drepturilor fundamentale a căpătat aceeași valoare juridică precum tratatele.

2.2 În același timp, criza financiară prelungită evidențiază rolul central al serviciilor de interes general în cadrul asigurării coeziunii sociale și teritoriale și în contextul efectului avut de criză asupra sectorului public. Din cercetări reiese că „serviciile publice”, un concept mai larg decât SIG, consumă peste 26 % din PIB-ul țărilor din UE-27, asigurând un loc de muncă pentru 30 % din forța de muncă europeană.

2.3 Acestea sunt și motivele principale pentru care Comisia a hotărât să elaboreze comunicarea analizată aici.

3. Conținutul documentului Comisiei

3.1 Cadrul de calitate este destinat, din punctul de vedere al Comisiei, să asigure consolidarea dimensiunii sociale a pieței interne de către cadrul legislativ și normativ de la nivelul UE, mai buna luare în considerare a caracterului specific al acestor servicii și furnizarea unui răspuns la provocarea de a ține seama, la prestarea acestor servicii, de valorile recunoscute în protocol, precum calitatea, siguranța și accesibilitatea, egalitatea de tratament, accesul universal și drepturile utilizatorului.

3.2 Comisia constată că, de-a lungul anilor, cererea de servicii de interes general și modul în care sunt furnizate acestea s-a modificat substanțial. Ea arată că, în vreme ce cu un timp în urmă serviciile erau furnizate de autoritățile centrale, acum acestea sunt în mare măsură delegate organelor publice de la niveluri mai joase sau sectorului privat, prin intermediul unei reglementări specifice.

3.3 Tendința menționată la punctul 3.2 este intensificată de procesul de liberalizare, de plasarea unor accente diferite în politica administrativă și de o schimbare în ceea ce privește nevoile și așteptările utilizatorilor. Datorită faptului că multe dintre aceste servicii au un caracter economic, se supun normelor pieței interne și normelor în materie de concurență „în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată.”

3.4 În ciuda faptului că există preocupări cu privire la efectele acestor norme, în special asupra furnizării de servicii sociale, Comisia consideră că normele pot fi aplicate în așa fel încât să se țină seama de anumite nevoi specifice și să se consolideze oferta de servicii, asigurându-se, firește, flexibilitatea necesară.

3.5 Așa-numitul cadru de calitate prezentat de Comisie constă din trei componente de acțiune, care însă nu sunt detaliate de Comisie sub forma unor propuneri concrete.

4. Observații generale

4.1 Comitetul își exprimă insatisfacția gravă față de titlul comunicării, care este confuz și sugerează un conținut mai amplu decât cel furnizat. Induce în eroare termenul „cadru de calitate”, căruia trebuie să i se acorde aici o altă semnificație decât valorii comun recunoscute a „calității” din articolul 14 TFUE și din Protocolul nr. 26, la care nu se face deloc referire în comunicare în acest sens, precum nici din punct de vedere sectorial. Aceleași observații sunt valabile și în ceea ce privește celelalte valori, precum siguranța, accesibilitatea, egalitatea de tratament, favorizarea accesului universal și a drepturilor utilizatorului.

4.2 Foarte gravă este și absența unei analize de impact care să însoțească această comunicare, întrucât se pot aduce multe obiecții la afirmațiile și constatările Comisiei, așa cum sunt acestea formulate la punctul 3.2. Conform Comitetului și experților, a existat întotdeauna o ofertă de astfel de servicii la nivel regional și local.

4.3 Comitetul este de acord cu necesitatea publicării acestei note explicative pentru serviciile de interes general. El a observat deja în avize anterioare ⁽¹⁾ că sunt necesare servicii de interes general eficiente, moderne, accesibile și la un preț rezonabil, acestea reprezentând un pilon al modelului social european și al economiei de piață sociale, precum și că este nevoie să li se acorde acestora atenția necesară, mai ales în prezent, când Europa este afectată de criza economică și financiară.

4.4 În acest context, Comitetul sprijină modul de lucru al Comisiei și o îndeamnă să-și continue eforturile în direcția recunoașterii caracteristicilor specifice ale serviciilor sociale de interes general, de exemplu în cadrul legislației privind ajutoarele de stat și al legislației privind serviciile referitoare la piața forței de muncă.

4.5 Comitetul consideră drept indispensabilă transpunerea noilor dispoziții de drept primar cu privire la SIG în legislație sectorială secundară și, acolo unde este cazul, transversală.

4.6 Comitetul este de părere că trebuie să se acorde mai multă atenție în această comunicare serviciilor sociale și de sănătate de interes general. Face, în consecință, apel la Comisie să-și intensifice activitățile în domeniul specificării serviciilor sociale de interes general. Trebuie observat totodată că pot exista și alte servicii de interes general pe care Comisia nu le numește, ca de exemplu în sectorul cultural, în învățământ, în sistemul de radiodifuziune publică etc. Comitetul consideră, ca și Comisia, că este esențial și rolul serviciilor sociale de interes general din UE în sectoare cum ar fi sănătatea, îngrijirea copiilor, îngrijirea persoanelor în vârstă, asistența persoanelor cu handicap, locuințele sociale și serviciile referitoare la piața forței de muncă.

4.7 Prin introducerea unor noi dispoziții la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, și anume a articolului 14

TFUE și a Protocolului nr. 26 privind serviciile de interes general, precum și a articolului 36 din Carta drepturilor fundamentale, care a căpătat aceeași valoare juridică precum Tratatul, s-a creat posibilitatea ca Comisia să adune într-un singur pachet toate inițiativele pe care le-a elaborat cu privire la serviciile de interes general. Comitetul apreciază că este un demers lăudabil, însă trebuie să observe că prezenta comunicare încă nu conține abordarea coerentă și specifică a serviciilor de interes general și a accesului la acestea de care este nevoie. De aceea, solicită Comisiei să vină cu propuneri concrete.

4.8 Prin articolul 14 TFUE, UE a primit competența legislativă în domeniul serviciilor de interes economic general și posibilitatea ca, hotărând prin regulamente, să stabilească principiile și să prevadă condițiile, în special economice și financiare, care să le permită serviciilor respectivă îndeplinirea misiunilor lor. Din textul articolului reiese clar, în opinia Comitetului, că nu se vorbește aici despre condițiile serviciului în sine (pe care le stabilesc autoritățile naționale), ci despre condițiile-cadru și sectoriale în domeniile de competență ale UE (în acest context „autoritățile naționale” înseamnă autoritățile centrale, regionale și locale).

4.9 Acest articol arată clar și că furnizarea acestui tip de servicii, încredințarea prestării lor și finanțarea lor sunt și rămân în competența autorităților statelor membre. Comitetul a susținut și în trecut întotdeauna acest punct de vedere. Comisia ar trebui să acumuleze mai multe cunoștințe cu privire la organizarea acestor servicii la nivel național pentru a putea estima în mod corespunzător în ce mod se pot aplica normele UE.

4.10 Comisia afirmă că dorește să supună necesitatea revizuirii legislației sectoriale în vigoare care cuprinde obligații de serviciu universal unei analize continue. Comitetul dorește să precizeze în acest context că este necesar ca această analiză regulată să aibă loc în colaborare cu părțile interesate și cu societatea civilă, pe baza noilor dispoziții de drept primar, a evoluției necesităților utilizatorilor și a mutațiilor tehnologice și economice. Acest lucru se aplică mai ales în cazul identificării necesităților în materie de noi obligații de servicii universale în alte sectoare. Opinia Comitetului asupra acestui subiect a fost deja exprimată într-un aviz anterior ⁽²⁾.

4.11 Protocolul nr. 26 stabilește, în articolul 1, principiile care se aplică serviciilor de interes economic general și în articolul 2 competențele statelor membre în ceea ce privește furnizarea, punerea în funcțiune și organizarea serviciilor de natură non-economică de interes general. Comitetul consideră că, în consecință, statele membre sunt principalele răspunzătoare pentru evaluările serviciilor menționate în articolul 2 la nivel național, regional și local, Comisiei Europene rămânându-i numai sarcina, în cadrul controlului pentru depistarea erorilor manifeste, să controleze aceste servicii în ceea ce privește respectarea principiilor generale ale tratatelor UE.

⁽¹⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 77-80; JO C 128, 18.5.2010, p. 65-68; JO C 162, 25.6.2008, p. 42-45; JO C 309, 16.12.2006, p. 135-141.

⁽²⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 77-80

4.12 Comitetul apreciază efortul Comisiei de a oferi clarificări cu privire la diverse concepte folosite în debaterile cu privire la serviciile de interes general. Din păcate, comunicarea nu este completă și este parțial incorectă la acest capitol. Printre altele, lipsește de exemplu o explicație cu privire la semnificația și poziția în cadrul ansamblului a conceptului „servicii esențiale” și se pune întrebarea dacă termenul „de nelipsit” (pagina 3, a doua liniuță) trebuie considerat sinonim cu „esențial” (*). În plus, enumerarea obligațiilor specifice de serviciu universal nu este completă. În comunicarea Comisiei însăși există un exemplu al acestei confuzii: titlul și prima propoziție ale componentei 2 vorbesc despre „servicii esențiale”, dar în tot textul următor al acestui capitol se vorbește despre „obligațiile de serviciu universal”. Comisia nu trebuie să se dea în lături de la a cere asistența unor experți înveterați în domeniu pentru a formula univoc conceptele de bază folosite în contextul SIG.

4.13 De asemenea, s-au raportat diferențe între versiunile lingvistice care creează o marjă de interpretare, și aceasta nu numai în ceea ce privește conceptele de bază. Astfel se pune întrebarea dacă se înțelege de fiecare dată altceva în cazul utilizării în paralel a unor concepte ca „acces universal” și „serviciu universal” sau „servicii publice”, „obligație de serviciu public” și respectiv „sarcină de serviciu public”. Caracteristic pentru confuzie este faptul că, în chenarul cu concepte de bază, Comisia afirmă că nu va mai folosi în restul comunicării termenul de „serviciu public”, în timp ce în al patrulea aliniat care urmează chenarului scrie „[...] care permit serviciilor publice specifice să își îndeplinească misiunile”.

4.14 Se recomandă prin urmare organizarea unei ample consultări și republicarea unei liste explicative de concepte, pentru a se preîntâmpina interpretările greșite. În acest sens va trebui să se țină seama și de diferențele dintre sistemele sociale ale statelor membre.

5. Observații specifice

5.1 În opinia Comitetului, abordarea sub forma a trei componente de acțiune folosită de Comisie la redactarea acestei comunicări, așa cum s-a arătat la punctul 3.5, oferă un bun cadru pentru o detaliere ulterioară.

5.2 Prima componentă o constituie furnizarea unei mai mari clarități și securități juridice în ceea ce privește normele UE aplicabile serviciilor economice de interes general. Comitetul consideră că acest lucru este pozitiv, având în vedere că a pledat în acest sens vreme de câțiva ani. Din păcate, observă totodată că principiul nu este detaliat prin noi propuneri concrete.

5.3 În ceea ce privește revizuirea normelor privind ajutoarele de stat destinate serviciilor de interes general, Comisia a aprobat sau a propus deja următoarele modificări:

5.3.1 o nouă comunicare care să trateze în mai mare detaliu problemele de interpretare apărute la nivel național, regional și local.

5.3.2 extinderea numărului de servicii sociale exceptate de la notificarea *ex ante* și de la procesul de evaluare de către Comisie, cu condiția îndeplinirii câtorva condiții. Pe lângă spitale și locuințe sociale, această listă cuprinde în prezent servicii de interes economic general cu ajutorul cărora se răspund unor necesități sociale în ceea ce privește asistența medicală și îngrijirea pe termen lung, îngrijirea copiilor, accesul pe piața muncii și reintegrarea în cadrul acesteia, precum și îngrijirea și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile.

5.3.3 un control mai atent și mai bine definit al măsurilor ample de ajutor care pot avea un impact semnificativ asupra funcționării pieței interne.

5.3.4 O propunere de instituire a unei noi reguli *de minimis* destinată în mod special serviciilor de interes economic general, care va exclude existența unui ajutor și, prin urmare, necesitatea exercitării controlului de către Comisie în cazul sumelor care reprezintă ajutoare în valoare de până la 500 000 EUR pe durata unei perioade de trei ani. Pentru anumite sectoare, printre care Comisia menționează transporturile și radiodifuziunea publică, normele sectoriale speciale continuă să se aplice.

5.4 Următoarele aspecte sunt relevante în ceea ce privește propunerile Comisiei în vederea reformării normelor în materie de achiziții publice și concesiuni, în scopul îmbunătățirii calității în furnizarea serviciilor de interes economic general:

5.4.1 Se va introduce un regim specific - mai puțin restrictiv - pentru serviciile sociale și de sănătate, care va lua în considerare rolul și caracteristicile lor specifice. Serviciile respective vor beneficia de praguri superioare și vor trebui să respecte doar obligațiile în materie de transparență și de tratament egal. Se promovează utilizarea criteriului „ofertei celei mai avantajoase din punct de vedere economic” (conform Comisiei Europene, noțiunea de „oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic” cuprinde și aspectele sociale și de mediu).

5.4.2 Va exista o mai mare securitate juridică referitoare la modul în care normele UE privind achizițiile publice se aplică în cazul relațiilor dintre autoritățile publice. La acest punct se face referire la avizul recent al Comitetului privind achizițiile publice și contractele de concesiune.

5.5 Comitetul este foarte mulțumit de publicarea „ghidurilor” Comisiei, în special atunci când acestea sunt elaborate cu colaborarea unor experți și sunt destinate unei mai bune înțelegeri și aplicări a normelor UE pentru serviciile de interes economic general.

5.6 Cea de-a doua componentă privește asigurarea accesului continuu la servicii esențiale; Comisia încearcă să păstreze echilibrul între, pe de o parte, acceptarea necesității de a spori concurența și, pe de altă parte, accesul fiecărui cetățean la servicii esențiale accesibile și de înaltă calitate, așa cum se specifică și în Cartea albă din 2004 pe această temă.

(*) Nota traducătorului: observația se aplică versiunii în limba olandeză, în versiunea română nu apare decât termenul „esențial”.

5.7 În acest context, Comisia menționează ca exemple de servicii esențiale serviciile poștale, serviciile bancare de bază, transportul în comun (de persoane), energia și comunicațiile electronice. Făcând referire la punctul 4.6, Comitetul pornește de la premisa că această enumerare nu se dorește a fi una limitativă. Comitetul consideră și el că exemplele prezentate reprezintă servicii esențiale, care trebuie să fie accesibile și cu privire la care trebuie să existe un drept universal de acces, mai cu seamă pentru persoanele care necesită protecție și sprijin, precum persoanele cu handicap și persoanele afectate de sărăcie sau excluziune socială. În cazul unui conflict cu normele în materie de concurență, va prevala interesul comun.

5.8 Cea de-a treia componentă privește promovarea inițiativelor de calitate, în special în domeniul serviciilor sociale de interes general; cererea pentru aceste servicii crește în societate, în vreme ce finanțarea lor este din ce în ce mai problematică, pe de o parte din pricina crizei financiare și economice, pe de altă parte din pricina procesului de îmbătrânire a societății.

5.9 În această privință, Comitetul amintește în primul rând că așteaptă în continuare o comunicare a Comisiei cu privire la serviciile de asistență medicală, pe care promisesse să le trateze împreună cu serviciile sociale de interes general.

5.10 Ca exemple în cadrul acestei componente, Comitetul evidențiază patru inițiative. Comitetul observă că trei din cele patru inițiative menționate se leagă de inițiative demarate în trecut. Sprijinul pentru proiecte transnaționale avut în vedere în cadrul programului PROGRESS nu trebuie, prin urmare, să privească exclusiv punerea în aplicare a cadrelor de calitate pe bază voluntară, ci și încorporarea rezultatelor proiectelor.

5.11 Comitetul salută accentul pus de Comisie pe faptul că atribuirea contractelor de achiziții publice trebuie să aibă loc „la costurile cele mai mici pentru comunitate” și contractele nu trebuie atribuite în mod necesar celei mai mici oferte. Acest aspect este de o importanță deosebită pentru o combinație optimă a politicii sociale și a serviciilor privind piața forței de muncă, care au o influență puternică una asupra celeilalte. Aspectele sociale ale achizițiilor publice trebuie consolidate la nivelul societății în ansamblu.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind instituirea unui instrument în materie de securitate nucleară

COM(2011) 841 final

(2012/C 229/19)

Raportor: **dl Richard ADAMS**

La 7 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 203 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului privind instituirea unui instrument pentru cooperarea în materie de securitate nucleară

COM(2011) 841 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 mai 2012

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 146 de voturi pentru, 5 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul salută propunerea de regulament și susține în mod condiționat aplicarea pe scară mai largă în țările terțe a cunoștințelor și experienței UE în domeniul securității nucleare.

1.2 Comitetul ia notă de faptul că supravegherea considerabilei valori de referință financiare, care este de 631 milioane EUR pentru perioada 2014-2020, îi revine Direcției Generale Dezvoltare și Cooperare – EuropeAid și va fi reglementată de norme și proceduri comune tuturor politicilor în domeniul ajutorului și dezvoltării. Comitetul se așteaptă ca acest lucru să determine sporirea responsabilității, transparenței și coerenței cu alte programe de ajutor.

1.3 Comitetul ia notă de faptul că, începând cu 2016, va primi o dată la doi ani un raport din partea Comisiei privind punerea în aplicare, rezultatele, principalele consecințe și impactul acestui program asupra asistenței financiare externe a Uniunii și așteaptă cu nerăbdare să fie implicat pe deplin în acest proces de examinare și revizuire. Planificarea din timp a revizuirilor intermediare ale programelor ar urma să maximizeze capacitatea acestora de a produce rezultate și să se facă în colaborare cu programele geografice/delegațiile UE în țările partenere.

1.4 Se observă că, în general, opiniile societății civile europene în ce privește dezvoltarea energiei nucleare diferă considerabil de la un stat membru la altul, iar recunoașterea acestui fapt ar trebui să fie mai evidentă în anumite aspecte ale regulamentului.

1.5 Ar trebui mai ales să li se explice cetățenilor europeni, în calitate de contribuabili, că majoritatea cheltuielilor programului vor fi direcționate către decontaminare, doar o mică parte fiind destinată programelor de consultanță în materie de securitate în economiile emergente, acolo unde poate fi asigurată stabilitatea în plan politic și civic.

1.6 În vederea acordării de asistență țărilor emergente, Comisia ar trebui să propună încheierea unei convenții internaționale între puținele state în măsură să ofere consiliere în acest domeniu, care să privească criteriile și condițiile legate de desfășurarea acestei activități de consiliere. În cadrul Instrumentului pentru cooperare în materie de securitate nucleară (ICSN) ar trebui definite criterii clare, independent de încheierea unei asemenea convenții, care să permită stabilirea faptului că o țară emergentă:

- îndeplinește criterii minime de stabilitate la nivel național și internațional;
- este capabilă și pregătită pentru a garanta instituirea structurilor administrative, științifice și tehnice necesare pentru a avea acces la opțiunea nucleară;
- poate pune la dispoziție în mod sustenabil resursele financiare, tehnice și industriale necesare pentru a asigura un nivel ridicat de competență de reglementare, furnizând toate mijloacele pentru exploatarea în condiții de siguranță și pentru a asigura un program pe termen lung de gestionare în condiții de siguranță a deșeurilor.

1.7 Aceste criterii nu trebuie incluse în anexa la regulament, ci în corpul principal al textului, întrucât ele conțin principiile generale legate de securitatea internațională în materie nucleară, de siguranța relațiilor internaționale și de securitatea internațională la cel mai ridicat nivel.

1.8 Proiectele de asistență ar trebui să fie puse în aplicare într-o țară emergentă numai dacă aceasta a semnat Tratatul de neproliferare nucleară și protocoalele la acesta, Convenția privind securitatea nucleară și Convenția comună privind gestionarea în condiții de siguranță a deșeurilor radioactive.

1.9 Resursele pentru achiziția de echipamente tehnice trebuie puse la dispoziție doar în condiții excepționale, care au legătură cu asigurarea securității. Comisia trebuie să elaboreze criterii, urmând să fie prezentate rapoarte referitoare la îndeplinirea acestora. Operatorilor nu trebuie să li se acorde asistență.

1.10 În vederea sporirii transparenței, se recomandă să se facă publice studiile de caz din programul actual și să se îmbunătățească prezentarea site-ului internet al EuropeAid și interconexiunile de pe acesta.

1.11 Programul ICSN ar trebui să încurajeze și să evalueze posibilitatea de adoptare, în legislația internă a fiecărei țări în care este aplicat, a unor instrumente obligatorii, în cazul în care acestea ar pune în aplicare sau consolida tratatele, convențiile și acordurile Agenției Internaționale a Energiei Atomice (AIEA).

1.12 Recomandăm în special introducerea unui sprijin pentru organizațiile societății civile independente din statele beneficiare care doresc să îmbunătățească, prin acțiuni specifice, responsabilitatea și transparența culturii în materie de securitate nucleară sau din vecinătatea acestor state.

2. Introducere

2.1 Din când în când, unele probleme de securitate și siguranță în materie nucleară din afara UE sunt supuse brusc atenției publice, astfel cum a fost cazul în special cu accidentele de la Three Mile Island, în 1979, de la Cernobil, în 1986, și de la Fukushima, în 2011. Astfel de accidente au impact global și evidențiază consecințele catastrofale care decurg din proiectarea defectuoasă, o cultură deficientă în materie de securitate, precum și o siguranță funcțională și un cadru de reglementare inadecvate.

2.2 În 2010, 441 de reactoare nucleare comerciale funcționau în 30 de țări din lumea întreagă, dintre care multe erau construite în anii '70 și '80, având o durată medie de viață de circa 35 de ani. De asemenea, 56 de țări exploatează aproximativ 250 de reactoare de cercetare în scopuri civile. Peste 60 de alte reactoare nucleare sunt în construcție, în vreme ce peste 150 de astfel de reactoare se află în fază de proiect. Noi reactoare vor fi construite în principal în China, India și Rusia, dar poate că și în Asia de Sud-Est, America de Sud și Orientul Mijlociu. Cererea de energie electrică crește inevitabil, iar unele state ar putea încerca inclusiv să își crească exporturile de energie electrică de origine nucleară.

2.3 Indiferent dacă o „renaștere nucleară” se produce sau nu, atâta timp cât există centrale nucleare în funcțiune, vor exista întotdeauna probleme în materie de securitate nucleară, care pot avea un impact global. Prin urmare, UE consideră că aspectele ce țin de securitatea internațională în materie nucleară reprezintă un domeniu legitim de preocupare, în special deoarece, de la încheierea Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, în 1957, Uniunea și-a dezvoltat cunoștințele în materie de cercetare, tehnică, exploatare și reglementare în acest domeniu. Posedând o treime din capacitatea nucleară existentă la nivel mondial și cea mai amplă experiență în domeniul diferitelor regimuri de reglementare și de securitate,

Europa deține o bază de cunoștințe considerabilă în acest domeniu. Catastrofa de la Cernobil a încurajat adoptarea unei abordări dinamice și active a cooperării și difuzării de informații în materie de securitate nucleară, deoarece a exemplificat în mod tragic anumite potențiale neajunsuri ale regimurilor de securitate din țările terțe.

2.4 Începând cu 1991, în cadrul programului TACIS al UE (Programul de asistență tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente) țărilor terțe li s-a pus la dispoziție un sprijin considerabil în domeniul securității nucleare. Acest sprijin a fost direcționat către controale de securitate, asistența tehnică in situ pentru centralele nucleare și, în anumite cazuri, furnizarea de echipament, pentru a îmbunătăți controlul funcționării instalațiilor, activități de autorizare și de reglementare și gestionarea deșeurilor. S-au adus, de asemenea, contribuții la inițiative internaționale mai ample, în special la acțiuni desfășurate la Cernobil, iar circa 1,3 miliarde EUR au fost alocate pentru asistența în materie de securitate nucleară, mai ales în Rusia și Ucraina și, într-o măsură mult mai mică, în Armenia și Kazahstan.

2.5 Începând cu 2007, Instrumentul pentru cooperare în materie nucleară⁽¹⁾, destinat în mod expres promovării și dezvoltării securității în materie nucleară, a venit în continuarea TACIS și nu s-a mai limitat la statele create în urma divizării Uniunii Sovietice. ICSN are un buget de 524 milioane EUR pentru perioada 2007-2013 și finanțează măsuri de îmbunătățire a securității nucleare, a transportului, tratării și depozitării în condiții de siguranță a deșeurilor radioactive, reabilitarea fostelor situri nucleare și protecția împotriva radiațiilor ionizante emenate de materialele radioactive, pregătirea pentru situații de urgență și promovarea cooperării internaționale în domeniul securității nucleare.

2.6 Uniunea Europeană colaborează îndeaproape cu AIEA, asigurând deseori finanțare pentru punerea în aplicare a unor programe recomandate, care ar rămâne altfel fără finanțare.

2.7 Intenția anumitor țări terțe de a-și construi o capacitate nucleară generează o nouă provocare. Unele dintre aceste țări emergente nu au întotdeauna structuri politice stabile și nu sunt caracterizate de separarea puterilor, control democratic, structuri administrative experimentate și cunoștințe în materie de gestionare a tehnologiilor de mare risc. Asistența UE ar putea genera noi riscuri în materie de securitate nucleară, întrucât încurajează în mod indirect astfel de țări să-și dezvolte o tehnologie nucleară, acordându-le programelor lor nucleare o spoială de credibilitate.

2.8 Pe lângă aceasta și fără a ține seama de vreo intenție a țărilor terțe de a-și construi o capacitate nucleară, CESE este conștient de faptul că utilizarea în scopuri civile a energiei nucleare este legată de producția de plutoniu sau de alte materiale radioactive și de dezvoltarea unui *know-how* tehnic care ar putea genera amenințări de natură nucleară la nivel internațional și ar putea duce la escaladarea tensiunilor internaționale. Aceste riscuri ar putea fi mai mari în țările terțe aflate în instabilitate.

⁽¹⁾ JO L 81, 22.3.2007, p. 1.

3. Sinteza regulamentului propus

3.1 În forma actuală, regulamentul propus, care reprezintă o reformulare a Regulamentului din 2007 privind Instrumentul de cooperare pentru securitate nucleară asigură, printre altele, o revizuire a acoperirii geografice, astfel încât să includă toate țările terțe din lume, și indică prioritățile și criteriile în materie de cooperare. Responsabilitatea pentru punerea în aplicare a măsurilor îi revine DG Dezvoltare și Cooperare (DEVCO) – EuropeAid, în cooperare cu DG Acțiune Externă, DG Energie și Centrul comun de cercetare. Regulamentul va face în special obiectul *Normelor și procedurilor comune pentru punerea în aplicare a instrumentelor Uniunii Europene în domeniul acțiunii externe* [COM(2011) 842 final]. El prevede și o abordare simplificată de implementare a Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare (ICD), a Instrumentului european pentru democrație și drepturile omului (IEDDO), a Instrumentului european de vecinătate (IEV), a Instrumentului de stabilitate (IdS), a Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA) și a Instrumentului de parteneriat (IP).

3.2 Regulamentul susține promovarea unui nivel ridicat de securitate nucleară și de radioprotecție, precum și aplicarea unor sisteme de garanții eficiente și eficace pentru materialul nuclear în țările terțe. Printr-o abordare cuprinzătoare, el acoperă activitățile de extragere a combustibililor, de construcție, de exploatare, de dezafectare și de depozitare a deșeurilor. În opinia Comisiei, criteriile de evaluare a progreselor vor consta dintr-o „evaluare inter pares” efectuată de AIEA, stadiul în care se află elaborarea strategiilor privind combustibilul uzat, deșeurile nucleare și dezafectarea, a cadrului legislativ și de reglementare aferent și punerea în aplicare a proiectelor, precum și numărul și importanța problemelor identificate în rapoartele relevante ale AIEA privind garanțiile nucleare.

3.3 Regulamentul urmărește să asigure coerența cu obiectivele politice ale UE și cu alte măsuri de dezvoltare ale țărilor terțe prin elaborarea unor documente de strategie, urmate de elaborarea unor programe indicative multianuale care acoperă o perioadă inițială de patru ani, urmată de o perioadă ulterioară de trei ani.

3.4 Într-o anexă sunt definite măsurile specifice sprijinite și criteriile aplicabile cooperării, inclusiv prioritățile, în cadrul cărora bugetul de 631 milioane EUR va fi cheltuit în decursul a șapte ani.

4. Observații generale

4.1 Comitetul ia notă de procesul de elaborare, în cursul ultimelor două decenii, a unor programe de asistență și cooperare în materie de securitate nucleară. Propunerea de regulament duce mai departe această tendință și încearcă să clarifice faptul că obiectivul central este securitatea, și nu promovarea energiei nucleare [COM(2011) 841 final; anexă – Criterii – ultimul punct]. Comitetul înțelege că scopul programului nu este de a încuraja țările emergente să implementeze tehnologia nucleară. În acest scop, ar trebui să fie evidențiată prezentarea mai amănunțită cheltuielilor defalcate din cadrul programului ICSN anterior și din cadrul programului ICSN care face

obiectul regulamentului propus. În scopul calmării anumitor îngrijorări, ar fi util să se clarifice faptul că cea mai mare parte a cheltuielilor programului va fi orientată către reabilitare, iar o mică parte a cheltuielilor - către programe de consiliere în materie de securitate în economiile emergente.

4.2 În acest fel s-ar recunoaște, de asemenea, că este posibil ca, în etapele anterioare ale programului, să nu fi fost pe deplin clarificat sau explicat motivul principal de securitate care a stat la baza anumitor măsuri operaționale, indispensabile și ele pentru funcționarea prelungită și în condiții de siguranță a centralelor nucleare. Deși exploatarea energiei nucleare rămâne o chestiune asupra căreia opinia publică europeană este divizată, încurajarea celor mai ridicate standarde de securitate se bucură de un sprijin universal.

4.3 Comitetul consideră că nu a fost epuizat subiectul referitor la posibilitatea ca implicarea UE prin intermediul ICSN să ofere în mod tacit sprijin și încurajare pentru un program nuclear în curs de elaborare, în special în economiile emergente, aflate în instabilitate. Comitetul înțelege că finanțarea specifică a proiectelor în cadrul ICSN se va face numai în condiții stricte; cu toate acestea, Comitetul ar sprijini în mod absolut necondiționat un dialog și o dezbatere inițiale pe probleme de energie nucleară cu orice țară terță.

4.4 UE trebuie să-și propună să nu contribuie la dezvoltarea într-o țară terță a unei capacități nucleare care ar putea genera noi riscuri la adresa securității nucleare ori amenințări nucleare care ar putea influența securitatea pe plan internațional. La punctul 1.6 au fost propuse câteva criterii de acordare a asistenței. Prin aplicarea celor mai ridicate standarde în materie de securitate în interiorul său, UE urmărește să pretindă poziția fruntașă în ce privește utilizarea energiei nucleare în scopuri civile în cele mai bune condiții de securitate și siguranță din lumea întreagă.

4.5 Este considerată valoroasă și servește interesului public al UE și contribuția programului ICSN în țările care au baze industriale, științifice și de cercetare mai limitate, care dețin sau intenționează să participe la programe de generare a energiei nucleare în scopuri comerciale și îndeplinesc criteriile minime de stabilitate. În cooperare cu AIEA, este foarte posibil ca sprijinul acordat bunelor practici să fi consolidat, cu resurse mai limitate, regimurile tehnice și de reglementare din țările terțe. Cu toate acestea, poate fi dificil de conceput clar modul în care programele ICSN actuale și viitoare vor determina obținerea acestor avantaje.

4.6 Prin urmare, se recomandă Comisiei să ia și alte măsuri pentru a clarifica rolul extrem de important pe care îl joacă securitatea în cadrul viitorului program ICSN. Acest lucru ar putea implica publicarea unor studii de caz accesibile din programul actual, îmbunătățirea prezentării și a interconexiunilor de pe site-ul internet EuropeAid și, în general,

încercarea de obținere a unei vizibilități sporite pentru acest program important. O astfel de abordare ar îmbunătăți și transparența și ar încuraja responsabilitatea. Deoarece regulamentul se pronunță în favoarea unui nivel ridicat de siguranță nucleară, se propune prezentarea de exemple elocvente de standarde în acest domeniu, cum ar fi declarația privitoare la obiectivele de siguranță ale noilor centrale nucleare a Asociației Autorităților de Reglementare în Domeniul Nuclear din Europa de Vest (*Western European Nuclear Regulators Association – WENRA*).

5. Observații specifice

5.1 Ar trebui să se țină seama de faptul că, spre deosebire de impresia care s-ar putea desprinde din regulamentul propus, directivele europene privind securitatea nucleară nu cuprind standarde tehnice de securitate și, în mod similar, obligațiile impuse de cadrul de reglementare cuprind numai cerințe generale, în conformitate cu Convenția privind securitatea nucleară.

5.2 În propunere se afirmă, de asemenea, că în cadrul UE există o evaluare cuprinzătoare a securității. Cu toate acestea, „testele de rezistență” în curs de desfășurare sunt doar o evaluare suplimentară a securității, nefiind bazate pe criterii de securitate care să încerce să răspundă la întrebarea „Ce se întâmplă atunci când sistemele de siguranță nu funcționează?”. Este de asemenea recunoscut faptul că această procedură este limitată, din motive ce țin de termenele extrem de strânse care sunt impuse efectuării ei. În ciuda acestor limitări, punctele forte ale abordării securității nucleare de către UE se bazează pe intenția de a desfășura „teste de rezistență” ca un prim pas către dezvoltarea și îmbunătățirea unei culturi a securității și pentru atingerea celor mai înalte standarde de siguranță nucleară. Concluziile intermediare, desprinse din „testele de rezistență” actuale aplicate centralelor nucleare europene arată că vor trebui întreprinse alte modificări, îmbunătățiri și vor trebui adoptate măsuri normative care ar trebui să se reflecte urgent în punerea în aplicare și în activitatea de consiliere din cadrul programului ICSN.

5.3 Ar trebui să se ia în considerare faptul că instituțiile UE au o experiență foarte limitată în domeniul nuclear, iar proiectele din cadrul ICSN sunt realizate în cea mai mare parte de către organizații ale statelor membre. Comisia poate fi în măsură să ofere valoroase analize critice și o reflecție asupra diversității a standardelor și practicilor europene, dar ar trebui de asemenea să vizeze dobândirea de capacități interne și de competențe independente.

5.4 Propunerea privind ICSN afirmă că obiectivul ICSN este de a elimina riscurile nucleare, dar trebuie menționat că, din punct de vedere tehnic, așa cum este cazul cu eliminarea riscurilor în orice proces industrial complex, acest obiectiv nu poate fi garantat, mai ales sub aspectul prevenirii unui accident nuclear catastrofal. Trebuie lămurit faptul că obiectivul este prevenirea incidentelor și accidentelor, în conformitate cu cele mai bune standarde cunoscute. De asemenea, trebuie remarcat că, în orice proces, convingerea că riscurile au fost eliminate nu încurajează preocuparea pentru un nivel ridicat de siguranță.

5.5 Comisia propune, ca indicatori, misiunile Serviciului integrat de evaluare a sistemelor de reglementare (*Integrated Regulatory Review Service, IRRS*) și ale echipei AIEA de evaluare

a siguranței în exploatare (OSART), însă ambele oferă doar o valoare limitată, întrucât nu au atribuții în materie de supraveghere - spre exemplu, nu au reușit să ofere nicio protecție în accidentul de la Fukushima. În plus, niciunul dintre aceste două tipuri de misiuni nu urmărește gradul de securitate nucleară a centralelor nucleare. Chestiunea supravegherii internaționale a centralelor nucleare rămâne una complexă și controversată.

5.6 Programele ICSN ar trebui să ia în considerare, de asemenea, acolo unde este cazul, încurajarea adoptării legislative a unor instrumente obligatorii, în fiecare țară unde aceste programe sunt aplicate, în cazul în care acestea ar îmbunătăți tratatele, convențiile și acordurile încheiate cu AIEA.

5.7 În expunerea de motive a regulamentului se remarcă faptul că, în consultarea publică privind acțiunea externă, majoritatea covârșitoare a respondenților a sprijinit o concentrare mai puternică asupra sistemelor de monitorizare și evaluare în cadrul viitoarelor instrumente și a punerii în aplicare în viitor a proiectelor/programelor. Comitetul recunoaște că, deși nou înființată, EuropeAid – DG Dezvoltare și Cooperare se bazează pe o experiență și cunoștințe vaste în acest domeniu, care, fără îndoială, vor fi aplicate în totalitate.

5.8 Cu toate acestea, se ia notă de faptul că lista de măsuri specifice sprijinite nu include sprijin pentru organizațiile independente ale societății civile din sau din afara statelor beneficiare care doresc să îmbunătățească responsabilitatea și transparența culturii în materie de securitate nucleară prin acțiuni specifice. Acest lucru este permis în cadrul Instrumentului de stabilitate și, de asemenea, în cadrul Instrumentului european pentru democrație și drepturile omului, iar Comitetul recomandă ferm ca programul de ICSN să includă un astfel de sprijin printre măsurile admise.

5.9 Comitetul ia notă de flexibilitatea obținută prin gruparea măsurilor sprijinite și a criteriilor privind cooperarea din anexă, care pot fi modificate în conformitate cu procedura de examinare prevăzută de Regulamentul comun de punere în aplicare. Cu toate acestea, trebuie să se examineze dacă problemele-cheie de principiu cu privire la siguranța nucleară și securitatea internațională nu ar trebui să fie incluse în partea principală a regulamentului.

5.10 Criteriile privind cooperarea sunt elaborate cu o anumită marjă. Comitetul salută aplicarea acestui lucru de toate statele care au centrale nucleare în stare de funcționare. Ar putea fi, de asemenea, oportun să se stabilească contacte, într-o etapă preliminară și de explorare, și cu o largă serie de țări terțe. Crearea unor criterii restrictive suplimentare privind statele care sunt beneficiari potențiali ai ICSN nu este în interesul siguranței publice europene. În ceea ce privește țările care sunt decise să facă primii pași în producția de energie electrică de origine nucleară credem că accesul, cunoștințele, analiza și consultanța UE pot și ar trebui să se aplice, dacă pot fi găsite puncte forte într-o societate civilă activă, independentă și organizată. Cu toate acestea, ar trebui acordată o atenție maximă chestiunii stabilității politice pe termen lung și capacității de a asigura securitatea cetățenilor în țările partenere.

5.11 Prin urmare, Comitetul recomandă să definească condiții minime de acordare a asistenței în cadrul ICSN și încheierea unei convenții internaționale între UE și puținele state în măsură să ofere consiliere în acest domeniu privind criteriile și condițiile legate de desfășurarea acestei activități de consiliere (dezbaterea Grupului de lucru privind siguranța nucleară al G8 și dezbaterile similare din cadrul AIEA și UE ar putea reprezenta un punct de plecare).

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European privind strategia Uniunii Europene pentru protecția și bunăstarea animalelor 2012-2015

COM(2012) 6 final

(2012/C 229/20)

Raportor: **dl José María ESPUNY MOYANO**

La 19 ianuarie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European privind strategia Uniunii Europene pentru protecția și bunăstarea animalelor 2012-2015

COM(2012) 6 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 146 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE aprobă în general strategia pentru bunăstarea animalelor prezentată de Comisie; el sprijină aspirația legitimă a consumatorilor către sănătate alimentară și este, de asemenea, în favoarea unei strategii europene de producție axată pe calitate.

1.2 CESE consideră că există probleme la punerea în aplicare a normelor existente, din cauza lipsei de sprijin în acest sens și a scăderii competitivității produselor UE.

1.2.1 Nu există instrumente care să compenseze scăderea competitivității produselor UE din domeniul creșterii animalelor, întrucât costurile suplimentare pe care le antrenează politica UE privind bunăstarea animalelor (în limba engleză, EUPAW) nu sunt absorbite de piață. Ne putem aștepta la o pierdere și mai mare de cotă atât pe piața internă, cât și pe piețele de export. Nu a fost efectuată nicio reflecție din punctul de vedere al pieței forței de muncă sau al condițiilor de muncă.

1.2.2 CESE insistă din nou asupra necesității ca toate produsele importate să respecte aceleași standarde de producție ca și cele impuse produselor comunitare, aplicând o abordare de reciprocitate în acordurile comerciale.

1.3 Formarea continuă în domeniul bunăstării animalelor a operatorilor, lucrătorilor și autorităților reprezintă un element esențial al strategiei. CESE atrage de asemenea atenția asupra necesității de a destina o parte din fondurile de cooperare formării autorităților, întreprinzătorilor și lucrătorilor din țările terțe în ce privește bunăstarea în cadrul producției animaliere.

1.4 Punerea în aplicare a normelor comunitare impune o adaptare a resurselor financiare, pentru ca producătorii să poată efectua investițiile necesare și compensa costurile

suplimentare. PAC trebuie să fie ofere sprijinul necesar acestei strategii, acordându-i atenția cuvenită.

1.5 Trebuie concepută o strategie de comunicare axată pe preocupările societății, ținând seama de studiile și progresele științifice în domeniu și de diversele puncte de vedere ale producătorilor, lucrătorilor și consumatorilor. Comunicarea nu trebuie să se limiteze la etichetarea obligatorie; trebuie să existe programe de informare a consumatorilor coerente și care să-i ajute să ia decizii în maximă cunoștință de cauză. Fondurile de promovare a produselor agroalimentare au un rol esențial de jucat pentru ca sectoarele de producție să participe activ la această misiune.

1.6 CESE consideră că Rețeaua de centre europene de referință trebuie să fie deschisă participării tuturor agenților sociali și a consumatorilor și că aceasta are un rol crucial în dezvoltarea strategiei pentru bunăstarea animalelor:

- a. coordonând diversele centre de cercetare din UE;
- b. facilitând punerea în aplicare a normelor (crearea de indicatori practici, formare pentru operatori, lucrători și autorități);
- c. contribuind la evaluarea impactului socioeconomic și la competitivitatea normelor;
- d. sprijinind acțiunile de informare și de comunicare.

1.7 Consolidarea verigilor mai slabe ale lanțului alimentar va permite repartizarea mai echitabilă a costurilor suplimentare generate de punerea în aplicare a normelor privind bunăstarea animalelor, menținând astfel rețeaua de producție și dezvoltarea zonelor rurale.

1.8 Lăudabilul efort de simplificare al Comisiei nu este compatibil cu intenția Comisiei de a extinde domeniul de aplicare la mai multe specii și de a aprofunda legislația existentă.

2. Sinteza comunicării

2.1 Obiectivul comunicării Comisiei este de a identifica căile pe care trebuie să avanseze EUPAW, în continuarea Planului de acțiune 2006-2010.

2.2 Comunicarea supusă examinării susține că UE a depus eforturi considerabile în vederea sprijinirii bunăstării animalelor. Se constată că aplicarea EUPAW nu este uniformă în toate statele membre și că normele obligatorii nu au fost puse în aplicare în termene prevăzute. Cu toate acestea, trebuie să ne întrebăm dacă abordarea de tip „mărime universală” poate duce la rezultate mai bune în domeniul bunăstării animalelor.

2.3 Potrivit concluziilor evaluării politicii Uniunii în domeniul bunăstării animale, standardele de bunăstare a animalelor au generat costuri suplimentare pentru sectorul creșterii animalelor și sectorul experimental.

2.4 De asemenea, se observă că deciziile de cumpărare ale consumatorilor sunt determinate în mod esențial de preț, și că bunăstarea animalelor nu este decât un factor oarecare, dintre cele care influențează alegerea produselor.

2.5 Comunicarea afirmă că legislația necesită o simplificare și că trebuie abordate aspecte cum ar fi competențele persoanelor care manipulează animalele din anumite specii sau sistemele de producție și formarea inspectorilor și tehnicienilor din statele membre și constată că standardele de bunăstare includ anumite specii și exclud altele.

2.6 Având în vedere toate aceste considerente, sunt prezentate acțiuni strategice, împărțite în două categorii:

— simplificarea legislației și facilitarea punerii sale în aplicare;

— consolidarea măsurilor luate deja de Comisie.

3. Observații generale

3.1 Comitetul întâmpină cu satisfacție documentul de strategie prezentat, precum și intenția Comisiei de a îmbunătăți aspectele care pot contribui la îndeplinirea obiectivelor UE în acest domeniu.

3.2 CESE sprijină aspirația legitimă a consumatorilor către siguranță alimentară și este, de asemenea, în favoarea unei strategii europene de producție axată pe calitate. Cu toate acestea, îndeamnă Comisia să observe că sporirea costurilor pe care strategia pentru bunăstarea animalelor o impune producătorilor este rareori compensată prin majorarea prețului de vânzare. De asemenea, sectorul creșterii animalelor din UE va avea de suferit de pe urma lipsei de reciprocitate din acordurile comerciale cu țările terțe.

3.3 CESE regretă faptul că, în comunicarea sa, Comisia nu menționează în mod explicit condițiile de muncă ale lucrătorilor, aceștia fiind, în definitiv, cei care manipulează animalele. De asemenea, trebuie insistat în mod ferm asupra formării continue și a dobândirii noilor competențe necesare pentru a efectua schimbările care decurg din propunere.

3.4 Comitetul este în favoarea obiectivelor de simplificare a legislației comunitare în domeniul bunăstării animalelor, precum și de sporire a competitivității agriculturii UE. Cu toate acestea, strategia nu abordează în mod corespunzător unele din punctele relevante care figurează în raportul privind evaluarea politicii UE în domeniul bunăstării animalelor, și care ar trebui să fie prioritare în perioada 2012-2015.

3.5 Comisia recunoaște unele carențe înregistrate în rezultatele Planului de acțiune și ale EUPAW, menționând ceea ce numește „principalii factori determinanți comuni care afectează bunăstarea animalelor în Uniune”; cu toate acestea, ea nu efectuează un diagnostic aprofundat și, din acest motiv, nu prezintă soluțiile adecvate pentru problemele detectate.

3.5.1 Se constată că statele membre nu aplică în întregime dispozițiile, „în ciuda perioadelor de tranziție ample și a ajutoarelor”. Totuși, nu se realizează o analiză critică a realității socioeconomice și de producție în diferitele țări membre ale UE și se menționează doar „aprecierea culturală a aspectelor legate de bunăstarea animalelor” ca factor de diferențiere între statele membre. Comisia nu menționează în text variabilitatea sistemelor de producție utilizate în creșterea animalelor, cererea cetățenilor, avantajele comerciale ale aplicării standardelor minime de bunăstare a animalelor sau ajutoarele pentru adaptare, care nu sunt uniforme în diversele teritorii ale UE.

3.5.2 Politica UE privind bunăstarea animalelor trebuie să se axeze mult mai mult atât pe piață, cât și pe siguranța consumatorilor. Este esențială compensarea producătorilor pentru costurile suplimentare de producție și conștientizarea consumatorilor în ce privește îmbunătățirile și eforturile producătorilor, precum și valoarea adăugată – cea mai înaltă – a alimentelor produse după modelul european, fiind la fel de important să se poată dispune de un echilibru al lanțului alimentar, care în prezent nu există.

3.5.3 Intenția declarată a comunicării Comisiei de a simplifica standardele de bunăstare a animalelor intră în divergență cu menționarea necesității de a se extinde domeniul de aplicare la mai multe specii și de a aprofunda legislația existentă. Strategia nu ține seama de recomandarea din documentul de evaluare a EUPAW de a se studia căi nelegislative pentru completarea legislației existente, cum ar fi acorduri între diverși actori din sector sau între verigi ale lanțului valoric, agenți sociali și organizații de consumatori și autorități, care pot ajunge la rezultatele scontate fără a se spori și mai mult sarcina administrativă.

4. Observații specifice

4.1 Bugetul destinat de UE sprijinirii bunăstării animalelor (70 de milioane EUR pe an) intră în clară contradicție cu sumele investițiilor necesare pentru punerea sa în aplicare și, chiar mai mult, cu costurile legislative suportate de sectorul

creșterii animalelor (2 800 de milioane EUR, potrivit evaluării EUPAW). Strategia nu propune măsuri concrete și realiste pentru rezolvarea majorării costurilor și a lipsei de sprijin pentru punerea în aplicare.

4.2 Pentru sporirea competitivității producătorilor, trebuie optimizate sinergiile dintre EUPAW și politica agricolă comună. În PAC după 2013, UE trebuie să adopte o poziție echilibrată în ce privește bunăstarea animalelor. Trebuie să li se garanteze crescătorilor și operatorilor posibilitatea de acces la măsurile de ajutor, prevăzându-se un buget suficient pentru aplicarea EUPAW. Trebuie să se țină seama de consecințele economice legate de costurile suplimentare asumate de producători și să se prevadă un sprijin suficient pentru veniturile acestora, prin intermediul politicii de prețuri și piețe și/sau prin ajutoare directe.

4.3 CESE recunoaște că simplificarea legislativă este necesară. Dacă se desfășoară în mod adecvat, aceasta va favoriza punerea în aplicare a EUPAW. Pentru aceasta, la întreprinderea viitoarelor acțiuni din cadrul EUPAW, trebuie să se studieze impactul măsurilor propuse, precum și, după caz, riscul de pierdere a rețelei de producție pe care îl implică fiecare dintre aceste măsuri și compensațiile necesare în cazul punerii lor în aplicare și, de asemenea, trebuie să se țină seama de importanța pe care o acordă UE sănătății și siguranței consumatorilor.

4.4 Stabilirea de indicatori științifici bazați pe rezultate, și nu pe factori de producție va permite simplificarea și flexibilitatea necesară pentru sporirea competitivității crescătorilor de animale din UE, cu condiția să țină seama de consecințele socioeconomice și să reflecte situația generală a exploatațiilor, și nu date izolate. Indicatorii trebuie creați în colaborare cu operatorii și să fie simpli, practici și ușor de aplicat și, de asemenea, să nu genereze costuri suplimentare pentru exploatații. Aceștia trebuie să poată fi aplicați diverselor specii și sisteme de producție și să fie ușor de interpretat și reproductibili (și anume, să nu depindă de percepția umană a bunăstării animalelor).

4.5 Lucrările din cadrul proiectului *Welfare Quality* sunt interesante ca referință, dar indicatorii de bunăstare a animalelor trebuie îmbunătățiți și simplificați, pentru a putea fi aplicați în exploatații. Interpretarea și aplicarea criteriilor trebuie armonizată în diversele state membre, pentru garantarea validității și valabilității aplicării lor în orice situație.

4.6 O provocare pe care trebuie să o abordeze această strategie constă în îmbunătățirea coordonării, trasabilității, transparenței și comunicării în materie de bunăstare a animalelor în UE, permițând autorităților, agenților socioeconomi și consumatorilor să participe la această politică, ceea ce va duce la o mai bună cunoaștere, o informare adecvată și o aplicare corectă a normelor. Centrele de referință pot și trebuie să joace un rol fundamental în îndeplinirea acestui obiectiv. Pe lângă cele menționate în document (sprijinirea autorităților, formarea și

difuzarea), activitățile lor trebuie să constea și în coordonare, supraveghere și punerea în comun a informațiilor. Trebuie valorificate structurile existente pentru a nu se genera costuri suplimentare.

4.7 Centrele de referință ar putea de asemenea să acorde consultanță și să evalueze aplicarea practică a standardelor de bunăstare. Cercetarea științifică trebuie să completeze cercetarea aplicată, pentru formularea de recomandări. Pe baza lucrărilor deja realizate de comitetul științific al DG SANCO și de Grupul științific pentru sănătatea și bunăstarea animalelor al Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară (AHAW), această rețea trebuie să coordoneze experimentarea noilor tehnici și să evalueze impactul standardelor de bunăstare a animalelor. Operatorii din sector contribuie în mare măsură la cercetarea aplicată și trebuie să joace un rol de frunte în definirea priorităților legislative și de cercetare care dispun de finanțare comunitară în domeniul bunăstării animalelor.

4.8 Evaluarea EUPAW recomandă să se elaboreze un plan de angajare cu părțile interesate pentru fiecare aspect al politicii comunitare privind bunăstarea animalelor și, cu acordul grupurilor interesate, să se analizeze necesitatea creării de noi forme de angajament pe viitor. Este necesar ca autoritățile competente și operatorii interesați să stabilească o foaie de parcurs care să permită aplicarea progresivă a standardelor în termene obligatorii și să faciliteze coordonarea prealabilă și soluționarea problemelor. De asemenea, trebuie incluse măsuri de inspecție și control ex-post, precum și formarea și informarea operatorilor și responsabililor din statele membre pentru punerea în aplicare corespunzătoare a standardelor.

4.9 Sprijinirea cooperării internaționale este esențială pentru sporirea competitivității producției comunitare. În acest scop, trebuie stabilite măsuri concrete în cadrul strategiei 2012-2015, pentru a se asigura luarea în considerare a bunăstării animalelor în acordurile comerciale bilaterale negociate de UE și la nivelul OMC. Între timp, trebuie să se țină seama de următoarele:

4.9.1 În evaluare se indică necesitatea de stabilire a unor mecanisme menite să ajute sectoarele UE cele mai vulnerabile față de importuri sau de posibile pierderi de cote de piață, în special în sectorul ouălor și produselor derivate. Strategia nu propune soluții pentru scăderea competitivității față de importurile din țările terțe, care nu îndeplinesc aceleași standarde de producție ca cele aplicate în UE.

4.9.2 UE trebuie să aloce o parte din fondurile de cooperare formării autorităților, întreprinzătorilor și lucrătorilor din țările terțe în ce privește bunăstarea în cadrul producției animaliere.

4.10 Trebuie elaborată o strategie de comunicare care să includă aspectele expuse în evaluarea EUPAW. Aceasta trebuie să includă un plan de formare, informare și comunicare solid și obiectiv, care să se inițieze la vârstă școlară, astfel încât atât

consumatorii de azi, cât și cei de mâine să cunoască standardele înalte de bunăstare a animalelor impuse de EUPAW, începând cu legislația în vigoare. Aceasta le va permite să își bazeze alegerea produselor cumpărate pe informații exacte privind bunăstarea animalelor.

4.10.1 Este esențial ca aceste eforturi să se sprijine pe colaborarea unor surse riguroase și recunoscute (cum ar fi Rețeaua centrelor de referință), astfel încât consumatorul să cunoască și să aprecieze avantajele EUPAW, precum și costurile de producție aferente modelului european.

4.10.2 Informarea consumatorilor în legătură cu bunăstarea animalelor nu trebuie să se limiteze la etichetarea sau publicitatea produselor, ci să facă obiectul unor campanii de conștientizare realizate de organizații sectoriale și instituții, menite să facă publice eforturile realizate și efectele asupra costurilor de producție. Mecanismele și fondurile de promovare a produselor agroalimentare pe piața internă reprezintă instrumentele ideale pentru informarea privind EUPAW.

4.11 Pe lângă măsurile menționate în propunerea Comisiei, trebuie luate în considerare și alte măsuri la fel de importante, care figurează în evaluarea EUPAW, și anume: „asigurarea unei majorări adecvate a finanțării EUPAW pe următoarea perioadă, în conformitate cu necesitățile crescânde ale politicii și pentru satisfacerea necesităților identificate în cadrul prezentei evaluări. Printre aceste necesități se numără ajutorul pentru punerea în aplicare și respectarea noii legislații.”

4.11.1 Efectul negativ al politicii privind bunăstarea animalelor asupra competitivității reprezintă unul dintre principalele obstacole din calea aplicării standardelor și menținerii creșterii și a ocupării forței de muncă în zonele rurale, în special din cauza dificultății pentru producător de a repercuta costurile majorate de producție (și valoarea adăugată) asupra verigilor următoare din lanțul alimentar. Strategia nu propune soluții pentru rezolvarea deficiențelor de funcționare a lanțului alimentar și nici pentru contracararea efectelor negative ale standardelor asupra competitivității canalelor de distribuție sau a piețelor care nu țin de comercializarea cu amănuntul (alimentație publică, industrie, export).

4.11.2 În ce privește fondurile de dezvoltare rurală, aspectele-cheie sunt următoarele:

— majorarea finanțării programelor de dezvoltare rurală de sprijinire a bunăstării animalelor (atât pentru investiții, cât și pentru sporirea costurilor curente);

— facilitarea sprijinirii punerii în aplicare a standardelor obligatorii de bunăstare prin ajutoare stabilite de UE în cadrul PAC, care să fie obligatorii pentru statele membre.

4.11.3 De asemenea, trebuie să se vegheze la coerența politicii privind bunăstarea animalelor cu politicile în domeniul mediului, al sănătății animalelor și al durabilității, precum și al competitivității, care trebuie să fie strâns legate, fără a se neglija avantajele pentru consumatori, lucrători și întreprinzători. Documentul de strategie trebuie să integreze toate aceste considerente.

4.12 Având în vedere dorința de simplificare ce se desprinde din strategia 2012-2015, precum și intenția de elaborare a unor norme care să pună temeiurile juridice ale bunăstării animalelor din diverse specii și sisteme de producție, nu este momentul potrivit pentru a dezvolta noi căi legislative sau a le aprofunda pe cele existente, câtă vreme nu s-a stabilit calea de urmat și nu s-a decis dacă în acest cadru trebuie să fie incluse animalele acvatice sau alte specii.

4.13 În ce privește chestiunea delicată a sacrificării rituale, Comitetul dorește să profite de această ocazie pentru a-și reafirma poziția exprimată în aviz ⁽¹⁾, potrivit căreia permiterea derogării în cazul uciderii rituale a animalelor este în totală neconcordanță cu obiectivul general [de îmbunătățire a protecției animalelor]. Tehnologiile inovatoare, cum ar fi sistemul de monitorizare a asomării, permit acelor care doresc să sacrifice animale prin asomare electrică prealabilă, conform regulilor *halal*, să monitorizeze exact cantitatea de impuls electric aplicată animalului. Acest lucru garantează că este asomat corect, dar că se află încă în viață înaintea sacrificării. Sistemul înregistrează fiecare asomare efectuată, precum și tensiunea aplicată animalului. Acesta reprezintă o reală contribuție la bunăstarea animalului. Mai mult, introducerea unui sistem de etichetare care să indice metoda de sacrificare ar încuraja folosirea sistemului de monitorizare a asomării. Comisia trebuie să sprijine activ cercetarea în vederea creării unor sisteme care să convingă grupurile religioase să recurgă la asomare.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ JO C 218, 11.9.2009, p. 65.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind anumite măsuri aplicabile țărilor care permit pescuitul nedurabil, în scopul conservării stocurilor de pește

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD)

(2012/C 229/21)

Raportor: **dl Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

La 17 ianuarie 2012, respectiv la 19 ianuarie 2012, în conformitate cu articolul 43 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind anumite măsuri aplicabile țărilor care permit pescuitul nedurabil, în scopul conservării stocurilor de pește

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 149 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 11 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE se declară pe deplin de acord cu propunerea de regulament, felicitând în același timp Comisia pentru decizia de a o prezenta și îndemnând-o să o aplice cu strictețe.

1.2 CESE consideră că este definit cu claritate conceptul de țară care permite pescuitul nedurabil. Totuși, consideră că formularea de la finalul condiției incluse la articolul 3 alineatul (1) litera b) paragraful al doilea ar trebui să fie următoarea: „conduc la activități de pescuit care ar produce o scădere a stocului sub nivelurile care garantează sau permit obținerea unei producții maxime durabile”.

2. Context

2.1 Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării (CNUDM), din 10 decembrie 1982, și Acordul pentru aplicarea prevederilor CNUDM în legătură cu conservarea și gestionarea stocurilor de pești anadromi și a stocurilor de pești mari migratori, din 4 august 1995, cunoscut sub numele de „Acordul Națiunilor Unite privind stocurile de pește”, solicită cooperarea tuturor statelor ale căror flote exploatează aceste stocuri.

2.2 Cooperarea trebuie stabilită în cadrul organizațiilor regionale de gestionare a pescuitului (ORGP).

2.3 În cazul în care ORGP nu dețin competențe în ce privește stocurile în cauză, această cooperare trebuie stabilită prin intermediul acordurilor ad-hoc între țările interesate de activitatea de pescuit respectivă.

3. Introducere

3.1 Propunerea de regulament se adresează țărilor terțe care, având un interes cu privire la activitățile de pescuit care implică

stocurile de interes comun pentru țările respective și pentru Uniune, desfășoară, fără să țină seama în mod corespunzător de practicile de pescuit existente și/sau de drepturile, obligațiile și interesele Uniunii și ale celorlalte state, activități de pescuit care pun în pericol durabilitatea stocului, necooperând cu Uniunea la gestionarea acestuia.

3.2 Pentru a încuraja contribuția acestor țări la conservarea stocurilor, propunerea de regulament stabilește măsurile specifice pe care le va adopta Uniunea.

3.3 Cadrul pentru adoptarea acestor măsuri se stabilește în scopul de a asigura durabilitatea pe termen lung a stocurilor de pește de interes comun pentru Uniunea Europeană și țările terțe respective.

3.4 În vederea aplicării acestor măsuri, propunerea stabilește condițiile în care se consideră că o țară permite pescuitul nedurabil, dreptul acesteia de a-și prezenta observațiile și oportunitatea adoptării de măsuri corective, evaluarea prealabilă a efectelor asupra mediului, comerciale, economice și sociale pe care le va avea adoptarea măsurilor, precum și încetarea rapidă a aplicării acestora în cazul în care țara respectivă a adoptat măsurile necesare pentru a contribui la conservarea stocului de interes comun.

3.5 Dat fiind că Uniunea Europeană este o piață profitabilă de destinație pentru produsele pescărești, ea are o responsabilitate deosebită în a asigura respectarea obligației de cooperare a acestor țări; de aceea, propunerea de regulament stabilește măsuri comerciale rapide și eficiente împotriva statelor responsabile de măsuri și practici care duc la supraexploatarea stocurilor de pește.

3.6 În acest scop, se propune atât restricționarea importurilor de produse pescărești capturate de navele care desfășoară activități de pescuit dintr-un stoc de interes comun aflat sub

responsabilitatea unei țări care permite pescuitul nedurabil, cât și limitarea prestării de servicii portuare către aceste nave, cu excepția situațiilor de maximă urgență. De asemenea, se propune să se evite ca navele sau echipamentele de pescuit ale Uniunii să fie utilizate pentru exploatarea stocului de interes comun aflat sub responsabilitatea țării care permite pescuitul nedurabil.

3.7 Propunerea definește tipul de măsuri care se pot adopta și stabilește condițiile generale pentru adoptarea lor, astfel încât acestea să se bazeze pe criterii obiective, rentabile și compatibile cu dreptul internațional, în special cu Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului.

3.8 De asemenea, pentru a garanta eficiența și coerența acțiunii Uniunii, ia în considerare măsurile prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 1005/2008 din 29 septembrie 2008 de instituire a unui sistem comunitar pentru prevenirea, descurajarea și eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat.

3.9 În final, în scopul garantării unor condiții uniforme de aplicare a regulamentului, Comisia consideră că trebuie să i se confere competențe de executare, care trebuie exercitate prin acte de punere în aplicare care să prevadă procedura de examinare în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 182/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 februarie 2011 de stabilire a normelor și principiilor generale privind mecanismele de control de către statele membre al exercitării competențelor de executare de către Comisie.

3.10 Din motive de urgență, deciziile privind încetarea aplicării măsurilor sunt adoptate ca acte de punere în aplicare cu aplicabilitate imediată, tot în conformitate cu Regulamentul de control, menționat anterior.

3.11 CESE se declară pe deplin de acord cu măsurile conținute de propunerea de regulament.

4. Analiza propunerii și observațiile Comitetului

4.1 Obiect și domeniu de aplicare

4.1.1 Propunerea de regulament stabilește cadrul pentru adoptarea anumitor măsuri cu privire la activitățile și politicile legate de pescuit utilizate de către țările terțe, în scopul de a asigura durabilitatea pe termen lung a stocurilor de pește de interes comun pentru Uniunea Europeană și țările terțe respective.

4.1.2 Așadar, conform CNUDM, este vorba despre orice stoc de pește a cărui durabilitate pe termen lung este de interes comun pentru Uniunea Europeană și aceste țări terțe și a cărui gestionare este garantată prin acțiunea comună a acestora.

4.1.3 Măsurile adoptate în conformitate cu propunerea se pot aplica în toate cazurile în care este necesară cooperarea cu Uniunea în ceea ce privește gestionarea comună a stocurilor de interes comun, inclusiv în cazul în care cooperarea se desfășoară în cadrul ORGP sau al unui organism similar.

4.2 Țări care permit pescuitul nedurabil

4.2.1 O țară terță poate fi considerată țară care permite pescuitul nedurabil atunci când:

4.2.1.1 nu cooperează cu Uniunea în gestionarea unui stoc de interes comun, în deplină conformitate cu dispozițiile CNUDM menționate la punctul 2.1 din prezentul proiect de aviz și

4.2.1.2 nu a adoptat nicio măsură de gestionare a pescuitului sau

4.2.1.3 a adoptat astfel de măsuri fără să ia în considerare în mod corespunzător interesele, drepturile și obligațiile celorlalți și inclusiv ale Uniunii Europene, iar acele măsuri de gestionare a pescuitului conduc la activități de pescuit care ar produce o scădere a stocului sub nivelurile care permit obținerea unei producții maxime durabile, atunci când sunt considerate alături de măsurile luate de Uniune, fie în mod autonom, fie în colaborare cu alte țări.

4.2.1.4 Nivelurile care permit obținerea unei producții maxime durabile se stabilesc pe baza celor mai bune avize disponibile.

4.2.2 CESE consideră că este definit cu claritate conceptul de țară care permite pescuitul nedurabil. Totuși, consideră că formularea de la finalul condiției incluse la articolul 3 alineatul (1) litera b) paragraful al doilea ar trebui să fie următoarea: „conduc la activități de pescuit care ar produce o scădere a stocului sub nivelurile care garantează sau permit obținerea unei producții maxime durabile”.

4.3 Măsuri care pot fi adoptate cu privire la țările care permit pescuitul nedurabil

4.3.1 Comisia poate adopta, prin intermediul unor acte de punere în aplicare, următoarele măsuri cu privire la aceste țări:

4.3.1.1 să identifice țările care permit pescuitul nedurabil;

4.3.1.2 să identifice, în cazul în care este necesar, navele specifice sau flotele cărora să li se aplice anumite măsuri;

4.3.1.3 să impună limitări cantitative la importul în Uniune de pește și produse pescărești obținute din sau care conțin pește provenit din stocul de interes comun și care a fost capturat sub

controlul țării care permite pescuitul nedurabil; această interdicție include importurile în Uniune din oricare altă țară de pește sau produse preparate provenite din stocul de interes comun;

4.3.1.4 să impună restricții cantitative la importurile în Uniune de pește din orice specie asociată și de produse pescărești obținute din sau care conțin astfel de pește, atunci când acesta este capturat în aceleași condiții menționate la punctul anterior; de asemenea, se extinde asupra oricărei altei țări interdicția de a importa speciile asociate capturate în cadrul pescuitului de interes comun de către țara care permite pescuitul nedurabil;

4.3.1.5 să impună restricții asupra utilizării porturilor Uniunii de către navele care arborează pavilionul țării care permite pescuitul nedurabil și care pescuiesc din stocul de interes comun, precum și de navele care transportă pește și produse pescărești provenite din stocul de interes comun care a fost capturat fie de navele care arborează pavilionul țării în cază, fie de navele autorizate de aceasta și care arborează un alt pavilion; aceste restricții nu se aplică în cazuri de forță majoră sau de avarie, în conformitate cu dispozițiile CNUDM pentru astfel de cazuri, și doar pentru servicii strict necesare în vederea remedierii acestor situații;

4.3.1.6 să interzică achiziționarea de către operatorii economici din Uniune a oricărei nave de pescuit care arborează pavilionul uneia dintre aceste țări;

4.3.1.7 să interzică navelor de pescuit ale Uniunii să-și schimbe pavilionul cu cel al uneia dintre aceste țări;

4.3.1.8 să interzică statelor membre să autorizeze încheierea de contracte de navosire cu operatorii economici din aceste țări;

4.3.1.9 să interzică exportul către aceste țări de nave de pescuit care arborează pavilionul statelor membre sau de echipamente și materiale de pescuit necesare pentru pescuitul stocului de interes comun;

4.3.1.10 să interzică acordurile comerciale private între resortisanți ai unui stat membru și țări care permit pescuitul nedurabil, pentru ca o navă de pescuit cu pavilionul respectivului stat membru să utilizeze posibilitățile de pescuit ale unor asemenea state;

4.3.1.11 să interzică operațiunile comune de pescuit care implică nave de pescuit ale unui stat membru și nave de pescuit care arborează pavilionul uneia dintre aceste țări.

4.3.2 Comitetul consideră că ansamblul acestor măsuri trebuie să determine statele care permit pescuitul nedurabil să înceteze să mai facă acest lucru. De asemenea, consideră că sunt cele mai eficiente pe care le poate adopta Uniunea; de aceea,

Comitetul felicită Comisia pentru decizia de a prezenta această propunere de regulament, care extinde și dezvoltă măsurile prevăzute în Regulamentul împotriva pescuitului ilegal, și o îndeamnă totodată să o aplice cu strictețe și sub un atent control, avertizând-o că, deși este posibil să se înainteze cereri Organizației Mondiale a Comerțului, nu trebuie să ezite în aplicarea continuă a regulamentului, întrucât reprezintă modalitatea de a garanta durabilitatea pe termen lung a stocurilor de pește de interes comun pentru Uniunea Europeană și țările terțe.

4.4 *Cerințe generale privind măsurile adoptate în conformitate cu propunerea de regulament*

4.4.1 Cerințele generale sunt următoarele:

4.4.1.1 măsurile adoptate sunt întotdeauna legate de conservarea stocurilor de interes comun și se aplică împreună cu restricții privind pescuitul de către navele Uniunii sau privind producția sau consumul în Uniune de pește și produse pescărești obținute din sau care conțin pește din speciile pentru care au fost adoptate măsuri în conformitate cu propunerea de regulament; aceste restricții, în cazul speciilor asociate, se pot aplica numai atunci când aceste specii sunt capturate în timp ce se desfășoară activități de pescuit din stocul de interes comun;

4.4.1.2 măsurile adoptate trebuie să fie compatibile cu obligațiile impuse de acordurile internaționale la care Uniunea este parte și cu orice alte norme relevante ale dreptului internațional;

4.4.1.3 măsurile adoptate trebuie să țină cont de măsurile deja adoptate în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1005/2008 privind pescuitul ilegal;

4.4.1.4 măsurile adoptate nu trebuie să facă discriminări între țări în care predomină aceleași condiții sau să constituie o restricție mascată impusă comerțului internațional;

4.4.1.5 la adoptarea acestor măsuri, Comisia evaluează efectele lor comerciale, de mediu, economice și sociale.

4.4.1.6 Măsurile adoptate trebuie să prevadă un sistem adecvat pentru punerea lor în aplicare de către autoritățile competente.

4.4.2 CESE consideră că aceste cerințe sunt logice și își exprimă acordul.

4.5 *Cerințe prealabile adoptării de măsuri*

4.5.1 Atunci când este necesar să se adopte măsuri în conformitate cu propunerea de regulament, Comisia notifică în prealabil acest lucru țării în cauză, o informează cu privire la motive și îi descrie măsurile care pot fi adoptate în această privință în conformitate cu regulamentul, informând-o totodată

că, înainte de aplicarea măsurilor, dispune de o oportunitate rezonabilă de a răspunde în scris și de a remedia situația.

4.6 *Perioada de aplicare a măsurilor*

4.6.1 Măsurile adoptate nu se mai aplică după adoptarea de către țara în cauză a măsurilor corective corespunzătoare care au fost convenite cu Uniunea sau, după caz, cu alte țări implicate, sau care nu subminează efectul măsurilor luate de UE, fie în mod autonom, fie în colaborare cu alte țări, pentru conservarea stocurilor de pește respective.

4.6.2 Comisia stabilește, prin intermediul unor acte de punere în aplicare, dacă au fost respectate condițiile convenite în prealabil cu țara în cauză și decide cu privire la încetarea aplicării măsurilor adoptate.

4.6.3 Din motive imperioase de urgență justificate corespunzător, legate de perturbări economice sau sociale neprevăzute, Comisia adoptă acte de punere în aplicare cu aplicabilitate imediată pentru a decide încetarea aplicării măsurilor adoptate.

4.6.4 În vederea aplicării corecte a acestui regulament, Comisia este asistată de un comitet, în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 182/2011 privind mecanismele de control de către statele membre.

4.6.5 CESE este de acord cu modalitatea prevăzută pentru încetarea măsurilor adoptate și consideră logică aplicarea imediată din motive de urgență, îndeosebi în cazul țărilor în curs de dezvoltare.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2000/60/CE și 2008/105/CE în ceea ce privește substanțele prioritare din domeniul politicii apei

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD)

(2012/C 229/22)

Raportor: **dna An LE NOUAIL MARLIÈRE**

La 14 și 22 februarie 2012, în conformitate cu articolul 192 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2000/60/CE și 2008/105/CE în ceea ce privește substanțele prioritare din domeniul politicii apei

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 de voturi pentru, 15 voturi împotriva și 14 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE își exprimă sprijinul față de actualul proiect de directivă, având în vedere că acesta extinde lista substanțelor prioritare și lista substanțelor periculoase prioritare, integrând opțiunea cea mai completă dintre cele propuse în analiza de impact ⁽¹⁾.

1.2 CESE susține noul mecanism propus de Comisie pentru a i se furniza acesteia informații de monitorizare direcționate și de înaltă calitate privind concentrația de substanțe din mediul acvatic, cu accent pe poluanții emergenți și pe substanțele pentru care datele de monitorizare disponibile nu au calitatea suficientă, necesară pentru evaluarea riscurilor. CESE consideră că noul mecanism ar trebui să încurajeze colectarea acestui tip de informații pentru toate bazinele hidrografice ale UE și să permită menținerea costurilor de monitorizare la niveluri rezonabile.

1.3 Cu toate acestea, CESE recomandă ca în proiect să fie adăugate, fie și cu titlu experimental, analize specifice privind temele care rămân insuficient cunoscute:

- i. nanoparticulele și mai ales interacțiunile lor cu substanțele prioritare, având în vedere că preocupările tot mai numeroase în legătură cu această temă – împărtășite și de Agenția Europeană de Mediu ⁽²⁾;
- ii. efectele combinațiilor chimice între substanțele prezente în apele interioare, în măsura în care aceste combinații pot avea

efecte importante asupra mediilor acvatice, chiar și atunci când concentrațiile substanțelor chimice respective sunt foarte scăzute.

1.4 CESE propune ca, în vederea implementării eficiente a Directivei-cadru privind apa, proiectul de față să fie completat în mod corespunzător cu referințe la cele mai bune practici privind gestionarea districtelor hidrografice.

1.5 În opinia CESE, plumbul și nichelul, dat fiind că sunt substanțe persistente și bioaccumulative, ar trebui să fie clasate ca substanțe periculoase prioritare (SPP), cu obiectivul eliminării evacuărilor în următorii 20 de ani, chiar dacă se estimează că eliminarea totală a evacuărilor presupune costuri ridicate.

1.6 CESE estimează că susținerea și participarea cetățenilor reprezintă o condiție indispensabilă pentru protejarea resurselor hidrice și pentru a inventaria atât problemele, cât și măsurile cele mai adecvate pentru a le soluționa, inclusiv pentru a evalua costul acestora. Fără sprijinul cetățenilor, măsurile de reglementare vor eșua. Societatea civilă are un rol esențial în implementarea unei directive-cadru adecvate privind apa, precum și pentru a asista guvernele în vederea găsirii unui echilibru între aspectele sociale, ecologice și economice care se cer luate în considerare ⁽³⁾.

1.7 CESE solicită insistent ca apa să aibă o stare ecologică și chimică bună și să se protejeze sănătatea umană, aprovizionarea cu apă, ecosistemele naturale și biodiversitatea ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ SEC (2011) 1547 final.

⁽²⁾ Agenția Europeană de Mediu, Raportul tehnic al AEM nr. 8/2011 – *Hazardous substances in Europe's fresh and marine waters, an overview* (Substanțele periculoase în apele dulci și marine din Europa – o privire de ansamblu).

⁽³⁾ JO C 224, 30.8.2008, p. 67 în JO C 97, 28.4.2007, p. 3.

⁽⁴⁾ JO C 248, 25.8.2011, p. 1.

1.8 CESE remarcă că noua directivă ar trebui să simplifice și să raționalizeze obligațiile statelor membre în materie de raportare.

2. Introducere

2.1 Proiectul de directivă examinat urmărește modificarea Directivelor 2000/60/CE și 2008/105/CE în ceea ce privește substanțele prioritare din domeniul politicii apei (exceptând mediul marin), în conformitate cu cerințele Directivei-cadru privind apa:

i. revizuirea, cel puțin o dată la patru ani, a listei substanțelor prioritare și, dacă este cazul, identificarea noilor substanțe prioritare sau a noilor substanțe periculoase prioritare;

ii. stabilirea de noi standarde de calitate a mediului (SCM) pentru apele de suprafață, apele subterane, sedimente sau biota, după caz, în funcție de cele mai recente informații disponibile.

2.2 Această reexaminare a fost efectuată cu ajutorul unui grup de lucru și după încheierea unei ample consultări a experților Comisiei Europene și ai statelor membre, a părților interesate (sindicate profesionale și ONG-uri) și a Comitetului științific pentru riscurile asupra sănătății și mediului (CSRSM).

2.3 În urma acestor lucrări și a analizei de impact [SEC(2011)1547 final] efectuate în acest scop, lista de 33 de substanțe prioritare a fost extinsă la 48 de substanțe în actualul proiect de directivă, luându-se în considerare opțiunea cea mai completă din cadrul analizei de impact.

2.4 Obiectivul proiectului de directivă este de a atinge o stare chimică bună a apelor interioare, altfel spus în conformitate cu standardele de calitate a mediului definite în anexa proiectului:

i. prin reducerea substanțelor prioritare și

ii. prin eliminarea evacuărilor de substanțe periculoase prioritare în termen de 20 de ani de la adoptarea directivei-fiice.

3. Observații generale

3.1 CESE este ferm convins că apa nu reprezintă numai un bun de consum, ci și o resursă naturală prețioasă, de o importanță esențială pentru generațiile prezente și viitoare. Din acest motiv, și dat fiind că pe întreg teritoriul UE se folosesc numeroase substanțe poluante, este de dorit ca pentru aceste substanțe să se stabilească standarde de calitate a mediului (SCM) armonizate la nivelul UE.

3.2 Cazul substanțelor persistente, bioacumulative și toxice (PBT) prezintă dificultăți specifice din cauza caracterului lor omniprezent, a capacității de a fi transportate pe distanțe mari, a cvasi-omniprezenței lor în mediul înconjurător și a persistenței lor. De obicei, aceste substanțe sunt clasificate ca

substanțe periculoase prioritare. Întrucât prezența acestor substanțe riscă să mascheze îmbunătățirea calității apei din punctul de vedere al altor compuși chimici, statelor membre li se permite să prezinte separat impactul lor asupra stării chimice a apei.

3.3 Punerea în aplicare a directivei se bazează pe planurile de gestionare a districtelor hidrografice și, în ultimă instanță, pe eforturile statelor membre. În acest context, deși Comisia ia notă de situații exemplare și de o îmbunătățire generală a monitorizării și a transmiterii informațiilor, se constată că nu toate statele membre se situează la același nivel⁽⁵⁾. Din acest punct de vedere, eficiența directivei poate fi îmbunătățită în continuare.

4. Observații specifice

4.1 La baza cadrului legislativ al Comisiei Europene se află noțiunea de „periculozitate”, mai degrabă decât cea de risc; în consecință, în proiectul de directivă figurează substanțe pentru care se precizează anumite limite cantitative, în loc să se menționeze riscurile de interacțiune dintre substanțele prezente în diferitele medii acvatice, chiar și atunci când se găsesc în cantități extrem de mici.

i. Aceste riscuri de interacțiune se referă, de exemplu, la amestecurile de substanțe chimice, precum și la nanoparticule.

ii. Este vorba de fenomene insuficient cunoscute din punct de vedere științific, existând totuși tot mai multe supoziții de toxicitate, suficient de solide pentru ca Agenția Europeană de Mediu să le ia în considerare, într-unul din rapoartele sale recente⁽⁶⁾.

iii. Deși poate părea dificil să se legifereze asupra unor aspecte insuficient studiate, considerăm că, din perspectiva viitorului ecosistemelor acvatice, este esențial ca o directivă europeană privind substanțele prioritare din domeniul apei să pregătească statele membre pentru a lua în considerare aceste fenomene.

4.2 Nichelul și plumbul se află pe lista substanțelor prioritare, nu însă și pe cea a substanțelor periculoase prioritare (SPP).

i. Aceste substanțe sunt însă persistente (cu o persistență omniprezentă, mai ales în cazul nichelului) și bioacumulative, ceea ce justifică includerea lor pe lista menționată, conform definiției substanțelor periculoase prioritare, așa cum este formulată de Comisia Europeană.

ii. Regulamentul REACH consideră aceste substanțe ca făcând parte dintre substanțele care prezintă motive de îngrijorare deosebită și trebuie să facă obiectul unei autorizații, întrucât pot fi cancerigene, toxice pentru reproducere (CMR 1 și CMR 2) și/sau persistente, bioacumulative.

⁽⁵⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul european și către Consiliu - Etape către o gestionare durabilă a apei în Uniunea Europeană, COM (2007) 128 final; Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, COM(2009) 156.

⁽⁶⁾ Raportul tehnic al AEM nr. 8/2011.

- iii. Din motive de coerență cu definirea SPP și cu Regulamentul REACH, este necesar ca aceste substanțe să fie clasificate ca substanțe periculoase prioritare, incluzându-se astfel obiectivul eliminării evacuărilor în termen de 20 de ani.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind circulația necomercială a animalelor de companie

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD)

și propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 92/65/CEE a Consiliului în ceea ce privește cerințele de sănătate animală care reglementează schimburile comerciale în cadrul Uniunii și importurile de câini, pisici și dihori domestici

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD)

(2012/C 229/23)

Raportor: **dl Nikolaos LIOLIOS**

La 16 martie 2012 și la 13 martie 2012, în conformitate cu articolele 43 alineatul (2), 168 alineatul (4) și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul, respectiv Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind circulația necomercială a animalelor de companie

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD)

și la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 92/65/CEE a Consiliului în ceea ce privește cerințele de sănătate animală care reglementează schimburile comerciale în cadrul Uniunii și importurile de câini, pisici și dihori domestici

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD)

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 155 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii

CESE este de acord cu necesitatea abrogării și înlocuirii Regulamentului (CE) nr. 998/2003 referitor la aspectele legate de circulația necomercială a animalelor de companie, din motivele prezentate în cele ce urmează.

1.1 Protecția sănătății publice este un obiectiv prioritar, iar stabilirea unor norme de reglementare a activităților, precum circulația necomercială a animalelor de companie, contribuie la îndeplinirea lui. Propunerea Comisiei Europene de abrogare și înlocuire a Regulamentului (CE) nr. 998/2003 prevede cerințele de sănătate animală și normele de marcare și control al animalelor de companie, precum și măsurile preventive care trebuie luate pe durata circulației acestora și aliniază Regulamentul (CE) nr. 998/2003 la articolele 290 și 291 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, prin faptul că autorizează derogările, acordând Comisiei puterea de a adopta acte delegate care înlătură eventualele piedici din calea acestei circulații.

1.2 Modificările care trebuiau aduse cerințelor de sănătate animală prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 998/2003, ca și necesitatea de a face ca regulamentul privind circulația

animalelor de companie să fie suficient de clar și pe înțelesul cetățeanului obișnuit fac dovada faptului că este cazul să se treacă la această abrogare și înlocuire.

1.3 La fel de important este și faptul că a expirat perioada de tranziție de opt ani prevăzută la articolul 4 alineatul (1), referitoare la identificarea animalelor de companie. În prezent, cetățeanul obișnuit trebuie să dispună de precizări clare cu privire la regimul care se va aplica în continuare, acest imperativ constituind încă o invitație la înlocuirea Regulamentului (CE) nr. 998/2003.

1.4 În opinia CESE, propunerea Comisiei de abrogare și înlocuire a Regulamentului (CE) nr. 998/2003 instituie pe deplin cadrul în care se poate realiza circulația necomercială a animalelor de companie. Circulația cetățenilor care doresc să ia cu sine animale de companie va trebui definită în termeni mai expliciți, întrucât respectarea normelor în materie reprezintă o garanție a sănătății publice.

1.5 CESE este de acord că, din motive de coerență, Directiva 92/65/CEE a Consiliului trebuie modificată prin înlocuirea trimiterilor la Regulamentul (CE) nr. 998/2003 cu trimiteri la actul propus.

2. Context

2.1 Regulamentul (CE) nr. 998/2003 stabilea termenele-limită ale perioadei de tranziție privind valabilitatea sistemului de identificare a câinilor, pisicilor sau dihorilor domestici de companie. Având în vedere faptul că această perioadă a expirat, că Regulamentul (CE) nr. 998/2003 trebuie aliniat la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, inclusiv din cauza evoluției datelor sanitare și a noilor exigențe aferente circulației necomerciale, direct legate de necesitatea de a înlesni totodată circulația cetățenilor însoțiți de animalele respective, și în contextul eforturilor de instituire a unei legislații suficient de clare și de accesibile pentru cetățeni, Comisia a decis să propună un text de abrogare și înlocuire a Regulamentului (CE) nr. 998/2003.

2.2 De asemenea, Comisia a prezentat o propunere de modificare a Directivei 92/65/CEE a Consiliului vizând înlocuirea trimiterilor la Regulamentul (CE) nr. 998/2003 cu trimiteri la actul propus.

3. Observații generale

3.1 Existența unor boli pe care animalele de companie le pot transmite omului a impus instituirea unor condiții de control și transport al acestor animale, astfel încât să se obțină siguranța indispensabilă sănătății publice. Datorită îmbunătățirii, în Uniune, a situației sanitare privind rabia, a fost modificat regimul aplicabil circulației animalelor de companie în scopuri necomerciale. Propunerea de regulament prezintă clar acest regim și procedurile care trebuie respectate.

3.2 Punerea în aplicare a vaccinării împotriva rabiei a adus modificări considerabile situației epidemiologice a acestei boli. În conformitate cu avizele științifice privind imunizarea animalelor de companie, regulamentul stabilește măsuri profilactice referitoare la posibilitățile de circulație a acestor animale, inclusiv prin măsuri derogatorii de înlesnire a deplasării, fiind stabilite în primul rând condițiile de realizare a acestor derogări și măsurile de precauție care trebuie luate.

3.3 Listele întocmite cuprind toate animalele care pot fi introduse, cu excepția celor a căror circulație este acoperită de dispozițiile directivelor UE. În ceea ce privește normele naționale, acestea trebuie să faciliteze circulația animalelor care, prin definiție, sunt considerate animale de companie, în comparație cu cele introduse în scopuri comerciale.

3.4 Pe lângă rabie, există și alte boli care reprezintă un pericol pentru sănătatea publică. Riscurile de transmitere sunt totuși limitate, pe de o parte datorită obligației de deținere a documentelor de identificare și, pe de altă parte, deoarece, conform procedurii, există specialiști care intră în contact cu animalele. Prin urmare, este posibil să se certifice starea de sănătate a animalelor și să se elibereze o dovadă a condițiilor de siguranță în care are loc circulația lor introducerea lor într-un stat european sau într-un stat căruia i se aplică același regim.

3.5 Un element important al propunerii Comisiei este menținerea implantării unui transponder, ca modalitate unică și exclusivă de identificare a câinilor, pisicilor și dihorilor domestici, și, în paralel, eliminarea marcării prin tatuaj, care nu este considerată o metodă acceptabilă de identificare decât în cazul animalelor deja marcate prin tatuaj.

3.6 Este mai ușor de controlat dacă animalele astfel marcate respectă măsurile sanitare preventive, menite să evite contagiunea. Aceste măsuri sunt puse în aplicare în statele membre în conformitate cu principiile solidarității și proporționalității, dar și în anumite state membre sau regiuni, în urma unei eventuale clasificări, din motive bine determinate și pe bază de date științifice validate. Pe acest demers se întemeiază astfel o acțiune comună, menită să facă față pericolelor invitate în materie de sănătate publică.

4. Observații specifice

4.1 Chiar dacă în prezent nivelul de pregătire în domeniul științific a persoanelor care se ocupă de animale de companie este destul de ridicat, iar serviciile disponibile sunt în măsură să garanteze sănătatea animalelor de companie și, implicit, să asigure protecția sănătății publice, va fi necesar să se vegheze în permanență, astfel încât să se evite transmiterea oricărei boli. Regulamentul privind stabilirea condițiilor de circulație în scopuri necomerciale garantează evitarea riscului de contactare a diverselor maladii.

4.2 Regulamentul oferă totuși posibilitatea introducerii unor derogări care au drept scop facilitarea deplasărilor și propune revizuirea Regulamentului (CE) nr. 998/2003, în special în privința competențelor de adoptare a actelor delegate și a actelor de punere în aplicare. CESE este de acord cu înlăturarea piedicilor nejustificate din calea acestor deplasări, cu condiția să fie luate în considerare date științifice validate iar Comisia să recurgă la consultări relevante cu experții pe tema adoptării derogărilor, astfel încât acestea să se aplice în anumite împrejurări, în contextul circulației necomerciale a animalelor de companie, și pe tema cerințelor de sănătate animală, a normelor și a formei pe care o îmbracă documentele de însoțire.

4.3 Trebuie analizat totuși dacă sunt respectate termenele de valabilitate prevăzute. Propunerea prevede revocarea actelor delegate dacă Parlamentul European și Consiliul formulează obiecții în termen de două luni de la data notificării lor sau, în situația unei prelungiri, în termen de patru luni de la notificare. Dat fiind că aspectele privind sănătatea publică sunt destul de importante, va trebui totuși să fie clar delimitată durata delegării, după cum prevede și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Astfel, controlul exercitat de Comisie va fi mai eficient iar dreptul de revocare va constitui o garanție suplimentară în materie de siguranță.

4.4 Pentru întocmirea listei țărilor terțe sau teritoriilor cărora li se pot aplica derogări, în temeiul principiului de

aplicare a unor norme echivalente celor din statele membre, Comisia va trebui să ia decizii în funcție de garanțiile oferite de autoritățile sanitare din aceste țări. Într-adevăr, deplasarea ușoară, nestânjenită, fără proceduri complicate, a animalelor de companie și de agrement este îndreptățită, dar trebuie să se acorde prioritate protecției sănătății publice.

4.5 Dacă procedurile prin care se acordă derogări de la condițiile standard unor țări terțe sau regiuni din acestea, după primirea garanțiilor corespunzătoare din partea lor, se dovedesc a fi complexe din punct de vedere administrativ, îndelungate și costisitoare, va fi de preferat să se respecte liniile directoare stabilite și să nu se mai recurgă la astfel de derogări, în măsura în care acestea nu ar compensa riscul pe care îl comportă deplasările.

4.6 În aceeași optică, și circulația animalelor nevaccinate între statele membre ale UE comportă riscuri. Regulamentul definește procedurile aferente, iar CESE consideră că este esențial ca acestea să fie respectate, pentru prevenirea oricărui risc de transmitere a bolilor. Atunci când, în situațiile prevăzute de regulament, Comisia își exercită dreptul de delegare a competențelor pentru adoptarea de acte delegate, ea va trebui să vegheze la compensarea riscului pe care îl presupune circulația, din punctul de vedere al sarcinii administrative și al efectelor produse.

4.7 Eliberarea documentelor de identificare privind circulația necomercială a animalelor de companie este un element de o importanță capitală. Introducerea sistemului de marcare prin implantarea unui transponder joacă un rol important și în consolidarea sistemului de înregistrare și de monitorizare a animalelor.

4.8 Implantarea transponderului trebuie făcută de un veterinar, pentru ca, mulțumită formației științifice a persoanei

care o efectuează, să poată fi recunoscute și identificate bolile de care suferă animalele respective și să fie completat documentul de identificare. Informațiile care trebuie să figureze în documentele de identificare necesită pregătirea științifică a unui veterinar acreditat în acest scop de autoritatea de resort.

4.9 Ocupându-se în permanență de procedura de marcare și de înregistrare, statele membre contribuie la actualizarea bazei de date, care oferă informații importante asupra situației epidemiologice a unei țări, asupra progreselor realizate în cadrul programelor de vaccinare, asupra densității și distribuției animalelor, precum și a circulației lor.

4.10 Controalele documentelor, ale identității și controalele fizice efectuate în contextul circulației necomerciale a animalelor de companie care se îndreaptă către un stat membru, pornind fie dintr-un alt stat membru, fie dintr-o țară terță sau o regiune a acesteia, sunt deosebit de importante și trebuie asigurate fără întreruperi, de către un personal informat în mod corespunzător cu privire la procedura și la importanța acestor controale.

4.11 În cazul în care se constată abateri de la procedurile prevăzute pentru respectarea cerințelor de sănătate animală și a normelor privind circulația animalelor de companie, va trebui să se ia în considerare, pe lângă dispozițiile din regulamentul supus examinării, obligația de a informa autoritățile sanitare din locul de proveniență, astfel încât să fie analizată probabilitatea ca regulamentul să nu fi fost respectat nici în alte circumstanțe.

4.12 Decizia de eutanasiere a unui animal, care se ia pe baza unui aviz punctual, atunci când nu este posibilă returnarea sau izolarea lui, ar putea să fie recomandată de specialiști, dacă se ajunge la concluzia că returnarea sau izolarea nu numai că întâmpină dificultăți, ci comportă și riscuri suplimentare.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O viziune europeană asupra pasagerilor: Comunicare privind drepturile pasagerilor pentru toate tipurile de transport

COM(2011) 898 final

(2012/C 229/24)

Raportor general: **dl Raymond HENCKS**

La 19 ianuarie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O viziune europeană asupra pasagerilor: Comunicare privind drepturile pasagerilor pentru toate tipurile de transport

COM(2011) 898 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 de voturi pentru, 1 vot împotrivă și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută în general politica Uniunii care are ca obiectiv garantarea, pentru toți pasagerii transportului feroviar, aerian, maritim, fluvial, cu autocarul sau autobuzul, a unor drepturi și condiții comune și comparabile în aceste moduri de transport în comun și susține toate măsurile prevăzute pentru înlăturarea obstacolelor care îi împiedică pe cetățeni să-și exercite drepturile în mod eficace, în cadrul unei abordări intermodale.

1.2 Comitetul apreciază că cele zece drepturi specifice cuprinse în comunicarea care face obiectul avizului ar trebui să fie completate cu trei drepturi suplimentare, și anume dreptul la securitate și la siguranță, care cuprinde securitatea tehnică a materialului de transport și securitatea fizică a pasagerilor, și dreptul la norme minime de calitate a serviciilor, de confort, de protecție a mediului și de accesibilitate.

1.3 Pe baza acestor 13 drepturi, dispozițiile legislative aferente aflate în prezent în vigoare ar trebui reexamineate în scopul îmbunătățirii lor și, dacă este necesar, în scopul unei formulări mai stricte.

1.4 În cadrul acestui exercițiu, va trebui să se acorde o atenție deosebită îmbunătățirii informațiilor oferite pasagerilor, condițiilor și drepturilor persoanelor cu handicap și ale celor cu mobilitate redusă, compensării pasagerilor în caz de perturbări, anulări ale călătoriei sau pierdere a bagajelor, precizării elementelor care compun prețul final, cesiunii unui contract de călătorie și condițiilor aplicabile reclamațiilor și căilor de atac, precum și definirii drepturilor organizațiilor pasagerilor, care se află în poziția cea mai adecvată pentru a-i informa și sprijini pe cetățeni în scopul exercitării drepturilor lor.

1.5 Pentru a facilita controlul eficacității și eficienței serviciilor de transport, adaptarea lor la evoluția nevoilor și

respectarea drepturilor pasagerilor, CESE propune instituirea unei proceduri de evaluare independentă, cu respectarea principiului subsidiarității, prin elaborarea, prin intermediul unui dialog cu reprezentanții factorilor implicați, în special organizațiile care reprezintă pasagerii (inclusiv pasagerii cu handicap sau cu mobilitate redusă), a unei metodologii de evaluare armonizate la scară europeană, pe baza unor indicatori comuni.

1.6 În ceea ce privește reclamațiile, Comitetul propune ca toți transportatorii să folosească o adresă de email standard pentru toate reclamațiile (reclamații@...), în completarea altor mijloace de depunere a reclamațiilor și să fie stabilite termene maxime pentru răspuns.

1.7 În ultimul rând, CESE propune generalizarea procedurilor extrajudiciare de soluționare a litigiilor, fără însă a-i priva pe pasageri de dreptul de a acționa în justiție. Totodată, recomandă instituirea clară, printr-un text legislativ, a posibilității unui mecanism judiciar de acțiune colectivă în UE și definirea corespunzătoare a regimului de funcționare a unui asemenea mecanism.

2. Introducere

2.1 Trebuie mai întâi precizat că în comunicarea supusă examinării se vorbește despre drepturile pasagerilor în toate tipurile de transport în comun asigurate de transportatori publici sau privați și că deplasările individuale cu ajutorul unor transportatori profesioniști (taxi, microbuz cu mai puțin de 12 pasageri etc.) nu fac parte din domeniul de aplicare a dispozițiilor analizate în continuare. Acest lucru este regretabil, cu atât mai mult cu cât planul de acțiune pentru mobilitatea urbană [COM(2009) 490 final], care face referire atât la transportul profesionist în comun, cât și la cel individual, consideră că trebuie să se acorde atenție tarifulor practicate, calității, accesibilității pentru persoanele cu mobilitate redusă, informațiilor și drepturilor pasagerilor.

2.2 Obiectivele de dezvoltare durabilă ale Uniunii Europene presupun promovarea și dezvoltarea transportului în comun în scopul reducerii deplasărilor individuale cât mai mult posibil.

2.3 Prin urmare, recunoașterea și garantarea drepturilor pasagerilor este o condiție preliminară pentru dezvoltarea și promovarea transporturilor în comun, restabilind echilibrul raporturilor dintre utilizatori și operatorii de transport.

2.4 Începând din 2001, Uniunea Europeană se preocupă intensiv de protecția pasagerilor și de consolidarea drepturilor acestora pentru diferitele tipuri de transport. În acest scop a creat treptat o legislație care vizează garantarea unui nivel ridicat de protecție, așa încât utilizatorii transportului feroviar, aerian, maritim, fluvial, cu autobuzul sau autocarul să se bucure de drepturi și condiții comparabile în întreaga Uniune, inclusiv în cazul persoanelor cu handicap sau cu mobilitate redusă. Cu toate acestea, regulamentele cu privire la transportul naval și la transportul cu autobuzul/autocarul nu se vor aplica decât începând cu decembrie 2012 și, respectiv, martie 2013.

2.5 În 2010, Comisia a lansat o amplă campanie, cu o durată de doi ani, intitulată: *Drepturile dvs. de pasager la îndemână*, prin crearea unui site internet, <http://ec.europa.eu/passenger-rights>, care cuprinde o trecere în revistă a drepturilor utilizatorilor pentru fiecare mod de transport, în toate limbile oficiale ale UE. De asemenea, au fost distribuite broșuri gratuite în care li se reamintesc pasagerilor drepturile pe care le au și au fost puse afișe în toate garile și aeroporturile din statele membre. Comisia a hotărât recent extinderea acestei campanii până în 2014.

2.6 Transporturile colective rămân totuși marcate de o distribuție asimetrică a informației, a competențelor și a pozițiilor dintre pasageri, pe de o parte, și operatorii de transport, de cealaltă parte. Persistă impresia că mulți călători nu sunt încă pe deplin conștienți de drepturile pe care le au sau nu știu cum să le ceară sau să le folosească cu succes în caz de nevoie. Studiile și anchetele Comisiei arată că, pentru un litigiu a cărui valoare este sub 1 000 EUR, numai unul din cinci consumatori europeni ar încerca să obțină daune în instanță, din pricina costurilor ridicate, a complexității și a duratei lungi a procedurilor.

2.7 La acest fapt se adaugă acela că, conform Comisiei, autoritățile naționale continuă să aplice legislația națională în moduri diferite, ceea ce duce la confuzii în rândul pasagerilor și al transportatorilor și creează distorsiuni ale pieței.

2.8 Comisia are deci intenția de a consolida aplicarea normelor actuale, îmbunătățindu-le acolo unde este cazul. În acest scop, Comisia a lansat recent o consultare publică cu privire la o eventuală revizuire a regulamentului privind drepturile pasagerilor transportului aerian.

3. Conținutul comunicării

3.1 Comunicarea rezumă drepturile și principiile care se aplică în toate modurile de transport în comun. Evidențiază

lacunele care pot fi completate și intenționează să elimine obstacolele care îi împiedică pe cetățeni să-și exercite în mod eficace drepturile de care dispun pe baza legislației europene.

3.2 Comunicarea stabilește trei principii-cheie, și anume nediscriminarea, informații exacte disponibile în timp util și accesibile și o asistență imediată și care respectă proporțiile. De aici, deduce următoarele zece drepturi specifice care, datorită tranziției către o perspectivă intermodală, se aplică tuturor modurilor de transport:

- 1) dreptul la nediscriminare în ceea ce privește accesul la transport;
- 2) dreptul la mobilitate: accesibilitatea și asistența fără costuri suplimentare pentru pasagerii cu handicap și pentru pasagerii cu mobilitate redusă (PMR);
- 3) dreptul la informare înainte de achiziționarea biletului și în diferite etape ale călătoriei, în special în cazul întreruperii acesteia;
- 4) dreptul de a renunța la călătorie (rambursarea costului integral al biletului) atunci când călătoria nu se desfășoară conform programului;
- 5) dreptul la îndeplinirea contractului de transport în caz de perturbare (redirecționare sau o nouă rezervare);
- 6) dreptul de a beneficia de asistență în cazul întârzierilor prelungite la plecare sau la punctele de legătură;
- 7) dreptul la despăgubiri în anumite circumstanțe;
- 8) dreptul la responsabilizarea operatorului de transport față de pasageri și bagajele acestora;
- 9) dreptul la un sistem rapid și accesibil de tratare a reclamațiilor;
- 10) dreptul la aplicarea integrală și eficientă a legislației UE.

3.3 Chiar dacă modalitățile de aplicare și condițiile variază și evoluează în funcție de specificul fiecărui mod de transport, principalul obiectiv va fi, de acum înainte, simplificarea normelor astfel încât să fie inteligibile și consolidarea aplicării și a controlului lor pentru toate modurile de transport pentru a asigura o abordare convergentă în acest domeniu.

3.4 Pentru a se îmbunătăți protecția pasagerilor inclusiv dincolo de frontierele UE, chestiunile referitoare la drepturile pasagerilor vor fi tratate în cadrul unor acorduri bilaterale și internaționale.

4. Observații generale

4.1 Trebuie felicitată Comisia pentru că a demarat o politică de garantare a unui ansamblu de drepturi și condiții comune sau comparabile pentru pasageri pentru toate tipurile de transport în comun, care corespunde atât obiectivelor tratatelor în materie de protecție a consumatorului (articolul 169 din Titlul XV al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene), cât și orientărilor furnizate de Carta drepturilor fundamentale și de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.

4.2 CESE aprobă faptul că această comunicare grupează într-un singur document, în mod sintetic, toate normele și cerințele deja existente în materie de drepturi ale utilizatorilor transporturilor în comun, însă regretă totuși absența unor date cuantificate cu privire la lacunele constatate.

4.3 CESE susține toate măsurile care au capacitatea de a înlătura obstacolele care-i împiedică pe cetățeni să-și exercite drepturile în mod eficient și felicită Comisia pentru demersurile prevăzute în scopul garantării faptului că utilizatorii transporturilor feroviar, aerian, maritim, fluvial, cu autobuzul și autocarul beneficiază de drepturi și de condiții comparabile, indiferent de modul sau de modurile de transport utilizat(e).

4.4 Unul dintre aceste obstacole îl constituie adesea informațiile eronate, incomplete sau de neînțeles cu privire la drepturile și obligațiile pasagerilor, în momentul cumpărării unui bilet de călătorie, precum și înainte de îmbarcare și, în cazul unei perturbări, în timpul călătoriei.

4.5 Pentru a informa cu claritate fiecare pasager cu privire la drepturile sale, CESE propune ca, în momentul rezervării fiecărei călătorii sau al cumpărării unui bilet să i se comunice fiecărui pasager, prin trimiterea la un site internet și prin imprimarea pe fiecare bilet de transport, într-un limbaj clar și inteligibil inclusiv pentru persoanele cu handicap, unde anume se găsesc informațiile aferente, fie prin broșuri care să fie distribuite la punctele de vânzare, fie pe internet. Campania de informare a pasagerilor, lansată de Comisie în 2010, ar trebui continuată în strânsă colaborare cu organizațiile consumatorilor.

4.6 De asemenea, există în continuare diferențe substanțiale în detrimentul utilizatorului între diversele moduri de transport, în special pentru transportul aerian, cu privire la care CESE observase, în avizul său exploratoriu pe această temă ⁽¹⁾, că drepturile pasagerilor sunt reduse în anumite domenii în raport cu dispozițiile care se aplică în cazul altor moduri de transport, solicitând următoarele:

- să se stabilească sfera de acțiune a dreptului la asistență;
- să fie îmbunătățită informația destinată pasagerilor, inclusiv în cursul călătoriei;
- să fie extins dreptul la informare și la zonele de îmbarcare;
- să se identifice cu exactitate sfera de aplicare a sintagmei „circumstanțe extraordinare”;

- în colaborare cu organizațiile reprezentative ale persoanelor cu mobilitate redusă, să se elaboreze liniile directoare necesare pentru clarificarea definițiilor din Regulamentul 1107/2006 privind drepturile persoanelor cu handicap și cu mobilitate redusă, îmbunătățind punerea sa în aplicare;

- să fie definite elementele componente ale costului final al serviciilor de transport aerian;

- se fie introdusă obligația compensării pasagerilor în cazul falimentului unei companii aeriene, să se pună în practică principiul „responsabilității solidare” pentru repatrierea prin intermediul altor companii și să se creeze un fond care să permită compensarea pasagerilor;

- să se creeze posibilitatea de a ceda în mod gratuit un contract de călătorie unei terțe părți.

Toate aceste dispoziții ar trebui să se aplice în aceeași măsură și altor moduri de transport, în cazul în care nu sunt deja în vigoare.

4.7 Cele zece drepturi specifice enumerate de comunicarea analizată aici reprezintă o bază pertinentă pentru a-i ajuta pe pasageri să înțeleagă mai bine la ce au dreptul să se aștepte drept calitate minimă din partea serviciilor de transport și să-i ajute pe operatorii de transport să aplice legislația UE în mod mai coerent și mai eficient.

4.8 Cu toate acestea, CESE consideră că lista de zece drepturi enumerate ar trebui completată cu încă trei drepturi suplimentare, și anume:

- 1) dreptul la securitate și siguranță, care cuprinde atât securitatea tehnică a materialului de transport, cât și securitatea fizică a pasagerilor;
- 2) dreptul la norme minime de calitate a serviciilor, de confort și de accesibilitate, precum și la informarea prealabilă din partea transportatorului în caz de supraz rezervare. CESE reamintește că, în comunicarea sa COM(2009) 490 privind „Planul de acțiune pentru mobilitatea urbană”, Comisia anunțase că dorește să completeze abordarea normativă cu indicatori de calitate comuni, pentru a proteja drepturile călătorilor și ale persoanelor cu mobilitate redusă.
- 3) dreptul la respectarea, de către operatorii de transport, a principiilor conservării, protejării și îmbunătățirii calității mediului, în conformitate cu prevederile tratatului.

4.9 Pe baza acestor 13 drepturi, dispozițiile legislative aferente în vigoare în momentul de față ar trebui supuse unei reexaminări. În acest proces, ar trebui analizate și eliminate problemele cunoscute, cum ar fi obstacolele încă existente pentru persoanele cu handicap sau cu mobilitate redusă, lipsa de transparență a structurilor tarifare, informațiile eronate sau de neînțeles, căile de atac vagi și complicate, compensațiile financiare inadecvate, termenele exagerat de lungi pentru tratarea reclamațiilor etc.

⁽¹⁾ JO C 24/28/2012, 28.1.2012, p. 125-130

4.10 Având în vedere că Comisia recunoaște ea însăși, în comunicarea analizată aici, că publicarea unor evaluări ale performanțelor operatorilor și a unor anchete privind satisfacția pasagerilor ar facilita monitorizarea și controlul aplicării uniforme de către organismele naționale de control, CESE pledează în favoarea unei asemenea evaluări și apreciază că ar trebui ca reprezentanții ai tuturor părților interesate să fie asociați la o analiză a nevoilor, precum și la o evaluare a performanțelor și a gradului de respectare a drepturilor pasagerilor.

4.11 Prin urmare, CESE propune aplicarea unui sistem de evaluare sistematică pentru a spori eficacitatea și rezultatele serviciilor de transport, precum și gradul de adaptare a acestora la nevoile pasagerilor și pentru a verifica respectarea drepturilor pasagerilor. La nivel comunitar, Comitetul preconizează definirea modalităților de schimb de opinii, de comparare și coordonare, și stimularea dinamicii evaluării independente, respectând principiul subsidiarității, prin elaborarea, în cadrul dialogului cu reprezentanții factorilor interesați, în special cu organizațiile reprezentative ale pasagerilor (inclusiv ale persoanelor cu handicap și persoanelor cu mobilitate redusă) a unei metodologii de evaluare armonizate la scară europeană, pe baza unor indicatori comuni.

4.12 CESE aprobă intenția Comisiei de a nu se limita la măsuri sectoriale, așa cum este deocamdată cazul, ci de a avea în vedere dezvoltarea unei abordări intermodale, care să ia în calcul necesitățile de mobilitate și de deplasare ale utilizatorilor, indiferent de modurile de transport pe care le utilizează sau le combină aceștia, pentru a asigura o continuitate intermodală. Numai printr-o armonizare mai bună a drepturilor pasagerilor vor putea fi evitate denaturările concurenței dintre diversele moduri de transport.

4.13 Pentru cea mai mare parte a neajunsurilor și a lacunelor menționate în comunicare se face referire fie la analiza de impact în vederea revizuirii regulamentului privind transportul aerian, care va avea în vedere eventuale măsuri de constrângere, fie la acordurile pe bază voluntară dintre transportatori. CESE ar fi dorit să se adopte o atitudine mai hotărâtă, preferând măsurile cu caracter obligatoriu.

4.14 CESE regretă faptul că nu se spune nimic în comunicare cu privire la drepturile și atribuțiile organizațiilor reprezentative ale pasagerilor, și aceasta cu atât mai mult cu cât ele sunt cel mai bine plasate pentru a-i informa și a-i sprijini pe cetățeni în exercitarea drepturilor de care dispun, inclusiv organizațiile care reprezintă interesele persoanelor cu handicap sau cu mobilitate redusă.

4.15 În ceea ce privește reclamațiile, pasagerii vor trebui informați, într-un limbaj clar, cu privire la mijloacele și organismele de contact pentru depunerea acestora, precum și la căile de atac. Comitetul propune ca toți transportatorii să folosească o adresă de email standard pentru toate reclamațiile (reclamații@...), rămânând desigur posibilă depunerea reclamațiilor prin orice alt mijloc (prin poștă, la un ghișeu de vânzare etc.). De asemenea, vor trebui stabilite termene maxime obligatorii pentru răspuns.

4.16 CESE solicită completarea comunicării cu precizări în privința căilor de atac în cazul în care se refuză luarea în considerare a plângerilor și reclamațiilor pasagerilor adresate acelor organisme de la nivelul fiecărui stat membru, precum și de la nivel european, care dispun de puterea de decizie și de mijloacele de constrângere. În nici un caz nu ar trebui ca dreptul de a face contestație să fie legat de prețul plătit pentru transport.

4.17 CESE reamintește că dreptul de a obține despăgubiri rămâne adesea unul teoretic, mai ales atunci când este vorba despre litigii dispersate privind sume mici, din pricina dificultăților practice ale exercitării acestui drept. Având în vedere că este important să se poată recurge la căile de atac fără complexități și costuri de natură să-i descurajeze pe reclamanți, CESE pledează în favoarea generalizării procedurilor extrajudiciare de soluționare a litigiilor (ESL), fără a-i priva totuși pe pasageri de dreptul de a acționa în justiție.

4.18 CESE a luat act (în avizul său CESE 803/2012) de posibilitatea, de acum înainte, de a se aplica sistemele de soluționare extrajudiciară a litigiilor în cazul conflictelor colective, acesta reprezentând un prim pas către crearea unui mecanism judiciar de acțiune colectivă în despăgubire în UE, însă recomandă ca această posibilitate să fie instituită în mod clar, prin intermediul unui text legislativ, și ca regimul juridic al acestui mecanism să fie definit în mod corespunzător.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Perspectiva energetică 2050

COM(2011) 885 final

(2012/C 229/25)

Raportor: **dl Pierre-Jean COULON**

Coraportor: **dl Richard ADAMS**

La 15 decembrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Perspectiva energetică 2050

COM(2011) 885 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 10 mai 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 137 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE ia notă cu deosebit interes de Perspectiva energetică 2050 și obiectivul acesteia de a asigura un cadru pentru politica convenită vizând reducerea substanțială a emisiilor de dioxid de carbon din sectorul energetic al Europei până în 2050 (Consiliul European, octombrie 2009). Provocarea este nu numai de a ajunge la un mix energetic durabil și sigur pe o piață competitivă, ci și de a convinge societatea civilă că acesta este un obiectiv realizabil.

1.2 Statele membre ale UE dispun de resurse și de infrastructuri energetice diferite, obiectivul în materie de decarbonizare reprezentând o provocare mai mare pentru unele în raport cu altele. Abordarea Perspectivei energetice oferă o flexibilitate considerabilă, care permite statelor să pregătească planuri de acțiune adaptate. Acest proces va necesita eforturi intense de partajare a responsabilității, în scopul realizării obiectivului de decarbonizare.

1.3 Este un obiectiv ambițios, dar vital, dacă Europa dorește să aibă un rol în combaterea schimbărilor climatice și să-și crească securitatea energetică. Va fi necesară o dezbateră cât mai amplă cu puțință în rândul cetățenilor europeni, iar Comitetul consideră că Perspectiva energetică poate contribui la lansarea acestui dialog. Aceasta necesită însă promovarea angajamentului la toate nivelurile – personal, al comunității, regional, național și european –, dar, mai ales, o acțiune complementară la nivel global.

1.4 Perspectiva energetică se încheie cu enumerarea a zece condiții sau priorități de acțiune imediată. CESE este de acord cu toate acestea, în special cu ultima dintre ele, care recomandă stabilirea unor etape concrete și specifice care să orienteze progresele următorilor câțiva ani. Comitetul este de acord de asemenea cu ideea că în prezent este important să se creeze

un cadru de politică pentru anul 2030, pentru a se oferi un ghid de încredere pentru deciziile în materie de investiții din următorii câțiva ani, care vor trebui să se înscrie într-o perspectivă care să depășească cu mult anul 2020 în ceea ce privește evaluarea beneficiilor și a randamentului.

1.5 În prealabil, CESE recomandă să se realizeze o evaluare urgentă a Strategiei Energetice 2020. Aceasta este esențială pentru stabilirea direcției finale în perspectiva anului 2030 sau 2050. Comitetul dorește să se elaboreze rapoarte de țară și pe fiecare ramură industrială referitoare la cele trei obiective principale stabilite pentru deceniul actual.

1.6 Este important să se obțină încă dintr-o etapă timpurie informații cu privire la posibilitățile de realizare a dificilelor obiective ale Perspectivei energetice și să se revizuiască impactul acestora asupra economiei UE, inclusiv asupra competitivității pe plan global, a ocupării forței de muncă și a securității sociale.

1.7 Implicarea cetățenilor în chestiunile legate de tranziția energetică este esențială. Un forum al societății civile europene, precum și măsuri active în direcția înființării unei Comunități Europene a Energiei, vor fi pași care vor contribui la realizarea obiectivului dorit, și anume un viitor bazat pe energie durabilă.

2. Introducere

2.1 Perspectiva energetică 2050 este ultima propunere cu privire la un cadru de politică dintr-o serie de propuneri pregătite de Comisia Europeană, menite să stea la baza politicilor europene privind energia și combaterea schimbărilor climatice [a se vedea mai ales Foaia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în 2050 – COM(2011) 112 final]. Perspectiva energetică oferă un cadru în care ar putea fi realizate cele

trei obiective legate de decarbonizare, securitatea aprovizionării cu energie și competitivitate. Perspectiva energetică însăși nu face recomandări specifice cu privire la acțiuni politice sau obiective intermediare, astfel încât scenariile prezentate nu trebuie considerate propuneri de politică.

2.1.1 Pe plan mondial, pe baza tendințelor și a politicilor actuale, se prevede o creștere a cererii primare de energie cu o treime în perioada 2010-2035, creștere care va fi afectată numai marginal de creșterea economică mai redusă. Proporția de combustibili fosili din consumul global de energie primară va scădea ușor (de la 81 % în 2010 la 75 % în 2035), astfel încât, în această perioadă, emisiile de CO₂ legate de producția de energie vor crește cu încă 20 %, ceea ce indică o creștere pe termen lung a temperaturii mondiale medii în exces de 3,5 °C (*World Energy Outlook*, AIE, noiembrie 2011).

2.1.2 Deși Perspectiva energetică se concentrează pe decarbonizarea sistemului energetic, ea recunoaște două puncte vulnerabile importante. Importurile de energie se ridică la aproximativ 55 % din mixul energetic al UE, iar piața energetică internațională este extrem de competitivă și de volatilă. În ultimă instanță, numai prin coordonarea acțiunilor la nivel global se poate rezolva o problemă globală. Europa poate să joace un rol de lider în acest context, demonstrând modul în care poate fi gestionată transformarea în materie de energie într-una dintre marile regiuni ale lumii, putând să se bucure de beneficiile specifice poziției de precursor în acest proces și reducându-și dependența de importuri.

2.2 Provocarea este urgentă. De regulă, investițiile în energie durează 40 de ani sau mai mult. Pentru a realiza tipul de tranziție necesară, care presupune schimbări profunde în ceea ce privește cererea și oferta, trebuie să începem încă de pe acum și să evităm investițiile care necesită un consum ridicat de energie. Incertitudinile politice, tehnice și economice fac ca Perspectiva energetică să nu ofere un parcurs unic de dezvoltare în perspectiva anului 2050. Aceasta explorează mai multe parcursuri de tranziție posibile și recunoaște necesitatea de a da dovadă de flexibilitate, într-o lume în schimbare caracterizată de incertitudini. Deși Tratatul de la Lisabona a extins competențele Comisiei în materie de politică energetică, a rezervat guvernelor naționale problematica specifică a mixului energetic, astfel încât orice acțiune la nivel european trebuie să respecte această repartizare a responsabilității. Totuși, Perspectiva energetică subliniază necesitatea emergenței unui nou spirit de cooperare practică pentru obținerea unor rezultate optime, iar Comitetul susține cu fermitate această abordare pragmatică, de exemplu dezvoltarea unei „comunități europene a energiei”.

3. Sinteza Perspectivei energetice 2050

3.1 Până în 2020, evoluțiile în materie de energie sunt deja definite în mare măsură de planurile existente și de politicile puse în practică pentru realizarea obiectivelor Strategiei 20-20-20. În acest moment, Perspectiva energetică subliniază nevoia urgentă de a se elabora strategii în materie de energie pentru perioada de după 2020. Guvernele trebuie să acționeze acum pentru a asigura continuitatea aprovizionării cu energie și un climat sigur pentru investitori, precum și pentru a reduce la maxim efectele de blocare. Orice întârziere va duce la creșterea costurilor, dar și a eforturilor viitoare necesare pentru reducerea la minimum a emisiilor de CO₂.

3.2 Recunoscând dificultatea anticipării viitorului în materie de energie, au fost pregătite șapte scenarii ilustrative. Primele două prezintă rezultatul probabil al adoptării unor abordări constând în a nu face nimic mai mult decât a continua aplicarea politicilor existente și a inițiativelor politice actuale – ambele abordări urmând să eșueze în realizarea obiectivelor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon până în 2050. Celelalte cinci oferă parcursuri alternative către obiectivul pentru 2050, bazate pe diferite opțiuni tehnologice sau politice:

- măsuri foarte ferme în domeniul eficienței energetice;
- utilizarea intensă a mecanismului bazat pe stabilirea prețului carbonului pentru a determina dezvoltarea unei varietăți de soluții cu emisii reduse de carbon, care să concureze pe piață;
- măsuri de sprijinire a dezvoltării pe scară largă a surselor regenerabile de energie;
- recursul sporit la energia nucleară în detrimentul captării și stocării dioxidului de carbon (CSC);
- eforturi sporite de captare a dioxidului de carbon și mai puțină energie nucleară.

3.3 Din modelizarea scenariilor, Comisia extrage zece concluzii referitoare la schimbările structurale ale sistemului energetic. Imaginea conturată de acestea este că decarbonizarea este posibilă și că, pe termen lung, acesta ar trebui să coste mai puțin decât politicile actuale. Acest lucru este valabil în contextul unui mix energetic în care electricitatea va deține un rol din ce în ce mai important, iar prețurile vor crește în termeni reali și ca pondere în cheltuielile unei gospodării până în 2030. Cheltuielile de capital vor fi mai mari, însă costurile la combustibili vor scădea, și va fi crucial să se realizeze reduceri foarte importante ale consumului de energie în întregul sistem. Ponderea energiei din surse regenerabile va crește substanțial în toate scenariile, premisa fiind că captarea și stocarea carbonului vor juca un rol vital și substanțial în transformarea sistemului, în timp ce energia nucleară va continua să aibă o contribuție importantă, iar sistemele descentralizate și cele centralizate vor interacționa din ce în ce mai mult pe măsură ce se vor multiplica posibilitățile disponibile.

3.4 Perspectiva energetică constată că securitatea aprovizionării cu energie necesită o politică **europeană** specifică în domeniu, precum și în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurilor și a relațiilor cu țările terțe producătoare și de tranzit. Politicile vizând dezvoltarea noilor tehnologii, integrarea energiei din surse regenerabile pe piață, eficiența energetică, reducerea consumului și dezvoltarea infrastructurilor vor fi mai eficace dacă vor fi coordonate la nivel european.

3.5 Toate scenariile implică schimbări și adaptarea utilizatorilor de energie, Comisia remarcând necesitatea angajării și a implicării cetățenilor, precum și a recunoașterii impactului social. Vor fi necesare investiții mai mari în cercetare și dezvoltare și mai multă inovare tehnologică și va trebui să se găsească soluții pentru problemele nerezolvate încă legate de piața unică și de reglementare în domeniu. Infrastructurile energetice necesită modernizări importante și construirea unor capacități suplimentare, în timp ce statele membre și investitorii vor avea nevoie de definirea unor etape concrete. Comisia

intenționează să publice o serie de comunicări suplimentare, privind energia din surse regenerabile, piața internă, captarea și stocarea carbonului, securitatea nucleară și tehnologiile energetice. Acestea vor contura cadrul de politică până în 2030.

4. Observații generale

4.1 Date fiind numeroasele incertitudini de natură tehnică și politică cu privire la viitor, Comitetul consideră că metoda modelizării unor scenarii alternative pentru 2050 utilizată de Perspectiva energetică reprezintă o abordare adecvată, întrucât permite compararea și evaluarea impactului diferitelor progrese tehnice, al diferitelor mixuri energetice și al diferitelor evenimente exterioare.

4.2 Se observă o anumită lipsă de transparență în ceea ce privește metodologia de modelizare și prezumțiile utilizate de aceasta. Vor trebui furnizate mai multe informații pe acest subiect, pentru a permite experților să testeze și să dezvolte alte scenarii pe baza unor ipoteze diferite. Comitetul consideră totuși că informațiile cuprinse în anexele la Perspectiva energetică reprezintă un pas înainte și susține principala concluzie a acesteia, și anume că este posibilă o decarbonizare substanțială până în 2050, și că acest rezultat va asigura o bază energetică mai sigură și mai durabilă pe termen lung pentru Europa decât dacă aceasta ar continua să urmeze politicile actuale, și cu costuri totale comparabile pe perioada de 40 de ani care ne desparte de anul 2050. Cu toate acestea, deși decarbonizarea este fezabilă, provocările în domeniu prezentate în cadrul Perspectivei energetice sunt majore, acest proces confrunându-se în prezent cu multe obstacole.

4.3 Perspectiva energetică indică faptul că există mai multe modalități de a realiza decarbonizarea. Toate au câteva elemente esențiale în comun: un efort important pentru eficiența energetică, o expansiune substanțială a energiei din surse regenerabile, o pondere mai mare a energiei electrice în cadrulul mixului energetic, o rețea mai extinsă și mai inteligentă și noi măsuri pentru stocarea energiei sau capacitatea de rezervă. Alte elemente depind mai mult de progrese tehnice a căror eficacitate nu a fost încă pe deplin confirmată sau de resursele și de alegerile individuale ale fiecărei țări (tehnologii nepoluante de conversie a cărbunelui, energia nucleară etc.). Atât acceptarea din partea opiniei publice cât și variațiile costurilor sunt factori fundamentali pentru toate opțiunile, niciunul dintre parcursurile prezentate nefiind lipsit de riscuri.

4.4 Comitetul este de acord cu această analiză și cu concluzia implicită conform căreia UE ar trebui să-și concentreze eforturile colective de bază asupra obiectivului de a face să avanseze cât mai rapid, mai coerent și mai eficient posibil elementele comune care vor fi necesare în întreaga Europă.

4.5 Comitetul este de asemenea de acord cu analiza cuprinsă în Perspectiva energetică cu privire la principalele provocări și oportunități care trebuie abordate la nivel european pentru a transforma sistemul energetic, a regândi piețele energiei, a mobiliza investitorii, a angaja cetățenii și a orienta schimbările la nivel internațional. Comitetul este gata să recunoască valabilitatea priorităților propuse, respectând obiecțiile și observațiile prezentate în comentariile de mai jos, în special în secțiunea finală, care identifică zece condiții-cheie sau probleme care trebuie abordate de urgență pentru a cataliza progresele în domeniu.

4.6 Cu toate acestea, Comitetul este extrem de preocupat în legătură cu întârzierile înregistrate de UE și de unele dintre statele membre în raport cu obiectivele existente. Comitetul solicită recunoașterea faptului că dimensiunea acestei probleme este mascată de declinul proceselor de producție cu emisii ridicate de dioxid de carbon din UE, de expansiunea acestora în alte părți ale lumii și de importul subsecvent în UE.

4.7 Dezvoltarea tehnologică are nevoie de timp pentru a deveni cu adevărat disponibilă la prețuri competitive. Investițiile în domeniul energetic au un ciclu de viață deosebit de lung, de regulă 40 de ani, ceea ce face necesară stabilirea de urgență de către UE și statele membre a unor obiective orientative pentru anul 2030, precum și instituirea unor politici de susținere, pentru a evita blocarea investițiilor în instalații cu emisii ridicate de dioxid de carbon. Tocmai această durată a ciclurilor de investiții ar putea determina ritmul progresului către obiectivul final stabilit pentru anul 2050, precum și măsura în care acesta chiar poate fi realizat. Va trebui ca voința politică și cea a mediului de faceri să convergă și să fie transpuse în acțiuni concrete, cu ajutorul unor programe de sprijin și al legislației.

4.8 În prezent, eficiența energetică și reducerea consumului de energie nu avansează suficient de rapid, în special dacă avem în vedere negocierile interinstituționale privind actuala propunere de directivă privind eficiența energetică. Revizuirea viitoare a programelor naționale privind eficiența energetică, care urmează a fi realizată de Comisie, ar trebui să stimuleze adoptarea unor măsuri suplimentare, însă trebuie să se țină seama de faptul că o reducere a cererii poate afecta investițiile în domeniul energiei. Progresele în ceea ce privește sursele regenerabile de energie sunt frânate din cauza sprijinului fluctuant acordat de guverne și, în unele cazuri, de rezistența manifestată la nivel local. Modernizarea rețelei și a infrastructurii de stocare a energiei avansează prea lent. O rețea „inteligentă” cu adevărat flexibilă implică costuri de investiții suplimentare, însă Comitetul consideră că beneficiile pe care le aduce sub aspectul punerii bazelor unei comunități europene a energiei, cu avantaje pentru toate părțile implicate, sunt mai importante. Această problemă a fost abordată mai în detaliu în cadrul Avizului privind regulamentul în materie de infrastructură. ⁽¹⁾

4.9 Prețul emisiilor de dioxid de carbon care s-a dorit să fie stabilit prin schema UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) este mult prea mic și volatil pentru a transmite un semnal util investitorilor. Cu toate acestea, consecințele puse în legătură cu ipotezele privind creșterea prețurilor la unitățile ETS în viitor (200-300 EUR/tonă în perioada 2040-2050) necesită o analiză suplimentară. Acestea, precum și alte chestiuni nerezolvate, creează bariere la îndeplinirea celor zece condiții pentru progres identificate în Perspectiva energetică. Analizarea acestor probleme în mod deschis și onest și rezolvarea cu promptitudine a acestora reprezintă o prioritate imediată, pentru a permite realizarea unor progrese suplimentare.

4.10 Pe termen lung, aceste măsuri vor face ca economia europeană să fie mai rezistentă și mai competitivă pe plan mondial decât ar fi dacă ar continua să fie aplicate politicile actuale. Pe termen scurt, însă, investițiile necesare vor duce în mod inevitabil la creșteri ale prețurilor la energie și la costuri suplimentare pentru consumatori, întreprinderi sau guverne (sau, probabil, pentru toate cele trei categorii, în grade diferite). De asemenea, este probabil ca impactul să fie diferit de la un

⁽¹⁾ JO C 143, 22.5.2012, p. 125.

stat membru la altul, între acestea existând în prezent diferențe substanțiale sub aspectul gradului de dependență de combustibili fosili, al nivelurilor actuale de eficiență energetică și al potențialului de dezvoltare a surselor regenerabile de energie.

4.11 În acest context, recurgerea în continuare la cărbune pentru producerea de energie electrică – probabilă în multe părți ale Europei – alături de interesul tot mai mare în potențialul gazelor de șist vor necesita eforturi de cercetare și de finanțare în colaborare pentru punerea în aplicare a programelor complementare privind CSC. Gazele de șist, deși utile pentru reducerea dependenței de aprovizionarea cu energie din țările terțe, prezintă riscuri ecologice semnificative, care trebuie pe deplin evaluate. Este absolut necesar să se stabilească principii de repartizare a poverii și de alocare între țări a costurilor pentru programele de infrastructură de mari dimensiuni. Țările care sunt dependente de cărbune pentru producția de energie au nevoie de solidaritate, de încurajare și de stimulente care să le permită să facă un maximum de efort în materie de decarbonizare.

4.12 În opinia CESE, este vital ca toate aceste efecte să fie pe deplin evaluate în termeni financiari, dezbătute și acceptate de toate părțile interesate și să se adopte măsuri pentru împărțirea sarcinii reprezentate de adaptare, în funcție de capacități și într-un spirit de solidaritate atât la nivel european, cât și la nivelul statelor membre. Experiența arată că comunitățile pot accepta necesitatea de schimbare și costurile pe care le implică aceste transformări, însă numai cu condiția de a fi implicate pe deplin, de a nu se considera dezavantajate fără un temei valabil și de a înțelege ele însele motivele acestor transformări. Guvernele naționale trebuie să pună la dispoziția cetățenilor lor instrumentele necesare participării la aceste schimbări preconizate, să stabilească obiective clare și să explice de ce sunt necesari acești pași.

4.13 De asemenea, este esențială protecția consumatorilor vulnerabili împotriva efectelor creșterii prețurilor la energie și a întreprinderilor vulnerabile împotriva concurenței neloiale exercitate de regiuni din afara UE, care nu sunt supuse acelorași condiții. Statele membre sau regiunile acestora care se confruntă cu probleme deosebite în legătură cu transformarea energetică ar putea avea nevoie și de un sprijin suplimentar prin intermediul fondurilor structurale sau al altor mecanisme, însă diferitele mecanisme de sprijin nu ar trebui să genereze condiții de concurență inegale între țări și regiuni. Ar trebui mai degrabă realizată armonizarea mecanismelor de sprijin justificate, precum și stabilirea principiilor de alocare a costurilor proiectelor de infrastructură de mari dimensiuni între țări. Trebuie să se țină seama de riscurile concomitente inerente proceselor de planificare de la centru, pe care le necesită toate aceste obiective.

4.14 Comisia Europeană ar trebui să monitorizeze efectiv strategiile statelor membre ale UE care urmăresc să garanteze că interesele consumatorilor sunt protejate și că implementarea tehnologiilor cu emisii reduse de dioxid de carbon este bazată pe eficiența din punctul de vedere al costurilor. Astfel, buna funcționare a pieței interne, consolidarea competențelor și a independenței organismelor de reglementare în domeniul energiei și o obligație extinsă privind serviciul universal ar trebui privite, toate, în contextul transparenței, al răspunderii și al necesității de informare a cetățenilor cu privire la consumul durabil.

4.15 Dezvoltarea în continuare a surselor regenerabile de energie se confruntă la rândul ei cu o serie de probleme. Sub

aspect tehnic, nu au fost realizate încă planurile și investițiile care să permită extinderea în continuare a unor surse de aprovizionare diversificate și distribuția pe scară largă a acestora în rețea și care să asigure sistemul de stocare necesar. Sub aspect economic, deși costul mediu pe unitate la energiile regenerabile continuă să scadă, acestea continuă să rămână o opțiune mai scumpă pentru generarea energiei electrice în comparație cu cea bazată pe metodele convenționale (în special centralele electrice pe bază de gaze naturale). Din perspectiva consumatorilor se constată o rezistență la nivel local față de unele tipuri de instalații (în special în ceea ce privește energia eoliană). În consecință, deși din perspectiva anului 2050, scenariul care vizează o pondere ridicată a surselor regenerabile de energie pare a fi opțiunea cea mai atractivă, oferind cea mai bună securitate a aprovizionării cu costuri zero pentru combustibilul folosit (soare, vânt etc.), problemele pe care le presupune atingerea acestui obiectiv par cele mai dificile din perspectiva situației actuale și vor necesita un leadership politic hotărât și susținut. Chiar și în aceste condiții, argumentele menționate sunt valabile numai în măsura în care vor fi disponibile sisteme de stocare a energiei fără emisii de dioxid de carbon sau centrale de rezervă, pentru a compensa natura fluctuantă a celor mai multe surse regenerabile de energie.

4.16 Gestionarea transformării va necesita eforturi hotărâte și coordonate la toate nivelurile. Este nevoie de o intervenție fermă din partea UE pentru stabilirea unor standarde comune pentru eficiența energetică în toate sectoarele, pentru a impulsiona inovarea în tehnologii-cheie, pentru a integra piața și a armoniza măsurile fiscale și sistemele de stimulente, pentru a reforma ETS, precum și pentru a coordona planurile vizând construirea unei rețele inteligente integrate la scară europeană și sistemele de stocare a energiei etc. Considerăm esențială o revizuire timpurie a Strategiei Europa 2020, înainte de stabilirea parcursului definitiv al Europei către 2030 și 2050. Comitetul dorește elaborarea unor rapoarte pe țară și pe ramură industrială cu privire la cele trei obiective principale stabilite pentru deceniul în curs.

4.17 Comitetul consideră esențial ca Comisia și statele membre să pună la punct mecanisme eficiente pentru a impulsiona procesul de transformare într-un spirit de cooperare. Comitetul se declară în favoarea instituirii cât mai curând posibil a unei „comunități europene a energiei” integrate și solicită Comisiei și statelor membre ca, până la constituirea acesteia, să colaboreze cu autoritățile de reglementare și cu operatorii din domeniul energiei în vederea creării unor mecanisme de cooperare care să le permită să concluzioneze aproape ca și cum ar face-o dacă o comunitate europeană a energiei ar exista deja.

5. Observații specifice

5.1 Mixul energetic

5.1.1 Decarbonizarea sistemului energetic european ar putea reprezenta un avantaj pentru competitivitatea Europei pe termen mediu. Ea implică schimbări profunde ale mixului de producție al statelor membre și renunțarea progresivă la energia obținută pe baza combustibililor fosili (petrol, gaze, cărbune), care reprezintă încă 80 % din mixul energetic european. Combustibilii fosili sunt în cea mai mare parte importanți și plasează Uniunea într-o situație de dependență economică și financiară (aproape 55 % din energia pe care o consumăm provine din surse din afara Europei). Achizițiile anuale de petrol și gaze ale Uniunii Europene se ridică la 270, respectiv 40 de miliarde de euro, iar costul achiziționării acestora riscă să crească în următorii ani, având în vedere volatilitatea prețurilor acestor combustibili.

5.1.2 Trecerea la surse interne de energie, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, va costa mai puțin Europa decât menținerea unui sistem energetic dependent de energia primară din import, mai ales în contextul creșterii constante a cererii la nivel mondial. Un sistem de surse de energie dispersate stimulează economia locală și crearea de locuri de muncă și sensibilizează publicul cu privire la energie. Dezvoltarea unui astfel de sistem ar putea reprezenta o contribuție majoră la îndeplinirea obiectivelor UE în domeniul energiei și al climei. Realizarea de progrese cu privire la introducerea unui sistem de surse de energie locale, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, depinde de politicile energetice și financiare ale statelor membre. Se așteaptă luarea de către Comisie a unor măsuri mai ferme pentru a sprijini politicile naționale în vederea dezvoltării surselor de energie locale.

5.1.3 În acest sens, trebuie încurajată dezvoltarea surselor regenerabile de energie, precum și toate tehnologiile care pot contribui, cu costuri mai mici, la obiectivul de decarbonizare. Biomasa ar putea avea de asemenea un rol, însă va fi important să se asigure că metodele alese au o contribuție la reducerea emisiilor de dioxid de carbon din perspectiva unei analize a întregului ciclu de viață și că nu contribuie la insecuritatea alimentară. În Europa există preocupări legate de energia nucleară și opoziție față de dezvoltarea acesteia. Cu toate acestea, în țările care o doresc, energia nucleară ar putea contribui la această transformare a sistemului energetic și participa la reducerea emisiilor de CO₂, ceea ce ar permite o reducere a costurilor sistemului și a prețului energiei electrice, cu toate că rămâne întrebarea dacă costurile, de exemplu cele legate de siguranță, de stocarea deșeurilor, de dezafectare, precum și de răspunderea juridică, ar trebui să rămână externalizate sau ar trebui să fie suportate de cetățean.

5.1.4 Energia electrică trebuie să joace un rol mai important decât în prezent, întrucât contribuie în mare măsură la decarbonizare în sectorul transporturilor și al termoficării/răcirii. Dublarea preconizată a ponderii acesteia în consumul final de energie trebuie însoțită de transformări profunde ale modalităților de producere a acesteia și de acorduri de schimb între țările europene, precum și de o concurență reală și sporită între generatorii de energie și operatorii care o vând.

5.1.5 Petrolul trebuie să rămână afectat în principal transportului de marfă și de pasageri pe distanțe lungi; în ceea ce privește gazele, ele pot reprezenta temporar o sursă de energie de substituție pentru surse mai poluante de energie (precum cărbunele sau petrolul), însă rolul principal al acestora până în 2050 este de a fi o resursă de tranziție către surse de energie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. În acest context, vor trebui inventariate de manieră exhaustivă resursele gazeifere interne ale Uniunii, deoarece ele pot contribui la sporirea independenței energetice a Uniunii.

5.1.6 În ceea ce privește combustibilii fosili în ansamblul lor, Europa trebuie să realizeze urgent studii suplimentare privind amplasarea instalațiilor de captare/stocare a CO₂ și aspectele economice aferente, conferind în același timp o valoare realistă carbonului și realizând o informare mai bună a opiniei publice.

5.1.7 În special trei sectoare de activitate vor trebui să opereze transformări radicale ale modului lor de organizare. Emisiile generate în producția de energie electrică vor trebui reduse cu cel puțin 95 %, fiecare stat fiind liber să-și stabilească

propriul echilibru între sursele regenerabile de energie, energia nucleară sau captarea și stocarea dioxidului de carbon. Construcțiile rezidențiale sau comerciale vor trebui la rândul lor să se adapteze, cu obiective de reducere de 90 %, cu ajutorul unor standarde mai stricte pentru construcțiile noi și pentru consumul aparatelor electrocasnice, precum și prin reabilitarea parcului imobiliar existent. Industria va trebui la rândul ei să-și reducă emisiile cu 85 % și să monitorizeze riscul potențial de delocalizare a producției către țări care aplică standarde de emisii mai puțin restrictive.

5.2 Angajamentul industrial și financiar

5.2.1 Tranziția energetică este o ocazie de a aduce un suflu nou în industria europeană, de a crea activitate și de a revizui în profunzime modele noastre de producție și de consum. Competitivitatea Europei trebuie întemeiată pe cercetare, inovare și pe capacitatea de a-și comercializa propriile tehnologii. În acest sens, UE și statele membre trebuie să acorde prioritate proiectelor de anvergură între agenții economici europeni, în beneficiul industriei în ansamblul său, dar mai cu seamă în beneficiul IMM-urilor; de asemenea, trebuie avut în vedere și evaluat rolul producției locale de energie.

5.2.2 Tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon trebuie să promoveze ocuparea forței de muncă în cadrul pieței interne. În contextul reconversiei industriei energetice, trebuie create condițiile necesare generării de noi locuri de muncă. Sectorul construcțiilor și cel al surselor regenerabile de energie ar putea crea astfel 1,5 milioane de noi locuri de muncă până în 2020.

5.2.3 CESE este de acord cu analiza Comisiei potrivit căreia investițiile suplimentare (270 de miliarde de euro pe an până în 2050 sau 1,5 % din PIB-ul Uniunii) vor ajuta Europa să evite o creștere economică slabă. Numai din importul de hidrocarburi s-ar putea face economii cuprinse între 175 și 320 de miliarde de euro pe an. Cu toate acestea, comunitatea care realizează investițiile solicită un cadru de piață coerent și constant în întreaga Europă, precum și o colaborare mai intensă între statele membre. Trebuie dezvoltate instrumente financiare inovatoare în domeniul energiei, mai ales pentru sprijinirea IMM-urilor.

5.2.4 Resursele financiare necesare trebuie puse în comun, pentru a depăși sistemele de sprijin exclusiv naționale, care sunt ineficace și discriminatorii din punctul de vedere al concurenței. Revizuirea cadrului legislativ privind ajutoarele de stat în domeniul mediului, preconizată pentru anul 2013, trebuie să permită susținerea tuturor tehnologiilor care participă la o reducere a emisiilor de CO₂.

5.3 Îmbunătățirea și reducerea consumului: sporirea eficienței energetice și intensificarea schimburilor între statele membre

5.3.1 Pentru reducerea consumului de energie, utilizarea mai bună a acesteia (prin încurajarea comportamentelor raționale în materie de consum de energie și a tehnologiilor cu consum mai scăzut de energie) și optimizarea schimburilor comerciale în materie de energie, Europa trebuie să depună eforturi susținute. Clădirile (39 % din consumul final de energie al Europei), transporturile (30 %) sau industria (25 %) așteaptă un cadru comun real de norme obligatorii. Potențialul de reducere a consumului de energie este considerabil: sectorul industrial și-ar putea reduce consumul cu 19 %, iar transporturile, cu 20 %.

5.3.2 CESE recomandă continuarea cu luciditate a eforturilor angajate în cadrul pachetului de măsuri privind energia și schimbările climatice, ținând seama în special de sprijinul necesar țărilor din Europa Centrală și de Est.

5.3.3 Extraordinara dezvoltare a surselor regenerabile de energie în Marea Nordului și, posibil, însă într-o mai mică măsură, în regiunea Mării Baltice, sau a energiei solare și eoliene în sudul Europei va necesita infrastructuri noi, mai „inteligente”, care să permită facilitarea schimburilor între regiunile și țările europene. Progresele în domeniul „rețelelor inteligente” (*smartgrids*) ar putea permite scăderea cu 9 % a consumului și o reducere a emisiilor de CO₂ cuprinsă între 9 și 15 %, ceea ce presupune realizarea de investiții prioritare în aceste infrastructuri strategice până în 2050 – estimate la o valoare cuprinsă între 1,5 și 2,2 trilioane de euro – destinate modernizării și dezvoltării rețelelor electrice și gazeifere europene.

5.3.4 S-ar putea dovedi util ca grupuri de state membre dintr-o zonă geografică dată să-și coordoneze mixul energetic, infrastructurile proprii și normele de reglementare a pieței, pentru a-și spori beneficiile de pe urma diferitelor surse de energie de care dispun. Mai bine interconectate și mai armonizate, piețele acestora ar fi mai rezistente la variațiile producției și consumului și, împreună, ar fi într-o poziție mai bună pentru a contribui la securitatea aprovizionării cu energie a Uniunii Europene.

5.4 Implicarea cetățenilor în tranziția energetică

5.4.1 La ora actuală, acceptarea de către opinia publică a alegerilor în materie de energie (în ceea ce privește energia nucleară, captarea și stocarea dioxidului de carbon, parcurile eoliene, liniile de înaltă tensiune etc.) constituie o provocare pentru democrațiile europene. CESE, precum și consiliile economice și sociale naționale, organizațiile de consumatori și alte ONG-uri au un rol important în diseminarea unor informații clare și transparente cu privire la aceste orientări și în implicarea cât mai bună a cetățenilor europeni. Perspectiva financiară reprezintă o oportunitate de a dezvolta democrația

participativă în contextul unei problematice care îl afectează pe fiecare cetățean.

5.4.2 CESE recomandă lansarea unei ample campanii de informare și de sensibilizare a cetățenilor europeni cu privire la diferitele opțiuni legate de tranziția energetică, la rolul central al infrastructurilor și la noile comportamente în materie de consum, pe care cetățenii europeni sunt așteptați să le adopte.

5.4.3 CESE consideră că instituirea unui forum european al societății civile ar contribui la îmbunătățirea schimburilor de informații în cadrul Uniunii, reunind periodic toți actorii locali, regionali, naționali și europeni pentru a dezbate aspectele esențiale ale tranziției energetice în perspectiva anului 2050.

5.4.4 Crearea unei *comunități europene a energiei* ar atrage atenția asupra dimensiunii strategice și vitale a energiei (accesibilitate, tarife și prețuri abordabile, regularitate, fiabilitate etc.) și asupra mutațiilor care trebuie operate în următorii patruzeci de ani. O astfel de comunitate ar încarna ideea unei Europe sensibile la nevoile cetățenilor săi, care tratează subiecte prezentând un interes direct pentru aceștia. Acest proiect ar contribui la o armonizare socială mai accentuată, necesară pentru a consolida și a conferi un nou sens proiectului european.

5.4.5 CESE recomandă să se acorde un sprijin mai ferm inițiativelor locale și regionale, care sunt în prima linie în materie de mobilitate, infrastructuri de transport inteligente, proiecte de construcții noi și de reabilitare, rețele de termoficare/răcire sau urbanism. CESE consideră că inițiativele acestora trebuie încurajate, întrucât ele promovează adesea politici inovatoare, descentralizate și democratice în materie de energie.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

ANEXA

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele puncte din avizul secțiunii au fost respinse în favoarea amendamentelor sau textelor de compromis adoptate de Adunarea Plenară, însă au obținut cel puțin o pătrime din totalul voturilor exprimate:

- „1.1 CESE salută *Perspectiva energetică 2050 și obiectivul acestuia de a asigura un cadru pentru politica convenită vizând reducerea substanțială a emisiilor de dioxid de carbon din sectorul energetic al Europei până în 2050 (Consiliul European, octombrie 2009). Provocarea este nu numai de a ajunge la un mix energetic durabil și sigur pe o piață competitivă, ci și de a convinge societatea civilă că acesta este un obiectiv realizabil.*”

Rezultatul votului asupra amendamentului: 88 de voturi pentru, 41 de voturi împotrivă și 13 abțineri.

- „4.5 Comitetul este de asemenea de acord cu analiza cuprinsă în *Perspectiva energetică* cu privire la principalele provocări și oportunități care trebuie abordate la nivel european pentru a transforma sistemul energetic, a regândi piețele energiei, a mobiliza investitorii, a angaja cetățenii și a orienta schimbările la nivel internațional. Sub rezerva observațiilor mai detaliate prezentate mai jos, Comitetul susține prioritățile propuse, în special secțiunea finală, care identifică zece condiții-cheie sau probleme care trebuie abordate de urgență pentru a cataliza progresele în domeniu.”

Rezultatul votului asupra amendamentului: 75 de voturi pentru, 51 de voturi împotrivă și 24 de abțineri.

- „5.1.3 În acest sens, trebuie încurajată dezvoltarea surselor regenerabile de energie, precum și toate tehnologiile care pot contribui, cu costuri mai mici, la obiectivul de decarbonizare. Biomasa ar putea avea de asemenea un rol, însă va fi important să se asigure că metodele alese au o contribuție la reducerea emisiilor de dioxid de carbon din perspectiva unei analize a întregului ciclu de viață și că nu contribuie la insecuritatea alimentară. În țările care o doresc, energia nucleară ar putea contribui la această transformare a sistemului energetic și participa la reducerea emisiilor de CO₂, ceea ce ar permite o reducere a costurilor sistemului și a prețului energiei electrice, cu toate că rămâne întrebarea dacă costurile, de exemplu cele legate de siguranță, de stocarea deșeurilor, de dezafectare, precum și de răspunderea juridică, ar trebui să rămână externalizate sau ar trebui să fie suportate de cetățean.”

Rezultatul votului asupra textului de compromis: 89 de voturi pentru, 53 de voturi împotrivă și 8 abțineri.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Creșterea impactului politicii UE în domeniul dezvoltării: o agendă a schimbării – Abordarea viitoare a sprijinului bugetar al UE destinat țărilor terțe”

COM(2011) 637 final și COM(2011) 638 final

(2012/C 229/26)

Raportor: **dna An LE NOUAIL MARLIÈRE**

La 30 octombrie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Creșterea impactului politicii UE în domeniul dezvoltării: o agendă a schimbării – Abordarea viitoare a sprijinului bugetar al UE destinat țărilor terțe

COM(2011) 637 final și COM(2011) 638 final.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a elaborat avizul la 30 aprilie 2012.

În cea de-a 481-a sesiune plenară, care a avut loc la 23 și 24 mai 2012 (ședința din 24 mai 2012), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 146 de voturi pentru, 60 de voturi împotriva și 30 de abțineri.

1. Concluzii și recomandări

Comitetul salută și sprijină cele două propuneri și îndeamnă în același timp să se acorde prioritate punerii în practică a obiectivelor anunțate pentru persoanele cărora le este destinat în final ajutorul, iar în acest scop sugerează următoarele:

1.1 Implicarea organizațiilor societății civile (OSC – dintre care fac parte, printre altele, organizațiile sindicale, cooperativele, ONG-urile sau organizațiile patronale, fiecare cu trăsăturile lor specifice) nu numai în stabilirea orientărilor generale, ci și pe parcursul întregului procesul de selectare a proiectelor, de punere în aplicare, de evaluare a rezultatelor, în vederea sprijinirii și completării procedurilor administrative, diplomatice și juridice de monitorizare și de evaluare a finanțărilor din partea UE.

1.2 Implicarea, mai degrabă decât simpla consultare, a partenerilor sociali și a celorlalte organizații ale societății civile ar permite să se beneficieze de expertiza care rezultă din experiența socială, economică și de mediu, precum și de angajamentul benevol al cetățenilor vizați, fiind îmbunătățite criteriile de reprezentativitate și de democrație – deschidere, extindere, transparență, independență (obiectivul privind asumarea responsabilității).

1.3 În acest sens, acolo unde există, consiliile economice și sociale reprezintă o resursă prețioasă. CESE, împreună cu diferiții săi parteneri – organizațiile din sectorul terțiar, sindicatele, organizațiile patronale –, s-a implicat în mod constant, în pofida tuturor obstacolelor. Comitetul a fost un partener de discuție al autorităților publice europene, pe lângă delegațiile cu care a avut relații, constituind o punte între instituții și organizațiile civile, sociale și economice și recomandând autorităților UE, în mai multe situații, să dea dovadă de vigilență sporită în materie de drepturi ale omului.

1.4 **Ar trebui să se asigure un echilibru mai bun în cadrul metodelor de consultare a OSC-urilor** din Europa, pe de o parte, și din țările beneficiare, pe de altă parte. Trebuie evitată instrumentalizarea politicii UE în domeniul dezvoltării, asigurând în special o consultare încrucișată a actorilor nestatali ⁽¹⁾.

1.5 Agenda privind munca decentă, care contribuie la o creștere economică durabilă și favorabilă incluziunii, trebuie luată în considerare când este vorba despre concentrarea sectoarelor la nivel național. Partenerii sociali trebuie implicați de la bun început în dialogul politic pentru a asigura asumarea democratică a politicilor de dezvoltare, ceea ce înseamnă mai mult decât simpla implicare a guvernelor.

1.6 Distincția dintre țări sau grupuri de țări trebuie să se facă pe baza unor indicatori relevanți, precum indicii de dezvoltare umană al ONU, și să vizeze reducerea sărăciei. În orice caz, ar trebui stabilită o strategie de retragere treptată a așa-numitelor țări cu „economii emergente”.

1.7 Sprijinul UE acordat bunei guvernante și drepturilor omului (pilon al agendei schimbării) ar trebui să urmărească promovarea unei abordări a dezvoltării bazate pe drepturile omului ale cărei trăsături caracteristice sunt: participarea la procesele democratice, responsabilizarea și capacitatea democratică a deținătorilor acestor drepturi; sisteme de control al respectării angajamentelor asumate la nivel internațional în materie de drepturi ale omului; coerență între politicile derulate în domeniile drepturilor omului, ajutorului și politicilor economice.

⁽¹⁾ JO C 211, 19.8.2008, p. 77-81, *Libertatea de asociere în țările partenere mediteraneene* (raportor: dl Moreno Preciado), și punctul 3.13 al prezentului aviz.

1.8 Cu toate acestea, Comitetul sugerează să se acorde o atenție specială următoarelor îmbunătățiri pentru a permite o **redistribuire mai eficientă a ajutorului public și privat**:

- observând că țările în care este cea mai mare nevoie de ajutor sunt deseori și cele în care există cele mai severe forme de corupție, pentru a acorda o atenție specială măsurilor de combatere a corupției și în ce privește eventualele plăți aferente sprijinului bugetar, ar trebui consultați și implicați în stabilirea priorităților, în monitorizare etc. actorii nestatali, partenerii sociali, asociațiile care activează în domeniul drepturilor omului și rețelele europene;
- temele sectoriale ar trebui să se afle în centrul redefinirii strategice a obiectivelor privind ajutorul, dintre care Comitetul evidențiază, în mod prioritar, Obiectivele de dezvoltare ale mileniului. De o atenție specială ar trebui să se bucure sectoarele sociale, domeniul educației, inclusiv formarea profesională continuă, al sănătății, al dezvoltării noilor TIC și al accesului la acestea, al drepturilor persoanelor cu dizabilități, al drepturilor omului și al drepturilor la muncă, al tuturor drepturilor femeilor aflate în diverse ipostaze – în viața profesională și în cea privată și privind participarea lor la viața publică;
- ajutorul public este esențial și necesar pentru dezvoltarea țărilor vizate. Cu toate acestea, în vederea unei coordonări mai bune a ajutorului direct al statelor membre și al UE, ajutorul acordat de ONG-uri și de sectorul privat ar trebui să fie luat în considerare în cadrul procesului de coordonare și să facă obiectul aceluiași principii privind consecvența obiectivelor și contabilitatea;
- Comitetul este preocupat de tendința descendentă a asistenței oficiale pentru dezvoltare a majorității statelor membre și insistă asupra necesității unei implicări mai mari a societății civile în procesul decizional în materie de sprijin bugetar.

1.9 Comitetul consideră că **Comisia ar trebui să consolideze cât mai mult posibil implicarea directă a societății civile din Europa și din țările beneficiare**, în vederea unui parteneriat care să-și propună să aibă un impact pozitiv în ceea ce privește drepturile omului, combaterea corupției, diminuarea riscului ca ajutorul să fie lipsit de eficiență și prevenirea problemelor sociale.

1.10 Statele membre ar trebui să se angajeze în coordonarea ajutorului lor în cadrul comunitar. Într-un context de gravă criză economică pentru UE, contribuabilii europeni ar trebui să poată fi sensibilizați în mai mare măsură cu privire la obiectivele ajutorului, să fie informați și să aibă un cuvânt de spus în legătură cu acestea și, pentru a le susține mai bine, să dispună de informații relevante prin intermediul acțiunilor de formare destinate publicului larg, voluntarilor și profesioniștilor din cadrul OSC-urilor.

1.11 UE ar trebui, de asemenea, să poată îmbunătăți serios rezultatele asistenței sale, evaluând impactul acordurilor de parteneriat economic sau de asociere ori de liber schimb în domeniile economic, industrial și agricol, înainte de încheierea acestora și în cadrul monitorizării lor.

2. Introducere

2.1 În continuarea Cărții sale verzi din 10 noiembrie 2010, intitulată „Politica de dezvoltare a UE în sprijinul creșterii favorabile incluziunii și al dezvoltării durabile. Sporirea impactului politicii de dezvoltare a UE” [COM(2010) 629 final], Comisia prezintă cele două propuneri în vederea examinării.

2.2 Confruntându-se cu noi provocări la nivel mondial, în apropierea termenului-limită 2015 pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare ale mileniului (ODM) și în toiul pregătirilor pentru următorul cadru financiar multianual (CFM), UE caută combinația potrivită de politici, instrumente și resurse care să fie utilizate pentru a combate în mod eficient sărăcia în contextul unei dezvoltări durabile. Comisia propune în cadrul acestei lupte o agendă a schimbării destinată să consolideze solidaritatea Europei cu națiunile lumii în curs de dezvoltare.

2.3 UE a contribuit deja în mod semnificativ la reducerea sărăciei și, în special, la sprijinirea realizării ODM. Cu toate acestea, sărăcia extremă persistă în multe regiuni ale lumii. Pe de altă parte, mișcările populare care au avut loc în Africa de Nord și în Orientul Apropiat au arătat că este esențial să se facă progrese serioase în realizarea ODM. Potrivit Comisiei Europene, politica UE în domeniul dezvoltării trebuie să ia în considerare diferențele tot mai mari dintre țările în curs de dezvoltare. UE are, de asemenea, posibilitatea de a coopera mai îndeaproape cu sectorul privat, cu fundațiile, cu organizațiile societății civile și cu autoritățile locale și regionale, având în vedere faptul că acești actori joacă un rol esențial în cadrul dezvoltării. UE și statele sale membre ar trebui să vorbească într-un glas și să acționeze concertat pentru a obține rezultate mai bune și pentru a îmbunătăți vizibilitatea UE.

2.4 Având în vedere actualul climat economic și bugetar, este important să existe certitudinea faptului că ajutorul este cheltuit în mod eficient, că produce cele mai bune rezultate posibile și că stimulează continuarea finanțării pentru dezvoltare.

2.5 Strategiile de dezvoltare derulate de țările partenere vor continua să modeleze cooperarea pentru dezvoltare a UE, în conformitate cu principiile asumării responsabilității și parteneriatului. UE dorește să se ajungă la un mai mare angajament reciproc, alături de partenerii săi, în special la o responsabilizare reciprocă în ceea ce privește rezultatele. Dialogul de la nivelul țărilor într-un cadru coordonat al donatorilor trebuie să determine cu precizie unde și cum să intervină Uniunea Europeană. O colaborare mai eficientă va fi, de asemenea, urmărită în cadrul sistemului multilateral.

2.6 La 7 decembrie 2011, Comisia a adoptat, de asemenea, o Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de finanțare a cooperării pentru dezvoltare⁽²⁾ care oficializează liniile directoare propuse în cartea verde și în cele două comunicări examinate în continuare.

⁽²⁾ COM(2011) 840 final, 7.12.2011, SEC (2011) 1469 și 1470.

3. Observații generale

3.1 Comitetul reamintește că, în cadrul avizelor sale anterioare, a făcut numeroase observații care sunt relevante și în prezent. Este vorba despre:

— „Instrumentul de finanțare a cooperării pentru dezvoltare al Uniunii Europene” ⁽³⁾

— „Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului” ⁽⁴⁾, în care susținea: „... lansarea unui proces de reflecție instituțională cu privire la rolul societății civile în politica externă din domeniul drepturilor omului a UE și la posibilitatea unei implicări mai directe a societății civile în definirea și în punerea în aplicare a acestei politici. Consultarea societății civile organizate trebuie să aibă loc în mod sistematic, înainte de elaborarea documentelor strategice, inclusiv a documentelor strategice specifice fiecărei țări în parte”.

3.2 Comitetul dorește în mod deosebit să sprijine obiectivele privind drepturile omului, în special în domeniile drepturilor omului la muncă, al egalității între femei și bărbați, al protecției și promovării drepturilor copilului, inclusiv în ceea ce privește eradicarea muncii în rândul copiilor, și al muncii fără forme legale și fără acoperirea asigurărilor sociale (munca decentă și convențiile OIM).

3.3 Deși Comisia susține atingerea ODM 1 (eradicarea sărăciei extreme), Comitetul constată că încă se acordă prea puțină importanță celorlalte obiective, care ar facilita atingerea lor reciprocă. De exemplu, atingerea obiectivului 7 privind un mediu uman durabil (asigurarea durabilității mediului, ODM 7) ar contribui la reducerea sărăciei.

3.4 Comitetul subliniază nevoia de a alocă în mod special resurse financiare pentru aspectele legate de gen (ODM 3), în cadrul cooperării pentru dezvoltare. Și mai important, regretă absența informațiilor și a datelor, precum și a unei monitorizări sistematice, ceea ce face foarte dificilă identificarea oricărui impact, pozitiv sau negativ, asupra egalității de gen. Acest lucru ridică mari piedici în calea elaborării de politici informate și a formulării de strategii și de intervenții adecvate pentru reducerea inegalităților. Pentru a fi eficientă, integrarea aspectelor de gen în toate politicile trebuie să fie operațională și susținută prin finanțări și subvenții predictibile, în caz contrar riscând să fie marginalizată în favoarea altor obiective, aparent mai urgente ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Avizul CESE privind instrumentul de finanțare a cooperării pentru dezvoltare al Uniunii Europene: rolul societății civile organizate și al partenerilor sociali. JO C 44, 11.2.2011, raportor: dl Iuliano.

⁽⁴⁾ Avizul CESE privind Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului. JO C 182, 4.8.2009, raportor: dl Iuliano.

⁽⁵⁾ Raportul Comisiei pentru drepturile femeii din cadrul Parlamentului European, pe tema „Cadrul financiar multiannual 2014-2020 – Evaluarea acțiunilor externe ale UE din perspectiva relevanței dimensiunii de gen”.

3.5 În ceea ce privește descentralizarea și încrederea acordată reprezentanților UE, în cadrul fiecărei misiuni, CESE s-a întâlnit cu delegațiile europene prin intermediul grupurilor sale de contact și de monitorizare și prin participarea la „mesele rotunde” ale UE (India, Brazilia, statele ACP etc.), precum și la procesele care privesc regiunea mediteraneeană și politica de vecinătate cu țările din est. Comitetul constată că sprijinul acordat de delegațiile europene ar trebui extins în direcția OSC-urilor europene prezente pe teren și că s-ar obține astfel vizibilitatea ajutorului european.

3.6 CESE sprijină obiectivul propunerilor, dar are unele sugestii referitoare la instrumentul de „sprijin bugetar”, deoarece acesta nu se bucură de sprijin din partea publicului. Recomandările organizațiilor societății civile, ale partenerilor sociali ș. a. ar trebui să fie luate în considerare în mai mare măsură în procesul de concepere și de monitorizare a programelor: democrație, transparență și trasabilitate pentru a combate risipa, corupția, evaziunea fiscală, abuzul de putere și de autoritate politică sau al forței polițienești ori militare ⁽⁶⁾ ș. a.

3.7 În primul rând trebuie dusă la bun sfârșit evaluarea, dacă nu vrem să ajungem la aceeași concluzie peste opt ani (perspectivele financiare 2014-2020), și anume că, într-adevăr, Comisia a apreciat în mod adecvat că rezultatele sunt dezamăgitoare și că a încercat să îndrepte situația luând în considerare și misiunile încredințate de către noul tratat, dar în final a continuat la fel: consultare *ex post*, consolidare a controlului, făcându-l excesiv de detaliat, fără a spori resursele umane necesare pentru realizarea acestuia, fără a verifica relevanța întinelor controlate, fie ele rețelele organizate sau persoane. Ar trebui să se acorde ajutor în primul rând celor mai vulnerabile grupuri din societate, care au probleme de acces, inclusiv celor din zonele rurale și din regiunile ultraperiferice.

3.8 În al doilea rând, se pune mai mult accent pe aspectul eficacității în detrimentul investițiilor umane durabile, prin favorizarea celor mai mari jucători economici aflați de ambele părți ale ecuației asistenței (donatori/beneficiari).

3.9 În cele din urmă, Comisia trebuie să dea dovadă de claritate în evaluarea obiectivelor ajutorului și să precizeze clar în ce fel se racordează programul său de ajutorare la obiectivele negocierilor sale pentru acordurile de parteneriat economic (APE) și pentru acordurile de liber schimb (ALS), precum și cum anume se diferențiază de acestea. În acest context, lipsa clarității conduce nu numai la confuzie și neînțelegeri, ci poate împiedica și recunoașterea faptului că, până în prezent, AOD a stimulat insuficient atingerea obiectivelor de dezvoltare ale mileniului din cauza lipsei coerenței dintre obiectivele asistenței și restul politicii externe a UE, în special cea comercială.

⁽⁶⁾ Avizul CESE privind integrarea regională pentru dezvoltarea țărilor ACP. JO C 317, 23.12.2009, p. 126-131. Raportor: dl Dantin; coraportor: dl Jahier.

3.10 UE ar putea astfel să stimuleze mai bine și mai mult dezvoltarea unei creșteri incluzive, orientate spre tranziția către o economie „ecologică”, axată pe dezvoltarea umană, schimbul și transferul de cunoștințe și de tehnologii necesare, ar putea îmbunătăți performanța asistenței sale prin evaluarea impactului acordurilor pe care le încheie în domeniul economic, ar putea să facă din „Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului” ⁽⁷⁾, care nu a fost utilizat încă la nivelul posibilităților sale, un instrument performant.

3.11 Trebuie să ne amintim că obiectivul Declarației de la Paris privind 0,7 % din VNB-ul statelor membre rămâne un obiectiv în ceea ce privește volumul, dar multe state s-au refugiat încă dinainte de criza financiară din 2008 în spatele sloganului „asistență mai puțină, dar de calitate mai bună” (Monterrey 2002, Johannesburg 2002). Toate statele membre ale Uniunii Europene contribuie la programe de asistență europene sau internaționale, dar, de-a lungul timpului, mari părți din societate sunt excluse de la beneficiile anunțate atât economice, cât și de mediu. Prin urmare, trebuie restabilită încrederea între societatea civilă și guvernării săi politici și economice, în domeniul asistenței, precum și în sfera economică, atât în Nord, cât și în Sud.

3.12 Pentru a contribui la realizarea unui ajutor care să fie coordonat și eficace, statele membre și Comisia trebuie să își împartă eforturile în favoarea convergenței obiectivelor. Instituțiile europene sunt prea discrete în ceea ce privește interesele particulare ale fiecărui stat membru participant. Guvernele țărilor beneficiare au putut, de asemenea, să profite de interesele economice adesea divergente ale statelor membre ale Uniunii Europene și de rivalitatea sau concurența dintre diferitele tipuri de finanțare pentru asistență și dintre continente (UE, G20, OCDE etc.).

3.13 Este esențială adoptarea unor măsuri în scopul susținerii procesului democratic. Ar trebui să fie întotdeauna căutat un echilibru între consultarea partenerilor sociali și a celorlalte organizații ale societății civile, pentru a se obține un ecou pozitiv și o atingere concretă a obiectivelor tematice.

3.14 Nu putem gândi ca și cum UE însăși nu ar fi suportat consecințele sociale ale unei crize financiare care s-a extins asupra domeniului economic, apoi asupra celui bugetar, social și politic. De asemenea, prin asistența oferită și prin cooperarea pentru dezvoltare, UE trebuie să încurajeze reducerea consumului de materii prime, să faciliteze transferul de tehnologii, să promoveze industriile prelucrătoare din țările exportatoare nete de resurse naturale, astfel încât să își reducă amprenta ecologică și, în același timp, să contribuie la reducerea efectelor schimbărilor climatice.

Mediul de afaceri, integrarea regională, piețele mondiale

3.15 În acest context, rezultatele Conferinței de la Busan nu au demonstrat că Uniunea Europeană a menținut o anume convingere sau o convingere fermă în materie de sprijin acordat transferurilor de tehnologie, de îmbunătățire a habitacului ca răspuns la schimbările climatice, de consolidare a serviciilor publice, iar eforturile sale sunt, trebuie să recu-

noaștem, înecate în abundența fondurilor private și a sponsorizărilor de interes economic multinațional sau transnațional (dovadă a angajamentului ferm al sectorului privat în favoarea dezvoltării), chiar dacă partea și contribuția sa publică încă reprezintă aproximativ jumătate din AOD (asistența oficială pentru dezvoltare).

3.16 Pe plan internațional, unele companii foarte mari, în special cele prezente în domeniul infrastructurii, al construcțiilor, al apei, în domeniul agroalimentar, energetic etc., furnizează studii de fezabilitate preliminare guvernelor care beneficiază de asistență, studii care servesc la convingerea viitorilor donatori și se prevalează de obligația statelor beneficiare de a răspunde drepturilor fundamentale și de a le pune în aplicare în mod pozitiv, sugerând realizarea de lucrări la scară mare. Or, s-a întâmplat ca fondurile obținute pentru asistență să fie plasate pe piețele financiare de către membrii guvernelor locale sau naționale beneficiare, fără a fi întotdeauna folosite la realizarea proiectelor pentru care au fost inițial prevăzute, fiind redirecționate către centre financiare europene, „la loc sigur”, în conturi private.

3.17 Comitetul aprobă, de asemenea, obiectivele luptei împotriva evaziunii fiscale și împotriva corupției, care trebuie să includă lupta împotriva spălării de bani obținuți din activități infracționale sau din evaziune fiscală, din exploatarea muncii ilegale sau forțate și a muncii copiilor. UE ar atinge astfel mai bine obiectivul privind coerența cu ceilalți donatori.

3.18 Prin urmare, UE trebuie să îndemne stăruitor statele sale membre să își majoreze contribuția, dar într-un mod coordonat și integrat, să își consulte propriile societăți civile cu privire la relevanța obiectivelor, cu scopul de a convinge statele membre că asistența pentru dezvoltare nu este doar o chestiune de imagine și de cote de piață, și să promoveze și să faciliteze dialogul dintre diferitele organizații ale societății civile, partenerii sociali și statele membre, implicând autoritățile locale și regionale, atât în interiorul, cât și în afara UE.

4. Observații specifice

4.1 După sprijinul acordat de către Forumul de la Accra din septembrie 2010, organizațiile societății civile au adoptat „Principiile de la Istanbul” pentru eficiența dezvoltării, care sunt rezultatul unui lung proces de consultări desfășurat în mai mult de 70 de țări și de sectoare. Aceste principii stau la baza unui cadru internațional pentru eficiența dezvoltării adoptat în iunie 2011, care stabilește criteriile de interpretare și de aliniere a practicilor organizațiilor societății civile la Principiile de la Istanbul, prin adaptarea lor la condițiile locale și sectoriale. În acest context, Comisia a solicitat Comitetului un aviz exploratoriu pentru a defini modul în care poate

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol nr. 4.

participa societatea civilă la politicile și la cooperarea pentru dezvoltare în cadrul dialogului structurat ⁽⁸⁾.

4.2 Comitetul acordă o importanță majoră pregătirii Conferinței Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă, care va avea loc la Rio de Janeiro în iunie 2012.

4.3 În acest scop, amintește concluziile și recomandările formulate în avizul CESE cu privire la „Rio+20: către economia ecologică și o mai bună guvernare” ⁽⁹⁾, precum și mesajul inclus în recentul său aviz suplimentar, „Poziția CESE în contextul pregătirii Conferinței Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă (RIO+20)” ⁽¹⁰⁾.

4.4 Cu ocazia Conferinței Rio+20 a Organizației Națiunilor Unite, responsabilii planetei trebuie să se angajeze pentru un plan de acțiune concret, care să conducă la verificarea atingerii obiectivelor de dezvoltare ale mileniului, la instituirea unei dezvoltări durabile și la eradicarea sărăciei (obiectivul 1), în limitele capacităților planetei.

4.5 CESE subliniază în special că eradicarea sărăciei și accesul garantat al tuturor la alimentație suficientă, la apă potabilă și la energie durabilă trebuie să fie priorități esențiale ale agendei Rio+20. Promovarea unei agriculturi locale care respectă mediul în țările în curs de dezvoltare joacă un rol esențial în combaterea sărăciei și în îmbunătățirea siguranței alimentare și constituie un motor al dezvoltării regiunilor rurale prospere pe plan economic.

4.6 În ceea ce privește sectorul privat, ar trebui susținută recunoașterea partenerilor sociali (organizații patronale și muncitorești) și a dialogului social din numeroase țări partenere. Dialogul social este esențial în asigurarea unei largi asumări democratice a responsabilității pentru îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare economică, socială și a mediului, astfel cum preconizează PNUD și PNUM (tranziția către o economie ecologică), precum și a respectării standardelor fundamentale de muncă și a promovării justiției sociale. Prin intermediul dialogului și al justiției sociale, reprezentanții angajatorilor și ai lucrătorilor contribuie la definirea de strategii eficiente de dezvoltare socială, economică și a mediului și consolidează procesele de prevenire a conflictelor și stabilitatea socială.

4.7 Prin încurajarea răspândirii pe scară largă a principiilor responsabilității sociale a întreprinderilor și a inițiativelor similare, este important ca toți actorii sectorului privat implicați să aplice principiile și standardele de muncă, astfel cum sunt definite în convențiile OIM și monitorizate de sistemul de supraveghere al OIM. În special, companiile multi-

naționale, mai ales când au de câștigat într-un stadiu sau altul din utilizarea concomitentă a ajutoarelor publice, trebuie să întreprindă acțiuni pentru a respecta „Principiile directoare privind întreprinderile și drepturile omului” în cadrul de referință „protecție, respect și remediere” al Organizației Națiunilor Unite, Declarația tripartită a OIM de stabilire a principiilor privind întreprinderile multinaționale și politica socială, liniile directoare ale OCDE privind întreprinderile multinaționale și Pactul mondial al Organizației Națiunilor Unite privind întreprinderile (Global Compact). Acestea au, de asemenea, posibilitatea de a respecta cele mai bune practici rezultate din cooperarea dintre SFI (Banca Mondială) și OIM cu privire la promovarea standardelor fundamentale de muncă pe tot parcursul lanțului de producție.

4.8 Sprijinul acordat sectorului privat se poate dovedi a fi un atu al dezvoltării, dar asistența oficială pentru dezvoltare nu ar trebui utilizată pentru a garanta riscurile sectorului privat sau pentru a se substitui serviciilor publice. În ceea ce privește parteneriatele public-private (PPP), bazându-se pe o analiză amănunțită a nevoilor reale, pe termen lung, acestea trebuie să permită și să garanteze o împărțire corectă a riscurilor pentru comunitate, accesibilitatea și caracterul economic abordabil și durabil în ceea ce privește mediul al serviciilor și al bunurilor produse. Acestea trebuie să respecte cu adevărat o abordare multiplă și să nu constituie un instrument de privatizare a serviciilor publice, acolo unde există, trebuie să fie performante sau să poată fi îmbunătățite.

4.9 În calitate de actori-cheie pentru dezvoltarea durabilă în țările destinate, întreprinderile și organizațiile economiei sociale (inclusiv societățile cooperative) trebuie să fie consultate și implicate în determinarea obiectivelor și susținute în atingerea acestora, fiind astfel dezvoltat potențialul lor de actori ai procesului de acordare și de asumare a responsabilității privind ajutorul.

4.10 În ceea ce privește diferențele tot mai mari dintre bogați și săraci, sărăcia este departe de a fi dispărut din multe țări din Africa, Asia sau America Latină, clasificate ca „țări cu venituri medii”. În special, 75 % dintre săraci locuiesc încă în țări cu venituri medii. Acest lucru înseamnă că obiectivul de a construi societăți democratice și echitabile, cu parteneri sociali puternici, rămâne în continuare un obiectiv relevant pentru programele geografice.

4.11 În orice caz, toate țările în curs de dezvoltare ar trebui să rămână eligibile pentru programele tematice, care trebuie, prin urmare, să fie consolidate. În acest sens, intenția de a oferi maximum trei teme pe țară ar trebui temperată, de comun acord cu guvernele statelor beneficiare, cu actorii economici și sociali privați și cu celelalte organizații ale societății civile.

4.12 Alegerea politică de a înceta progresiv sprijinul acordat „țărilor în curs de dezvoltare mai bogate” trebuie să se bazeze, de asemenea, pe indicatori relevanți ai dezvoltării umane și sociale ai Organizației Națiunilor Unite și să se realizeze în cadrul unui consens internațional al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) în vederea reducerii diferențelor interne.

⁽⁸⁾ Avizul CESE privind participarea societății civile la politicile de dezvoltare și de cooperare pentru dezvoltare ale Uniunii Europene, JO C 181 du 21.6.2012, 28.

⁽⁹⁾ JO C 376 du 22.12.2011, p. 102.

⁽¹⁰⁾ JO C 143 du 22.05.2012, p. 39.

4.13 Comitetul aprobă obiectivul de a acorda actorilor naționali mai multă influență și legitimitate în cadrul proceselor bugetare ale țărilor partenere și consideră că, dacă este eficientă, publicarea informațiilor factice și verificabile cu privire la operațiunile de sprijin bugetar poate contribui la progrese semnificative în atingerea obiectivelor privind asistența și a obiectivelor de dezvoltare ale mileniului. Comitetul susține, de asemenea, eforturile Comisiei în acest sens.

Bruxelles, 24 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

ANEXA

la Avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele amendamente au fost respinse, dar au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate:

Amendamentul 14: Punctul 3.16

„Pe plan internațional, trezoreria companiilor foarte mari (în special cele prezente în domeniul infrastructurii, al construcțiilor, al apei, în domeniul agroalimentar, energetic etc.)⁽¹⁾, depinde uneori prea mult de AOD. Studiile de fezabilitate preliminare furnizate guvernelor care beneficiază de asistență servesc la convingerea viitorilor donatori și se prevaluează de obligația statelor beneficiare de a răspunde drepturilor fundamentale și de a le pune în aplicare în mod pozitiv, sugerând realizarea de lucrări la scară mare. Or, s-a întâmplat ca fondurile obținute pentru asistență să fie plasate pe piețele financiare de către membrii guvernelor locale sau naționale beneficiare, fără a fi întotdeauna folosite la realizarea proiectelor pentru care au fost inițial prevăzute, fiind redirecționate către centre financiare europene, „la loc sigur”, în conturi private.”

Expunere de motive

Punctul nu pare să fie clar și/sau să sporească valoarea avizului. Ultima frază nu pare să releve o problemă generală, ci trimite la o singură infracțiune, comisă de una sau de mai multe persoane. Valoarea sa adăugată este mai mult decât îndoielnică.

Voturi:

Pentru: 57

Împotrivă: 137

Abțineri: 29

Amendamentul 10: Punctul 4.8

„Sprijinul acordat sectorului privat este un factor esențial în promovarea și dezvoltării, dar asistența oficială pentru dezvoltare nu ar trebui utilizată pentru a garanta riscurile sectorului privat sau pentru a se substitui serviciilor publice. În ceea ce privește Parteneriatele public-private (PPP), bazându-se pe o analiză amănunțită a nevoilor reale, pe termen lung, acestea trebuie să permită și să garanteze o împărțire corectă a riscurilor pentru comunitate, accesibilitatea și caracterul economic abordabil și durabil în ceea ce privește mediul al serviciilor și al bunurilor produse. Acestea trebuie să respecte cu adevărat o abordare multiplă și să nu constituie un instrument de privatizare a serviciilor publice, acolo unde există, trebuie să fie performante sau să poată fi îmbunătățite.”

Expunere de motive

În scopul menținerii unei abordări echilibrate.

Voturi:

Pentru: 96

Împotrivă: 126

Abțineri: 11

⁽¹⁾ Până la reforma criteriilor de eligibilitate ale BM și BEI și chiar până în prezent, în ciuda reformelor întreprinse.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, în ceea ce privește introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor portabili care conțin cadmiu și sunt destinați utilizării în uneltele electrice fără fir

COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD)

(2012/C 229/27)

Raportor general: **dl Josef ZBOŘIL**

La 16 aprilie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, în ceea ce privește introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor portabili care conțin cadmiu și sunt destinați utilizării în uneltele electrice fără fir

COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD)

La 24 aprilie 2012, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere urgența acestor lucrări, Comitetul Economic și Social European a hotărât în cadrul celei de a 481-a sesiuni plenare din 23 și 24 mai 2012 (ședința din 24 mai) să îl numească pe dl Josef ZBOŘIL în funcția de raportor general și a adoptat următorul aviz cu un număr de 121 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, în ceea ce privește introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor portabili care conțin cadmiu și sunt destinați utilizării în uneltele electrice fără fir [COM(2012) 136 final, din 26 martie 2012] și evaluarea de impact care însoțește propunerea de directivă [SWD(2012) 66 final].

1.2 Comitetul consideră că evaluarea de impact nu aduce elemente de probă suficient de fiabile pentru a servi drept bază pentru propunerile Comisiei privind bateriile cu nichel-cadmiu. Comitetul subliniază că bateriile cu hidrură de nichel nu vor mai fi utilizate în uneltele electrice începând cu 2015 și prin urmare nu reprezintă a tehnologie alternativă viabilă din punct de vedere comercial pentru baterii. În consecință, odată cu retragerea derogării acordate utilizării de baterii nichel-cadmiu, va fi disponibilă o singură tehnologie pentru baterii, și anume bateria cu litiu-ion, ceea ce reprezintă un potențial risc comercial pentru industria uneltelor electrice.

1.3 Comitetul recomandă adoptarea propunerii de directivă, cu condiția ca data de retragere de pe piață a bateriilor și acumulatorilor care conțin cadmiu într-o proporție mai mare de 0,002 % din greutate să fie fixată la 31 decembrie 2018, cu luarea unor măsuri care să autorizeze comercializarea stocurilor de baterii cu nichel-cadmiu pe durata de cinci ani după această dată. După aceea va fi permisă doar comercializarea unor sisteme de urgență și de alarmă și a echipamentelor medicale speciale care utilizează baterii cu conținut de cadmiu.

1.4 Comitetul salută aplicarea principiului proporționalității în cadrul acestui proces decizional foarte specific și sprijină propunerile Comisiei. Prin urmare, recomandă ca Parlamentul European și Consiliul să adopte propunerea de directivă [COM(2012) 136 final], cu amendamentele propuse la punctul 1.3.

1.5 Ca atare, Comitetul recomandă de asemenea conferirea competențelor de executare Comisiei, în conformitate cu termenii și domeniul de aplicare definiți în propunerea de directivă. Conferirea competențelor prevăzută în propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului (COM(2012) 136 final) trebuie să garanteze transparența procedurilor și deplina responsabilitate a tuturor părților care exercită competențele de executare ale Comisiei. Comitetul solicită ca instanțele competente să acționeze într-un mod transparent și să preia responsabilitatea pentru deciziile lor.

2. Sinteza documentului Comisiei

2.1 Directiva 2006/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 septembrie 2006 privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori și de abrogare a Directivei 91/157/CEE interzice comercializarea bateriilor și acumulatorilor portabili, inclusiv a celor integrați în aparate, dacă aceștia conțin cadmiu în proporție de peste 0,002 % din greutate. Cu toate acestea, bateriile și acumulatorii portabili destinați utilizării în uneltele electrice fără fir au fost excluși de la această interdicție.

2.2 Comisia a prezentat această propunere ca urmare a faptului că articolul 4 alineatul (4) din Directiva privind

bateriile prevede că Comisia trebuie să revizuiască derogarea de la interdicția privind cadmiul în cazul bateriilor și acumulatorilor portabili destinați utilizării în uneltele electrice fără fir [articolul 4 alineatul (3) litera (c)] și să înainteze un raport Parlamentului European și Consiliului, însoțit, dacă este cazul, de propuneri relevante, în vederea interzicerii cadmiului în baterii și acumulatori.

2.3 Raportul Comisiei a fost înaintat Parlamentului European și Consiliului în decembrie 2010. Raportul a concluzionat că nu era oportun în momentul respectiv să se prezinte propuneri privind derogarea acordată bateriilor portabile cu cadmiu destinate utilizării în uneltele electrice fără fir, deoarece nu erau disponibile toate informațiile tehnice necesare (în special privind costurile și beneficiile cadmiului și ale înlocuitorilor acestuia) pentru a sprijini o astfel de decizie.

2.4 Anumite părți interesate s-au declarat în favoarea retragerii derogării acordate bateriilor nichel-cadmiu destinate utilizării în uneltele electrice fără fir, considerând că, pe termen lung, costurile economice ar fi minime, iar avantajele ecologice considerabile. Alții s-au opus retragerii derogării și au subliniat faptul că datele privind impactul economic, social și de mediu nu ar justifica această decizie de retragere.

2.5 Per ansamblu, consultarea părților interesate a confirmat necesitatea realizării unei evaluări comparative a ciclului de viață, pentru a dispune de o bază solidă pentru analiza costurilor și avantajelor. Analiza ciclului de viață nu a fost concludentă în ceea ce privește avantajele și dezavantajele relative privind compoziția chimică a bateriilor disponibile la ora actuală. Evaluarea impactului realizată de Comisie concluzionează că, față de scenariul de referință, celelalte opțiuni de politică referitoare la retragerea derogării (retragere imediată sau retragere în 2016) ar duce la un impact general asupra mediului mai scăzut, atât în ceea ce privește evitarea emisiilor de cadmiu în mediu, cât și în ceea ce privește impactul agregat asupra mediului, pe baza a șase indicatori de mediu.

2.6 Comisia susține că, în cazul unei retrageri cu întârziere a derogării (în 2016), beneficiile pentru mediu ar fi puțin mai scăzute decât în cazul opțiunii de retragere imediată, însă costurile ar fi mult mai mici față de această opțiune. Unii reciclatori și producători de uneltele electrice fără fir au oferit estimări de costuri pentru ambele opțiuni de politică referitoare la retragerea derogării (de ordinul a 40-60 de milioane EUR în cazul retragerii imediate și de 33 de milioane EUR în cazul retragerii până în 2016). Există însă îndoieli cu privire la faptul dacă toate aceste costuri ar trebui atribuite cazurilor de retragere a derogării, având în vedere că numărul bateriilor cu cadmiu folosite în uneltele electrice fără fir se va reduce cu 50 % între 2013 și 2025 în conformitate cu scenariul de bază.

2.7 Comisia consideră că în perioada 2013-2025, o unealtă electrică fără fir cu o baterie cu compoziție chimică alternativă va costa, în funcție de compoziția chimică alternativă aleasă (hidrură de nichel sau ioni de litiu) cu 0,8 euro și, respectiv, 2,1 euro mai mult dacă derogarea este retrasă imediat și cu 0,4 euro și, respectiv, 0,9 euro mai mult în cazul retragerii în 2016. Aceste date nu sunt exacte. Diferențele de costuri sunt semnificativ mai mari.

2.8 Impactul social și sarcina administrativă sunt limitate în cazul tuturor opțiunilor de politică și nu ar trebui să ducă la probleme de conformitate.

2.9 Evaluarea impactului concluzionează că dacă derogarea este retrasă în 2016 beneficiile pentru mediu ar fi puțin mai scăzute decât dacă retragerea ar fi imediată, însă costurile ar fi mult mai reduse în comparație cu retragerea imediată. Întrucât retragerea derogării în 2016 ar avea aproape același nivel de eficacitate, dar o eficiență mai mare decât retragerea imediată se preferă această opțiune. Derogarea existentă pentru utilizarea în uneltele electrice fără fir ar trebui să rămână în vigoare până la 31 decembrie 2015, pentru a permite industriei adaptarea în continuare a tehnologiilor necesare.

3. Observații generale și specifice

3.1 Pe baza unei analize care acoperă o gamă întreagă de aspecte, sectoare și fapte, Comisia propune menținerea până la sfârșitul anului 2015 a producției și utilizării bateriilor cu peste 0,002 % cadmiu din greutate pentru uneltele electrice fără fir.

3.2 Analiza efectuată demonstrează că această soluție este o soluție care nu va contribui la nicio deteriorare sensibilă a mediului și nu va pune în pericol sănătatea publică. Este dezastru că propunerea Comisiei nu conține nicio trimitere la evaluarea specifică a riscurilor (Targeted Risk Assessment (TRAR) efectuată de UE privind cadmiul, respectiv la strategia ulterioară de reducere a riscurilor, din care reiese că nu sunt necesare alte măsuri referitoare la bateriile cu nichel-cadmiu destinate utilizării în uneltele electrice.

3.3 Din punctul de vedere al protecției consumatorilor, sistemul de etichetare pentru produse cu baterii care conțin cadmiu va rămâne în vigoare, în deplină conformitate cu legislația actuală. Acest lucru se aplică în egală măsură și protecției lucrătorilor care produc aceste baterii, precum și dispozițiilor din legislația muncii. Mai mult, producția de baterii cu conținut de cadmiu va continua pentru echipamentele medicale speciale și sistemele electrice de urgență. În conformitate cu evaluarea impactului, aceste elemente fac să fie acoperite riscurile ce derivă din amânarea datei de interzicere a acumulatorilor care depășesc 0,002 % cadmiu în greutate.

3.4 Prin urmare, Comitetul recomandă intrarea în vigoare a interdicției la 31 decembrie 2018.

3.5 Comitetul recomandă de asemenea conferirea competențelor de executare Comisiei, în conformitate cu termenii și domeniul de aplicare definiți în propunerea de directivă. Conferirea acestor competențe prevăzute de propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului (COM(2012) 136 final) trebuie să garanteze transparența procedurilor și deplina responsabilitate a tuturor părților care exercită competențele de executare ale Comisiei.

3.6 Comitetul constată că bateriile destinate utilizării în unelte electrice sunt furnizate în principal din țări terțe, dar numeroase utilaje electrice de marcă sunt fabricate în Uniunea Europeană. Cu toate acestea, Comitetul ține seama de faptul că nu se dorește o creștere disproporționată a costurilor pentru consumatori a acestor echipamente, inclusiv a uneltelor electrice fără fir cu baterii integrate sau conectate care conțin peste 0,002 % cadmiu.

Bruxelles, 24 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Directivelor 1999/4/CE, 2000/36/CE, 2001/111/CE, 2001/113/CE și 2001/114/CE în ceea ce privește competențele care urmează să fie conferite Comisiei

COM(2012) 150 *final* – 2012/0075 (COD)

(2012/C 229/28)

La 18 aprilie și la 30 aprilie 2012, în conformitate cu articolul 43 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și respectiv Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Directivelor 1999/4/CE, 2000/36/CE, 2001/111/CE, 2001/113/CE și 2001/114/CE în ceea ce privește competențele care urmează să fie conferite Comisiei

COM(2012) 150 *final* – 2012/0075 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător, în cea de-a 481-a sesiune plenară din 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 149 de voturi pentru, 5 voturi împotrivă și 11 abțineri.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1760/2000 în ceea ce privește identificarea electronică a bovinelor și eliminarea dispozițiilor privind etichetarea facultativă a cărnii de vită și mânzat

COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD)

(2012/C 229/29)

La 10 mai 2012 și la 26 aprilie 2011, în conformitate cu articolul 43 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea modificată de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1760/2000 în ceea ce privește identificarea electronică a bovinelor și eliminarea dispozițiilor privind etichetarea facultativă a cărnii de vită și mânzat

COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător, în cea de-a 481-a sesiune plenară din 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 154 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 7 abțineri.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de stabilire a unor cerințe de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa destinată consumului uman

COM(2012) 147 *final* – 2012/0074 (NLE)

(2012/C 229/30)

La 17 aprilie 2012, în conformitate cu articolul 31 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului de stabilire a unor cerințe de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa destinată consumului uman

COM(2012) 147 *fin* – 2012/0074 (NLE).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător, în cea de-a 481-a sesiune plenară din 23 și 24 mai 2012 (ședința din 23 mai 2012), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 159 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 7 abțineri.

Bruxelles, 23 mai 2012

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

2012/C 229/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a Codului vamal al Uniunii (reformare) COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD)	68
2012/C 229/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde privind dreptul la reîntregirea familiei pentru resortisanții țărilor terțe cu reședința în Uniunea Europeană (Directiva 2003/86/CE) COM(2011) 735 final	72
2012/C 229/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor „O nouă strategie a UE (2011-2014) pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor” COM(2011) 681 final	77
2012/C 229/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și către Consiliu – Spre un răspuns european mai ferm la problema drogurilor COM(2011) 689 final	85
2012/C 229/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (Regulament general privind protecția datelor) COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD)	90
2012/C 229/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor – Un cadru de calitate pentru serviciile de interes general în Europa COM(2011) 900 final	98
2012/C 229/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind instituirea unui instrument în materie de securitate nucleară COM(2011) 841 final	103
2012/C 229/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European privind strategia Uniunii Europene pentru protecția și bunăstarea animalelor 2012-2015 COM(2012) 6 final	108
2012/C 229/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind anumite măsuri aplicabile țărilor care permit pescuitul nedurabil, în scopul conservării stocurilor de pește COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD)	112
2012/C 229/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2000/60/CE și 2008/105/CE în ceea ce privește substanțele prioritare din domeniul politicii apei COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD)	116
2012/C 229/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind circulația necomercială a animalelor de companie COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD) și propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 92/65/CEE a Consiliului în ceea ce privește cerințele de sănătate animală care reglementează schimburile comerciale în cadrul Uniunii și importurile de câini, pisici și dihori domestici COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD)	119

2012/C 229/24	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O viziune europeană asupra pasagerilor: Comunicare privind drepturile pasagerilor pentru toate tipurile de transport COM(2011) 898 <i>final</i>	122
2012/C 229/25	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Perspectiva energetică 2050 COM(2011) 885 <i>final</i>	126
2012/C 229/26	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Creșterea impactului politicii UE în domeniul dezvoltării: o agendă a schimbării – Abordarea viitoare a sprijinului bugetar al UE destinat țărilor terțe” COM(2011) 637 <i>final</i> și COM(2011) 638 <i>final</i>	133
2012/C 229/27	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori, în ceea ce privește introducerea pe piață a bateriilor și acumulatorilor portabili care conțin cadmiu și sunt destinați utilizării în unelte electrice fără fir COM(2012) 136 <i>final</i> – 2012/0066 (COD)	140
2012/C 229/28	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Directivelor 1999/4/CE, 2000/36/CE, 2001/111/CE, 2001/113/CE și 2001/114/CE în ceea ce privește competențele care urmează să fie conferite Comisiei COM(2012) 150 <i>final</i> – 2012/0075 (COD)	143
2012/C 229/29	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1760/2000 în ceea ce privește identificarea electronică a bovinelor și eliminarea dispozițiilor privind etichetarea facultativă a cărnii de vită și mânzat COM(2012) 162 <i>final</i> – 2011/0229 (COD)	144
2012/C 229/30	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de stabilire a unor cerințe de protecție a sănătății populației în ceea ce privește substanțele radioactive din apa destinată consumului uman COM(2012) 147 <i>final</i> – 2012/0074 (NLE)	145

Prețul abonamentelor în 2012
(fără TVA, inclusiv cheltuieli de transport pentru expediere simplă)

Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	1 200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, versiunea tipărită + DVD, ediție anuală	22 de limbi oficiale ale UE	1 310 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	840 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, DVD, ediție lunară (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	100 EUR pe an
Supliment la Jurnalul Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice), DVD, ediție săptămânală	Multilingv: 23 de limbi oficiale ale UE	200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria C – Anunțuri de concurs	Limbă (limbi) în funcție de concurs	50 EUR pe an

Abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care apare în limbile oficiale ale Uniunii Europene, este disponibil în 22 de versiuni lingvistice. Jurnalul Oficial cuprinde seriile L (Legislație) și C (Comunicări și informări).

Pentru fiecare versiune lingvistică se încheie un abonament separat.

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 920/2005 al Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial L 156 din 18 iunie 2005, care prevede că, temporar, instituțiile Uniunii Europene nu au obligația de a redacta toate actele în irlandeză și nici de a le publica în această limbă, Jurnalele Oficiale publicate în limba irlandeză se comercializează separat.

Abonamentul la Suplimentul Jurnalului Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice) cuprinde toate cele 23 de versiuni lingvistice oficiale într-un singur DVD multilingv.

La cerere, abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* conferă dreptul de a primi diverse anexe ale Jurnalului Oficial. Abonaților li se semnalează apariția anexelor printr-un aviz către cititori inclus în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Distribuire și abonamente

Abonamente la diverse periodice destinate vânzării, precum abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, pot fi contractate prin agențiile noastre de vânzări.

Lista agențiilor de vânzări este disponibilă la adresa:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) oferă acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

